

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

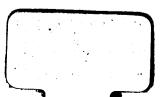
- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + Refrain from automated querying Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

	•		•

MESSRS. MACMILLAN & CO.'S

CLASSICAL SERIES

FOR COLLEGES AND SCHOOLS.

THE FOLLOWING VOLUMES ARE READY:

- ÆSCHYLUS-PERSÆ. Edited by A. O. PRICKARD, M.A. Fellow and Tutor of New College, Oxford. With Map. 8s. 6d.
- CATULLUS—SELECT POEMS. Edited by F. P. SIMPSON, late Scholar of Balliol College, Oxford. 4s. 6d. (New Edition in the press.
- CICERO—THE SECOND PHILIPPIC ORATION.
 From the German of Karl Halm. Edited, with Corrections and Additions, by
 JOHN E. B. MAYOR, Professor of Latin in the University of Cambridge. 5s.

THE CATILINE ORATIONS. From the German of Karl Halm. Rdited, with Additions, by A. S. WILKINS, M.A., Professor of Latin at the Owens College, Manchester. 3s. 6d.

PRO LEGE MANILIA. Edited after Halm by Prof. A. S. WILKINS. St. 6d.

THE ACADEMICA. Edited by JAMES REID, M.A. Fellow of Caius College, Cambridge. 4s. 6d.

- DEMOSTHENES THE ORATION ON THE CROWN. Edited by B. DRAKE, M.A. 5s. [New Edition in the press.
- HOMER'S ODYSSEY-THE NARRATIVE OF ODYSSEUS, Books 1X.-XII. Edited by JOHN E. B. MAYOR, M.A. [To be completed shortly.
- JUVENAL-SELECT SATIRES. Edited by Prof. JOHN R. B. MAYOR. Satires X. and XI. 3s. Satires XII.-XVI. 3s. 6d.
- LIVY HANNIBAL'S FIRST CAMPAIGN IN ITALY, Books XXI. and XXII. Edited by W. W. CAPES, Reader in Ancient History at Oxford. With 3 Maps. 5s.
- OVID HEROIDUM EPISTULÆ XIII. Edited by E. S. SHUCKBURGH, M.A. 4s. 6d.
- SALLUST-CATILINE and JUGURTHA. Edited by C. MERIVALE, B.D. 4s. 6d. Or separately, 2s. 6d. each.
- TACITUS—AGRICOLA and GERMANIA. Edited by A. J. CHURCH, M.A., and W. J. BRODRIBB, M.A., Translators of Tacitus. 8s. 6d. Or separately 2s. each.

THE ANNALS, Book VI. By the same Editors. 2s. 6d.

TERENCE—HAUTON TIMORUMENOS. Edited by E. S. SHUCKBURGH, M.A., Assistant Master at Eton College. 8s. With Translation, 4s. 6d.

PHORMIO. Edited by the Rev. J. Bond, M.A., and A. S. Walpolle. 44.6d.

Messrs. Macmillan & Co.'s CLASSICAL SERIES.

VOLUMES IN PREPARATION.

- ÆSCHINES—IN CTESIPHONTEM. Edited by Rev. [In the press.
- CICERO—PRO ROSCIO AMERINO. From the German of Karl Halm. Edited by E. H. DONKIN, M.A., Assistant Master at Uppingham.
- DEMOSTHENES—FIRST PHILIPPIC. Edited by Rev. T. GWATKIN, M.A., late Fellow of St. John's College, Cambridge.
- EURIPIDES-SELECT PLAYS, by various Editors.
 - ALCESTIS. Edited by J. E. C. Welldon, B.A., Fellow and Lecturer of King's College, Cambridge.
 - MEDEA. Edited by A. W. Verrall, M.A., Fellow and Lecturer of Trinity College, Cambridge.
- HERODOTUS, Books VII. and VIII. Edited by THOMAS CASE, M.A., formerly Fellow of Brasenose College, Oxford.
- HOMER'S ILIAD—THE STORY OF ACHILLES.
 Rdited by the late J. H. Pratt, M.A., and Walter Leaf, M.A., Fellows of
 Trinity College, Cambridge.
- LIVY-Books XXIII. and XXIV. Edited by Rev. W. W. CAPES, M.A.
- LYSIAS—SELECT ORATIONS, Edited by E. S. Shuckburgh, M.A. Assistant Master at Eton College.
- MARTIAL—SELECT EPIGRAMS. Edited by Rev. H. M. STEPHENSON, M.A., Head Master of St. Peter's School, York.
- OVID-FASTI. Edited by G. H. HALLAM, M.A., Assistant Master at Harrow.
- PLATO—FOUR DIALOGUES ON THE TRIAL AND DEATH OF SOCRATES, viz. EUTHYPHRO, APOLOGY, CRITO, and PHÆDO. Edited by C. W. MOULE, M.A., Fellow and Tutor of Corpus Christi College, Cambridge.
- PROPERTIUS—SELECT POEMS. Edited by J. P. POSTGATE, M.A., Fellow of Trinity College, Cambridge. [In the press.
- SUETONIUS LIVES OF THE ROMAN EM-PERORS. Selected and Edited by H. F. G. BRAMWELL, B.A., Junior Student of Christ Church, Oxford.
- THUCYDIDES—Books I. and II. Edited by H. Broad-BENT, M.A., Fellow of Exeter College, Oxford, and Assistant Master at Eton College.
 - Books IV. and V. Edited by Rev. C. E. Graves, M.A. Classical Lecturer, and late Fellow of St. John's College, Cambridge.
- XENOPHON—MEMORABILIA. Edited by A. R. Cluer, B.A., Balliol College, Oxford.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑ

z. **H**.

AMARIAN.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑ

Z. H.

THE CYROPÆDIA OF XENOPHON BOOKS VII AND VIII

EDITED, WITH INTRODUCTION AND NOTES

BY

ALFRED GOODWIN, M.A.

PROFESCOR OF LATIN IN UNIVERSITY COLLEGE, LONDON FELLOW OF BALLIOL COLLEGE, OXFORD

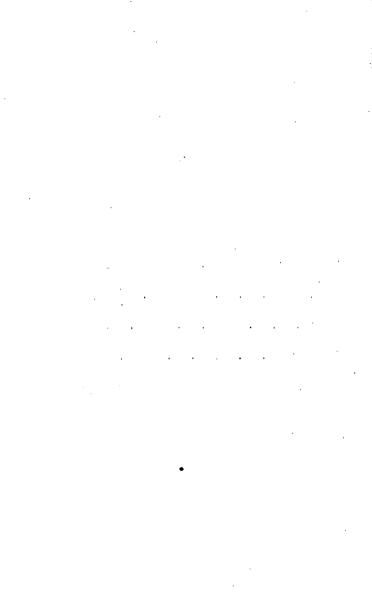
MACMILLAN AND CO.

1879
290. R. C.C.

LONDON: PRINTED BY 8POTTISWOODE AND CO., NEW-STREET SQUARE AND PARLIAMENT STREET

CONTENTS.

								PAGI		
Introduction	•	•	•	•	•	•	•	•	. vi	
CEXT	•	•	•	•	•	•	•		. 1	
Notes	•	•	•	•	•	•	•		. 118	
APPENDIT .					_				. 167	

INTRODUCTION.

I.

XENOPHON'S 'CYROPAEDIA' is one of the earliest known examples of the historical romance, in which accuracy of fact is subordinated to the author's literary or (as in this case) moral purpose. Cyrus, the founder of Persian greatness, is taken as hero: and in sketching his bringing-up with its developments in early manhood Xenophon really sets out his own theories of education and sovereignty as ideally realized. The didactic aim of the work would probably seem to him justification enough for its want of historic truth: but it is also plain from Herodotus (i. 95) that to get such truth about Cyrus was not easy for a Greek. Out of the legends encompassing Cyrus' personality Xenophon has chosen such materials as suited his purpose: nor has Herodotus really done otherwise when he gives τὸν ἐόντα λόγον, 'though with knowledge, as touching Cyrus, of yet three other ways, how to tell the tale.' Xenophon's account may be shortly put as follows.

Cyrus, son of Cambyses, king of the Persians, is brought up till the age of twelve in his father's court,

^{*} This is a corruption of the Greek title Kópov Παιδεία (Education of Cyrus), and has no justification in classical usage, beyond a doubtful reference in Plutarch. Cicero in referring to the work either uses the Greek title, or translates it by Oyrivita et disciplina (Brutus, 112): in modern Latin, Oyri Paedia or Oyri Institutio is generally found.

in the strictest Persian training* (Book I. 2). He then spends four or five years at the court of his grandfather Astvages, king of the Medes (I. 3, 4), is recalled to Persia. passes through the ten-years' course of discipline prescribed for the $\xi \phi \eta \beta o_i$, and, at about the age of twenty-seven, is sent in command of a Persian force to help his uncle Cyaxares (who had succeeded Astyages on the Median throne) against the king of Assyria (I.5). On joining his uncle, Cyrus devotes himself to organizing the combined forces into thorough efficiency (Book II.): after reducing Armenia (III. 1), he successfully attacks the Assyrians (III. 3), and prevails on Cyaxares to allow him to follow up his success with the Persian contingent and volunteers from among the Medes (Book IV.). From this point onwards, he really exercises an independent command, successfully continuing his advance upon Assyria, and receiving the submission of several Assyrian tributaries (Book V.): until, after thoroughly acquainting himself with the numbers and organization of the Assyrian forces now under the command of the Lydian king Crossus, he resolves to try a more general engagement in the neighbourhood of Sardis (Book VI.).

This summary, which may serve as introduction to the two books here edited, has necessarily passed over several names and episodes either historically subordinate or belonging to the work rather on its romance-side. Such of them as have an important bearing upon Books VII. and VIII. are subjoined, in the order in which they are therein referred to.

1. Chrysantas. A Persian ὁμότιμος or peer, described as of slight and weakly bodily presence (II. 3, § 5), but of much practical wisdom, as shown in his advice that

^{*} Cf. § IV., below.

all booty should be divided according to merit (II. 2, § 19). His success in the reduction of Armenia seems to have raised him high in Cyrus' esteem: and he had done good service in re-establishing the confidence of the troops on whom the report of the Assyrian numbers had had a bad effect (VI. 2, § 21).

Abradatas. Prince of the Susians, whose country (Zovotavn) or Zovole), with Susa for its capital, seems to have been bordered by the mountain range Parachoathras (the south-eastern extremity of the Taurus) on nc.th and east, the river Tigris on the west, and the Persian gulf on the south. He had joined the Assyrian king, whose vassal he was; and while he was absent on a mission to make alliance with the prince of Bactria, his wife Pantheia whom he had left in the Assyrian camp fell, on the taking of the camp by the Persians, into Cyrus' hands (IV. 6. § 11). Receiving honourable treatment from Cyrus, Pantheir persuaded her husband to give up his allegiance to the Assyrian king (6 yev Basilever ral inercions i nore tui καί τον άνδρα διασπάσαι άπ' άλληλων, VI. 1, § 45) and * take part with Cyrus. Abradates henceforward was one of Cyrus' most zealous helpers, devoting himself specially to the organization of the chariot-force. In the arrangements before the decisive battle near Sardis, Abradatas drew by lot the place of most honour and danger among the chariot-commanders: to which his wife sent him forth, after arming and adorning him with work of her own hands (VI. 4, §§ 2-11).

Hystaspas. A Persian, first mentioned in Book II. 2, § 2, without special introduction, as if a well-known person. He belonged to the ὁμότιμοι (IV. 2, § 46), and was father of Darius I. (Herodotus i. 209).

Pantheia. Of. note above on Abradatas.

Gadatas. One of the satraps of the Assyrian king, made by him an eunuch (V. 2, § 28): on Cyrus' invasion of Assyria, Gadatas surrendered a stronghold which he commanded and joined the Persians in hope of revenge (V. 4, § 29).

Gobryas. A wealthy Assyrian, holding command under the king, who surrendered himself to Cyrus shortly before Gadatas. Like Gadatas, he had suffered from the cruelty of the Assyrian king, who had killed his only son out of jealousy at his success in the chase (IV. 6, §§ 1-10).

Artabazus. A Mede, first introduced in Book I. 4, § 27, as claiming relationship with Cyrus in order to get a kiss from him. Being in the allied army under Cyaxares and Cyrus, Artabazus was chosen by the latter to win over Median volunteers for separate service under himself (IV. 1, § 23). This he successfully accomplished: and he appears again as doing good service in influencing the Median contingent to stay with Cyrus (V. 1, § 23), in advising that the war be vigorously pushed on (VI. 1, § 9), and in freeing Pantheia from annoyance (VI. 1, § 34). He was $\chi_i \lambda i a \rho \chi_0 c$ of infantry in the battle near Sardis (VI. 3, § 31).

Pheraulas. A Persian, of plebeian origin, described at his first introduction in Book II. 3, § 7 (where he supports Chrysantas' proposal to divide booty according to merit, and adds that Cyrus should be umpire) as 'a familiar of Cyrus' in Persia and one who was pleasing to him, not ignoble in person, and in soul not like a man of no birth.'

Tigranes. Eldest son of the king of Armenia, whose cause he successfully pleaded before Cyrus (formerly his school-fellow) after the Persian victory (III. 1, § 14). He afterwards joined Cyrus' army with an Armenian force (III. 1, § 42).

TT.

References are made in the beginning of Book VII. to Cyrus' arrangement of his forces against the Assyrians in the final battle. The account given in Book VI. 3, § 21 segg. is as follows. Each lóyog of twenty-four men is drawn up two deep, thus having a front of twelve. The phalanx, composed of (1) cuirassiers, (2) dart-throwers, (3) archers, and (4) veteran reserves, is eight men deep as a whole. In front of the phalanx are the hundred scythe-chariots commanded by Abradatas, another hundred following the advance of the phalanx on right and left respectively: while the wings are occupied by the cavalry. Immediately behind the phalanx are wooden towers on wheels, carrying twenty men each: next to these the baggage-carriers, and then the chariots carrying the women: after them, two infantry companies of a thousand men each, with a number of men mounted on camela.

III.

SUMMARIES OF BOOKS VII AND VIII.

BOOK VII.

Advance of Cyrus' forces (I. §§ 1-4): on coming in sight of the enemy, Cyrus explains the plan of battle to his officers, and goes through the ranks encouraging his men (§§ 5-22): Crossus attacks in three divisions (§§ 23-24): Cyrus and Artagersas repulse the right and left Lydian wings respectively (§§ 25-28): Abradatas engages Crossus' centre and gains a temporary advantage (§§ 29-31): death of Abradatas: the Persian advance is checked by the firmness of the Egyptians (§§ 32-35): Cyrus disables the Egyptians by an attack in rear: flight of the Assyrian

army ($\S\S$ 36-40): honourable offers of peace are accepted by the Egyptians: Cyrus encamps for the night ($\S\S$ 41-45): analysis of the victory ($\S\S$ 46-49).

Crossus, pursued by Cyrus to Sardis, surrenders on the capture of the city: plundering on the part of the Chaldeans having been checked, the Persian army encamps (II. §§ 1-8): meeting of Cyrus and Crossus (§§ 9-25): Crossus receives element treatment from Cyrus (§§ 26-29).

Disposal of the Lydian treasure (III. § 1): funeral honours to Abradatas: suicide of Pantheia (§§ 2–16). Settlement of disturbances among the Carians (IV. §§ 1–7): reduction of lesser Phrygia (§§ 8–11): advance of Cyrus upon Babylon (§§ 12–16).

Cyrus after a reconnaissance of Babylon surrounds the city with a trench (V. §§ 1-14): taking advantage of a Babylonian night-feast, he draws off the water of the Euphrates and opens a way along the bed of the river into the city (§§ 15-19): his speech to his officers (§§ 20-25): capture of Babylon (§§ 26-32): disarmament of the Babylonians and resettlement of the city (§§ 33-36): gradual establishment of his personal sovereignty by Cyrus (§§ 37-57): formation of a body-guard, palace-guard, and city-watch (§§ 58-69): exhortation of Cyrus to his friends and chief men (§§ 70-86).

BOOK VIII.

Speech of Chrysantas in favour of absolute obedience to Cyrus (I. §§ 1-5): the $\tilde{\epsilon}\nu\tau\iota\mu\omega\iota$ bind themselves to Cyrus' personal service (§§ 6-8): Cyrus' domestic policy (§§ 9-15): means of securing attendance at court (§§ 16-20): his enforcement of his wishes by example (§§ 21-33): institution of hunting as a regular exercise (§§ 34-39): rules as

to dress and behaviour of the ἔντιμοι (§§ 40-42): Cyrus' policy towards the subject-classes (§§ 43-48).

Analysis of Cyrus' popularity (II.): he goes in procession to sacrifice (III. §§ 1–24): the sacrifice is followed by horse-races: victory of a Sacan: his introduction to Pheraulas (§§ 25–34): return to the city: Pheraulas makes over his possessions to the Sacan (§§ 34–50).

Banquet of Cyrus and his friends: betrothal of Hystaspas to the daughter of Gobryas (IV. §§ 1–27): provision for the allies of the Persians: distribution of treasure taken at Sardis (§§ 28–31): Cyrus obviates misunderstandings by a declaration of his own possessions (§§ 31–36).

Cyrus leaves Babylon for Persia (V. §§ 1–16): visits Cyaxares, who offers him his daughter in marriage (§§ 17–20): Cambyses on Cyrus' arrival in Persia makes a covenant between the Persians and him as their future sovereign (§§ 21–27): marriage of Cyrus and return to Babylon (§ 28). Assignment of satraps to the subject-nations (VI. §§ 1–16): arrangements for quick transmission of intelligence (§§ 17–18): final conquests of Cyrus: places of residence (§§ 19–23).

Cyrus revisiting Persia is warned in a dream to prepare for death (VII. §§ 1-2): calls together his children and friends (§§ 3-5): farewell speech of Cyrus on his death-bed (§§ 6-28).

[Degeneration of Persia after Cyrus' death (VIII.)].

IV.

References to the training of the Persian ὁμότιμοι are made in several places of Books VII. and VIII. The following is a summary of what Xenophon describes in Book I. 2, § 3 seqq. The Persian boy began his education by 'learning justice' in precept and example, the teachers

spending most of the day in settling differences among the boys. Archery and spear-throwing were their gymnastic: temperance in diet was secured by their taking their meals in the teacher's presence. This course lasted till the sixteenth or seventeenth year, when the boy entered the class of $\xi \phi \eta \beta \omega$ and began a period of ten years' service to the state, his time day and night being entirely at the disposal of the king or the officers of the government. His way of life during this period was as simple and rigorous as among the boys: his duties were 'whatever things demand strength and swiftness.' At the age of twenty-six or twenty-seven a Persian joined the τέλειοι ανδρες, and might be called out on military service or fill a state-office. His stay in this class lasted twenty-five years, and he then, at the age of rather more than fifty, was enrolled among the γεραίτεροι, no longer liable to military service outside Persia, and presiding over the courts of justice and the election of state-officers. system of education, and through it, every honour in the state, was open to all Persians alike, though, of course, only such children entered on it as by their parents' circumstances were free from the necessity of working for their living. Each stage was an indispensable preparation for the succeeding one: no one, e.g., might receive the education of the $\tilde{\epsilon}\phi\eta\beta\sigma\iota$ unless he had passed through that of the boys. The place of education, for all four divisions, was the έλευθέρα άγορὰ, a space surrounded by the king's palace and other public offices: the times and length of attendance here varied with the different grades of training.

ΈΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Ζ΄.

Ť.

Advance of Cyrus' forces.

ΟΙ μεν δή, εὐξάμενοι τοίς θεοίς, ἀπήσαν πρός 1 τας τάξεις το δε Κύρο και τοις άμφ' αὐτον προσήνεγκαν οἱ θεράποντες ἐμπιεῖν καὶ Φαγεῖν έτι οδσιν άμφι τα ίερά. ὁ δε Κθρος, ώσπερ είχεν έστηκώς, άπαρξάμενος ήρίστα, και μετεδίδου άει τώ μάλιστα δεομένω και σπείσας και εὐξάμενος έπιε, και οι άλλοι δε οι περί αύτον ούτως εποίουν. μετά δε ταθτα αίτησάμενος Δία πατρώον ήγεμόνα είναι και σύμμαγον, ανέβαινεν έπι τον ίππον, και τούς άμφ' αύτον εκέλευσεν. ώπλισμένοι δε πάν- 2 τες ήσαν οί περί τον Κύρον τοίς αύτοίς Κύρφ δπλοις, χιτώσι φοινικοίε, θώραξι χαλκοίε, κράνεσι χαλκοίε, λόφοις λευκοίς, μαγαίραις, παλτώ κρανείνω ένὶ ἔκαστος · οί δε ίπποι προμετωπιδίοις και προστερνιδίοις καὶ παραμηριδίοις γαλκοῖς τὰ δ' αὐτὰ ταθτα παραμηρίδια ήν και το άνδρί τοσούτον μόνον διέφερε

τεταραγμένοις επιπεσούμεθα. παρέσομαι δε κάγω ή αν δύνωμαι τάχιστα διώκων τους ανδρας, ην οί θεοι θέλωσι.

Ταῦτ' εἰπων καὶ σύνθημα παρεγγυήσας Ζεύς 10 σωτήρ καλ ήγεμων ἐπορεύετο. μεταξύ δὲ τῶν άρμάτων καλ των θωρακοφόρων διαπορευόμενος όπότε προσβλέψειέ τινας των έν ταις τάξεσι, τότε μεν είπεν ἄν, *Ω ἄνδρες, ώς ήδυ ύμων τὰ πρόσωπα θεάσασθαι· τοτε δ' αὖ εν ἄλλοις αν ελεξεν, Αρα έννοείτε, ἄνδρες, ὅτι ὁ νῦν ἀγών ἐστιν οὐ μόνον περὶ της τημερου νίκης, άλλα και περί της πρόσθεν ην 11 νενικήκατε, καὶ περὶ πάσης εὐδαιμονίας ; ἐν ἄλλοις δ' αν προϊών είπεν, 'Ω ανδρες, τὸ ἀπὸ τοῦδε οὐδέν ποτε έτι θεούς αἰτιατέον έτι έσται παραδεδώκασι γαρ ήμιν πολλά τε και άγαθα κτήσασθαι άλλ' 12 ἄνδρες ἀγαθοί γενώμεθα. κατ' ἄλλους δ' αὖ τοιάδε, * Ω ἄνδρες, είς τίνα ποτ' αν καλλίονα έρανον άλλήλους παρακαλέσαιμεν ή είς τόνδε; νῦν γαρ έξεστιν αγαθοίς ανδράσι γενομένοις πολλά 18 κάγαθὰ άλλήλοις είσενεγκείν. κατ' ἄλλους δ' αὖ, 'Επίστασθε μέν, ολμαι, & ἄνδρες, ὅτι νῦν ἀθλα πρόκειται τοις νικώσι μεν διώκειν, παίειν, κατακαίνειν άγαθὰ ἔγειν, καλὰ ἀκούειν, ἐλευθέροις είναι, ἄργειν. τοίς δε κακοίς δήλον ότι τάναντία τούτων. όστις οὖν αὑτὸν φιλεῖ, μετ' ἐμοῦ μαχέσθω ἐγὼ γὰρ κακὸν οὐδεν οὐδ' αἰσχρὸν έκων είναι προσήσομαι. 14 όπότε δ' αὖ γένοιτο κατά τινας τῶν πρόσθεν συμμαγεσαμένων, είπεν ἄν, Πρὸς δὲ ὑμᾶς, ὧ ἄνδρες, τί δει λέγειν; ἐπίστασθε γὰρ οΐαν τε οἱ ἀγαθοὶ εν ταις μάχ**αις** ήμεραν άγουσι, και οίαν οι κακοί.

καμπην ποιούνται; Πάνυ γε, έφη ο Χρυσάντας, καὶ θαυμάζω γε · πολύ γάρ μοι δοκοῦσιν ἀποσπᾶν τὰ κέρατα ἀπὸ τῆς ἐαυτῶν φάλαγγος. Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Κῦρος, καὶ ἀπό γε τῆς ἡμετέρας. Τί ? δή τοῦτο; Δήλον ὅτι, ἔφη, φοβούμενοι, μή, ἡν ἐγγὺς ήμων γένηται τὰ κέρατα της φάλαγγος έτι πρόσω ούσης, ἐπιθώμεθα αὐτοῖς. "Επειτ', ἔφη ὁ Χρυσάντας, πως δυνήσονται ωφελείν οι έτεροι τούς έτέρους, οΰτω πολὺ ἀπέχοντες ἀλλήλων ; 'Αλλά δήλου, έφη ὁ Κῦρος, ὅτι, ἡνίκα αν γένηται τὰ κέρατα άναβαίνοντα κατ' άντιπέρας τῶν πλαγίων τοῦ ἡμετέρου στρατεύματος, στραφέντες ώς είς φάλαγγα ἄμα πάντοθεν ήμιν προσίασιν, ώς ἄμα πάντοθεν μαχούμενοι. Ο οικοῦν, ἔφη δ Χρυσαντας, 8 εὖ σοι δοκοῦσι βουλεύεσθαι; Πρός γε ὰ ὁρῶσι προς δε α ούχ ορωσιν, έτι κάκιον ή εί κατα κέρας προσησαν. άλλα συ μέν, έφη, ω 'Αρσάμα, ήγοῦ τῷ πεζῷ ήρέμα, ὥσπερ ἐμὲ ὁρᾶς καὶ σύ, ὧ Χρυσάντα, εν ζοφ τούτφ το ίππικον έγων συμπαρέπου. ἐγὼ δὲ ἄπειμι ἐκεῖσε ὅθεν μοι δοκεῖ καιρὸς είναι άρχεσθαι της μάχης άμα δε παριών επισκέψομαι έκαστα πως ήμιν έχει. ἐπειδάν δ' ἐκεί 9 γένωμαι, όταν ήδη όμου προσιόντες άλλήλοις γιγνώμεθα, παιανα έξάρξω, ύμεις δε επείγεσθε. ήνίκα δ' αν ήμεις έγχειρώμεν τοις πολεμίοις, αισθήσεσθε μέν, οὐ γὰρ οἶμαι ὀλίγος θόρυβος ἔσται, όρμήσεται δε τηνικαθτα 'Αβραδάτας ήδη σύν τοις άρμασιν είς τούς έναντίους ούτω γάρ αὐτῷ εἰρήσεται ύμας δε γρη έπεσθαι εγομένους ότι μάλισ-των άρμάτων ούτω γάρ μάλιστα τοις πολ

πάντως παρελάσας παρὰ τὰ σαυτοῦ ἄρματα παρακάλει τοὺς σὺν σοὶ εἰς τὴν ἐμβολήν, τῷ μὲν ποοσώπῳ παραθαρρύνων, ταῖς δ' ἔλπίσιν ἐπικουφίζων. ὅπως δὲ κράτιστοι φανεῖσθε τῶν ἐπὶ τοῖς ἄρμασι, φιλονικίαν αὐτοῖς ἔμβαλλε· καὶ γάρ, εὖ ἴσθι, ἡν τάδε εὖ γένηται, πάντες ἐροῦσι τὸ λοιπὸν μηδὲν εἶναι κερδαλεώτερον ἀρετής. ὁ μὲν δὴ 'Αβραδάτας ἀναβὰς παρήλαυνε καὶ ταῦτ' ἐποίει.

'Ο δ' αὖ Κῦρος παριὼν ώς ἐγένετο πρὸς τῷ εὐωνύμω, ένθα δ 'Υστάσπας τοὺς ήμίσεις έχων ην των Περσων ίππέων, ονομάσας αὐτὸν είπεν, 'Ω 'Υστάσπα, νθν δράς έργον της σης ταχυεργίας νθν γάρ εί φθάσομεν τούς πολεμίους κατακανόντες, ούδεις 20 ήμων αποθανείται. και δ Υστάσπας επιγελάσας είπεν, 'Αλλά περί μεν των εξ εναντίας ήμιν μελήσει τούς δ' ἐκ πλαγίου σὺ ἄλλοις πρόσταξον, ὅπως μηδ' οὖτοι σγολάζωσι. καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, 'Αλλ' έπί γε τούτους έγω αὐτος παρέρχομαι άλλ, ω Υστάσπα, τόδε μέμνησο · ότω αν ήμων ό θεος νίκην διδώ, ήν τί που μένη πολέμιον, πρός τὸ μαχόμενον 21 ἀεὶ συμβάλλωμεν. ταῦτα εἰπὼν προήει. ἐπεὶ δὲ κατά τὸ πλευρὸν παριών ἐγένετο καὶ κατά τὸν ἄρχοντα τῶν ταύτη άρμάτων, πρὸς τοῦτον έλεξεν, Έγω δε έρχομαι ύμιν επικουρήσων άλλ' όπόταν αἴσθησθε ήμᾶς ἐπιτιθεμένους κατ' ἄκρον, τότε καὶ ύμεις πειράσθε άμα διὰ τῶν πολεμίων έλαύνειν πολύ γάρ εν ἀσφαλεστέρω έσεσθε, 22 έξω γενόμενοι, η ένδον ἀπολαμβανόμενοι. δ' αὖ παριών ἐγένετο ὅπισθεν τῶν άρμαμαξῶν, 'Αρταγέρσαν μεν και Φαρνούχον εκέλευσεν έχοντας

τήν τε τῶν πεζῶν χιλιοστὺν καὶ τὴν τῶν ἰππέων μένειν αὐτοῦ. Ἐπειδὰν δ', ἔφη, αἰσθάνησθε ἔμοῦ ἔπιτιθεμένου τοῖε κατὰ τὸ δεξιὸν κέρας, τότε καὶ ὑμεῖε τοῖε καθ' ὑμαῖε ἐπιχειρεῖτε· μαχεῖσθε δ', ἔφη, πρὸς κέρας, ὥσπερ ἀσθενέστατον στράτευμα γίγνεται, φάλαγγας ἔχουτες, ὥσπερ ὰν ἰσχυρότατοι εἴητε. καὶ εἰσὶ μέν, ὡς ὁρᾶτε, τῶν πολεμίων ὑππεῖς οἱ ἔσχατοι· πάντως δὲ πρόετε πρὸς αὐτοὺς τὴν τῶν καμήλων τάξιν· καὶ εὖ ἴστε ὅτι καὶ πρὶν μάχεσθαι γελοίους τοὺς πολεμίους θεάσεσθε.

Crosus attacks in three divisions.

'Ο μέν δή Κύρος ταθτα διαπραξάμενος έπί 28 τὸ δεξιὸν παρήει. ὁ δὲ Κροῖσος νομίσας ήδη έγγύτερον είναι των πολεμίων την φάλαγγα σύν ή αὐτὸς ἐπορεύετο ή τὰ ἀνατεινόμενα κέρατα, ήρε τοίς κέρασι σημείον μηκέτι άνω πορεύεσθαι, άλλ' αὐτοῦ ἐν τἢ χώρα στραφηναι. ώς δ' ἔστησαν άντία πρός το του Κύρου στράτευμα ορώντες, έσήμηνεν αὐτοῖε πορεύεσθαι πρόε τοὺε πολεμίουε. και ούτω δή προσήσαν τρείς φάλαγγες έπι το 24 Κύρου στράτευμα ή μεν μία κατά πρόσωπον, τώ δε δύο, ή μεν κατά το δεξιόν, ή δε κατά το εὐώνυμον . ώστε πολύν φόβον παρείναι πάση τη Κύρου στρατιά. Εσπερ γάρ μικρον πλινθίον εν μεγάλο τεθέν, ούτω και τὸ Κύρου στράτευμα πάντοθεν περιείχετο ύπο των πολεμίων και ίππευσι και όπλίταις και πελτοφόροις και τοξόταις και άρцасі.

Cyrus and Artagerses repulse the right and left Lydian wings respectively.

25 "Ομως δὲ ὁ Κῦρος ἐπεὶ παρήγγειλεν, ἐστράφησαν πάντες ἀντιπρόσωποι τοῖς πολεμίοις καὶ ἢν μὲν πολλὴ πανταχόθεν συγὴ ὑπὸ τοῦ τὸ μέλλον ὀκνεῖν ' ἡνίκα δὲ ἔδοξε τῷ Κύρῳ καιρὸς εἶναι, ἐξῆρχε παιᾶνα, συνεπήχησε δὲ πᾶς ὁ στρατός.
26 μετὰ δὲ τοῦτο τῷ Ἐνυαλίῳ τε ἄμα ἐπηλάλαξαν καὶ ἐξανίσταται ὁ Κῦρος, καὶ εὐθὺς μετὰ τῶν ὑππέων λαβὼν πλαγίους τοὺς πολεμίους ὁμόσε αὐτοῖς τὴν ταχιστην συνεμίγνυεν οἱ δὲ πεζοὶ αὐτῷ συντεταγμένοι ταχὸ ἐφείποντο, καὶ περιεπτύσσοντο ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ὥστε πολὸ ἐπλεονέκτει φάλαγγι γὰρ κατὰ κέρως προσέβαλλεν ὥστε

ταχὺ ἰσχυρὰ φυγὴ ἐγένετο τοῖς πολεμίοις.

'Ως δὲ ἤσθετο 'Αρταγέρσης ἐν ἔργω ὄντα τὸν

Κῦρον, ἐπιτίθεται καὶ αὐτὸς κατὰ τὰ εὐώνυμα, προεὶς τὰς καμήλους ὥσπερ Κῦρος ἐκέλευσεν. οἱ δὲ ἴπποι αὐτὰς ἐκ πάνυ πολλοῦ οὐκ ἐδέχοντο, ἀλλ' οἱ μὲν ἔκφρονες γυγνόμενοι ἔφευγον, οἱ δ' ἐξήλλοντο, οἱ δ' ἐνέπιπτον ἀλλήλοις. τοιαῦτα γὰρ συντεταγμένους ἔχων τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ ταραττομένοις ἐπέκειτο· καὶ τὰ ἄρματα δὲ κατὰ τὸ δεξιὸν καὶ τὸ εὐώνυμον ἄμα ἐνέβαλλε. καὶ πολλοὶ μὲν τὰ ἄρματα φεύγοντες ὑπὸ τῶν κατὰ κέρας ἐπομένων ἀπέθνησκον, πολλοὶ δὲ τούτους φεύγοντες ὑπὸ τῶν ἀρμάτων ἡλίσκοντο.

Abradatas engages Crossus' centre and gains a temporary advantage.

Καὶ ὁ ᾿Αβραδάτας δὲ οὐκέτι ἔμελλεν, ἀλλά 29 Βοήσας, "Ανδρες φίλοι, έπεσθε, ένίει οὐδεν φειδόμενος των ίππων, άλλα ἰσγυρώς εξαιμάττων τώ κέντρο. συνεξώρμησαν δε και οι άλλοι άρματηλάται. και τὰ μὲν ἄρματα ἔφευγεν αὐτούς εὐθύς, τὰ μὲν καὶ ἀναλαβόντα τοὺς παραιβάτας, τὰ δὲ καὶ ἀπολιπόντα. ὁ δὲ ᾿Αβραδάτας ἀντικρύ 30 δι' αὐτῶν εἰς τὴν τῶν Αἰγυπτίων φάλαγγα ἐμ-Βάλλει· συνεισέβαλον δε αὐτῷ καὶ οἱ ἐγγύτατα τεταγμένοι. πολλαγοῦ μεν οὖν καὶ ἄλλοθι δήλον. ώς ουκ έστιν ισχυροτέρα φάλαγξ ή όταν έκ φίλων συμμάχων ήθροισμένη ή, και έν τούτω δε έδήλωσεν. οι μέν γὰρ ἐταιροί τε αὐτοῦ καὶ ὁμοτράπεζοι συνεισέβαλλον οί δε άλλοι ήνίογοι, ώς είδον ύπομένοντας πολλώ στίφει τούς Αύγυπτίους, εξέκλιναν κατά τὰ φεύγοντα άρματα, καὶ τούτοις έφείποντο. οί δὲ ἀμφὶ ᾿Αβραδάταν, ἢ μὲν ἐνέβαλλον, 31 άτε οὐ δυναμένων διαγάσασθαι τών Αίγυπτίων, διά τὸ μένειν τούς ένθεν και ένθεν αὐτών, τούς μεν όρθους τη ρύμη των επτων παίοντες ανέτρεπον, τούς δε πίπτοντας κατηλόων, και αὐτούς καὶ ὅπλα, καὶ ἵπποις καὶ τρογοῖς. ὅτου δ' ἐπιλάβοιτο τὰ δρέπανα, πάντα βία διεκόπτετο, καὶ όπλα καὶ σώματα.

Death of Abradatas. The Persian advance is checked by the firmness of the Egyptians.

Έν δὲ τῷ ἀδιηγήτω τούτω ταράχω ὑπὸ τῶν 32 παντοδαπών σωρευμάτων έξαλλομένων τών τρογων, ἐκπίπτει ὁ ᾿Αβραδάτας καὶ ἄλλοι δὲ των συνεισβαλόντων και ούτοι μεν ένταθθα ανδρες άγαθοί γενόμενοι κατεκόπησαν και άπέθανον οί δὲ Πέρσαι συνεπισπόμενοι, ή μὲν ὁ ᾿Αβραδάτας ενέβαλε και οι σύν αυτώ, ταύτη συνεισπεσόντες τεταραγμένους εφόνευον ή δε άπαθεις εγένοντο οί Αἰγύπτιοι, πολλοί δὲ οὖτοι ἦσαν, ἐχώρουν ἐναντίοι 33 τοις Πέρσαις. Ενθα δή δεινή μάχη ήν και δοράτων καὶ ξυστών καὶ μαγαιρών ἐπλεονέκτουν μέντοι οί Αἰγύπτιοι καὶ πλήθει καὶ τοῖς ὅπλοις τά τε γὰρ δόρατα ἰσχυρὰ καὶ μακρὰ ἔτι καὶ νῦν ἔχουσιν, αί τε ἀσπίδες πολύ μαλλον των θωράκων καὶ τῶν γέρρων καὶ στεγάζουσι τὰ σώματα καὶ πρὸς τὸ ώθεῖσθαι συνεργάζονται, πρὸς τοῖς ὤμοις οὖσαι. συγκλείσαντες οὖν τὰς ἀσπίδας ἐχώρουν 34 καὶ ἐώθουν. οἱ δὲ Πέρσαι οὐκ ἐδύναντο ἀντέγειν. άτε ἐν ἄκραις ταις χερσὶ τὰ γέρρα ἔχοντες, ἀλλ' έπὶ πόδα ἀνεχάζοντο παίοντες καὶ παιόμενοι, έως ύπὸ ταις μηγαναις εγένοντο. Επεί μέντοι ένταθθα ήλθον, επαίοντο αθθις οἱ Αλγύπτιοι ἀπὸ τῶν πύργων καὶ οἱ ἐπὶ πᾶσι δὲ οὐκ εἴων φεύγειν ούτε τούς τοξότας ούτε τούς ακοντιστάς, άλλ' ανατεταμένοι τὰς μαχαίρας ἢνάγκαζον καὶ τοξεύειν 25 καλ ἀκουτίζειν. ἢν δὲ πολύς μὲν ἀνδρῶν φόνος, πολύς δε κτύπος δπλων και βελών παντοδαπών.

πολλή δὲ βοή τῶν μὲν ἀνακαλούντων ἀλλήλους, τῶν δὲ παρακελευομένων, τῶν δὲ θεοὺς ἐπικαλουμένων.

Cyrus disables the Egyptians by an attack in rear. Flight of the Assyrian army.

Έν δὲ τούτω Κῦρος διώκων τοὺς καθ' αὐτὸν 36 παραγίγνεται. ώς δ' είδε τούς Πέρσας έκ της γώρας έωσμένους, ήλγησέ τε και γνούς ότι οὐδαμώς αν θαττον σχοίη τούς πολεμίους της είς τὸ πρόσθεν προόδου ή εί είς το δπισθεν περιελάσειεν αὐτῶν, παραγγείλας ἔπεσθαι τοῖς μεθ' αὐτοῦ περιήλαυνεν είς τὸ δπισθεν και είσπεσόντες παίουσιν άφορῶντας καὶ πολλούς κατακαίνουσιν. οί δὲ 37 Αἰγύπτιοι ώς ήσθοντο, ἐβόων τε ὅτι ὅπισθεν οί πολέμιοι καλ έστρέφοντο έν ταις πληγαίς. καλ ένταθθα δη φύρδην έμάγοντο και πεζοι και ίππεις. πεπτωκώς δέ τις ύπο τῷ Κύρου ίππω καὶ πατούμενος παίει είς την γαστέρα τη μαχαίρα τον ίππον αὐτοῦ· ὁ δὲ ἵππος πληγείς σφαδάζων ἀποσείεται τὸν Κῦρον. ἔνθα δὴ ἔγνω ἄν τις ὅσου ἄξιον εἴη τὸ 38 φιλείσθαι ἄρχοντα ὑπὸ τῶν περὶ αὐτόν. εὐθὺς γάρ ανεβόησαν τε πάντες και προσπεσόντες εμάγοντο, εώθουν, εωθούντο, έπαιον, επαίοντο. ταπηδήσας δέ τις ἀπὸ τοῦ ἵππου τῶν τοῦ Κύρου ύπηρετών, αναβάλλει αὐτὸν ἐπὶ τὸν ἑαυτοῦ ἴππον. ώς δε ανέβη ο Κύρος, κατείδε πάντοθεν ήδη παιο- 39 μένους τούς Αίγυπτίους και γάρ Υστάσπας ήδη παρήν σύν τοις Περσών ίππεύσι, και Χρυσάντας. άλλα τούτους έμβαλλείν μεν οὐκέτι εία είς την φάλαγγα τῶν Αἰγυπτίων, ἔξωθεν δὲ τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν ἐκέλευεν. ὡς δ' ἐγένετο περιελαύνων παρὰ τὰς μηχανάς, ἔδοξεν αὐτῷ ἀναβηναι ἐπὶ τῶν πύργων τινὰ καὶ κατασκέψασθαι, εἴ πη καὶ δὲ ἀνέβη, κατείδε μεστὸν τὸ πεδίον ἵππων, ἀνθρώπων, ἀρμάτων, φευγόντων, διωκόντων, κρατούντων, κρατουμένων μένον δ' οὐδαμοῦ οὐδὰν ἔτι ἠδύνατο κατιδεῖν, πλην τὸ τῶν Αἰγυπτίων. οὖτοι δὲ ἐπειδὴ ἡποροῦντο, κύκλον ποιησάμενοι, ὥστε ὁρῶσθαι τὰ ὅπλα, ὑπὸ ταῖς ἀσπίσιν ἐκάθηντο καὶ ἐποίουν μὲν οὐδὲν ἔτι, ἔπασχον δὲ πολλὰ καὶ δεινά.

Honourable offers of peace are accepted by the Egyptians. Cyrus encamps for the night.

41 'Αγασθείς δε ό Κῦρος αὐτούς, καὶ οἰκτείρων, ὅτι ἀγαθοὶ ἄνδρες ὅντες ἀπώλλυντο, ἀνεχώρισε πάντας τοὺς περιμαχομένους, καὶ μάχεσθαι οὐδένα ἔτι εἴα. πέμπει δὲ πρὸς αὐτοὺς κήρυκα, ἐρωτῶν, πότερα βούλονται ἀπολέσθαι πάντες ὑπὲρ τῶν προδεδωκότων αὐτούς, ἡ σωθήναι ἄνδρες ἀγαθοὶ δοκοῦντες εἶναι. οἱ δ' ἀπεκρίναντο, Πῶς δ' ἀν 42 ἡμεῖς σωθείημεν ἄνδρες ἀγαθοὶ δοκοῦντες εἶναι; ὁ δὲ Κῦρος πάλιν ἔλεγεν, "Οτι ἡμεῖς ὑμᾶς ὁρῶμεν μόνους καὶ μένοντας καὶ μάχεσθαι θέλοντας. 'Αλλὰ τοὐντεῦθεν, ἔφασαν οἱ Αἰγύπτιοι, τί καὶ καλὸν ἃν ποιοῦντες σωθείημεν; καὶ ὁ Κῦρος αὖ πρὸς τοῦτο εἶπεν, Εἰ τῶν τε συμμαχομένων μηδένα προδόντες σωθείητε, τά τε ὅπλα ἡμῖν παραδόντες, φίλοι τε

γενόμενοι τοίε αίρουμένοις ύμας σώσαι, έξὸν ἀπολέσαι. ἀκούσαντες ταῦτα ἐπήροντο, *Ην δὲ γενώ- 43 μεθά σοι φίλοι, τί ημιν άξιώσεις χρησθαι; άπεκρίνατο ὁ Κύρος, Εὐ ποιείν καὶ εὐ πάσγειν. έπηρώτων πάλιν οι Αιγύπτιοι, Τίνα εὐεργεσίαν; προς τουτο είπεν ο Κύρος, Μισθον μεν υμίν δοίην αν πλείονα η νῦν ἐλαμβάνετε, ὅσον αν χρόνον πόλεμος ή εἰρήνης δε γενομένης, τῷ βουλομένω ὑμῶν μένειν παρ' έμοι χώραν τε δώσω, και πόλεις, και γυναικας, και οικέτας. ἀκούσαντες ταθτα οί Αί- 44 γύπτιοι τὸ μὲν ἐπὶ Κροίσον συστρατεύειν ἀφελείν σφίσιν έδεήθησαν τούτω γάρ μόνω γιγνώσκεσθαι έφασαν τὰ δ' ἄλλα συνομολογήσαντες έδοσαν πίστιν καὶ ἔλαβον. καὶ οἱ Αἰγύπτιοί τε οἱ κατα- 45 μείναντες τότε έτι καλ νθν βασιλεί πιστολ διαμένουσι, Κυρός τε πόλεις αυτοίς έδωκε, τας μεν άνω, αὶ ἔτι καὶ νῦν πόλεις Αἰγυπτίων καλοῦνται, Λάρισαν δε και Κυλλήνην παρά Κύμην πλησίον θαλάττης, ας έτι και νύν οι άπ' ἐκείνων ἔχουσι. ταθτα δε διαπραξάμενος ὁ Κθρος ήδη σκοταίος άναγαγών έστρατοπεδεύσατο εν Θυμβράροις.

Analysis of the victory.

Έν δὲ τῆ μάχη, τῶν πολεμίων Αἰγύπτιοι μόνοι 48 ηὐδοκίμησαν τῶν δὲ σὺν Κύρφ τὸ Περσῶν ἱππικὸν κράτιστον ἔδοξεν εἶναι · ὅστ' ἔτι καὶ νῦν διαμένει ἡ ὅπλισις ἡν τότε Κῦρος τοῖς ἱππεῦσι κατεσκεύασεν. ηὐδοκίμησε δὲ ἰσχυρῶς καὶ τὰ δρεπανηφόρα ἄρ- 47 ματα · ὅστε καὶ τοῦτο ἔτι καὶ νῦν διαμένει τὸ πολεμιστήριον τῷ ἀεὶ βασιλεύοντι. αὶ μέντοι 48

λαγγα τῶν Αἰγυπτίων, ἔξωθεν δὲ τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν ἐκέλευεν. ὡς δ' ἐγένετο περιελαύνων παρὰ τὰς μηχανάς, ἔδοξεν αὐτῷ ἀναβῆναι ἐπὶ τῶν πύργων τινὰ καὶ κατασκέψασθαι, εἴ πῃ καὶ δὲ ἀνέβη, κατείδε μεστὸν τὸ πεδίον ἵππων, ἀνθρώπων, ἀρμάτων, φευγόντων, διωκόντων, κρατούντων, κρατουμένων μένον δ' οὐδαμοῦ οὐδὲν ἔτι ἠδύνατο κατιδεῖν, πλὴν τὸ τῶν Αἰγυπτίων. οὖτοι δὲ ἐπειδὴ ἡποροῦντο, κύκλον ποιησάμενοι, ὥστε ὁρᾶσθαι τὰ ὅπλα, ὑπὸ ταῖς ἀσπίσιν ἐκάθηντο καὶ ἐποίουν μὲν οὐδὲν ἔτι, ἔπασχον δὲ πολλὰ καὶ δεινά.

Honourable offers of peace are accepted by the Egyptians. Cyrus encamps for the night.

41 'Αγασθείς δε ό Κῦρος αὐτούς, καὶ οἰκτείρων, ὅτι ἀγαθοὶ ἄνδρες ὅντες ἀπώλλυντο, ἀνεχώρισε πάντας τοὺς περιμαχομένους, καὶ μάχεσθαι οὐδένα ἔτι εἴα. πέμπει δε πρὸς αὐτοὺς κήρυκα, ἐρωτῶν, πότερα βούλονται ἀπολέσθαι πάντες ὑπερ τῶν προδεδωκότων αὐτούς, ἡ σωθῆναι ἄνδρες ἀγαθοὶ δοκοῦντες εἶναι. οἱ δ' ἀπεκρίναντο, Πῶς δ' ἂν 42 ἡμεῖς σωθείημεν ἄνδρες ἀγαθοὶ δοκοῦντες εἶναι; ὁ δὲ Κῦρος πάλιν ἔλεγεν," Οτι ἡμεῖς ὑμᾶς ὁρῶμεν μόνους καὶ μένοντας καὶ μάχεσθαι θέλοντας. 'Αλλὰ τοὐντεῦθεν, ἔφασαν οἱ Αἰγύπτιοι, τί καὶ καλὸν ἂν ποιοῦντες σωθείημεν; καὶ ὁ Κῦρος αὖ πρὸς τοῦτο εἶπεν, Εἰ τῶν τε συμμαχομένων μηδένα προδόντες σωθείητε, τά τε ὅπλα ἡμῖν παραδόντες, φίλοι τε

γενόμενοι τοίς αίρουμένοις ύμας σώσαι, έξον άπολέσαι. ἀκούσαντες ταῦτα ἐπήροντο, "Ην δὲ γενώ- 43 μεθά σοι φίλοι, τί ἡμῖν ἀξιώσεις χρησθαι; ἀπεκρίνατο ὁ Κῦρος, Εὖ ποιεῖν καὶ εὖ πάσγειν. ἐπηρώτων πάλιν οἱ Αἰγύπτιοι, Τίνα εὐεργεσίαν; προς τουτο είπεν ο Κύρος, Μισθον μεν υμίν δοίην αν πλείονα η νῦν ἐλαμβάνετε, ὅσον αν χρόνον πόλεμος ή εἰρήνης δε γενομένης, τῷ βουλομένω ύμῶν μένειν παρ' έμοι γώραν τε δώσω, και πόλεις, και γυναίκας, και οίκέτας. ἀκούσαντες ταθτα οί Αί- 44 γύπτιοι τὸ μὲν ἐπὶ Κροίσον συστρατεύειν ἀφελείν σφίσιν έδεήθησαν τούτφ γάρ μόνφ γιγνώσκεσθαι έφασαν τὰ δ' ἄλλα συνομολογήσαντες έδοσαν πίστιν καὶ ἔλαβον. καὶ οἱ Αἰγύπτιοί τε οἱ κατα- 45 μείναντες τότε έτι καλ νθν βασιλεί πιστολ διαμένουσι, Κῦρός τε πόλεις αὐτοῖς ἔδωκε, τὰς μὲν ἄνω. αὶ ἔτι καὶ νῦν πόλεις Αἰγυπτίων καλοῦνται, Λάρισαν δε και Κυλλήνην παρά Κύμην πλησίον θαλάττης, ας έτι και νύν οι άπ' έκείνων έγουσι. ταθτα δε διαπραξάμενος ο Κθρος ήδη σκοταίος άναγαγών έστρατοπεδεύσατο έν Θυμβράροις.

Analysis of the victory.

'Εν δε τῆ μάχη, τῶν πολεμίων Αἰγύπτιοι μόνοι 46 ηὐδοκίμησαν τῶν δε σὺν Κύρφ τὸ Περσῶν ἱππικὸν κράτιστον ἔδοξεν εἶναι· ὥστ' ἔτι καὶ νῦν διαμένει ἡ ὅπλισις ἡν τότε Κῦρος τοῖς ἱππεῦσι κατεσκεύασεν. ηὐδοκίμησε δε ἰσχυρῶς καὶ τὰ δρεπανηφόρα ἄρ- 47 ματα· ὥστε καὶ τοῦτο ἔτι καὶ νῦν διαμένει τὸ πολεμιστήριον τῷ ἀεὶ βασιλεύοντι. αὶ μέντοι 48

κάμηλοι ἐφόβουν μόνον τοὺς ἵππους, οὐ μέντοι κατέκαινόν γε οἱ ἐπ' αὐτῶν ἱππεῖς, οὐδ' αὐτοί γε ἀπέθνησκον ὑπὸ ἱππέων· οὐδεὶς γὰρ ἵππος ἐπέ-49 λαζε. καὶ χρήσιμον μὲν ἐδόκει εἶναι· ἀλλὰ γὰρ οὔτε τρέφειν οὐδεὶς ἐθέλει καλὸς κἀγαθὸς κάμηλον ὥστ' ἐποχεῖσθαι, οὔτε μελετᾶν ὡς πολεμήσων ἀπὸ τούτων. οὔτω δὴ ἀπολαβοῦσαι πάλιν τὸ ἑαυτῶν σχῆμα ἐν τοῖς σκευοφόροις διάγουσί.

II.

Crossus, pursued by Cyrus to Sardis, surrenders on the capture of the city. Plundering by the Chaldeans having been checked, the Persian army encamps.

1 ΚΑΙ οἱ μὲν ἀμφὶ τὸν Κῦρον δειπνοποιησάμενοι καὶ φυλακὰς καταστησάμενοι, ὅσπερ ἔδει, ἐκοιμήθησαν. Κροῖσος μέντοι εὐθὺς ἐπὶ Σάρδεων ἔφευγε σὺν τῷ στρατεύματι· τὰ δ' ἄλλα φῦλα ὅποι ἐδύνατο προσωτάτω ἐν τῆ νυκτὶ τῆς ἐπ' οἶκον ὁδοῦ εκαστος ἀπεχώρει. ἐπειδὴ δὲ ἡμέρα ἐγένετο, εὐθὺς ἐπὶ Σάρδεις ἡγε Κῦρος. ὡς δ' ἐγένετο πρὸς τῷ τείχει τῷ ἐν Σάρδεσι, τάς τε μηχανὰς ἀνίστη ὡς προσβαλῶν πρὸς τὸ τεῖχος, καὶ κλίμακας παρεσκευάζετο. ταῦτα δὲ ποιῶν, κατὰ τὰ ἀποτομώτατα δοκοῦντα εἶναι τοῦ Σαρδιανῶν ἐρύματος τῆς ἐπιούσης νυκτὸς ἀναβιβάζει Χαλδαίους τε καὶ Πέρσας. ἡγήσατο δ' αὐτοῖς ἀνὴρ Πέρσης, δοῦλος γεγενημένος τῶν ἐν τῆ ἀκροπόλει τινὸς φρουρῶν,

καὶ καταμεμαθηκώς κατάβασιν είς τὸν ποταμὸν καὶ ἀνάβασιν την αὐτήν. ώς δὲ ἐγένετο τοῦτο 4 δήλου, ὅτι εἴχετο τὰ ἄκρα, πάντες δὴ ἔφευγον οί Λυδοί ἀπὸ τῶν τειχῶν, ὅποι ἠδύνατο ἔκαστος τῆς πόλεως. Κύρος δε αμα τη ημέρα είσηει είς την πόλιν, και παρήγιγειλεν, έκ της τάξεως μηδένα κινείσθαι. ὁ δὲ Κροίσος, κατακλεισάμενος ἐν τοίς δ βασιλείοις, Κύρον έβόα ό δε Κύρος του μεν Κροίσου φύλακας κατέλιπεν, αὐτὸς δὲ ἀπαγαγών προς την έχομένην ακραν, ώς είδε τους μεν Πέρσας φυλάσσοντας την άκραν, ώσπερ έδει, τὰ δὲ τῶν Χαλδαίων ὅπλα ἔρημα, καταδεδραμήκεσαν γὰρ άρπασόμενοι τὰ ἐκ τῶν οἰκιῶν, εὐθὺς συνεκάλεσεν αὐτῶν τοὺς ἄρχοντας, καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἀπιέναι ἐκ τοῦ στρατεύματος ώς τάχιστα. Οὐ γὰρ ἄν, ἔφη, 6 άνασγοίμην πλεονεκτούντας όρων τούς άτακτούντας. καὶ εὖ μέν, ἔφη, ἐπίστασθε ὅτι παρεσκευαζόμην έγω ύμας τούς έμοι συστρατευομένους πασι Χαλδαίοις μακαριστούς ποιήσαι νῦν δ', ἔφη, μή θαυμάζετε ήν τις καλ ἀπιοῦσιν ύμιν κρείττων ἐντύγη, ἀκούσαντες ταθτα οἱ Χαλδαῖοι ἔδεισάν τε 7 καλ ίκέτευον παύσασθαι όργιζόμενον καλ τὰ χρήματα πάντα ἀποδώσειν έφασαν. ὁ δ' είπεν ὅτι οὐδὲν αὐτῶν δέοιτο. 'Αλλ' εἴ με, ἔφη, βούλεσθε παύσασθαι άχθόμενον, απόδοτε πάντα δσα ελάβετε τοις διαφυλάξασι την ἄκραν. ην γαρ αισθωνται οι άλλοι στρατιώται ότι πλεονεκτούσιν οί εὖτακτοι γενόμενοι, πάντα μοι καλώς ἔξει. οἱ μὲν 8 δη Χαλδαίοι ούτως εποίησαν ώς εκέλευσεν ό Κύρος καὶ ἔλαβον οἱ πειθόμενοι πολλά καὶ παντοία χρήματα. ὁ δὲ Κῦρος καταστρατοπεδεύσας τοὺς ἐαυτοῦ ὅπου ἐδόκει τὸ ἐπιτηδειότατον είναι τῆς πόλεως μένειν ἐπὶ τοῖς ὅπλοις παρήγγειλε καὶ ἀριστοποιεῖσθαι.

Meeting of Cyrus and Cresus.

Ταῦτα δὲ διαπραξάμενος, ἀγαγεῖν ἐκέλευσεν αύτφ τον Κροίσον. ό δε Κροίσος ώς είδε τον Κύρον. Χαίρε, ω δέσποτα, έφη τοῦτο γαρ ή τύχη καλ έχειν τὸ ἀπὸ τοῦδε δίδωσί σοι, καὶ ἐμοὶ προσαγο-10 ρεύειν. Καὶ σύ γε, ἔφη, ὧ Κροῖσε, ἐπείπερ ἄνθρωποί γε εσμεν αμφότεροι. ατάρ, έφη, ω Κροίσε, αρ' άν τι μοι έθελήσαις συμβουλεύσαι; Καὶ βουλοίμην γ' ἄν, ἔφη, ὧ Κῦρε, ἀγαθόν τί σοι εύρεῖν. 11 τοῦτο γὰρ ἂν οἶμαι ἀγαθὸν κάμοὶ γενέσθαι. "Ακουσον τοίνυν, έφη, & Κροίσε εγώ γάρ δρών τούς στρατιώτας πολλά πεπονηκότας και πολλά κεκινδυνευκότας και νυν νομίζοντας πόλιν έχειν την πλουσιωτάτην εν τη 'Ασία μετά Βαβυλώνα, άξιώ ώφεληθηναι τούς στρατιώτας. γιγνώσκω γάρ, έφη, ότι εί μή τινα καρπον λήψονται τῶν πόνων, οὐ δυνήσομαι αὐτοὺς πολὺν χρόνον πειθομένους ἔγειν. διαρπάσαι μεν οὖν αὐτοῖς ἐφεῖναι τὴν πόλιν οὐ βούλομαι τήν τε γάρ πόλιν νομίζω αν διαφθαρήναι, έν τε τή άρπαγή εὖ οἶδ' ὅτι οἱ πονηρότατοι 12 πλεονεκτήσειαν αν. ακούσας ταθτα ο Κροίσος έλεξεν, 'Αλλ' έμέ, έφη, έασον λέξαι προς οθς αν έγω Λυδών έθέλω, ὅτι διαπέπραγμαι παρά σοῦ μή ποιησαι άρπαγήν, μηδε εασαι άφανισθηναι παίδας καὶ γυναϊκας, ὑπεσχόμην δέ σοι ἀντὶ τούτων. ἢ

μην παρ' ἐκόντων Λυδών ἔσεσθαι παν ὅ τι καλόν κάγαθόν έστιν έν Σάρδεσιν. ήν γάρ ταθτα άκού- 18 σωσιν, οίδ' δτι ήξει σοι παν δ τι έστιν ένθάδε καλου κτήμα άνδρι και γυναικί και όμοιως είς νέωτα πολλών και καλών πάλιν σοι πλήρης ή πόλις έσται την δε διαρπάσης, και αι τέγναι σοι, ας πηγάς φασι των καλών είναι, διεφθαρμέναι έσονται. ἐξέσται δέ σοι ἰδόντι τὰ ἐλθόντα ἔτι καὶ 14 περί της άρπαγης βουλεύσασθαι. πρώτον δέ, Ιφη, έπὶ τοὺς ἐμοὺς θησαυροὺς πέμπε, καὶ παραλαμβανέτωσαν οί σοι φύλακες παρά των έρων φυλάκων. ταθτα μέν δή άπαντα ούτω συνήνεσε ποιείν ό Κύρος ώσπερ έλεξεν ό Κροίσος. Τάδε δέ μοι 18 πάντως, Ιφη, Κροίσε, λέξον, πώς σοι ἀποβέβηκε τὰ έκ του έν Δελφοίε χρηστηρίου σοι γάρ δή λέγεται πάνυ νε τεθεραπεύσθαι ο 'Απόλλων καί σε πάντα ἐκείνο πειθόμενον πράττειν. Ἐβουλόμην δ' ἄν, ἔφη, 16 ῶ Κῦρε, οῦτως έχειν νῦν δὲ πάντα τάναντία εὐθὺς έξ άρχης πράττων προσηνέχθην τώ 'Απόλλωνι. ΙΙων δέ; Ιφη ο Κυρον δίδασκε πάνυ γάρ παράδοξα λέγεις. "Οτι πρώτον μέν, έφη, άμελήσας 17 έρωταν του θεον εί τι έδεομην, απεπειρώμην αὐτοῦ εί δύναιτο άληθεύειν. τοῦτο δέ, έφη, μη ότι θεός. άλλα και άνθρωποι καλοί κάγαθοί ἐπειδάν γνώσιν άπιστούμενοι οὐ φιλοθσι τοὺς ἀπιστοθντας. ἐπεὶ 18 μέντοι έγνω καὶ μάλ' άτοπα έμοῦ ποιοῦντος καὶ πρόσω Δελφων απέχοντος, ούτω δή πέμπω περί παίδων. ὁ δέ μοι τὸ μὲν πρώτον οὐδ' ἀπεκρίνατο 19 έπει δ' έγω πολλά μεν πέμπων αναθήματα χρυσα, πολλά δ' άργυρα, πάμπολλα δε θύων εξιλασάμην

ποτε αὐτόν, ώς εδόκουν, τότε δή μοι ἀποκρίνεται ερωτώντι τί ἄν μοι ποιήσαντι παίδες γένοιντο ο δε 20 εἶπεν ὅτι ἔσοιντο. καὶ ἐγένοντο μέν, οὐδε γὰρ οὐδε τοῦτο ἐψεύσατο, γενόμενοι δε οὐδεν ἄνησαν. ὁ μεν γὰρ κωφὸς ὧν διετέλει, ὁ δε ἄριστος γενόμενος ἐν ἀκμἢ τοῦ βίου ἀπώλετο. πιεζόμενος δε ταίς περὶ τοὺς παίδας συμφοραίς πάλιν πέμπω καὶ ἐπερωτῶ τὸν θεὸν τί ἄν ποιῶν τὸν λοιπὸν βίον εὐδαιμονέστατα διατελέσαιμι. ὁ δε μοι ἀπεκρίνατο,

Σαυτον γιγνώσκων εὐδαίμων, Κροίσε, περάσεις. 21 έγω δε ακούσας την μαντείαν ήσθην ενόμιζον γαρ τὸ ράστον μοι αὐτὸν προστάξαντα τὴν εὐδαιμονίαν διδόναι. ἄλλους μεν γαρ γιγνώσκειν τοὺς μεν οδόν τ' είναι τούς δ' ού ε έαυτον δε όστις έστι πάντα τινά 22 ενόμιζον ἄνθρωπον είδεναι. καὶ τὸν μετὰ ταῦτα δὴ χρόνον, έως μεν είγον ήσυγίαν, οὐδεν ενεκάλουν μετὰ τὸν τοῦ παιδὸς θάνατον ταῖς τύχαις Επειδή δὲ άνεπείσθην ύπὸ τοῦ 'Ασσυρίου ἐφ' ύμᾶς στρατεύεσθαι, είς πάντα κίνδυνον ηλθον εσώθην μέντοι ούδεν κακὸν λαβών. οὐκ αἰτιῶμαι δε οὐδε τάδε τὸν θεόν. ἐπεὶ γὰρ ἔγνων ἐμαυτὸν μὴ ἱκανὸν ὑμῖν μάγεσθαι, ἀσφαλώς σὺν τῶ θεῷ ἀπῆλθον καὶ αὐτὸς 23 και οί συν εμοί. νύν δ' αὐ πάλιν ύπό τε πλούτου τοῦ παρόντος διαθρυπτόμενος καὶ ὑπὸ τῶν δεομένων μου προστάτην γενέσθαι καὶ ὑπὸ τῶν δώρων ων εδίδοσάν μοι καὶ ὑπ' ἀνθρώπων, οί με κολακεύουτες έλεγον ώς, εί εγω εθέλοιμι άρχειν, πάντες αν έμοι πείθοιντο και μέγιστος αν είην ανθρώπων. ύπο τοιούτων δε λόγων αναφυσώμενος, ώς είλοντό με πάντες οἱ κύκλφ βασιλεῖς προστάτην τοῦ πολέμου, ὑπεδεξάμην τὴν στρατηγίαν, ὡς ἰκανὸς ὡν μέγιστος γενέσθαι· ἀγνοῶν ἄρα ἐμαυτόν, ὅτι σοι 24 ἀντιπολεμεῖν ἱκανὸς ῷμην εἶναι, πρῶτον μὲν ἐκ θεῶν γεγονότι, ἔπειτα δὲ διὰ βασιλέων πεφυκότι, ἔπειτα δὶ ἐκ παιδὸς ἀρετὴν ἀσκοῦντι· τῶν δ΄ ἐμῶν προγόνων ἀκούω τὸν πρῶτον βασιλεύσαντα ἄμα τε βασιλέα καὶ ἐλεύθερον γενέσθαι. ταῦτ' οὖν ἀγνοήσας, δικαίως, ἔφη, ἔχω τὴν δίκην. ἀλλὰ νῦν δή, 25 ἔφη, ὡ Κῦρε, γυγνώσκω μὲν ἐμαυτόν· σὰ δ΄, ἔφη, δοκεῖς ἔτι ἀληθεύσειν τὸν ᾿Απόλλω, ὡς εὐδαίμων ἔσομαι γυγνώσκων ἐμαυτόν; σὲ δ΄ ἐρωτῶ διὰ τοῦτο, ὅτι ἄριστ' ἄν μοι δοκεῖς εἰκάσαι τοῦτο ἐν τῷ παρόντι· καὶ γὰρ δύνασαι ποιῆσαι.

Crossus receives clement treatment from Cyrus.

Καὶ ὁ Κῦρος εἶπε, Βουλήν μοι δὸς περὶ τούτου, 26
ὧ Κροῖσε: ἐγὼ γάρ σου ἐννοῶν τὴν πρόσθεν εὐδαιμονίαν οἰκτείρω τέ σε καὶ ἀποδίδωμι ἤδη γυναῖκά τε ἔχειν ἢν εἰχες, καὶ τὰς θυγατέρας, ἀκούω γάρ σοι εἶναι καὶ τοὺς φίλους, καὶ τοὺς θεράποντας, καὶ τράπεζαν, σὺν οἴαπερ ἐζῆτε: μάχας δέ σοι καὶ πολέμους ἀφαιρῶ. Μὰ Δία μηδὲν τοίνυν, ἔφη ὁ 27 Κροῖσος, σὺ ἐμοὶ ἔτι βουλεύου ἀποκρίνασθαι περὶ τῆς ἐμῆς εὐδαιμονίας: ἐγὼ γὰρ ἤδη σοι λέγω, ἢν ταῦτά μοι ποιήσης ὰ σὺ λέγεις, ὅτι, ἢν ἄλλοι τε μακαριωτάτην ἐνόμιζον εἶναι βιοτὴν καὶ ἐγὼ συνεγίγνωσκον αὐτοῖς ταύτην καὶ ἐγὼ νῦν ἔχων διάξω. καὶ ὁ Κῦρος εἶπε, Τίς δὴ ὁ ἔχων ταύτην τὴν μακα-28 ρίαν βιοτήν; 'Η ἐμὴ γυνή, εἶπεν, ὧ Κῦρε: ἐκείνη γὰρ τῶν μὲν ἀγαθῶν καὶ τῶν μαλακῶν καὶ εὐφρο-

συνών πασών έμοι το ἴσον μετείχε· φροντίδων δὲ ὅπως ταῦτα ἔσται καὶ πολέμου καὶ μάχης οὐ μετῆν αὐτῆ. οὕτω δὴ καὶ σὰ δοκείς ἐμὲ κατασκευάζειν ὥσπερ ἐγὼ ἢν ἐφίλουν μάλιστα ἀνθρώπων· ὥστε τῷ ᾿Απόλλωνι ἄλλα μοι δοκῶ χαριστήρια ὀφειλήσειν. 29 ἀκούσας δ' ὁ Κῦρος τοὺς λόγους αὐτοῦ ἐθαύμασε μὲν τὴν εὐθυμίαν, ἦγε δὲ τὸ λοιπὸν ὅποι καὶ αὐτὸς πορεύοιτο, εἴτ' ἄρα καὶ χρήσιμόν τι νομίζων αὐτὸν εἶναι εἴτε καὶ ἀσφαλέστερον οὕτως ἡγούμενος.

III.

Disposal of the Lydian treasure.

1 ΚΑΙ τότε μὲν οὕτως ἐκοιμήθησαν. τῆ δ' ὑστεραία καλέσας ὁ Κῦρος τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἡγεμόνας τοῦ στρατεύματος, τοὺς μὲν αὐτῶν ἔταξε τοὺς θησαυροὺς παραλαμβάνειν, τοὺς δ' ἐκέλευσεν ὁπόσα παραδοίη Κροῖσος χρήματα, πρῶτον μὲν τοῖς θεοῖς ἐξελεῖν ὁποῖ ἀν οἱ μάγοι ἐξηγῶνται, ἔπειτα τάλλα χρήματα παραδεχομένους ἐν ζυγάστροις στήσαντας ἐφ' ἀμαξῶν ἐπισκευάσαι καὶ διαλαχόντας τὰς ἀμάξας κομίζειν ὅποιπερ ἀν αὐτοὶ πορεύωνται, ἵνα ὅπη καιρὸς εἴη διαλαμβάνοιεν 2 ἔκαστοι τὰ ἄξια. οἱ μὲν δὴ ταῦτ' ἐποίουν.

Funeral honours to Abradatas. Suicide of Pantheia.

΄Ο δὲ Κῦρος καλέσας τινὰς τῶν παρόντων ὑπηρετῶν, Εἴπατέ μοι, ἔφη, ἐόρακέ τις ὑμῶν ᾿Αβραδάταν; θαυμάζω γάρ, ἔφη, ὅτι πρόσθεν

θαμίζων ἐφ' ἡμᾶς νῦν οὐδαμοῦ φαίνεται. τῶν οὖν 3 υπηρετών τις απεκρίνατο, "Οτι, & δέσποτα, οὐ ζη· άλλ' έν τη μάγη απέθανεν έμβαλων το άρμα είς τούς Αίγυπτίους οί δ' άλλοι πλην των έταίρων αὐτοῦ ἐξέκλιναν, ώς φασιν, ἐπεὶ τὸ στῖφος είδον τὸ τῶν Αἰγυπτίων. καὶ νῦν γε, ἔφη, λέγεται αὐτοῦ 4 ή γυνή άνελομένη τον νεκρον και ένθεμένη είς την άρμάμαξαν, εν ήπερ αυτή ώγειτο, προσκεκομικέναι αὐτὸν ἐνθάδε ποι πρὸς τὸν Πακτωλὸν ποταμόν. καὶ 5 τούς μέν εύνούχους καὶ τούς θεράποντας αὐτοῦ ορύττειν φασίν έπλ λόφου τινός θήκην τω τελευτήσαντι' την δε γυναίκα λέγουσιν ώς κάθηται γαμαί, κεκοσμηκυία οίε είγε του ἄνδρα, την κεφαλήν αὐτοῦ ἔχουσα ἐπὶ τοῖς γόνασι. ταῦτα ἀκούσας ὁ 6 Κύρος ἐπαίσατο ἄρα τὸν μηρόν, καὶ εὐθὺς ἀναπηδήσας επὶ τὸν ἴππον, λαβών γιλίους ίππέας, πλαυνεν επί τὸ πάθος. Γαδάταν δε και Γωβρύαν 7 ἐκέλευσεν ὅ τι δύναιντο λαβόντας καλὸν κόσμημα άνδρι φίλω και άγαθώ τετελευτηκότι μεταδιώκειν. καί όστις είνε τὰς έπομένας ἀγέλας, καὶ βοῦς καὶ ίππους είπε τούτφ καὶ άμα πρόβατα πολλά έλαύνειν δπη αν αυτον πυνθάνηται δυτα, ώς επισφαγείη τῷ 'Αβραδάτα.

'Επεί δὲ είδε τὴν γυναῖκα χαμαὶ καθημένην καὶ 8 τὸν νεκρὸν κείμενον, ἐδάκρυσε τε ἐπὶ τῷ πάθει, καὶ εἶπε, Φεῦ, ὡ ἀγαθὴ καὶ πιστὴ ψυχή, οἴχη δὴ ἀπολιπὼν ἡμᾶς; καὶ ἄμα ἐδεξιοῦτο αὐτόν καὶ ἡ χεὶρ τοῦ νεκροῦ ἐπηκολούθησεν ἀπεκέκοπτο γὰρ κοπίδι ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων. ὁ δὲ ἰδὼν πολὺ ἔτι ὑ μᾶλλον ἤλγησε καὶ ἡ γυνὴ δὲ ἀνωδύρατο, κιὶ

δεξαμένη την χείρα παρά τοῦ Κύρου ἐφίλησέ τε 10 και πάλιν ώς οξόν τ' ήν προσήρμοσε, και είπε. Καὶ τάλλα τοί, ὁ Κύρε, οὕτως ἔχει άλλὰ τί δεῖ σε δράν; και ταθτα, έφη, οίδ' ὅτι δι' ἐμὲ οὐχ ηκιστα έπαθεν, Ισως δε και διά σέ, ω Κύρε, οὐδεν ήττου. ἐγώ τε γὰρ ἡ μώρα πολλά διεκελευόμην αὐτῷ οὕτω ποιεῖν ὅπως σοι φίλος ἄξιος λόγου φανείη αὐτός τε οίδ' ότι ούτος οὐ τοῦτο ἐνενόει ὅ τι πείσοιτο, άλλα τί αν σοι ποιήσας γαρίσαιτο. καί γαρ ουν, έφη, αυτός μεν αμέμπτως τετελεύτηκεν, 11 έγω δ' ή παρακελευομένη ζώσα παρακάθημαι. καὶ ό Κυρος χρόνον μέν τινα σιωπή κατεδάκρυσεν, ἔπειτα δὲ ἐφθέγξατο 'Αλλ' οὖτος μὲν δή, ὧ γύναι, έχει τὸ κάλλιστον τέλος νικών γάρ τετελεύτηκε. σὺ δὲ λαβοῦσα τοῖσδε ἐπικόσμει αὐτὸν τοῖς παρ' έμου παρήν δε ό Γωβρύας και ό Γαδάτας πολύν καὶ καλὸν κόσμον φέροντες Επειτα δ', έφη, ζοθι ότι οὐδὲ τὰ ἄλλα ἄτιμος ἔσται, ἀλλὰ καὶ τὸ μνήμα πολλοί γώσουσιν άξίως ήμων, και ἐπισφαγήσεται 12 αὐτῷ ὅσα εἰκὸς ἀνδρὶ ἀγαθῷ. καὶ σὺ δέ, ἔφη, ούκ έρημος έση, άλλ' έγώ σε καί σωφροσύνης ένεκα καὶ πάσης ἀρετής καὶ τάλλα τιμήσω, καὶ συστήσω όστις αποκομιεί σε όποι αν αυτή εθέλης μόνον, έφη, δήλωσον, πρὸς ὅντινα χρήζεις κομισθήναι. 13 καλ ή Πάνθεια είπεν, 'Αλλά θάρρει, έφη, & Κῦρε· ού μή σε κρύψω πρὸς δυτινα βούλομαι ἀφικέσθαι.

14 'Ο μεν δή ταθτ' εἰπων ἀπήει, κατοικτείρων τήν τε γυναϊκα, οΐου ἀνδρὸς στεροῖτο, καὶ τὸν ἄνδρα, οΐαν γυναϊκα καταλιπων οὐκέτ' ὄψοιτο. ἡ δε γυνή τούς μεν εύνούγους εκέλευσεν αποστήναι έως αν, έφη, τόνδε έγω οδύρωμαι, ώς βούλομαι τη δε τροφώ είπε παραμένειν, και ἐπέταξεν αὐτή, ἐπειδάν άποθάνη, περικαλύψαι αὐτήν τε καὶ τὸν ἄνδρα ένὶ ίματίφ. ή δε τροφός πολλά ίκετεύουσα μή ποιείν τούτο, ἐπεὶ οὐδὲν ήνυτε καὶ γαλεπαίιουσαν ἐώρα, ἐκάθητο κλάουσα. ή δὲ ἀκινάκην πάλαι παρεσκευασμένη σφάττει έαυτήν, και έπιθείσα έπι τα στέονα του ανδρός την έαυτης κεφαλην απέθνησκεν. ή δε τροφος άνωλοφύρατό τε καὶ περιεκάλυπτεν ἄμφω ώσπερ ή Πάνθεια ἐπέστειλεν. ὁ δὲ Κύρος ώς ήσθετο 15 το έργον της γυναικός, έκπλαγείς ζεται, εί τι δύναιτο βοηθήσαι. οι δε ευνούχοι ιζόντες το γεγενημένον τρείς όντες σπασάμενοι κάκείνοι τούς άκινάκας αποσφάττονται οθπερ έταξεν αυτούς έστηκότες. ὁ δὲ Κύρος ὡς ἐπλησίασε τῷ πάθει ἀγασθείς 16 τε την γυναίκα καὶ κατολοφυράμειος ἀπήει καὶ τούτων μεν ή εἰκὸς ἐπεμελήθη ώς τύγοιεν πάντων τών καλών, καὶ τὸ μνημα ὑπερμέγεθες ἐχώσθη, ὧς φασιν.

IV.

Adusius, as Cyrus' representative, settles disturbances among the Carians.

ΈΚ δε τούτου στασιάζοντες οι Κάρες και πολε- 1
μοῦντες πρὸς ἀλλήλους, ἄτε τὰς οἰκήσεις ἔχοντες ἐν
ἐχυροις χωρίοις, ἐκάτεροι ἐπεκαλοῦντο τὸν Κῦρον.
ὁ δε Κῦρος αὐτὸς μὲν μένων ἐν Σάρδεσι μηχανὰς
ἐποιεῖτο καὶ κριούς, ὡς τῶν μὴ πειθομένων ἐρείψων

τὰ τείχη, Άδούσιον δὲ ἄνδρα Πέρσην καὶ τάλλα οὐκ άφρονα οὐδ' ἀπόλεμον, καὶ πάνυ δη εύγαριν, πέμπει επί την Καρίαν, στράτευμα δούς και Κίλικες δὲ καὶ Κύπριοι πάνυ προθύμως αὐτῷ συνεστράτευ-2 σαν. ὧν ένεκα οὐδ' ἔπεμψε πώποτε Πέρσην σατράπην ούτε Κιλίκων ούτε Κυπρίων, άλλ' ής κουν αὐτῷ ἀεὶ οἱ ἐπιχώριοι βασιλεύοντες δασμὸν μέντοι ελάμβανε και στρατιάς όπότε δεόιτο επήγγελλεν αὐτοῖς. ὁ δὲ Ἀδούσιος ἄγων τὸ στράτευμα ἐπὶ τὴν Καρίαν ἢλθε, καὶ ἀπ' ἀμφοτέρων τῶν Καρών παρήσαν πρός αὐτὸν έτοιμοι όντες δέγεσθαι 3 είς τὰ τείχη ἐπὶ κακῷ τῶν ἀντιστασιαζόντων. ὁ δε 'Αδούσιος πρός αμφοτέρους ταὐτά ἐποίει δικαιότερά τε έφη λέγειν τούτους, όποτέροις διαλέγοιτο, λαθείν τε έφη δείν τούς έναντίους φίλους σφάς γενομένους, ώς δη ούτως αν μαλλον έπιπεσων άπαρασκεύοις τοις έναντίοις. πιστά δ' ήξίου γενέσθαι, καλ τούς μέν Κάρας ομόσαι άδόλως τε δέξασθαι είς τὰ τείχη σφάς καὶ ἐπ' ἀγαθῷ τῷ Κύρου καὶ Περσών, αὐτὸς δὲ ὀμόσαι θέλειν ἀδόλως ιέναι είς τὰ τείχη, καὶ ἐπ' ἀγαθῷ τῶν δεχομένων. 4 ταθτα δε ποιήσας, αμφοτέροις λάθρα εκατέρων νύκτα συνέθετο την αὐτήν, καὶ ἐν ταύτη εἰσήλατο είς τὰ τείχη καὶ παρέλαβε τὰ ἐρύματα ἀμφοτέρων. αμα δε τη ημέρα καθεζόμενος είς το μέσον σύν τη στρατιά, εκάλεσεν εκατέρων τούς επικαιρίους. οί δε ιδόντες άλλήλους ηγθέσθησαν, νομίζοντες έξη-5 πατήσθαι αμφότεροι. ὁ μέντοι 'Αδούσιος έλεξε τοιάδε 'Εγω ύμιν, ω ανδρες, ωμοσα αδόλως εἰσιέναι είς τὰ τείχη, καὶ ἐπ' ἀγαθώ τῶν δεχομένων. εί μὲν οθυ άπολω όποτέρους ύμων, νομίζω επί κακώ είσεληλυθέναι Καρών ήν δε είρηνην υμίν ποιήσω καί άσφάλειαν έργάζεσθαι άμφοτέροις την γην, νομίζω ύμεν ἐπ' ἀγαθώ παρείναι. νθν δὲ χρη ἀπὸ τήσδε τής ήμέρας επιμύγνυσθαί τε άλλήλοις φιλικώς, εργάζεσθαί τε τὴν γῆν ἀδεῶς, διδόναι τε τέκνα καὶ λαμβάνειν παρ' άλλήλων ήν δε παρά ταῦτα άδικεῖν τιο έπιχειρή, τούτοιο Κυρόο τε καλ ήμειο πολέμιοι έσόμεθα. ἐκ τούτου πύλαι μὲν ἀνεφγμέναι ήσαν 6 των τειχών, μεσταί δε αί όδοι πορευομένων παρ' άλλήλους, μεστοί δε οί χωροι έργαζομένων έορτας δε κοινή ήγον, είρηνης δε και εύφροσύιης πάντα πλέα ήν. ἐν δὲ τούτφ ήκον οί παρὰ Κύρου, ἐρω- 7 τωντες, εί τι στρατιάς προσδέοιτο ή μηγανημάτων ό δε 'Αδούσιος άπεκρίνατο, δτι καλ τή παρούση έξείη άλλαχόσε χρήσθαι στρατιά· καὶ ἄμα ταῦτα λέγων άπηγε το στράτευμα, φρουρούς έν ταις άκραις καταλιπών. οί δε Κάρες Ικέτευον μένειν αὐτόν έπει δε ούκ ήθελε, προσέπεμψαν πρός Κύρον δεόμενοι πέμψαι Άδούσιον σφίσι σατράπην.

Reduction of Lesser Phrygia by Hystaspas.

'Ο δὸ Κῦρος ἐν τούτφ ἀπεστάλκει 'Υστάσπαν 8 στράτευμα ἄγουτα ἐπὶ Φρυγίαν τὴν περὶ Ἑλλήσποντον. ἐπεὶ δ' ἡκεν ὁ 'Αδούσιος, μετάγειν αὐτὸν ἐκέλευσεν ἡπερ ὁ 'Υστάσπας προφχετο, δπως μᾶλλον πείθοιντο τῷ 'Υστάσπα, ἀκούσαντες ἄλλο στράτευμα προσιόν. οἰι μὲν οὖν "Ελληνες οἱ ἐπὶ 9 θαλάττη οἰκοῦντες, πολλὰ δόντες δῶρα, διεπράξαντο ὅστε εἰς μὲν τὰ τείχη βαρβάρους μὴ δέχεσθαι,

δασμὸν δὲ ἀποφέρειν καὶ στρατεύειν ὅποι Κῦρος 10 ἐπαγγέλλοι. ὁ δὲ τῶν Φρυγῶν βασιλεὺς παρεσκευάζετο μὲν ὡς καθέζων τὰ ἐρυμνὰ καὶ οὐ πεισόμενος, καὶ παρήγγειλεν οὕτως ἐπεὶ δὲ ἀφίσταντο αὐτοῦ οἱ ὕπαρχοι καὶ ἔρημος ἐγίγνετο, τελευτῶν εἰς χεῖρας ἢλθεν Ὑστάσπα ἐπὶ τῆ Κύρου δίκη. καὶ ὁ Ὑστάσπας καταλιπὼν ἐν ταῖς ἄκραις ἰσχυρὰς Περσῶν φρουρὰς ἀπήει, ἄγων σὺν τοῖς ἑαυτοῦ καὶ 11 Φρυγῶν πολλοὺς ἱππέας καὶ πελταστάς. ὁ δὲ Κῦρος ἐπέστελλεν Ἀδουσίφ συμμίζαντα πρὸς Ὑστάσπαν τοὺς μὲν ἐλομένους Φρυγῶν τὰ σφέτερα σὺν τοῖς ὅπλοις ἄγειν, τοὺς δ' ἐπιθυμήσαντας πολεμεῖν τούτων ἀφελομένους τοὺς ἵππους καὶ τὰ ὅπλα σφενδόνας ἔχοντας πάντας κελεύειν ἔπεσθαι.

Advance of Cyrus upon Babylon. Reduction of Greater Phrygia, Cappadocia, and Arabia.

12 Οὖτοι μὲν δὴ ταῦτ' ἐποίουν. Κῦρος δὲ ὡρμᾶτο ἐκ Σάρδεων, φρουρὰν μὲν πεζὴν καταλιπὼν πολλὴν ἐν Σάρδεων, Κροῖσον δὲ ἔχων, ἄγων δὲ πολλὰς ἁμάξας πολλῶν καὶ παντοδαπῶν χρημάτων. ἦκε δὲ καὶ ὁ Κροῖσος γεγραμμένα ἔχων ἀκριβῶς ὅσα ἐν ἔκάστη ἢν τῆ ἀμάξη· καὶ διδοὺς τῷ Κύρῳ τὰ γράμματα εἶπε, Ταῦτ', ἔφη, ἔχων, ὡ Κῦρε, εἴση τόν τέ σοι 13 ὀρθῶς ἀποδιδόντα ὰ ἄγει καὶ τὸν μή. καὶ ὁ Κῦρος ἔλεξεν, 'Αλλὰ σὰ μὲν καλῶς ἐποίεις, ὡ Κροῖσε, προνοῶν· ἔμοιγε μέντοι ἄξουσι τὰ χρήματα οἵπερ καὶ ἔχειν αὐτὰ ἄξιοί εἰσιν· ὥστε ἤν τι καὶ κλέψωσι, τῶν ἑαυτῶν κλέψονται. καὶ ἄμα ταῦτα λέγων ἔδωκε τὰ γράμματα τοῖς φίλοις καὶ τοῖς ἄρ-

γουσιν, όπως είδειεν των έπιτρόπων οί τε σώα αὐτοίς άποδιδοίεν οί τε μή. Αγε δε και Λυδών οθε μεν 14 έώρα καλλωπιζομένους και δπλοις και ίπποις και άρμασι και πάντα πειρωμένους ποιείν ο τι δίοντο αύτο γαριείσθαι, τούτους μέν σύν τοίς δπλοις οθς δε έώρα άχαρίτως έπομένους, τούς μεν εππους αὐτών παρέδωκε Πέρσαις τοίς πρώτοις συστρατευομένοις, τά δε δπλα κατέκαυσε σφευδόνας δε καί τούτους ηνάγκασεν έχοντας έπεσθαι. και πάντας δε 15 τούς αόπλους των ύποχειρίων γενομένων σφενδονάν θυάγκαζε μελετάν, νομίζων τοῦτο τὸ δπλον δουλικώτατον είναι σύν μέν γάρ άλλη δυνάμει μάλα έστιν ένθα ίσχυρώς ώφελουσι σφενδονήται παρόντες αὐτοὶ δὲ καθ' αὐτούς οὐδ' ἄν οἱ πάντες . σφενδονήται μείνειαν πάνυ όλύγους όμόσε ίόντας σύν δπλοις αγχεμάγοις.

Προϊών δὲ τὴν ἐπὶ Βαβυλώνος κατεστρέψατο 16 μὲν Φρύγας τοὺς ἐν τῆ μεγάλη Φρυγία, κατεστρέψατο δὲ Καππαδόκας, ὑποχειρίους δ' ἐποιήσατο ᾿Αραβίους. ἐξέπλησε δὲ ἀπὸ πάντων τούτων Περσών μὲν ἱππέας οὐ μεῖον τετρακισμυρίους, πολλούς δὲ ἵππους τῶν αἰχμαλώτων καὶ πᾶσι τοῖς συμμάχοις διέδωκε καὶ πρὸς Βαβυλώνα ἀφίκετο παμπόλλους μὲν ἱππέας ἔχων, παμπόλλους δὲ τοξότας καὶ ἀκοντιστάς, σφενδοιήτας δὲ ἀναριθμήτους.

V.

Cyrus makes a reconnaissance of Babylon.

1 ΕΠΕΙ δὲ πρὸς Βαβυλώνι ἢν ὁ Κῦρος, περιέστησε μεν παν το στράτευμα περί την πόλιν, έπειτα αὐτὸς περιήλαυνε τὴν πόλιν σὺν τοῖς φίλοις τε καὶ 2 ἐπικαιρίοις τῶν συμμάχων. ἐπεὶ δὲ κατεθεάσατο τὰ τείχη, ἀπάγειν παρεσκευάσατο τὴν στρατιὰν άπὸ τῆς πόλεως εξελθών δέ τις αὐτόμολος εἶπεν. ότι ἐπιτίθεσθαι μέλλοιεν αὐτώ, ὁπότε ἀπάγοι τὸ στράτευμα καταθεωμένοις γάρ, έφη, αὐτοῖς ἀπὸ τοῦ τείγους ἀσθενής ἐδόκει είναι ή φάλαγξ. καὶ ούδεν θαυμαστόν ην ούτως έχειν περί γάρ πολύ τείχος κυκλουμένοις ανάγκη ην έπ' ολίγων το βάθος 3 γενέσθαι την φάλαγγα. ἀκούσας οὖν ὁ Κῦρος ταῦτα, στὰς κατὰ μέσον τῆς αύτοῦ στρατιᾶς σὺν τοις περί αὐτὸν παρήγγειλεν ἀπὸ τοῦ ἄκρου ἐκατέρωθεν τούς δπλίτας άναπτύσσοντας την φάλαγγα απιέναι παρά τὸ έστηκὸς τοῦ στρατεύματος, έως γένοιτο έκατέρωθεν τὸ ἄκρον κατ' αὐτὸν καὶ κατὰ 4 τὸ μέσον, οὕτως οὐν ποιούντων, οἵ τε μένοντες εὐθὺς θαρραλεώτεροι ἐγίγνοντο, ἐπὶ διπλασίων τὸ Βάθος γιγνόμενοι, οί τ' ἀπιόντες ώσαύτως θαρραλεώτεροι εύθυς γάρ οι μένοντες άντ' αύτων προς τους πολεμίους εγίγνοντο. επεί δε πορευόμενοι εκατέρωθεν συνήψαν τὰ ἄκρα, ἔστησαν ἰσχυρότεροι γενενημέιοι, οί τε ἀπεληλυθότες διὰ τοὺς ἔμπροσθεν, οί τ' έμπροσθεν διά τούς όπισθεν προσγεγενημέ-5 νους. ἀι απτυχθείσης δ' ουτω της φάλαγγος, ἀνάγκη τούς πρώτους άριστους είναι και τούς τελευταίους, εν μέσφ δε τούς κακιστους τετάχθαι ή δ' ουτως έχουσα τάξις και πρός το μάχεσθαι εδόκει ευ παρεσκευάσθαι και πρός το μή φεύγειν. και οι ίππεις δε και οι γυμνήτες οι άπο τών κεράτων άει εγγύτερον εγίγνοντο τοῦ άρχοντος τοσούτφ όσφ ή φάλαγξ βραχυτέρα εγίγνετο ἀναδιπλουμένη. ἐπει δὸ οῦτω συνεσπειράθησαν, ἀπήσαν, ἔως μεν έξικνείτο τὰ βέλη ἀπὸ τοῦ τείχους, ἐπὶ πόδα ἐπει δὲ ἔξω βελών ἐγένοντο, στράφεντες και το μεν πρώτον όλιγα βήματα προϊόντες μετεβάλλοντο ἐπ' ἀσπίδα και ἴσταντο πρὸς τὸ τείχος βλέποντες όσφ δὲ προσωτέρω εγίγνοντο, τόσφ δὲ μανότερον μετεβάλλοντο. ἐπει δ' ἐν τῷ ἀσφαλει ἐδόκουν είναι, συνείρον ἀπιόντες, ἔστε ἐπὶ ταις σκηναις ἐγένοντο.

Council of Cyrus and his officers. Babylon surrounded by a trench.

'Επεὶ δὲ κατεστρατοπεδεύσαντο, συνεκάλεσεν ὁ 7 Κῦρος τοὺς ἐπικαιρίους, καὶ ἔλεξεν· "Ανδρες σύμμαχοι, τεθεάμεθα μὲν κύκλφ τὴν πόλιν· ἐγὰ δὲ ὅπως μὲν ἄν τις τείχη οὕτως ἰσχυρὰ καὶ ὑψηλὰ προσμαχόμενος ἔλοι οὐκ ἐνορᾶν μοι δοκῶ· ὅσφ δὲ πλέονες ἄνθρωποι ἐν τῆ πόλει εἰσίν, ἐπείπερ οὐ μάχονται ἐξιόντες, τοσούτφ ᾶν θᾶττον λιμῷ αὐτοὺς ἡγοῦμαι ἀλῶναι. εἰ μή τιν' οὖν ἄλλον τρόπον ἔχετε λέγειν, τούτφ πολιορκητέους φημὶ εἶναι τοὺς ἄνδρας. καὶ ὁ Χρυσάντας εἶπεν, 'Ο δὲ ποταμός, ἔφη, οὖτος οὐ 8 διὰ μέσης τῆς πόλεως ῥεῖ πλάτος ἔχων πλείον ἡ ἐπὶ δύο στάδια; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Γωβρύας, καὶ βάθος

γ' ώς οὐδ' αν δύο ανδρες ὁ ἔτερος ἐπὶ τοῦ ἐτέρου ἐστηκώς του ύδατος ύπερέχοιεν ώστε τῷ ποταμῷ ἔτι 9 ίσγυροτέρα έστιν ή πόλις ή τοις τείγεσι. και ό Κύρος, Ταύτα μέν, έφη, & Χρυσάντα, έωμεν, όσα κρείττω έστι της ημετέρας δυνάμεως διαμετρησαμένους δε χρη ώς τάχιστα το μέρος εκάστους ημών ορύττειν τάφρον ώς πλατυτάτην και βαθυτάτην. 10 όπως ότι έλαγίστων ήμιν των φυλάκων δέη. ούτω δη κύκλω διαμετρήσας περί το τείχος, απολιπών οσον τύρσεσι μεγάλαις από του ποταμού, ώρυττεν ένθεν και ένθεν τοῦ τείχους τάφρον ὑπερμεγέθη καὶ 11 την γην ανέβαλλον προς ξαυτούς. και πρώτον μεν πύργους επί τῷ ποταμῷ ῷκοδόμει, φοίνιξι θεμελιώσας οὐ μείον ἡ πλεθριαίοις είσὶ γὰρ καὶ μείζονες ή τοσοῦτοι τὸ μήκος πεφυκότες και γὰρ δή πιεζόμενοι οί φοίνικες ύπο βάρους ανω κυρτούν-12 ται, ώσπερ οί όνοι οί κανθήλιοι τούτους δ' ύπετίθει τούτου ένεκα όπως ότι μάλιστα έοίκοι πολιορκήσειν παρασκευαζομένω, ώς εί και διαφύγοι ό ποταμός είς την τάφρον, μη ανέλοι τούς πύργους. άνίστη δὲ καὶ ἄλλους πολλούς πύργους ἐπὶ τῆς άμβολάδος γης, όπως ότι πλείστα φυλακτήρια είη. 13 οί μεν δή ταῦτ' ἐποίουν· οί δ' ἐν τῷ τείχει κατεγέλων της πολιορκίας, ώς έχουτες τα επιτήδεια πλέου είκοσιν έτων. ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Κῦρος τὸ στράτευμα κατένειμε δώδεκα μέρη, ώς μηνα τοῦ 14 ενιαυτοῦ εκαστον τὸ μέρος φυλάξον, οἱ δ' αὖ Βαβυλώνιοι ἀκούσαντες ταῦτα πολύ ἔτι μᾶλλον κατεγέλων, εννοούμενοι, εί σφας Φρύγες και Λυδοί καὶ 'Αράβιοι καὶ Καππαδόκαι Φυλάξοιεν, οθε

σφίσιν ενόμιζον πάντας εύμενεστέρους είναι ή Πέρσαις.

Cyrus takes advantage of a Babylonian night-feast to draw off the water of the Euphrates and open a way along the river-bed into the city.

Καὶ αί μὲν τάφροι ήδη δρωρυγμέναι ήσαν. ό δε Κύρος, έπει έρρτην εν Βαβυλώνι ήκουσεν 15 είναι, εν ή πάντες Βαβυλώνιοι όλην την νύκτα πίνουσι καὶ κωμάζουσιν, εν ταύτη, επειδή τάγιστα συνεσκότασε, λαβών πολλούς ανθρώπους, ανεστομωσε τὰς τάφρους πρὸς τὸν ποταμόν. ὡς δὲ τοῦτο 16 έγένετο, τὸ ὕδωρ κατά τὰς τάφρους έγώρει ἐν τῆ νυκτί ή δὲ διὰ της πόλεως τοῦ ποταμοῦ όδὸς πορεύσιμος ανθρώποις εγίγνετο. ώς δε τὸ τοῦ 17 ποταμοῦ ούτως ἐπορσύνετο, παρηγγύησεν ὁ Κῦρος Πέρσαις χιλιάρχοις καὶ πεζων καὶ ίππέων είς δύο άγοντας την γιλιοστύν παρείναι πρός αὐτόν, τούς δ' άλλους συμμάγους κατ' οὐρὰν τούτων ἔπεσθαι ήπερ πρόσθεν τεταγμένους. οἱ μὲν δὴ παρῆσαν · ὁ 18 δὲ καταβιβάσας είς τὸ ξηρὸν τοῦ ποταμοῦ τοὺς ύπηρέτας καὶ πεζούς καὶ ίππέας ἐκέλευσε σκέψασθαι εί πορεύσιμον είη τὸ έδαφος τοῦ ποταμοῦ. έπει δε απήγγειλαν ότι πορεύσιμον είη, ενταῦθα 19 δή συγκαλέσας τούς ήγεμόνας των πεζών καὶ τών ίππέων έλεξε τοιάδε.

Speech of Cyrus to his officers before the attack.

Ανδρες, έφη, φίλοι, ὁ μὲν ποταμὸς ἡμῶν παρακε- 20

γώρηκε της είς την πόλιν όδου ήμεις δε θαρρούντες είσίωμεν, μηδεν φοβούμενοι είσω, εννοούμενοι ότι οὖτοι ἐφ' οὖς νῦν πορευσόμεθα ἐκεῖνοί εἰσιν οὖς ήμεις και συμμάχους πρός ξαυτοις ξχοντας και έγρηγορότας απαυτας και νήφοντας και έξωπλισμέ-21 νους καὶ συντεταγμένους ἐνικῶμεν νῦν δ' ἐπ' αὐτοὺς ζμεν εν φ πολλοί μεν αὐτών καθεύδουσι, πολλοί δ' αὐτῶν μεθύουσι, πάντες δ' ἀσύντακτοί εἰσιν ὅταν δὲ καὶ αἴσθωνται ἡμᾶς ἔνδον ὄντας, πολὺ ἔτι μᾶλλον 22 η νῦν ἀγρεῖοι ἔσονται ὑπὸ τοῦ ἐκπεπληγθαι. εἰ δέ τις τοῦτο ἐννοεῖται, δ δη λέγεται φοβερον είναι τοῖς είς πόλιν είσιοῦσι, μη ἐπὶ τὰ τέγη ἀναβάντες βάλωσιν ένθεν καὶ ένθεν, τοῦτο μάλιστα θαρρεῖτε • ἡν γὰρ άναβωσί τινες έπὶ τὰς οἰκίας, ἔχομεν σύμμαχον θεὸν "Η φαιστον. εὐφλεκτα δὲ τὰ πρόθυρα αὐτῶν, φοίνικος μεν αί θύραι πεποιημέναι, ἀσφάλτφ δε ὑπεκκαύματι 23 κεχριμέναι. ήμειε δ' αὖ πολλήν μεν δάδα έχομεν, ή ταχύ πολύ πῦρ τέξεται, πολλήν δὲ πίτταν καὶ στυππείον, α ταχύ παρακαλεί πολλήν φλόγα · ωστε ἀνάγκην είναι ή φεύγειν ταχύ τούς άπο των οίκιων ή 24 ταχὺ κατακεκαῦσθαι. ἀλλ' ἄγετε, λαμβάνετε τὰ οπλα ήγήσομαι δε έγω σύν τοις θεοίς. ύμεις δ', έφη, & Γαδάτα καὶ Γωβρύα, δείκνυτε τὰς όδούς. ίστε γάρ όταν δ' έντὸς γενώμεθα, τὴν ταχίστην 25 άγετε ἐπὶ τὰ βασίλεια. Καὶ μήν, ἔφασαν οἱ ἀμφὶ τον Γωβρύαν, οὐδεν αν είη θαυμαστον εί και άκλειστοι αί πύλαι αί του βασιλείου είεν ώς εν κώμο δοκεί γαρ ή πόλις πάσα είναι τηδε τη νυκτί. φυλακή μέντοι πρό των πυλων έντευξόμεθα έστι γάρ ἀεὶ τεταγμένη. Οὐκ ἃν μέλλειν δέοι, ἔφη ὁ

Κύρος, ἀλλ' ἰέναι, ἵνα ἀπαρασκεύους ώς μάλιστα λάβωμεν τοὺς ἄνδρας.

Capture of Babylon.

Έπεὶ δὲ ταῦτα ἐρρήθη, ἐποριύοντο τῶν δὲ 26 άπαντώιτων οι μεν άπέθνησκον παιόμενοι, οι δ' έφευγον πάλιν οπίσω, οί δ' έβόων. οί δ' άμφι τον Γωβρύαν συνεβόων αὐτοῖς, ώς κωμασταὶ όντες καὶ αὐτοί καὶ ἰόντες ή ἐδύναντο τάγιστα ἐπὶ τοῖς βασιλείοις έγενοντο. καὶ οί μὲν σὺν τῷ Γωβρύα 27 καί Γαδάτα τεταγμένοι κεκλεισμένας εύρίσκουσι τας πύλας του βασιλείου οι δ' έπλ τους φύλακας ταχθέντες ἐπεισπίπτουσιν αὐτοῖς πίνουσι πρὸς φων πολύ, καὶ εὐθὺν ών πολεμίοιν έχρωντο. ώς δὲ κραυγή καὶ κτύπος ἐγίγνετο, αἰσθόμενοι οί 28 ένδον τοῦ θορύβου, κελεύσαντος τοῦ βασιλέως σκέψασθαι τί είη τὸ πράγμα, ἐκθέουσί τινες ἀνοίξαντες τὰς πύλας. οἱ δ' ἀμφὶ τὸν Γαδάταν ώς εἰδον 29 τας πύλας γαλώσας, είσπίπτουσι, καὶ τοῖς πάλιν φεύγουσιν είσω έφεπόμενοι καὶ παίοντες άφικνοῦνται πρὸς τὸν βασιλέα καὶ ήδη έστηκότα αὐτὸν καὶ έσπασμένον δυ είγεν ἀκινάκην εύρίσκουσι. καὶ 30 τούτον μεν οί σύν Γαδάτα και Γωβρύα πολλοί έγειρούντο καὶ οί σὺν αὐτῷ δὲ ἀπέθνησκον, ὁ μὲν προβαλόμενός τι, ο δε φεύγων, ο δέ γε και άμυνομενος ότω εδύνατο. ό δε Κύρος διέπεμπε τὰς των 31 ίππέων τάξεις κατά τὰς όδούς καὶ προείπεν οθς μεν έξω λαμβάνοιεν κατακαίνειν, τούς δ' εν ταίς οικίαις κηρύττειν τους Συριστί έπισταμένους ένδον μένειν εί δέ τις έξω ληφθείη, ότι θανατώσοιτο.

32 Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἐποίουν. Γαδάτας δὲ καὶ Γωβρύας ἦκον καὶ θεοὺς μὲν πρῶτον προσεκύνουν, ὅτι τετιμωρημένοι ἢσαν τὸν ἀνόσιον βασιλέα, ἔπειτα δὲ Κύρου κατεφίλουν καὶ χεῖρας καὶ πόδας, πολλὰ δακρύοντες ἄμα χαρῷ καὶ εὐφραινόμενοι.

Disarmament of the Babylonians: re-settlement of the city.

Έπει δε ήμέρα εγένετο, και ήσθοντο οί τὰς 33 άκρας έχουτες εαλωκυίαν τε την πόλιν και του βασιλέα τεθνηκότα, παραδιδόασι και τὰς ἄκρας. 34 ο δε Κύρος τας μεν άκρας εύθυς παρελάμβανε, καί φρουράργους τε καὶ φρουρούς είς ταύτας ἀνέπεμπε. τούς δε τεθνηκότας θάπτειν εφήκε τοίς προσήκουσι τούς δε κήρυκας κηρύττειν εκέλευσεν αποφέρειν πάντας τὰ ὅπλα Βαβυλωνίους ὁπου δὲ ληφθεῖεν οπλα εν οικία, προηγόρευεν, ώς πάντες οι ένδον άποθανοίντο. οἱ μὲν δὴ ἀπέφερον, ὁ δὲ Κῦρος ταθτα μεν είς τας άκρας κατέθετο, ώς είη έτοιμα, 35 εἴ τί ποτε δέοι χρησθαι. ἐπεὶ δὲ ταῦτ' ἐπέπρακτο, πρώτον μέν τούς μάγους καλέσας, ώς δοριαλώτου της πόλεως ούσης άκροθίνια τοίς θεοίς καὶ τεμένη ἐκέλευσεν ἐξελεῖν ἐκ τούτου δὲ καὶ οἰκίας διεδίδου καλ άργεια τούτοις ούσπερ κοινωνούς ενόμιζε των καταπεπραγμένων καὶ οὕτω διένειμεν, ὥσπερ ἐδέδοκτο, τὰ κράτιστα τοῖς ἀρίστοις. εἰ δέ τις οἴοιτο 86 μείον έγειν, διδάσκειν προσιόντας έκέλευε. προείπε δὲ Βαβυλωνίοις μὲν τὴν γῆν ἐργάζεσθαι καὶ τοὺς δασμούς ἀποφέρειν καὶ θεραπεύειν τούτους οίς έκαστοι αὐτῶν ἐδόθησαν. Πέρσας δὲ τοὺς κοινωνοὺς

καὶ τῶν συμμάχων ὅσοι μένειν ἡροῦντο παρ' αὐτῷ ώς δεσπότας ὧν ἔλαβον προηγόρευε διαλέγεσθαι.

Gradual establishment of his personal sovereignty by Cyrus: experiment of public audience on two consecutive days.

Έκ δὲ τούτου ἐπιθυμῶν ὁ Κῦρος ἤδη κατα- 37 σκευάσασθαι καὶ αὐτὸς ώς βασιλεί ἡγείτο πρέπειν. έδοξεν αὐτῷ τοῦτο σὺν τῆ τῶν φίλων γνώμη ποιῆσαι, ώς ότι ήκιστα αν επιφθόνως σπάνιός τε καί σεμνὸς φανείη. Εδδε οθν έμηγανατο τοῦτο. αμα τῆ ημέρα σται όπου εδόκει επιτήδειον είναι προσεδέγετο τον βουλόμενον λέγειν τι και αποκρινάμενος ἀπέπεμπεν. οι δ' ἄνθρωποι ώς ἔγνωσαν ὅτι προσ- 38 δέγοιτο, ήκον αμήγανοι τὸ πλήθος καὶ ώθουμένων περί τοῦ προσελθεῖν μηχανή τε πολλή και μάγη ην. οί δε ύπηρήται ώς εδύναντο διακρίναντες προ- 39 σίεσαν. όπότε δε τις καὶ τῶν Φίλων διωσάμενος τον δχλον προφανείη, προτείνων ο Κύρος την γείρα προσήγετο αὐτοὺς καὶ οὕτως ἔλεγε. Περιμένετε, έως του όχλου διωσόμεθα έπειτα δε καθ ήσυγίαν συγγενησόμεθα. οἱ μὲν δὴ φίλοι περιέμενου, ὁ δ' δχλος πλείων καὶ πλείων ἐπέρρει, ώστ' έφθασεν έσπερα γενομένη πρίν τοις φίλοις αὐτὸν σγολάσαι καὶ συγγενέσθαι. οὕτω δὴ ὁ Κῦρος 40 λέγει, Άρα, ἔφη, ὦ ἄνδρες, νῦν μὲν καιρὸς διαλυθήναι; αύριον δε πρωί έλθετε καί γάρ εγώ βούλομαι ύμιν τι διαλεχθήναι. ἀκούσαντες ταῦτα οἱ φίλοι ἄσμενοι ωγοντο αποθέοντες, δίκην δεδωκότες ύπο πάντων τών αναγκαίων και τότε μεν ούτως εκοιμήθησαν.

On the second day, Cyrus states the difficulty of public audiences, and asks for advice.

Τη δ ύστεραία ὁ μεν Κύρος παρην είς τὸ αὐτὸ 41 χωρίον ανθρώπων δε πολύ πλείον πλήθος περιειστήκει βουλομένων προσιέναι, καλ πολύ πρότερον η οί φίλοι παρήσαν. ό οθν Κθρος περιστησάμενος των Ευστοφόρων Περσων κύκλον μέγαν είπε μηδένα παριέναι ή τούς φίλους τε και άρχοντας των 42 Περσών τε καὶ τών συμμάνων. ἐπεὶ δὲ συνήλθον ούτοι, έλεξεν ὁ Κύρος αὐτοίς τοιάδε. "Ανδρες φίλοι καὶ σύμμαχοι, τοι μεν θεοι οὐδεν αν έχοιμεν μέμψασθαι τὸ μὴ οὐχὶ μέχρι τοῦδε πάντα δσα εὐγόμεθα καταπεπραγέναι εἰ μέντοι τοιοῦτον έσται τὸ μεγάλα πράττειν, ώστε μη οίον τε είναι μήτε άμφ' αύτον σχολήν έχειν μήτε μετά των φίλων εὐφρανθηναι, ἐγὼ μὲν γαίρειν ταύτην την εὐ-43 δαιμονίαν κελεύω. ενενοήσατε γάρ, έφη, καὶ γθès δήπου, ὅτι ἔωθεν ἀρξάμενοι ἀκούειν τῶν προσιόντων οὐκ ἐλήξαμεν πρόσθεν ἐσπέρας καὶ νῦν οράτε τούτους άλλους πλείονας των χθές παρόν-44 τας, ώς πράγματα ήμιν παρέξοντας. εί οθν τις τούτοις υφέξει έαυτόν, λογίζομαι μικρον μέν τι ύμιν μέρος έμου μετεσόμενον, μικρον δέ τι έμοι ύμων εμαυτού μέντοι σαφώς οίδ' ὅτι οὐδ' ὁτιοῦν 45 μοι μετέσται. έτι δ', έφη, καλ άλλο όρω γελοίον πράγμα. ἐγὼ γὰρ δήπου ὑμῖν μὲν ὥσπερ εἰκὸς διάκειμαι, τούτων δε των περιεστηκότων ή τινα ή ούδένα οίδα καὶ ούτοι πάντες παρεσκευασμένοι είσιν ώς ην νικώσιν ύμας ώθουντες πρότεροι &

βούλονται ύμων παρ' έμου διαπραξόμενοι. έγω δε ήξίουν τούς τοιούτους, εἴ τίς τι ἐμοῦ δέοιτο, θεραπεύειν ύμας τους έμους φίλους δεομένους προσαγωγης. Ισως αν ούν είποι τις, τί δητα ούγ ούτως έξ 46 άργης παρεσκευασάμην, άλλα παρείγον έν τώ μέσφ έμαυτόν; ότι τὰ τοῦ πολέμου τοιαῦτα ἐγίγνωσκον όντα ώς μη ύστερίζειν δέον τον άρχοντα μήτε το είδεναι α δει μήτε το πράττειν α αν καιρος ή τους δε σπανίους ίδειν στρατηγούς πολλά ενόμιζον ών δεί πραχθήναι παριέναι. νῦν δ' ἐπειδὴ καὶ ὁ 47 φιλοπονώτατος πόλεμος άναπέπαυται, δοκεί μοι καὶ ή ἐμὴ ψυγὴ ἀναπαύσεώς τινος ἀξιοῦν τυγγάνειν. ώς οθυ έμου απορούντος δ τι αν τύγοιμι ποιών ώστε καλώς έγειν τά τε ημέτερα και τα τών άλλων ών ήμας δεί επιμέλεσθαι, συμβουλευέτω ο τι τις δρά συμφορώτατον.

Artabazus enlarges on the difficulties of personal intercourse with Cyrus.

Κύρος μεν ούτως είπεν ἀνίσταται δ' ἐπ' αὐτῷ 48
'Αρτάβαζος ὁ συγγενής ποτε φήσας είναι καὶ είπεν,
'Η καλώς, ἔφη, ἐποίησας, ὧ Κύρε, ἄρξας τοῦ λόγου.
ἐγὼ γὰρ ἔτι νέου μὲν ὅντος σοῦ πάνυ ἀρξάμενος ἐπεθύμουν φίλος γενέσθαι, ὁρῶν δέ σε οὐδὲν δεόμενον
ἐμοῦ κατώκνουν σοι προσιέναι. ἐπεὶ δ' ἔτυχές ποτε 49
καὶ ἐμοῦ δεηθεὶς προθύμως ἐξαγγεῖλαι πρὸς Μήδους
τὰ παρὰ Κυαξάρου, ἔλογιζόμην, εἰ ταῦτα προθύμως σοι συλλάβοιμι, ὡς οἰκεῖος τέ σοι ἐσοίμην καὶ
ἐξέσοιτό μοι διαλέγεσθαί σοι ὁπόσον χρόνον βου-

50 λοίμην. καὶ ἐκεῖνα μὲν δὴ ἐπράχθη ὥστε σε ἐπαινεῖν. μετά τοῦτο Υρκάνιοι μέν πρώτοι φίλοι ήμιν έγένοντο καὶ μάλα πεινώσι συμμάχων ώστε μόνον ούκ ἐν ταις ἀγκάλαις περιεφέρομεν αὐτούς ἀγαπώντες. · μετά δὲ τοῦτο ἐπεὶ ἐάλω τὸ πολέμιον στρατόπεδου, οὐκ, οἰμαι, σχολή σοι ἢυ ἀμφ' ἐμὲ 51 έγειν και έγώ σοι συνεγίγνωσκον. έκ δὲ τούτου Γωβρύας ήμιν φίλος εγένετο, και εγώ έχαιρον και αδθις Γαδάτας και ήδη έργον σου ήν μεταλαβείν. έπεί γε μέντοι καὶ Σάκαι καὶ Καδούσιοι σύμμαγοι έγεγένηντο, θεραπεύειν είκότως έδει τούτους καὶ 52 γαρ ούτοι σε εθεράπευον. ώς δ' ήλθομεν πάλιν ένθεν ώρμήθημεν, όρων σε άμφ' ίππους έγοντα, άμφ' άρματα, άμφὶ μηχανάς, ήγούμην ἐπεὶ ἀπὸ τούτου σχολάσαις τότε σε και άμφ' έμε έξειν σχολήν. ως γε μέντοι ήλθεν ή δεινή άγγελία, τὸ πάντας άνθρώπους εφ' ήμας συλλέγεσθαι, έγύγνωσκον ότι ταῦτα μέγιστα εἴη· εἰ δὲ ταῦτα καλώς γένοιτο, εὖ ήδη ἐδόκουν εἰδέναι ὅτι πολλὴ ἔσοιτο 53 αφθονία της έμης και της σης συνουσίας. και νύν δη νενικήκαμέν τε την μεγάλην μάχην, και Σάρδεις καὶ Κροίσον ὑποχείριον ἔχομεν, καὶ Βαβυλώνα ήρήκαμεν, και πάντα κατεστράμμεθα και μα τον Μίθρην εγώ τοι εχθές, εί μη πολλοίς διεπύκτευσα, οὐκ αν εδυνάμην σοι προσελθείν. ἐπεί γε μέντοι έδεξιώσω με, καὶ παρά σοὶ ἐκέλευσας μένειν, ήδη περίβλεπτος ήν, ότι μετά σοῦ ἄσιτος καὶ ἄποτος 54 διημέρευου. νῦν οὖν εἰ μὲν ἔσται πη ὅπως οἱ πλείστου ἄξιοι γεγενημένοι πλείστόν σου μέρος μεθέξομεν εί δε μή, πάλιν αδ εγώ εθέλω παρά

σοῦ ἐξαγγέλλειν ἀπιέναι πάντας ἀπὸ σοῦ πλην ημών των ἐξ ἀρχης φίλων.

Chrysantas points out that there is not the former need for Cyrus' appearance in public.

Έπὶ τούτφ ἐγέλασε μὲν ὁ Κῦρος καὶ ἄλλοι πολ- 55 λοί. Χρυσάντας δε ανέστη ο Πέρσης και έλεξεν ώδε 'Αλλά τὸ μὲν πρόσθεν, & Κῦρε, εἰκότως ἐν τῷ φανερώ σαυτόν παρείγες, δι' ά τε αύτός είπας καί ότι ουν ήμας σοι μάλιστα ήν θεραπευτέον. ήμεις μεν γάρ και ήμων αυτών ένεκα παρήμεν το δε πλήθος έδει ανακτάσθαι έκ παντός τρόπου, δπως ότι ήδιστα συμπονείν και συγκινδυνεύειν ήμιν έθέλοιεν. νῦν δ' ἐπεὶ οὐ τοῦτο μόνον ἔχειs, 56 άλλὰ καὶ ἄλλους ἀνακτᾶσθαι δύνασαι οθς καιρὸς είη, ήδη και οικίας σε τυχείν άξιον ή τι άπολαύσαις αν της άρχης, εί μόνος αμοιρος είης έστίας, ου ούτε οσιώτερον γωρίου εν ανθρώποις ούτε ήδιον ούτε οἰκειότερον έστιν οὐδέν; ἔπειτα δ', έφη, οὐκ αν οἶει καὶ ἡμας αἰσχύνεσθαι, εἰ σὲ μὲν ορώμεν έξω καρτερούντα, αὐτοί δ' ἐν οἰκίαις εἴημεν καλ σοῦ δοκοίημεν πλεονεκτείν;

Cyrus, in accordance with Chrysantas' advice, takes up his residence in the Babylonian palace.

'Επεὶ δὲ Χρυσάντας ταῦτα Ελεξε, συνηγόρευον 57 αὐτῷ κατὰ ταὐτὰ πολλοί. ἐκ τούτου δὴ εἰσέρχεται εἰς τὰ βασίλεια, καὶ τὰ ἐκ Σάρδεων χρήματα ἐνταῦθ' οἱ ἄγοντες ἀπέδοσαν. ἐπεὶ δὲ εἰσῆλθε Κῦρος, πρῶτον μὲν 'Εστία ἔθυσεν, ἔπειτα Διὶ βασιλεῖ, καὶ εἴ τινι ἄλλφ θεῷ οἱ μάγοι ἐξηγοῦντο.

Cyrus appoints to himself a body-guard of eunuchs.

Ποιήσας δε ταθτα τὰ ἄλλα ἤδη ἤρχετο διοικείν. 58 έννοων δε τὸ αύτοῦ πράγμα, ὅτι ἐπιχειροίη μεν ἄργειν πολλών ἀνθρώπων, παρασκευάζοιτο δὲ οἰκεῖν έν πόλει τἢ μεγίστη τῶν φανερῶν, αὕτη δ' οὕτως έγοι αὐτῷ ώς πολεμιωτάτη ἃν γένοιτο, ταῦτα δὴ λογιζόμενος φυλακής περί τὸ σώμα ήγήσατο δεί-59 σθαι. γυούς δ' ότι οὐδαμοῦ ἄνθρωποι εὐχειρωτότεροί είσιν ή έν σίτοις και ποτοίς και λουτροίς και κοίτη καὶ ὕπνω, ἐσκόπει τίνας αν ἐν τούτοις περὶ έαυτον πιστοτάτους έχοι. ἐνόμισε δὲ μὴ ᾶν γενέσθαι ποτε πιστον ἄνθρωπον δστις άλλον μαλλον 60 φιλήσοι τοῦ τῆς φυλακῆς δεομένου. τοὺς μὲν οὖν έχουτας παίδας ή γυναίκας συναρμοττούσας ή παιδικά έγνω φύσει ήναγκάσθαι ταθτα μάλιστα φιλείν. τούς δὲ εὐνούχους ὁρῶν πάντων τούτων στερομένους ήγήσατο τούτους αν περί πλείστου ποιείσθαι οίτινες δύνανται πλουτίζειν μάλιστα αὐτούς, καὶ βοηθείν εί τι άδικοίντο, καλ τιμάς περιάπτειν αὐτοίε τούτους δε εὐεργετούντα ὑπερβάλλειν αὐτὸν 61 οὐδέν' ἄν ἡγεῖτο δύνασθαι. πρὸς δὲ τούτοις, ἄδοξοι όντες οι ευνούγοι παρά τοις άλλοις άνθρώποις καλ διά τοῦτο δεσπότου ἐπικούρου προσδέονται οὐδεὶς γαρ αν ην δστις ουκ αν αξιώσειεν ευνούγου πλέον έχειν εν παντί, εί μή τι άλλο κρείττον άπείργοι. δεσπότη δὲ πιστὸν ὄντα οὐδὲν κωλύει πρωτεύειν 62 καὶ τὸν εὐνοῦχον. δ δ' αν μάλιστά τις οἰηθείη, ανάλκιδας τούς εὐνούχους γίγνεσθαι, οὐδὲ τοῦτο έφαίνετο αὐτῶ. ἐτεκμαίρετο δὲ καὶ ἐκ τῶν ἄλλων ζώων, ότι οί τε ύβρισταὶ ίπποι ἐκτεμνόμενοι τοῦ μεν δάκνειν και υβρίζειν αποπαύονται, πολεμικοί δε ούδεν ήττον γίγνονται οί τε ταθροι έκτεμνόμενοι τοῦ μεν μέγα φρονείν καὶ ἀπειθείν ὑφίενται, τοῦ δ' ισγύειν και έργάζεσθαι οὐ στερίσκονται και οί κύνες δε ώσαύτως του μεν απολείπειν τους δεσπότας αποπαύονται εκτεμνόμενοι, φυλάττειν δε καί είς θήραν οὐδὲν κακίους γίγνονται. καὶ οί γε ἄνθρω- 63 ποι ωσαύτως ηρεμέστεροι γίγνονται, στερισκόμενοι ταύτης της επιθυμίας, ου μέντοι αμελέστεροί γε των προσταττομένων, οὐδ' ήττον τι ίππικοί, οὐδὲ ηττόν τι ἀκοντιστικοί, οὐδὲ ηττον φιλότιμοι. κατάδηλοι δε γίγνονται εν τοίς πολέμοις καὶ εν 64 ταις θήραις, ότι έσωζον το φιλόνεικον έν ταις ψυχαίε. τοῦ δὲ πιστοὶ είναι, ἐν τῷ φθορῷ τῶν δεσποτών μάλιστα βάσανον έδίδοσαν οὐδένες γάρ πιστότερα έργα απεδείκνυντο έν ταις δεσποτικαίς συμφοραίς τῶν εὐνούχων. εἰ δέ τι ἄρα τῆς τοῦ 65 σώματος ισχύος μειουσθαι δοκούσιν, ο σίδηρος άνισοι τούς άσθενείς τοις ίσχυροις έν τώ πολέμω. ταθτα δή γιγνώσκων, ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν θυρωρῶν πάντας τούς περί το ξαυτού σώμα θεραπευτήρας έποιήσατο εὐνούγους.

Formation of a palace-guard and city-watch.

'Ηγησάμενος δε οὐχ ίκανὴν είναι τὴν φυλακὴν 66 ταύτην πρὸς τὸ πλήθος τῶν δυσμενῶς ἐχόντων, ἐσκόπει τίνας τῶν ἄλλων ᾶν πιστοτάτους περὶ τὸ βασίλειον φύλακας λάβοι. εἰδὼς οὖν Πέρσας τοὺς 67

οίκοι κακοβιωτάτους μεν δυτας διά πενίαν, επιπονώτατα δὲ ζῶντας διὰ τὴν τῆς χώρας τραχύτητα καλ διά τὸ αὐτουργούς είναι, τούτους ἐνόμισε μά-68 λιστ' αν αγαπαν την παρ' ξαυτώ δίαιταν. λαμβάνει οὖν τούτων μυρίους δορυφόρους, οἱ κύκλω μὲν νυκτός και ημέρας εφύλαττον περί τα βασίλεια, όπότε έπι χώρας είη όπότε δε εξίοι ποι, ένθεν 69 καὶ ἔνθεν τεταγμένοι ἐπορεύοντο. νομίσας δὲ καὶ Βαβυλώνος όλης φύλακας δείν είναι ίκανούς, είτ' ἐπιδημῶν αὐτὸς τυγχάνοι είτε καὶ ἀποδημῶν, κατέστησε καλ εν Βαβυλώνι Φρουρούς ίκανούς μισθον δε και τούτοις Βαβυλωνίους έταξε παρέγειν, βουλόμενος αὐτοὺς ώς άμηγανωτάτους είναι, ὅπως ὅτι το ταπεινότατοι καλ εύκαθεκτότατοι είεν. αυτη μέν δή ή περί αὐτόν τε φυλακή καὶ ή ἐν Βαβυλώνι τότε κατασταθείσα καὶ νῦν ἔτι οὕτως ἔχουσα διαμένει.

Convocation of Cyrus' friends and chief men. Cyrus' exhortation to abide in Persian virtues.

Σκοπών δ΄ όπως αν και ή πασα αρχή κατέχοιτο και άλλη έτι προσγίγνοιτο, ήγήσατο τούς
μισθοφόρους τούτους οὐ τοσοῦτον βελτίονας τών
ὑπηκόων είναι ὅσον ἐλάττονας τοὺς δὲ ἀγαθοὺς
ἄνδρας ἐγίγνωσκε συνεκτέον είιαι, οἵπερ σὺν
τοῖς θεοῖς τὸ κρατεῖν παρέσχον, καὶ ἐπιμελητέον
71 ὅπως μὴ ἀνήσουσι τὴν τῆς ἀρετῆς ἄσκησιν. ὅπως
δὲ μὴ ἐπιτάττειν αὐτοῖς δοκοίη, ἀλλὰ γνόντες καὶ
αὐτοὶ ταῦτα ἄριστα είναι οὕτως ἐμμένοιέν τε καὶ
ἐπιμέλοιντο τῆς ἀρετῆς, συνέλεξε τούς τε ὁμοτίμους
καὶ πάντας ὁπόσοι ἐπικαίριοι ἢσαν καὶ ἀξιοχρεώ-

72

τατοι εδόκουν αὐτῷ κοινωνοί είναι καὶ πόνων καὶ ἀγαθῶν. ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἔλεξε τοιάδε.

"Ανδρες φίλοι και σύμμαγοι, τοις μεν θεοις μεγίστη χάρις, δτι έδοσαν ήμεν τυχείν ων ένομίζομεν άξιοι είναι. ιθν μέν γάρ δη έγομεν και γην πολλην και αγαθην και οίτινες ταύτην έργαζόμενοι θρέψουσιν ήμας έχομεν δε και οίκίας και έν ταύταις κατασκευάς. και μηδείς γε ύμων έχων ταυτα 73 νομισάτω άλλότρια έχειν νόμος γάρ έν πασιν άνθρώποις αίδιός έστιν, όταν πολεμούντων πόλις άλφ, των έλόντων είναι και τα σώματα των έν τή πόλει και τα χρήματα. οὔκουν ἀδικία γε έξετε δ τι αν έχητε, άλλα φιλανθρωπία οὐκ άφαιρήσεσθε, ήν τι έατε έγειν αὐτούς. τὸ μέντοι έκ τοῦδε οὕτως 74 έγω γυγνώσκω, ότι εί μεν τρεψόμεθα έπὶ ραδιουργίαν και την των κακών άνθρώπων ηδυπάθειαν, οί νομίζουσι τὸ μὲν πονείν ἀθλιώτατον τὸ δὲ ἀπόνως Βιοτεύειν ήδυπάθειαν, ταχύ ημας φημι ολίγου άξίους ήμιν αὐτοίς Εσεσθαι, καὶ ταχὺ πάντων τῶν άγαθων στερήσεσθαι. οὐ γάρ τοι τὸ ἀγαθούς ἄν-75 δρας γενέσθαι τοῦτο άρκει ώστε και διατελείν, ην μή τις αὐτοῦ διὰ τέλους ἐπιμεληται άλλὰ ώσπερ καὶ αἱ ἄλλαι τέχναι ἀμεληθεῖσαι μείονος άξιαι γίγνονται, καὶ τὰ σώματά γε αὖ τὰ εὖ έχουτα, οπόταν τις αὐτά ἀνη ἐπὶ ράδιουργίαν, πονήρως πάλιν έχει, ούτω καλ ή σωφροσύνη καλ ή ἐγκράτεια καὶ ἡ ἀλκή, ὁπόταν τις αὐτῶν ἀνῆ τὴν άσκησιν, εκ τούτου είς την πονηρίαν πάλιν τρέπεται, ούκουν δεί άμελείν, οὐδ' ἐπὶ τὸ αὐτίκα ἡδὺ προϊέναι αύτούς. μέγα μεν γάρ, οίμαι, έργον και τὸ

άργην καταπράξαι, πολύ δ' έτι μείζον τὸ λαβόντα διασώσασθαι. τὸ μὲν γὰρ λαβεῖν πολλάκις τῶ τόλμαν μόνον παρασχομένω εγένετο το δε λαβόντα κατέχειν οὐκέτι τοῦτο ἄνευ σωφροσύνης οὐδ' ἄνευ έγκρατείας οὐδ' ἄνευ πολλής ἐπιμελείας γύγνεται. 77 α χρη γυγνώσκοντας νῦν πολύ μαλλον ἀσκεῖν την άρετην η πρίν τάδε τάγαθα κτήσασθαι, εθ είδότας ότι όταν πλείστά τις έγη τότε πλείστοι καὶ φθονοῦσι καὶ ἐπιβουλεύουσι καὶ πολέμιοι γίγυονται, άλλως τε καν παρ' ακόντων τά τε κτήματα καὶ τὴν θεραπείαν ώσπερ ἡμεῖς ἔχη. τοὺς μὲν οὖν θεούς ο εσθαι χρη σύν ημίν έσεσθαι ού γαρ έπιβουλεύσαντες αδίκως έχομεν, αλλ' επιβουλευθέντες 78 ετιμωρησάμεθα. το μέντοι μετά τοῦτο κράτιστον αὐτοῖς παρασκευαστέον τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ βελτίονας δυτας των άρχομένων άρχειν άξιουν. θάλπους μεν οθν καὶ ψύγους καὶ σίτων καὶ ποτών καὶ πόνων καὶ ὑπνου ἀνάγκη καὶ τοῖς δούλοις μεταδιδόναι · μεταδιδόντας γε μέντοι πειράσθαι δεί έν τούτοις 79 πρώτον βελτίονας αὐτῶν φαίνεσθαι. πολεμικῆς δ' έπιστήμης καὶ μελέτης παντάπασιν οὐ μεταδοτέον τούτοις ούστινας έργάτας ήμετέρους και δασμοφόρους βουλόμεθα καταστήσασθαι, άλλ' αὐτοὺς δεί τούτοις τοίς ἀσκήμασι πλεονεκτείν, γυγνώσκοντας δτι έλευθερίας ταῦτα δργανα καὶ εὐδαιμονίας οἱ θεοὶ τοῖς ἀνθρώποις ἀπέδειξαν καὶ ὥσπερ γε ἐκείνους τὰ ὅπλα ἀφηρήμεθα, οὕτως ἡμᾶς αὐτοὺς δεί μήποτ' ερήμους ὅπλων γίγνεσθαι, εὖ εἰδότας ότι τοίς αξὶ ἐγγυτάτω τῶν ὅπλων οὖσι τούτοις καὶ 80 οἰκειότατά ἐστιν ἃ ἃν βούλωνται. εἰ δέ τις τοιαῦτα

έννοείται, τί δήτα ήμιν δφελος καταπράξαι ά έπεθυμούμεν, εί έτι δεήσει καρτερείν και πεινώντας και διψώντας και πονούντας και επιμελομένους, εκείνο δεί καταμαθείν ότι τοσούτω τάγαθά μάλλον εὐφραίνει δσω αν μαλλον προπονήσας τις έπ' αυτά ξη οι γάρ πόνοι όψον τοίς άγαθοίς άνευ δε τοῦ δεόμενον τυγχάνειν τινός οὐδεν ούτω πολυτελώς παρασκευασθείη αν ώσθ ήδύ είναι. εί δε ών μεν 81 μάλιστα άνθρωποι ἐπιθυμοῦσιν ὁ δαίμων ἡμῖν ταθτα συμπαρεσκεύακεν, ώς δ' αν ήδιστα ταθτα φαίνοιτο αὐτός τις αὐτώ ταθτα παρασκευάσει, ό τοιούτος ανήρ τοσούτφ πλεονεκτήσει των ενδεεστέρων βίου, ώς πεινήσας των ήδιστων σίτων τεύξεται και διψήσας των ήδίστων ποτών απολούσεται και δεηθείο άναπαύσεωο ήδιστον άναπαύσεται. ών 82 ένεκα φημι γρήναι νθν έπιταθήναι ήμας είς ανδραγαθίαν, όπως των τε αγαθών ή άριστον καλ ήδιστον άπολαύσωμεν, και όπως τοῦ πάντων χαλεπωτάτου άπειροι γενώμεθα. οὐ γὰρ τὸ μὴ λαβεῖν τὰ ἀγαθὰ ούτω γε χαλεπου ώσπερ το λαβόντα στερηθήναι λυπηρόν. ἐννοήσατε δὲ κάκεῖνο τίνα πρόφασιν 88 έχουτες αν προσιέμεθα κακίονες ή πρόσθεν γενέσθαι; πότερον ότι άρχομεν; άλλ' οὐ δήπου τὸν άρχοντα των άρχομένων πονηρότερον προσήκει είναι. άλλ' ότι εύδαιμονέστεροι δοκούμεν νύν ή πρότερου είναι; έπειτα τἢ εὐδαιμονία φήσει τις την κακίαν επιπρέπειν; άλλ' ότι επεί κεκτήμεθα δούλους τούτους κολάσομεν ην πονηροί ωσι; καί τί προσήκει αὐτὸν όντα πονηρὸν πονηρίας ένεκα ή Βλακείας άλλους κολάζειν; έννοείτε δε και του-84

το, ξτι τρέφειν μεν παρεσκευάσμεθα πολλούς καὶ των ήμετέρων οίκων φύλακας και των σωμάτων. αίσχρον δε πως ούκ αν είη, εί δι' άλλους μεν δορυφόρους της σωτηρίας οἰησόμεθα χρήναι τυγχάνειν, αύτοι δε ήμιν αύτοις ου δορυφορήσομεν; και μην εὖ γε δεί εἰδέναι, ὅτι οὐκ ἔστιν ἄλλη φυλακή τοιαύτη οία αὐτόν τινα καλὸν κάγαθὸν ὑπάρχειν: τοῦτο γὰρ δεῖ συμπαρομαρτεῖν τῷ δ' ἀρετῆς ἐρήμω 85 οὐδὲ ἄλλο καλῶς ἔχειν οὐδὲν προσήκει. τί οὖν φημι γρήναι ποιείν, καὶ ποῦ τὴν ἀρετὴν ἀσκείν, καὶ ποῦ τὴν μελέτην ποιείσθαι; οὐδὲν καινόν, δ ανδρες, έρω αλλ' ωσπερ έν Πέρσαις έπὶ τοῖς άρχείοις οι ομότιμοι διάγουσιν, ούτω καλ ήμας φημι χρηναι ένθάδε όντας τους έντίμους πάντας άπερ καὶ ἐκεῖ ἐπιτηδεύειν, καὶ ὑμᾶς γε ἐμὲ ὁρῶντας κατανοείν παρόντας εί ἐπιμελόμενος ὧν δεί διάξω, ἐγώ τε ύμας κατανοών θεάσομαι, και οθς αν όρω τα καλά καὶ τάγαθά ἐπιτηδεύοντας, τούτους τιμήσω. 86 καὶ τοὺς παίδας δέ, οίς αν ήμων γίγνωνται, ἐνθάδε παιδεύωμεν αὐτοί τε γὰρ βελτίονες ἐσόμεθα, βουλόμενοι τοις παισίν ώς βέλτιστα παραδείγματα ήμας αὐτοὺς παρέχειν, οί τε παίδες οὐδ' αν εί βούλοιντο ραδίως πονηροί γένοιντο, αίσχρον μέν μηδεν μήτε ορώντες μήτε ακούοντες έν δε καλοίς κάγαθοις επιτηδεύμασι διημερεύοντες.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Η΄.

I.

Speech of Chrysantas in favour of absolute obedience to Cyrus.

ΚΥΡΟΣ μεν ούτως είπεν· ἀνέστη δ' επ' αὐτῷ Χρυ- 1 σάντας καὶ είπεν ώδε · 'Αλλά πολλάκις μεν δή, ώ ανδρες, καὶ ακλοτε κατενόησα ότι άρχων αγαθὸς οὐδὲν διαφέρει πατρὸς ἀγαθοῦ οί τε γὰρ πατέρες προνοοῦσι των παίδων όπως μήποτε αὐτοὺς τάγαθὰ έπιλείψει, Κυρός τέ μοι δοκεί νυν συμβουλεύειν ήμιν ἀφ' ὧν μάλιστ' ἂν εὐδαιμονοῦντες διατελοίμεν. δ δέ μοι δοκεί ἐνδεέστερον ἡ ώς ἐχρῆν δηλώσαι, τοῦτο έγω πειράσομαι τους μη είδότας διδάξαι. έννοήσατε 2 γαρ δή τίς αν πόλις πολεμία ύπο μη πειθομένων άλοίη; τίς δ' αν φιλία ύπο μη πειθομένων διαφυλαχθείη; ποιον δ' αν απειθούντων στράτευμα νίκης τύχοι; πῶς δ' αν μαλλον ἐν μάχαις ἡττῷντο ἄνθρωποι ή ἐπειδὰν ἄρξωνται ίδία ἔκαστος περὶ τῆς σωτηρίας βουλεύεσθαι; τί δ' αν άλλο άγαθον τελεσθείη ύπὸ τῶν μὴ πειθομένων; ποῖαι δὲ

πόλει νομίμως αν οικησειαν; ή ποιοι οίκοι σωθείη-3 σαν; πως δ' αν νηες όποι δει αφίκοιντο; ημείς δε α νυν αγαθα έχομεν δια τί άλλο μαλλον κατεπράξαμεν ή δια το πείθεσθαι τω άρχοντι: δια τοῦτο γάρ καὶ νυκτὸς καὶ ήμέρας ταχὺ μὲν δποι έδει παρεγυγνόμεθα, άθρόοι δε τῷ ἄρχουτι έπόμενοι άνυπόστατοι ήμεν, των δ' επιταγθέντων ούδεν ήμιτελές κατελείπομεν. εί τοίνυν μέγιστον άγαθου τὸ πειθαργείν φαίνεται είς τὸ καταπράττειν τάγαθά. ούτως εθ ίστε ότι αὐτὸ τοῦτο καὶ είς τὸ διασώζειν à 4 δεί μέγιστον αγαθόν έστι. καλ πρόσθεν μεν δη πολλοί ήμων ήρχον μεν ούδενός, ήρχοντο δέ νυν δε κατεσκεύασθε ούτω πάντες οί παρόντες ώστε άργετε οί μεν πλειόνων, οί δε μειόνων. ὅσπερ τοίνυν αὐτοὶ ἀξιώσετε ἄρχειν τῶν ὑφ' ὑμῖν, οὕτω καὶ αὐτοὶ πειθώμεθα οίς αν ήμας καθήκη. τοσοῦτον δὲ διαφέρειν δεί των δούλων, όσον οί μεν δούλοι άκοντες τοις δεσπόταις υπηρετούσιν, ήμας δέ, είπερ άξιουμεν έλεύθεροι είναι, έκόντας δεί ποιείν δ πλείστου άξιον φαίνεται είναι. εύρησετε δέ, έφη, καὶ ἔνθα ἄνευ μοναρχίας πόλις οἰκεῖται, τὴν μάλιστα τοις άρχουσιν έθελουσαν πείθεσθαι ταύτην ηκιστα των πολεμίων αναγκαζομένην υπακούειν. 5 παρωμέν τε οὖν, ὤσπερ Κύρος κελεύει, ἐπὶ τόδε τὸ άρχειον, άσκωμέν τε δι' ων μάλιστα δυνησόμεθα κατέχειν à δεί, παρέχωμέν τε ήμας αὐτούς χρησθαι Κύρω ό τι αν δέη. και τοῦτο γαρ εὐ είδέναι χρή, δτι οὐ μὴ δύνηται Κῦρος εύρεῖν ὅ τι αὐτῷ μὲν ἐπ' άγαθώ χρήσεται ήμεν δε ού επείπερ τά γε αὐτά ήμιν συμφέρει και οί αὐτοί είσιν ήμιν πολέμιοι.

The ἔντιμοι bind themselves to Cyrus' personal service.

Έπεὶ δὲ ταῦτα εἶπε Χρυσάντας, οὕτω δὴ καὶ 6 άλλοι άνίσταντο πολλοί και Περσών και τών συμμάχων συνερούντες και έδοξε τούς έντίμους αεί παρείναι έπλ θύρας καλ παρέχειν αύτολς χρησθαι ο τι βούληται έως άφείη Κύρος. ώς δε τότε έδοξεν ούτω καὶ νῦν ἔτι ποιοῦσιν οἱ κατὰ τὴν 'Ασίαν ὑπὸ βασιλεί ὄντες, θεραπεύουσι τὰς τῶν άρχόντων θύρας. ώς δ' έν τῷ λόγφ δεδήλωται 7 Κύρος καταστησάμενος είς τὸ διαφυλάττειν αυτώ τε καί Πέρσαις την άρχην, ταυτά και οί μετ' ἐκείνον Βασιλείε νόμιμα έτι και νύν διατελούσι ποιούντες. ούτω δ' έχει καὶ ταῦτα ὥσπερ καὶ τάλλα· ὅταν 8 μεν ο επιστάτης βελτίων γένηται, καθαρώτερον τά νόμιμα πράττεται δταν δε γείρων, φαυλότερον. έφοίτων μέν οθν έπὶ τὰς θύρας Κύρου οἱ έντιμοι σύν τοις ίπποις και ταις αίγμαις, συνδόξαν πάσι τοις αρίστοις των συγκαταστρεψαμένων την αρχήν.

Domestic policy of Cyrus.

Κύρος δ' ἐπὶ μὲν τάλλα καθίστη ἄλλους ἔπι- 9
μελητάς, καὶ ἢσαν αὐτῷ καὶ προσόδων ἀποδεκτήρες
καὶ δαπανημάτων δοτήρες καὶ ἔργων ἔπιστάται καὶ
κτημάτων φύλακες καὶ τῶν εἰς τὴν δίαιταν ἔπιτηδείων ἔπιμεληταί· καὶ ἵππων δὲ καὶ κυνῶν ἔπιμελητὰς καθίστη οὐς ἐνόμιζε καὶ ταῦτα τὰ βοσκήματα
βέλτιστ' ὰν παρέχειν αὐτῷ χρῆσθαι. οὐς δὲ συμ- 10
φύλακας τῆς εὐδαιμονίας οἱ ῷετο χρῆναι ἔχειν,

τούτους όπως ώς βέλτιστοι έσοιντο οὐκέτι τούτου την επιμέλειαν άλλοις προσέταττεν, άλλ' αύτοῦ ενόμιζε τοῦτο έργον είναι. ήδει γάρ ὅτι εί τι μάχης ποτε δεήσοι εκ τούτων αὐτῷ καὶ παραστάτας και επιστάτας ληπτέου είη σύν οίσπερ οί μέγιστοι κίνδυνοι καὶ ταξιάργου δὲ καὶ πεζών καλ ιππέων εγίγνωσκεν έκ τούτων καταστατέος 11 είναι. εί δε δέοι καὶ στρατηγών που άνευ αὐτοῦ, ήδει ότι έκ τούτων πεμπτέον είη και πόλεων δε καὶ όλων ἐθνῶν φύλαξι καὶ σατράπαις ήδει δτι τούτων τισίν είη χρηστέον και πρέσβεις γε τούτων τινας πεμπτέου, δπερ εν τοίς μεγίστοις ήγειτο είναι 12 είς τὸ ἄνευ πολέμου τυγχάνειν ων δέοιτο. μη όντων μεν οθυ οίων δεί δι' ών αί μεγισται καὶ πλείσται πράξεις ξμελλου είναι, κακώς ήγειτο τὰ αύτοῦ έξειν εί δ' οὐτοι είεν οίους δέοι, πάντα ενόμιζε καλώς έσεσθαι. ἐνέδυ μὲν οὖν, οὕτω γνούς, εἰς ταύτην την επιμέλειαν· ενόμιζε δε την αυτην καλ αὐτῷ ἄσκησιν είναι τῆς άρετῆς. οὐ γὰρ ῷετο οίον τε είναι μη αὐτόν τινα δυτα οίον δει άλλους πα-13 ρορμάν ἐπὶ τὰ καλὰ καὶ τάγαθὰ ἔργα. ὡς δὲ ταῦτα διενοήθη, ήγήσατο σχολής πρώτον δείν, εί μέλλοι δυνήσεσθαι των κρατίστων επιμελείσθαι. τὸ μὲν οὖν προσόδων ἀμελεῖν οὐχ οἶόν τε ενόμιζεν είναι, προνοών ότι πολλά καὶ τελείν ἀνάγκη ἔσοιτο εἰε μεγάλην ἀρχήν τὸ δ' αὐ πολλών κτημάτων δυτων άμφι ταθτα αθτον άει έχειν ήδει ότι ασχολίαν παρέξοι της των όλων σωτηρίας 11 2- μελείσθαι. ούτω δή σκοπών όπως αν τά τε υικά καλώς έχοι καί ή σχολή γένοιτο, κατενόησέ πως την στρατιωτικήν σύνταξιν. ὡς γὰρ τὰ πολλὰ δεκάδαρχοι μὲν δεκαδέων ἐπιμέλονται, λο-χαγοὶ δὲ δεκαδάρχων, χιλίαρχοι δὲ λοχαγῶν, μυρίαρχοι δὲ χιλιάρχων καὶ οὕτως οὐδεὶς ἀτημέλητος γίγνεται, οὐδ ἢν πάνυ πολλαὶ μυριάδες ἀνθρώπων ὧσι καὶ ὅταν ὁ στρατηγὸς βούληται χρήσασθαί τι τῆ στρατιῷ, ἀρκεῖ ἢν τοῖς μυριάρχοις παραγγείλη ὅσπερ οὖν ταῦτα ἔχει, οὕτω 15 καὶ ὁ Κῦρος συνεκεφαλαιώσατο τὰς οἰκονομικὰς πράξεις ὅστε καὶ τῷ Κύρῳ ἐγένετο ὀλίγοις διαλεγομένω μηδὲν τῶν οἰκείων ἀτημελήτως ἔχειν καὶ ἐκ τούτου ἤδη σχολὴν ἢγε πλείω ἢ ἄλλος μιᾶς οἰκίας καὶ μιᾶς νεὼς ἐπιμελούμενος. οὕτω δὴ καταστήσάμενος τὰ αὐτοῦ ἐδίδαξε καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν ταύτη τῆ καταστάσει χρῆσθαι.

Means of securing attendance at court.

Τὴν μὲν δὴ σχολὴν οὕτω κατεσκευάσατο αὐτῷ 16 τε καὶ τοῖε περὶ αὐτόν, ἤρχετο δ' ἐπιστατεῖν τοῦ εἶναι οἴους δεῖ τοὺς κοινῶνας. πρῶτον μὲν ὁπόσοι ὄντες ἱκανοὶ ἄλλων ἐργαζομένων τρέφεσθαι μὴ παρεῖεν ἐπὶ τὰς θύρας, τούτους ἐπεζήτει, νομίζων τοὺς μὲν παρόντας οὐκ ἀν ἐθέλειν οὕτε κακὸν οὕτε αἰσχρὸν οὐδὲν πράττειν καὶ διὰ τὸ παρ' ἄρχοντι εἶναι καὶ διὰ τὸ εἰδέναι ὅτι ὁρῷντ' ἀν ὅ τι πράττοιεν ὑπὸ τῶν βελτίστων οἱ δὲ μὴ παρεῖεν, τούτους ἡγεῖτο ἡ ἀκρατεία τινὶ ἡ ἀδικία ἡ ἀμελεία ἀπεῖναι. τοῦτο οὖν πρῶτον διηγησόμεθα ὡς προσηνάγκαζε 17 τοὺς τοιούτους παρεῖναι. τῶν παρ' ἐαυτῷ μάλιστα φίλων ἐκέλευσεν ἄν τινα λαβεῖν τὰ τοῦ μὴ φοι-

τθυτος, φάσκουτα λαμβάνεω τὰ ἐαυτοῦ. ἐπεὶ οὖν τοθτο γένοιτο, ήκου αν εύθυς οι στερόμενοι ώς 18 ήδικημένοι. ό δὲ Κῦρος πολύν μεν χρόνον οὐκ έσγολαζε τοις τοιούτοις υπακούειν έπει δε άκούσειεν αὐτῶν, πολύν χρόνον ἀνεβάλλετο τὴν διαδικασίαν. ταθτα δε ποιών ήγεθτο προσεθίζειν αὐτοὺς θεραπεύειν, ήττον δε έγθρως ή εί αὐτὸς κολάζων 19 ηνάγκαζε παρείναι. είς μεν τρόπος διδασκαλίας ην αὐτώ ούτος του παρείναι άλλος δε τὸ τὰ ράστα και κερδαλεώτατα τοις παρούσι προστάττειν άλ-20 λος δε το μηδέν ποτε τοίς απούσι νέμειν ο δε δή μέγιστος τρόπος της ανάγκης ην, εί τούτων μηδενός υπακούοι, άφελόμενος αν τουτον α έγοι άλλω εδίδου δυ ώετο δύνασθαι αν εν τώ δεοντι παρείναι και ούτως εγίγνετο αὐτῷ φίλος χρήσιμος άντι άγρήστου. ἐπιζητεί δὲ καὶ ὁ νῦν βασιλεύς, ήν τις άπη οίς παρείναι καθήκει.

Cyrus' enforcement of his wishes by example.

21 Τοῖς μὲν δὴ μὴ παροῦσιν οὕτω προσεφέρετο. τοὺς δὲ παρέχοντας ἐαυτοὺς ἐνόμισε μάλιστ' ἀν ἐπὶ τὰ καλὰ καὶ ἀγαθὰ ἐπαίρειν, [ἐπείπερ ἄρχων αὐτῶν ἐνόμιζε δικαίως εἰναι,] εἰ αὐτὸς ἑαυτὸν ἐπιδεικνύειν πειρῷτο τοῖς ἀρχομένοις πάντων μά-22 λιστα κεκοσμημένον τῷ ἀρετῷ. αἰσθάνεσθαι μὲν γὰρ ἐδόκει καὶ διὰ τοὺς γραφομένους νόμους βελτίους γιγνομένους ἀνθρώπους, τὸν δὲ ἀγαθὸν ἄρχοντα βλέποντα νόμον ἀνθρώποις ἐνόμισεν, ὅτι καὶ τάττειν ἱκανός ἐστι καὶ ὁρῷν τὸν ἀτακτοῦντα καὶ 28 κολάζειν. οὕτω δὴ γιγνώσκων πρῶτον μὲν τὰ

περί τούς θεούς μάλλον έκπονούντα έπεδείκνυεν έαυτου εν τούτω τω χρόνω, έπει ευδαιμονέστερος ην. και τότε πρώτον κατεστάθησαν οι μάγοι, υμνει τε αεί αμα τη ήμερα τούς θεούς και έθυεν αν εκάστην ημέραν οίς οι μάγοι θεοίς είποιεν, ούτω δη τα 24 τότε κατασταθέντα έτι και νυν διαμένει παρά τῷ άελ δυτι βασιλεί. ταθτα οθυ πρώτου έμιμοθυτο αὐτὸν καὶ οἱ ἄλλοι Πέρσαι, νομίζοντες καὶ αὐτοὶ εὐδαιμονέστεροι ἔσεσθαι ἢν θεραπεύωσι τοὺς θεοὺς ώσπερ ο εύδαιμονέστατός τε ών και άρχων και Κύρω δ' αν ήγουντο ταυτα ποιούντες αρέσκειν. ό δὲ Κῦρος τὴν τῶν μεθ' αύτοῦ εὐσέβειαν καὶ 25 έαυτω άγαθον ενόμιζε, λογιζόμενος ώσπερ οι πλείν αίρούμενοι μετά των εύσεβων μάλλον ή μετά των ησεβηκέναι τι δοκούντων. προς δε τούτοις ελογίζετο ώς εί πάντες οί κοινώνες θεοσεβείς είεν ήττον αν αυτούς εθέλειν περί τε άλληλους ανόσιόν τι ποιείν και περι έαυτόν, εὐεργέτης νομίζων είναι τῶν κοινώνων. ἐμφανίζων δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι περὶ πολ- 28 λοῦ ἐποιεῖτο μηδένα μήτε φίλον ἀδικεῖν μήτε σύμμαχον, άλλα τὸ δίκαιον ἰσχυρῶς ὁρῶν, μᾶλλον καὶ τούς άλλους ὤετ' αν των μεν αισχρών κερδών ἀπέγεσθαι διά τοῦ δικαίου δ' ἐθέλειν πορίζεσθαι. καί 27 αίδους δ' αν μαλλον ήγειτο πάντας έμπιμπλάναι εί αὐτὸς φανερὸς είη πάντας οῦτως αἰδούμενος ώς μήτ' είπεῖν ἃν μήτε ποιῆσαι μηδεν αἰσχρόν. ἐτεκ- 28 μαίρετο δε τούτο ούτως έξειν έκ τούδε μή γαρ ότι άρχουτα, άλλα και οθε οὐ φοβοῦνται, μαλλον τοὺς αίδουμένους αίδουνται των αναιδών οι άνθρωποι. καὶ γυναϊκας δὲ ας αν αἰδουμένας αἰσθάνωνται άντ-

29 αιδείσθαι μάλλον ἐθέλουσιν δρώντες. τὸ δ' αὖ πείθεσθαι ούτω μάλιστ' αν ώετο έμμονον είναι τοις περί αὐτόν, εί τοὺς ἀπροφασίστως πειθομένους φανερός είη μάλλον τιμών τών τὰς μεγίστας άρετὰς καλ έπιπονωτάτας δοκούντων παρέχεσθαι. γιγνώ-30 σκων δ' ούτω καὶ ποιῶν διετέλει. καὶ σωφροσύνην δ' αύτου έπιδεικυύς μάλλου έποίει και ταύτην πάντας άσκείν. ὅταν γὰρ ὁρῶσιν ῷ μάλιστα ἔξεστιν ύβρίζειν τοῦτον σωφρονοῦντα, οὕτω μᾶλλον οί γε άσθενέστεροι εθέλουσιν οὐδεν ὑβριστικὸν ποιούντες 31 φανεροί είναι. διήρει δε αίδω και σωφροσύνην τήδε, ώς τούς μεν αίδουμένους τα έν τῷ φανερῷ αἰσχρά φεύγοντας, τούς δε σώφρονας καὶ τὰ εν τῷ ἀφανεί. 32 καὶ ἐγκράτειαν δὲ οὕτω μάλιστ' αν ῷετο ἀσκεῖσθαι, εί αὐτὸς ἐπιδεικνύοι ἐαυτὸν μὴ ὑπὸ τῶν παραυτίκα ήδονων έλκόμενον άπο των άγαθων, άλλά προπονείν ἐθέλοντα πρώτον σύν τῷ καλῷ 33 των εὐφροσυνών. τοιγαροῦν τοιοῦτος ών ἐποίησεν έπὶ ταις θύραις πολλην μέν των χειρόνων εὐταξίαν ύπεικόντων τοις άμείνοσι, πολλήν δ' αίδω καί εὐκοσμίαν πρὸς άλλήλους. ἐπέγνως δ' αν ἐκεῖ οὐδένα οὖτε ὀργιζόμενον κραυγή οὖτε χαίροντα ύβριστικώ γέλωτι, άλλα ίδων αν αυτούς ήγήσω τω οντι είς κάλλος ζην.

Institution of hunting as a regular exercise.

84 Τοιαῦτα μὲν δὴ ποιοῦντες καὶ ὁρῶντες ἐπὶ θύραις διῆγον. τῆς πολεμικῆς δ' ἔνεκα ἀσκήσεως ἐπὶ θήραν ἐξῆγεν οὕσπερ ἀσκεῖν ταῦτα ῷετο χρῆναι ταῦτην ἡγούμενος καὶ ὅλως ἀρίστην ἄσκησιν πολε-

μικών είναι και ίππικής δε άληθεστάτην. και γαρ 85 έπόχους έν παντοδαποίς γωρίοις αύτη μάλιστα αποδείκνυσι δια το θηρίοις φεύγουσιν εφέπεσθαι. και από των ίππων ένεργούς αυτη μάλιστα απεργάζεται δια την του λαμβάνειν φιλοτιμίαν και ἐπιθυμίαν. καὶ τὴν ἐγκράτειαν δὲ καὶ πόνους καὶ 36 Ψύχη καὶ θάλπη καὶ λιμὸν καὶ δίψος δύνασθαι φέρειν ενταθθα μάλιστα προσείθιζε τούς κοινώνας. καὶ νῦν δ' ἔτι βασιλεύς καὶ οἱ ἄλλοι οἱ περὶ βασιλέα ταθτα ποιοθντες διατελοθσιν. δτι μέν 37 οθυ ούκ φετο προσήκειν ούδενι άρχης όστις μη βελτίων είη των άργομένων, και τοις προειρημένοις πασι δήλον και ότι ούτως ασκών τούς περί ξαυτόν πολύ μάλιστα αὐτὸς ἐξεπόνει καὶ τὴν ἐγκράτειαν, καί τὰς πολεμικάς τέγνας καί τὰς μελέτας. καί νὰο 88 έπὶ θήραν τούς μεν άλλους εξήγεν, όπότε μη μένειν ανάγκη τις είη αὐτὸς δέ, ὁπότε ανάγκη είη, οίκοι έθήρα τὰ ἐν τοῖς παραδείσοις θηρία τρεφόμενα· καὶ ούτε αὐτός ποτε πρίν ίδρωσαι δείπνον ήρειτο ούτε ίπποις αγυμνάστοις σίτον ενέβαλλε συμπαρεκάλει δε και είς ταύτην την θήραν τούς περί αὐτὸν σκηπτούχους. τοιγαρούν πολύ μεν αὐτὸς 89 διέφερεν εν πασι τοις καλοίς έργοις, πολύ δε οί περί ἐκείνου, διὰ τὴν ἀεὶ μελέτην. παράδειγμα μέν δή τοίονδε έαυτον παρείγετο. προς δε τούτο καλ των άλλων ούστινας μάλιστα όρώη τὰ καλὰ διώκοντας, τούτους και δώροις και άρχαις και έδραις καλ πάσαις τιμαίς έγεραιρεν ώστε πολλήν πασι φιλοτιμίαν ενέβαλλεν δπως έκαστος άριστος φανείη τῷ Κύρφ.

Rules as to dress and behaviour of the ειτιμοι.

Καταμαθείν δε τοῦ Κύρου δοκοῦμεν ώς οὐ τούτω μόνω ενόμιζε χρήναι τούς άργοντας των άργομένων διαφέρειν, τώ βελτιόνας αὐτών είναι, άλλά καὶ καταγοητεύειν φέτο χρηναι αὐτούε. στολήν τε γοῦν είλετο την Μηδικην αὐτός τε φορείν καὶ τούς κοινώνας ταύτην έπεισεν ένδύεσθαι αύτη γάρ αὐτώ συγκρύπτειν εδόκει εί τίς τι εν τῷ σώματι ενδεες έγοι, καὶ καλλίστους καὶ μεγίστους ἐπιδεικνύναι 41 τούς φορούντας. και γάρ τὰ ὑποδήματα τοιαῦτα έχουσιν εν οίε μάλιστα λαθείν έστι και υποτιθεμένους τι ώστε δοκείν μείζους είναι ή είσί. καί ύπογρίεσθαι δε τούς όφθαλμούς προσίετο, ώς εὐοφθαλμότεροι φαίνοιντο ἡ εἰσί, καὶ ἐντρίβεσθαι, 42 ώς εύχροώτεροι όρφυτο ή πεφύκασιν. ἐμελέτησε δε και ώς μήτε πτύοντες μήτε απομυττόμενοι φανεροί είεν, μηδε μεταστρεφόμενοι έπι θέαν μηδενός, ώς οὐδὲν θαυμάζοντες. πάντα δὲ ταῦτα ὅετο φέρειν τι είς τὸ δυσκαταφρονητοτέρους φαίνεσθαι τοίς apyoutvois.

Cyrus' policy towards the subject-classes.

48 Οθε μεν δη άρχειν φετο χρήναι δι' εαυτοῦ οὐτω κατεσκεύασε και μελέτη και τῷ σεμνῶς προεστάναι αὐτῶν οθε δ' αὖ κατεσκεύαζεν εἰς τὸ δουλεύειν, τούτους οὔτε μελετᾶν τῶν ελευθερίων πόνων οὐδενα παρώρμα οὔθ' ὅπλα κεκτήσθαι ἐπέτρεπεν ἐπεμέλετο δε ὅπως μήτε ἄσιτοι μήτε ἄποτοί ποτε ἔσοιντο 44 ελευθερίων ἔνεκα μελετημάτων. καὶ γὰρ ὁπότε

ελαύνοιεν τὰ θηρία τοῦς ἐππεῦσιν εἰς τὰ πεδία, φέρεσθαι σίτον είς θήραν τούτοις επέτρεπε, τών δε έλευθέρων οὐδενί και όπότε πορεία είη, ήγεν αὐτούς προς τα ύδατα ώσπερ τα ύποζύγια και όπότε δε ώρα είη άριστου, άνεμενεν αυτούς έστε εμφάγοιεν τι, ώς μή βουλιμιώεν. ώστε και ούτοι αυτόν ώσπερ οί αριστοι πατέρα εκάλουν, ότι επεμέλετο αυτών δπως αναμφιλόγως αξὶ ανδράποδα διατελοίεν. τη 45 μεν δή όλη Περσών άργη ούτω την άσφάλειαν κατεσκεύαζεν. έαυτφ δε δτι μεν ούχ ύπο των καταστραφέντων κίνδυνος είη παθείν τι ίσχυρως έθάρρει καὶ γὰρ ἀνάλκιδας ἡγεῖτο είναι αὐτούς, καὶ ἀσυντάκτους δυτας δώρα, καὶ πρὸς τούτοις οὐδὲ ἐπλησίαζε τούτων οὐδεὶς αὐτῷ οὕτε νυκτὸς οὕτε ἡμέρας. οθε δε κρατίστους τε ήγειτο, και ώπλισμένους και 46 άθρόους δυτας έώρα, καὶ τοὺς μὲν αὐτῶν ἤδει ἐππέων ήγεμόνας δντας, τούς δέ πεζών, πολλούς δέ αὐτῶν καὶ φρονήματα έχοντας ήσθάνετο ώς ίκανούς όντας άργειν και τοις φύλαξι δε αὐτοῦ οῦτοι μάλιστα ἐπλησίαζον καὶ αὐτῷ δὲ Κύρο τούτων πολλοί πολλάκις συνεμίγνυσαν, ανάγκη γαρ ην εί τι καὶ γρησθαι έμελλεν αὐτοῖς ύπὸ τούτων οὖν καλ κίνδυνος ην αὐτὸν μάλιστα παθείν τι κατά πολλούς τρόπους. σκοπών οθν όπως αν αυτώ και τα 47 άπὸ τούτων ἀκίνδυνα γένοιτο, τὸ μεν περιελέσθαι αύτων τὰ δπλα καὶ ἀπολέμους ποιήσαι ἀπεδοκίμασε, καὶ ἄδικον ἡγούμενος, καὶ κατάλυσιν τῆς άρχης τουτο νομίζων το δ' αδ μη προσίεσθαι αὐτούς καὶ τὸ ἀπιστούντα φανερὸν είναι ἀρχήν ήγήσατο πολέμου. Εν δ' άντι πάντων τούτων έγνω 48

καὶ κράτιστον είναι πρὸς τὴν ἐαυτοῦ ἀσφάλειαν καὶ κάλλιστον, εἰ δύναιτο ποιῆσαι τοὺς κρατίστους ἐαυτῷ μᾶλλον φίλους ἢ ἀλλήλοις. ὡς οὖν ἐπὶ τὸ φιλεῖσθαι δοκεῖ ἡμῦν ἔλθεῖν, τοῦτο πειρασόμεθα δυηγήσασθαι.

II.

Analysis of Cyrus' popularity: his bestowal of food from his own table (§§ 3-6); the magnificence of his gifts (§§ 7-12); his personal care for his friends, his relation to whom he justifies to Crossus (§§ 13-23); his provisions against their sickness (§§ 24, 25); his encouragement of rivalries (§§ 26-28).

1 ΠΡΩΤΟΝ μεν γάρ δια παντός αξί τοῦ χρόνου φιλανθρωπίαν της ψυχης ώς ηδύνατο μάλιστα ένεφάνιζεν ήγούμενος, ώσπερ οὐ ράδιόν ἐστι φιλείν τούς μισείν δοκούντας οὐδ' εὐνοείν τοίς κακονόοις. ούτω καλ τούς γνωσθέντας ώς φιλούσι καλ εύνοοῦσιν οὐκ ᾶν δύνασθαι μισεῖσθαι ὑπὸ τῶν φιλεῖσθαι 2 ήγουμένων. έως μεν οδυ χρήμασιν άδυνατώτερος ην εὐεργετείν, τῷ τε προνοείν τῶν συνόντων καὶ τῷ προπονείν και τῷ συνηδόμενος μὲν ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς φανερός είναι συναχθόμενος δ' έπὶ τοίς κακοίς. τούτοις ἐπειρατο θηρεύειν ἐπειδή δὲ ἐγένετο αὐτῷ ώστε χρήμασιν εὐεργετείν, δοκεί ήμιν γνώναι πρώτου μεν ώς εὐεργέτημα ανθρώποις προς αλλήλους ούδεν έστιν άπο της αυτής δαπάνης επιχαριτώτερον 3 ή σίτων και ποτών μετάδοσις. τοῦτο δ' οὕτω νομίσας πρώτον μεν επί την αύτου τράπεζαν συνέταξεν

όπως οίς αὐτὸς σιτοίτο σίτοις τούτοις όμοια ἀελ παρατίθουτο αὐτῷ, ίκανὰ παμπόλλοις ἀνθρώποις. όσα δε παρατεθείη, ταῦτα πάντα, πλην οίς αὐτὸς καὶ οί σύνδειπνοι χρήσαιντο, διεδίδου οίε βούλοιτο των φίλων μνήμην ενδείκνυσθαι ή φιλοφροσύνην. οιέπεμπε δε και τούτοις οθε άγασθείη ή εν φυλακαίς ή έν θεραπείαιε ή έν αίστισινοῦν πράξεσιν, ένσημαινόμενος τοῦτο δτι οὐκ αν λανθάνοιεν γαρίζεσθαι βουλόμενοι. Ετίμα δε καλ των οίκετων από της 4 τραπέζης όπότε τινά έπαινέσειε καλ τὸν πάντα δε σιτου των οίκετων επί την αυτού τράπεζαν επετίθετο, οίόμενος ώσπερ και τοίς κυσιν έμποιείν τινα καὶ τοῦτο είνοιαν. εί δε καὶ θεραπεύεσθαί τινα Βούλοιτο των φίλων υπό πολλων, και τούτοις έπεμπεν ἀπὸ τραπέζης καὶ νῦν γὰρ ἔτι οίς αν ύρωσι πεμπόμενα από της βασιλέως τραπέζης, τούτους πάντες θεραπεύουσι μάλλον, νομίζοντες αὐτοὺς έντιμους είναι καὶ ίκανοὺς διαπράττειν ήν τι δέωνται. Ετι δε καλ οὐ τούτων μόνον Ενεκα των είρημένων εύφραίνει τὰ πεμπόμενα παρά βασιλέως, άλλά τώ δυτι καλ ήδουή πολύ διαφέρει τὰ ἀπὸ τής βασιλέως τραπέζης. καὶ τοῦτο μέντοι οὕτως έχειν οὐδέν δ τι θαυμαστόν ωσπερ γάρ καλ αί άλλαι τέγναι διαφερόντως έν ταις μεγάλαις πόλεσιν έξειργασμέναι είσι, κατά τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὰ παρά βασιλεῖ σίτα πολύ διαφερόντως έκπεπόνηται. έν μεν γάρ ταίς μικραίς πόλεσιν οί αὐτοί ποιούσι κλίνην, θύραν, αροτρον, τράπεζαν, πολλάκις δ' ό αὐτὸς οὐτος καὶ οἰκοδομεί, καὶ ἀγαπά ἡν καὶ οὕτως ἱκανοὺς αὐτὸν τρέφειν έργοδότας λαμβάνη άδύνατον οθν πολλά

τεχνώμενον ἄνθρωπον πάντα καλώς ποιείν. Εν δε ταίς μεγάλαις πόλεσι δια το πολλούς έκάστου δείσθαι άρκει και μία έκάστφ τέχνη είς το τρέφεσθαι, πολλάκις δε οὐδ' ὅλη μία, ἀλλ' ὑποδήματα ποιεῖ ὁ μεν ανδρεία ο δε γυναικεία. Εστι δε ένθα και ύποδήματα ό μεν νευρορραφών μόνον τρέφεται, ό δε σχίζων, ο δε χιτώνας μόνον συντέμνων, ο δέ γε τούτων οὐδλη ποιών, άλλα συντιθείς ταθτα. ανάγκη οὖν τὸν ἐν βραχυτάτφ διατρίβοντα ἔργφ τοῦτον 6 καὶ ἄριστα διηναγκάσθαι τοῦτο ποιείν. τὸ αὐτὸ δὲ τούτο πέπουθε καὶ τὰ ἀμφὶ τὴν δίαιταν. Ες μὲν γὰρ ό αὐτὸς κλίνην στρώννυσι, τράπεζαν κοσμεί, μάττει, όψα ἄλλοτε άλλοῖα ποιεῖ, ἀνάγκη, οἶμαι, τούτφ ώς αν εκαστον προχωρή ούτως έχειν όπου δε ίκανον έργον ένλ έψειν κρέα, ἄλλφ όπταν, άλλφ δε ίχθὺν ἔψειν, ἄλλφ όπτᾶν, ἄλλφ ἄρτους ποιεῖν, καὶ μηδε τούτους παντοδαπούς, άλλα άρκει αν εν είδος εὐδοκιμοῦν παράσχη, ἀνάγκη, οἶμαι, ταῦτα οὕτω ποιούμενα πολύ διαφερόντως έξειργάσθαι έκαστον.

7 τῆ μὲν δὴ τῶν σίτων θεραπεία τοιαῦτα ποιῶν πολὺ ὑπερεβάλετο πάντας. ὡς δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι θεραπεύων πολὺ ἐκράτει, τοῦτο νῦν διηγήσομαι πολὺ γὰρ διενεγκῶν ἀνθρώπων τῷ πλείστας προσόδους λαμβάνειν, πολὺ ἔτι πλέον διήνεγκε τῷ πλεῖστα ἀνθρώπων δωρεῖσθαι. κατῆρξε μὲν οὖν τουτου Κῦρος, διαμένει δὲ ἔτι καὶ νῦν τοῖς βασιλεῦσιν ἡ πολυδωρία. τίνι μὲν γὰρ φίλοι πλουσιώτεροι ὄντες φανεροὶ ἡ Περσῶν βασιλεῦ; τίς δὲ κοσμῶν κάλλιον φαίνεται στολαῖς τοὺς περὶ αὐτὸν ἡ βασιλεύς; τίνος δὲ δῶρα γυγνώσκεται ὅσπερ ἔνια

τών βασιλέως, ψέλια καὶ στρεπτοὶ καὶ ἴπποι γρυσοχάλινοι; οὐ γὰρ δὴ ἔξεστιν ἐκεῖ ταῦτα ἔχειν οδ αν μη βασιλεύς δώ. τίς δ' άλλος λέγεται δώρων 9 μεγέθει ποιείν αίρεισθαι αύτον και άντ' άδελφων και άντι πατέρων και άντι παίδων; τίς δ' άλλος έδυνάσθη έγθρούς ἀπέχοντας πολλών μηνών όδὸν τιμωρείσθαι ώς Περσών βασιλεύς; τίς δ' άλλος καταστρεψάμενος άρχην ύπο των άρχομένων πατηρ καλούμενος ἀπέθανεν ἡ Κῦρος; τοῦτο δὲ τοῦνομα δήλον ότι εὐεργετοῦντός ἐστι μᾶλλον ἡ ἀφαιρουμένου. κατεμάθομεν δὲ ώς καὶ τούς βασιλέως καλου- 10 μένους όφθαλμούς και τα βασιλέως ώτα οὐκ άλλως ἐκτήσατο ή τῷ δωρεῖσθαί τε καὶ τιμάν τοὺς γὰρ ἀπαγγείλαντας δσα καιρὸς αὐτῷ εἴη πεπύσθαι μεγάλως εὐεργετών πολλούς ἐποίησεν ἀνθρώπους καὶ ώτακουστείν και διοπτεύειν τί αν αγγείλαντες ώφελήσειαν βασιλέα. ἐκ τούτου δὴ καὶ πολλοὶ ἐνομί- 11 σθησαν βασιλέως όφθαλμοί και πολλά ώτα. εί δέ τις οίεται ένα αίρετον είναι όφθαλμον βασιλεί, οὐκ όρθων οξεται· όλίγα γάρ είς γ' αν ίδοι καί είς ἀκούσειε· καὶ τοῖς ἄλλοις ὅσπερ ἀμελεῖν ἃν παραγγελλόμενον είη, εί ένὶ τοῦτο προστεταγμένον είη. πρός δε και δυτινα γυγνώσκοιεν όφθαλμον δυτα, τοῦτον αν είδειεν ότι φυλάττεσθαι δεί. άλλ' οὐχ ούτως έχει, άλλὰ τοῦ φάσκοντος ἀκοῦσαί τι ἡ ίδεῖν άξιον ἐπιμελείας παντὸς βασιλεύς ἀκούει. οὕτω 12 δή πολλά μεν βασιλέως ώτα, πολλοί δε όφθαλμοί νομίζονται καὶ φοβοῦνται πανταγοῦ λέγειν τὰ μή σύμφορα βασιλεί, ώσπερ αὐτοῦ ἀκούοντος, καὶ ποιείν à μη σύμφορα, ώσπερ αὐτοῦ παρόντος. ουκουν όπως μνησθήναι ἄν τις ἐτόλμησε πρός τινα περὶ Κύρου φλαθρόν τι, ἀλλ' ὡς ἐν ὀφθαλμοῖς πᾶσι καὶ ὡσὶ βασιλέως τοῖς ἀεὶ παροθσιν οὕτως ἔκαστος διέκειτο. τοθ δὲ οὕτω διακεῖσθαι τοὺς ἀνθρώπους πρὸς αὐτὸν ἐγὼ μὲν οὐκ οἶδ' ὅ τι ἄν τις αἰτιάσαιτο μᾶλλον ἡ ὅτι μεγάλα ἡθελεν ἀντὶ μικρῶν εὐεργετεῖν.

καὶ τὸ μὲν δὴ μεγέθει δώρων ὑπερβαλέσθαι, πλουσιώτατον δντα, οὐ θαυμαστόν τὸ δὲ τἢ θεραπεία καὶ τἢ ἐπιμελεία τῶν φίλων βασιλεύοντα περιγίγνεσθαι, τοῦτο ἀξιολογώτερον. ἐκεῖνος τοίνυν λέγεται κατάδηλος είναι μηδενί αν ούτως αἰσχυν-14 θείς ήττώμενος ώς φίλων θεραπεία. και λόγος δὲ αὐτοῦ ἀπομνημονεύεται, ώς λέγοι, παραπλήσια έργα είναι νομέως άγαθοῦ καὶ βασιλέως άγαθοῦ. τόν τε γάρ νομέα χρηναι άρα έφη εὐδαίμονα τὰ κτήνη ποιούντα χρησθαι αὐτοίε, η δη προβάτων εὐδαιμονία, τόν τε βασιλέα ώσαύτως εὐδαίμονας πόλεις καὶ ἀνθρώπους ποιοῦντα χρησθαι αὐτοῖς. ούδεν οθν θαυμαστόν, είπερ ταύτην είχε την γνώμην τὸ φιλονίκως έχειν πάντων άνθρώπων θεραπεία 15 περιγύγνεσθαι. καλὸν δὲ ἐπίδειγμα καὶ τοῦτο λέγεται Κύρος ἐπιδείξαι Κροίσφ, ὅτε ἐνουθέτει αὐτὸν ὡς διὰ τὸ πολλά διδόναι πένης ἔσοιτο, ἐξὸν αὐτῷ θησαυροὺς χρυσοῦ πλείστους ἐνί γε ἀνδρὶ ἐν τῷ οἴκφ καταθέσθαι· καλ τὸν Κῦρον λέγεται ἐρέσθαι, Καλ πόσα αν ήδη οίει μοι χρήματα είναι, εί συνέλεγον χρυσίον 16 ώσπερ σὺ κελεύεις ἐξ ὅτου ἐν τἢ ἀρχἢ εἰμί; καὶ τὸν Κροίσον είπειν πολύν τινα άριθμόν. και τον Κύρον προς ταθτα, "Αγε δή, φάναι, & Κροίσε, σύμπεμψον

ανδρα σύν 'Υστάσπα τούτφ ότφ σύ πιστεύεις μάλιστα συ δέ, ω Υστάσπα, έφη, περιελθών προς τούς φίλους λέγε αὐτοῖς ὅτι δέομαι χρυσίου πρὸς πράξιν τινα, και γάρ τῷ ὄντι προσδέομαι, καὶ κέλευε αὐτούς όπόσα αν έκαστος δύναιτο πορίσαι μοι γρήματα γράψαντας και κατασημηναμένους δούναι την έπιστολην τώ Κροίσου θεράποντι φέρειν. ταθτα δε όσα έλεγε και γράψας και σημηνάμενος 17 έδίδου τῷ 'Υστάσπα φέρειν πρὸς τοὺς φίλους· ἐνέγραψε δὲ πρὸς πάντας καὶ Υστάσπαν ὡς φίλον αύτου δέχεσθαι. Επεί δε περιήλθε και ήνεγκεν ό Κροίσου θεράπων τας επιστολάς, δ δή 'Υστάσπας είπεν, 'Ω Κυρε βασιλεύ, και έμοι ήδη χρη ώς πλουσίω χρήσθαι πάμπολλα γάρ έχων πάρειμι δώρα διά τά σὰ γράμματα. καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, 18 Είε μεν τοίνυν και ούτος ήδη θησαυρός ήμιν, ώ Κροίσε· τούς δ' άλλους καταθεώ και λόγισαι πόσα έστιν έτοιμα χρήματα, ήν τι δέωμαι χρήσθαι. λέγεται δή λογιζόμενος ὁ Κροίσος πολλαπλάσια εύρειν ή έφη Κύρω αν είναι έν τοι θησαυροίς ήδη, εί συνέλεγεν. ἐπεὶ δὲ τοῦτο φανερὸν ἐγένετο, εἰπεῖν 19 λέγεται ὁ Κῦρος, Όρᾶς, φάναι, ὁ Κροῖσε, ὡς εἰσὶ και έμοι θησαυροί; άλλα σύ μεν κελεύει με παρ' έμοι αὐτούς συλλέγοντα φθονείσθαί τε δι' αὐτούς καὶ μισείσθαι, καὶ φύλακας αὐτοῖς ἐφιστάντα μισθοφόρους τούτοις πιστεύειν έγω δε τούς φίλους πλουσίους ποιών τούτους μοι νομίζω θησαυρούς καλ φύλακας αμα έμου τε και των ήμετέρων αγαθών πιστοτέρους είναι η εί φρουρούς μισθοφόρους έπεστησάμην. καὶ ἄλλο δέ σοι ἐρῶ ἐγὼ γάρ, ὧ 20

Κροίσε, δ μεν οί θεοί δόντες είς τας ψυχάς τοίς άνθρώποις ἐποίησαν όμοίως πάντας πένητας, τούτου μεν ούδ' αύτὸς δύναμαι περιγενέσθαι, άλλ' είμλ 21 ἄπληστος κάγω ώσπερ οἱ ἄλλοι χρημάτων τῆδε γε μέντοι διαφέρειν μοι δοκώ τών πλείστων ότι οί μεν επειδάν των άρκούντων περιττά κτήσωνται, τά μεν αυτών αυ κατορύττουσι, τα δε κατασήπουσι, τὰ δὲ ἀριθμοῦντες καὶ μετροῦντες καὶ ἱστάντες καὶ διαψύχοντες καὶ φυλάττοντες πράγματα έχουσι, καί όμως, ένδον έγοντες τοσαύτα, ούτε έσθίουσι πλείω ή δύνανται φέρειν, διαρραγείεν γαρ αν, ούτ' αμφιέννυνται πλείω ή δύνανται φέρειν, αποπνιγείεν γαρ αν, άλλα τα περιττά χρήματα πράγματα 22 έγουσιν. ἐγὼ δὲ ὑπηρετῶ μὲν τοῖς θεοῖς καὶ ορέγομαι αεί πλειόνων επειδάν δε κτήσωμαι, α αν ίδω περιττά δυτα των έμοι άρκούντων τούτοις τάς τ' ενδείας των φίλων εξακούμαι, και πλουτίζων και εὐεργετῶν ἀνθρώπους εὖνοιαν ἐξ αὐτῶν κτῶμαι καὶ φιλίαν, και εκ τούτων καρπουμαι ασφάλειαν και εύκλειαν : α ούτε κατασήπεται ούτε ύπερπληρούντα λυμαίνεται άλλα ή εύκλεια δσφ αν πλείων ή τοσούτφ και μείζων και καλλίων και κουφοτέρα φέρειν γύγνεται, πολλάκις δε και τούς φέροντας 28 αὐτὴν κουφοτέρους παρέγεται. δπως δὲ καὶ τοῦτο είδης, έφη, & Κροίσε, έγω οὐ τοὺς πλείστα έγοντας καὶ φυλάττοντας πλείστα εὐδαιμονεστάτους ήγουμαι οί γὰρ τὰ τείχη φυλάττοντες οὕτω γ' αν εὐδαιμονέστατοι είησαν, πάντα γάρ τὰ ἐν ταίς πόλεσι φυλάττουσιν άλλ' δε αν κτασθαί τε πλείστα δύνηται σὺν τῷ δικαίφ, χρῆσθαί τε πλείστοις

σὺν τῷ καλῷ, τοῦτον ἐγὰ εὐδαιμονέστατον νομίζω [καὶ τὰ χρήματα]. καὶ ταῦτα μὲν δὴ φανερὸς ἢν ὅσπερ ἔλεγε καὶ πράττων.

πρός δε τούτοις κατανοήσας τούς πολλούς των 21 άνθρώπων, ότι, ην μεν ύγιαίνοντες διατελώσι, παρασκευάζονται όπως έξουσι τὰ ἐπιτήδεια, καὶ κατατίθενται τὰ χρήσιμα είς τὴν τῶν ὑγιαινόντων δίαιταν δπως δέ, ην ασθενήσωσι, τὰ σύμφορα παρέσται, τούτου οὐ πάνυ ἐπιμελουμένους ἐώρα: έδοξεν οθν καὶ ταθτα ἐκπονήσαι αὐτῷ, τούς τε ιατρούς τούς άριστους συνεκομίσατο πρός αύτον τῷ τελείν ἐθέλειν, καὶ ὁπόσα ἡ δργανα χρήσιμα έφη τις αν αυτών γενέσθαι ή φάρμακα ή σετα ή ποτά, οὐδεν τούτων δ τι οὐχὶ παρασκευάσας έθησαύριζε παρ' αυτώ. και οπότε δέ τις ασθενή- 25 σειε των θεραπεύεσθαι επικαιρίων, επεσκόπει καί παρείνε πάντα ότου έδει. καὶ τοῖε ἰατροῖε δὲ χάριν ήδει οπότε τις Ιάσαιτό τινα τοίς παρ' έκείνου λαμβάνων.

ταῦτα μὲν δὴ καὶ τοιαῦτα πολλὰ ἐμηχανᾶτο 28 πρὸς τὸ πρωτεύειν παρ' οἶς ἐβούλετο ἑαυτὸν φιλεῖσθαι. ὧν δὲ προηγόρευε τε ἀγῶνας καὶ ἄθλα προὐτίθει, φιλονικίας ἐμποιεῖν βουλόμενος περὶ τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν ἔργων, ταῦτα μὲν τῷ Κύρῳ ἔπαινον παρεῖχεν, ὅτι ἐπεμέλετο ὅπως ἀσκοῖτο ἡ ἀρετή τοῦς μέντοι ἀρίστοις οἱ ἀγῶνες οὐτοι πρὸς ὰλλήλους καὶ ἔριδας καὶ φιλονικίας ἐνέβαλλον. πρὸς δὲ τού-27 τοις ὥσπερ νόμον κατεστήσατο ὁ Κῦρος, ὅσα διακρίσεως δέοιτο εἴτε δίκη εἴτε ἀγωνίσματι, τοὺς δεομένους διακρίσεως συντρέχειν τοῦς κριταῖς. δη

λου οὖυ ὅτι ἐστοχάζουτο μὲυ οἱ ἀυταγωνιζόμευοἱ τι ἀμφότεροι τῶυ κρατίστων καὶ τῶυ μάλιστα φίλων κριτῶυ. ὁ δὲ μὴ νικῶυ τοῖς μὲυ νικῶσιν ἐφθόνει τοὺς δὲ μὴ ἐαυτὸυ κρίνουτας ἐμίσει. ὁ δὶ αὐ νικῶυ τῷ δικαίφ προσεποιεῖτο νικὰυ, ὥστε δὲ βουλόμευοι φιλία παρὰ Κύρφ, ὥσπερ ἄλλοι ἐυ πόλεσι, καὶ οὖτοι ἐπιφθόνως πρὸς ἀλλήλους εἶχου. ὥσθ οἱ πλείονες ἐκποδῶν ἐβούλουτο ὁ ἔτερος τὸυ ἔτερου γενέσθαι μᾶλλου ἡ συνέπραξαν ἄν τι ἀλλήλοις ἀγαθόν. καὶ ταῦτα μὲν δεδήλωται, ὡς ἐμηχανᾶτο τοὺς κρατίστους αὐτὸν μᾶλλον πάντας φιλεῖν ἡ ἀλλήλους.

III.

On the first occasion of his leaving the palace Cyrus goes in procession to sacrifice.

1 NTN δὲ ἤδη διηγησόμεθα ὡς τὸ πρῶτον ἐξήλασε Κῦρος ἐκ τῶν βασιλείων καὶ γὰρ αὐτῆς τῆς ἐξελάσεως ἡ σεμνότης ἡμῖν δοκεῖ μία τῶν τεχνῶν εἰναι τῶν μεμηχανημένων τὴν ἀρχὴν μὴ εὐκαταφρόνητον εἰναι. πρῶτον μὲν οὖν πρὸ τῆς ἐξελάσεως εἰσκαλέσας πρὸς αὐτὸν τοὺς τὰς ἀρχὰς ἔχοντας Περσῶν τε καὶ τῶν ἄλλων [συμμάχων] διέδωκεν αὐτοῖς τὰς Μηδικὰς στολάς καὶ τότε πρῶτον Πέρσαι Μηδικὴν στολὴν ἐνεδύσαντο διαδιδούς τε ἄμα τάδε ἔλεγεν αὐτοῖς ὅτι ἐλάσαι βούλοιτο εἰς τὰ τεμένη τὰ τοῖς θεοῖς ἐξηρημένα καὶ θῦσαι μετ' ἐκείνων. Πάρεστε οὖν, ἔφη, ἐπὶ τὰς θύρας κοσμηθέντες ταῖς

στολαίς ταύταις πρίν ήλιον ανατέλλειν και καθίστασθε ώς αν ύμεν Φεραύλας ὁ Πέρσης έξαγγείλη παρ' έμου και έπειδάν, έφη, έγω ήγωμαι, έπεσθε ἐν τἢ ἡηθείση χώρα. ἡν δ' ἄρα τινὶ δοκῆ ὑμῶν άλλη κάλλιον είναι ή ώς αν νύν έλαύνωμεν, έπειδαν πάλιν έλθωμεν, διδασκέτω με δπη γάρ αν κάλλιστον καλ άριστον ύμιν δοκή είναι, ταύτη έκαστα δεί καταστήσασθαι. Επεί δε τοίς κρατίστοις διέ- 8 δωκε τὰς καλλίστας στολάς, ἐξέφερε δὴ καὶ ἄλλας Μηδικάς στολάς, παμπόλλας γάρ παρεσκευάσατο, οὐδὲν φειδόμενος οὕτε πορφυρίδων οὕτ ορφυίνων ούτε φοινικίδων ούτε καρυκίνων ίματίων νείμας δε τούτων το μέρος εκάστφ των ήγεμόνων ἐκέλευσεν αὐτοὺς τούτοις κοσμεῖν τοὺς αὐτῶν φίλους, ώσπερ, έφη, έγω ύμας κοσμώ. καί τις των 4 παρόντων ἐπήρετο αὐτόν, Σὺ δέ, ὧ Κῦρε, ἔφη, πότε κοσμήση; ὁ δ' ἀπεκρίνατο, Οὐ γὰρ νῦν, ἔφη, δοκῶ ύμιν αὐτὸς κοσμείσθαι ύμας κοσμών; ἀμέλει, ἔφη, ην δύνωμαι ύμας τούς φίλους εδ ποιείν, όποίαν αν έγων τυγγάνω στολην έν ταύτη καλός φανουμαι. ούτω δή οί μεν άπελθόντες μεταπεμπόμενοι τούς 5 φίλους ἐκόσμουν ταις στολαις. ὁ δὲ Κύρος νομίζων Φεραύλαν τον έκ των δημοτών και συνετον είναι και φιλόκαλον και εξτακτον και τοῦ χαρίζεσθαι αὐτῷ ούκ άμελη, δε ποτε και περί του τιμάσθαι έκαστον κατά την άξιαν συνείπε, τούτον δη καλέσας συνεβουλεύετο αὐτῷ πῶς ἄν τοῖς μὲν εὕνοις κάλλιστα ίδειν ποιοίτο την εξέλασιν τοις δε δυσμενέσι φοβερώτατα. ἐπεὶ δὲ σκοπούντοιν ταὐτὰ συνέδοξεν, 6 έκελευσε τον Φεραύλαν έπιμεληθήναι δπως αν

ούτω γένηται αύριον ή εξέλασις ώσπερ έδοξε καλώς έχειν. Είρηκα δέ, έφη, έγω πάντας πείθεσθαί σοι περί της εν τη εξελάσει τάξεως όπως δ' αν ήδιον παραγγέλλοντός σου ακούωσι, φέρε λαβών, έφη, χιτώνας μεν τουτουσί τοις τών δορυφόρων ήγεμόσι, κασας δε τούσδε τους εφιππίους τοις των ίππέων ήγεμόσι δός, καὶ τῶν άρμάτων τοῖς ἡγεμόσιν ἄλλους 7 τούσδε χιτώνας. ὁ μὲν δὴ ἔφερε λαβών οἱ δὲ ἡγεμόνες έπεὶ ίδοιεν αὐτόν, έλεγον, Μέγας δη σύγε, ω Φεραύλα, δπότε γε καὶ ήμιν τάξεις α αν δέη ποιείν. Οὐ μὰ Δί, ἔφη ὁ Φεραύλας, οὐ μόνον γε, ώς ἔοικευ, άλλά και σκευοφορήσω υυν γουν φέρω τώδε δύο κασά, τὸν μὲν σοί, τὸν δὲ ἄλλφο σὰ μέντοι 8 τούτων λαβε δπότερον βούλει. Εκ τούτου δη δ μεν λαμβάνων τὸν κασᾶν τοῦ μεν φθόνου επελέληστο, εὐθὺς δὲ συνεβουλεύετο αὐτῷ ὁπότερον λαμβάνοι ὁ δὲ συμβουλεύσας ἄν ὁπότερος βελτίων εἴη καὶ εἰπών, "Ην μου κατηγορήσης ότι αίρεσίν σοι έδωκα, είς αθθις όταν διακονώ, έτέρω μοι χρήση διακόνω, ό μεν δη Φεραύλας ουτω διαδούς ή ετάχθη εὐθύς ἐπεμέλετο τῶν εἰς τὴν ἐξέλασιν ὅπως ὡς κάλλιστα 9 εκαστα έξοι. ήνίκα δ' ή ύστεραία ήκε, καθαρά μὲν ην παντα προ ημέρας, στίχοι δε είστηκεσαν ενθεν καὶ ἔνθεν τῆς όδοῦ, ὥσπερ καὶ νῦν ἔτι ἴστανται ἡ ἂν βασιλεύς μέλλη έλαύνειν ων έντος οὐδενί έστιν είσιέναι τῶν μὴ τετιμημένων μαστιγοφόροι δὲ καθέστασαν, οδ έπαιον εί τις ένοχλοίη. έστασαν δὲ πρῶτον μὲν τῶν δορυφόρων εἰς τετρακισχιλίους έμπροσθεν των πυλών είς τέτταρας, δισχίλιοι δέ 10 έκατέρωθεν των πυλών. και οι ίππεις δε πάντες

παρήσαν καταβεβηκότες ἀπὸ τῶν ἵππων καὶ διειρκότες τὰς γείρας διὰ τῶν κανδύων, ὥσπερ καὶ νῦν έτι διείρουσιν όταν όρφ βασιλεύς. έστασαν δέ Πέρσαι μεν εκ δεξιας, οι δε άλλοι σύμμαγοι εξ άριστεράς της όδου, και τα άρματα ώσαύτως τα ημίσεα έκατέρωθεν. Επεί δε άνεπετάννυντο αί τοῦ 11 βασιλείου πύλαι, πρώτον μεν ήγοντο τώ Διτ αθροι πάγκαλοι είς τέσσαρας, και οίς των άλλων θεών οί μάγοι έξηγούντο πολύ γάρ οδονται Πέρσαι χρήναι τοίς περί τούς θεούς μάλλον τεχνίταις χρήσθαι ή περί τάλλα. μετά δὲ τοὺς βοὺς ἵπποι ήγοντο, θῦμα 12 τῷ Ἡλίφ μετὰ δὲ τούτους ἐξήγετο ἄρμα λευκόν, γρυσόζυγον, εστεμμένον, Διὸς ἱερόν μετὰ δε τοῦτο Ήλίου άρμα λευκόν, καλ τοῦτο ἐστεμμένον ὥσπερ τὸ πρόσθεν μετά δὲ τοῦτο ἄλλο τρίτον ἄρμα ἐξήγετο, φοινικίσι καταπεπταμένοι οί ίπποι, και πύρ όπισθεν αὐτοῦ ἐπ' ἐσγάρας μεγάλης ἄνδρες είποντο φέροντες. ἐπὶ δὲ τούτοις ήδη αὐτὸς ἐκ τῶν πυλῶν 13 προυφαίνετο ὁ Κῦρος ἐφ' ἄρματος, ὀρθην ἔχων την τιάραν, καλ χιτώνα πορφυρούν μεσόλευκον άλλφ δ' ούκ έξεστι μεσόλευκου έχειν, καὶ περὶ τοίο σκέλεσιν ἀναξυρίδας ὑσγινοβαφείς, καὶ κάνδυν όλοπόρφυρον. είχε δὲ καὶ διάδημα περὶ τἢ τιάρα. καλ οί συγγενείς δε αὐτοῦ τὸ αὐτὸ δὴ τοῦτο σημείον είχον, και νύν τὸ αὐτὸ τοῦτο έχουσι. τὰς δὲ χείρας 14 έξω των χειρίδων είχε παρωχείτο δε αὐτῷ ἡνίοχος μέγας μέν, μείων δ' έκείνου είτε και τώ όντι είτε καλ όπωσοῦν μείζων δὲ ἐφάνη πολύ Κῦρος. ἰδόντες δε πάντες προσεκύνησαν, είτε και άρξαι τινές κεκελευσμένοι είτε καὶ ἐκπλαγέντες τῆ παρασκευῆ καὶ

τώ δόξαι μέγαν τε καί καλὸν φανήναι τὸν Κῦρον. 15 πρόσθεν δὲ Περσῶν οὐδεὶς Κῦρον προσεκύνει. ἐπεὶ δὲ προηει τὸ τοῦ Κύρου ἄρμα, προηγοῦντο μὲν οί τετρακισχίλιοι δορυφόροι, παρείποντο δε οί δισχίλιοι έκατέρωθεν τοῦ άρματος έφείποντο δὲ οἱ περὶ αὐτὸν σκηπτοῦχοι ἐφ' ἵππων κεκοσμημένοι σύν 16 τοις παλτοις άμφι τούς τριακοσίους. οι δ' αὖ τω Κύρφ τρεφόμενοι ίπποι παρήγοντο γρυσογάλινοι, ραβδωτοίε ίματίοιε καταπεπταμένοι, άμφὶ τοὺε διακοσίους επί δε τούτοις δισχίλιοι Ευστοφόροι. έπὶ δὲ τούτοις ίππεῖς οἱ πρῶτοι γενόμενοι μύριοι, είς έκατον πανταχή τεταγμένοι ήγειτο δε αυτών 17 Χρυσάντας. ἐπὶ δὲ τούτοις μύριοι ἄλλοι Περσών ίππεις τεταγμένοι ώσαύτως, ήγειτο δε αυτών Υστάσπας· ἐπὶ δὲ τούτοις ἄλλοι μύριοι ώσαύτως, ήγεῖτο δὲ αὐτῶν Δατάμας ἐπὶ δὲ τούτοις ἄλλοι, ἡγεῖτο δ' 18 αὐτῶν Γαδάτας ἐπὶ δὲ τούτοις Μῆδοι ίππεῖς, ἐπὶ δὲ τούτοις 'Αρμένιοι, μετά δὲ τούτους Υρκάνιοι, μετά δὲ τούτους Καδούσιοι, ἐπὶ δὲ τούτοις Σάκαι. μετά δε τούς ίππέας άρματα έπὶ τεττάρων τεταγμένα, ήγειτο δε αὐτῶν 'Αρταβάτας Πέρσης.

τορευομένου δε αὐτοῦ παρείποντο πάμπολλοι ἄνθρωποι ἔξω τῶν σημείων, δεόμενοι Κύρου ἄλλος ἄλλης πράξεως. πέμψας οὖν πρὸς αὐτοὺς τῶν σκηπτούχων τινάς, οἷ παρείποντο αὐτῷ τρεῖς ἐκατέρωθεν τοῦ ἄρματος αὐτοῦ τούτου ἔνεκα τοῦ διαγγέλλειν, ἐκέλευσεν εἰπεῖν αὐτοῖς, εἴ τίς τι αὐτοῦ δέοιτο, διδάσκειν τῶν ἱππάρχων τινὰ ὅ τι τις βούλοιτο, ἐκείνους δ᾽ ἔψη πρὸς αὐτὸν ἐρεῖν. οἱ μὲν δὴ ἀπιόντες εὐθὺς κατὰ τοὺς ἱππέας ἐπορεύοντο, καὶ

έβουλεύοντο τίνι έκαστος προσίοι. ὁ δὲ Κῦρος 20 ούς έβούλετο μάλιστα θεραπεύεσθαι τών φίλων ύπο των ανθρώπων, τούτους πέμπων τινά προς αύτον ἐκάλει καθ ἔκαστον, καὶ ἐλεγεν αὐτοῖς, Ἡν τις ύμας διδάσκη τι τούτων των παρεπομένων, δς μεν αν μηδεν δοκή ύμων λέγειν, μή προσέγετε αὐτώ τον νούν ο δε δ' αν δικαίων δείσθαι δοκή, είσαγγέλλετε προς έμε, ίνα κοινή βουλευόμενοι διαπράττωμεν αὐτοίς. οί μεν δη άλλοι, ἐπεὶ καλέσειεν, ἀνὰ κράτος 21 έλαύνοντες υπήκουον, συναύξοντες την άργην τώ Κύρω, καλ ενδεικνύμενοι ότι σφόδρα πείθοιντο. Δαϊφέρνης δέ τις ην, σολοικότερος άνθρωπος τώ τρόπφ, δε φετο εί μη ταχύ ύπακούοι έλευθερώτερος αν φαίνεσθαι. αλσθόμενος οθν δ Κύρος 22 τούτο, πρίν προσελθείν αὐτὸν καὶ διαλεγθήναι αύτῷ, ὑποπέμψας τινὰ τῶν σκηπτούγων εἰπεῖν έκέλευσε πρός αὐτὸν ὅτι οὐδὲν ἔτι δέοιτο καὶ τὸ λοιπὸν οὐκ ἐκάλει. తs δ' ὁ ὕστερον κληθεὶς αὐτοῦ 23 πρότερος αὐτώ προσήλασε, ὁ Κύρος καὶ ἵππον αύτιο έδωκε τών παρεπομένων και εκέλευσε των σκηπτούγων τινά συναπαγαγείν αὐτῷ ὅπου κελεύσειε. τοις δε ίδουσιν έντιμόν τι τουτο έδοξεν είναι, και πολύ πλείονες έκ τούτου αὐτὸν έθεράπευον ανθρώπων. Επεί δε αφίκοντο προς τα τεμένη, 24 έθυσαν τῷ Διὶ καὶ ώλοκαύτησαν τοὺς ταύρους. έπειτα τῷ Ἡλίφ καὶ ώλοκαύτησαν τοὺς ἔππους. έπειτα Γη σφάξαντες ώς έξηγήσαντο οι μάγοι εποίησαν έπειτα δε ήρωσι τοίς Συρίαν έχουσι.

The sacrifice is followed by horse-races. Victory of a Sacan: his introduction to Pheraulas.

Μετά δὲ ταῦτα καλοῦ ὄντος τοῦ γωρίου ἔδειξε τέρμα ώς ἐπὶ πέντε σταδίων χωρίου, καὶ εἶπε κατά φύλα άνα κράτος ένταθθα άφείναι τους ίππους. σύν μεν οθν τοις Πέρσαις αυτός ήλασε και ένίκα πολύ. μάλιστα γαρ έμεμελήκει αυτώ ίππικης. Μήδων δε 'Αρτάβαζος ἐνίκα· Κῦρος γὰρ αὐτῷ τὸν ἵππον ἐδεδώκει Σύρων δε των άποστάντων Γαδάτας, 'Αρμενίων δε Τιγράνης, Υρκανίων δε ό υίδς τοῦ ίππάργου, Σακών δε ιδιώτης ανήρ απέλιπεν άρα τῷ ἵππο τοὺς 26 ἄλλους ἵππους ἐγγὺς τῷ ἡμίσει τοῦ δρόμου. ἔνθα δή λέγεται ὁ Κῦρος ἐρέσθαι τὸν νεανίσκον εἰ δέξαιτ' αν βασιλείαν άντι τοῦ ἵππου. τον δ' ἀποκρίνασθαι ότι Βασιλείαν μεν ούκ αν δεξαίμην, χάριν δε άνδρί 27 ἀγαθφ καταθέσθαι δεξαίμην ἄν. καὶ ὁ Κῦρος εἶπε, Καὶ μὴν ἐγὼ δείξαί σοι ἐθέλω ἔνθα, κᾶν μύων βάλης, οὐκ ἃν άμάρτοις ἀνδρὸς ἀγαθοῦ. Πάντως τοίνυν, ό Σάκας έφη, δείξον μοι : ώς βαλώ γε ταύτη τη βώ-28 λω, ἐφη ἀνελόμενος. καὶ ὁ μὲν Κῦρος δείκνυσιν αὐτῶ ὅπου ἦσαν πλείστοι τῶν φίλων ὁ δὲ καταμύων ίησι τη βώλω, και παρελαύνοντος Φεραύλα τυγχάνει έτυχε γαρ ο Φεραύλας παραγγέλλων τι τακτὸς παρά τοῦ Κύρου βληθείς δὲ οὖδε μετε-29 στράφη, άλλ' ώχετο ἐφ' ὅπερ ἐτάχθη. ἀναβλέψας δε ο Σάκας έρωτα τίνος έτυχεν. Οὐ μα τον Δί, έφη, οὐδενὸς τῶν παρόντων. 'Αλλ' οὐ μέντοι, ἔφη ό νεανίσκος, των γε ἀπόντων. Ναὶ μὰ Δι', ἔφη ὁ Κύρος, σύγε ἐκείνου τοῦ παρὰ τὰ ἄρματα ταχὺ

έλαύνοντος τὸν ἵππον. Καὶ πῶς, ἔφη, οὐ μετα- 30 στρέφεται; καὶ ὁ Κῦρος ἔφη, Μαινόμενος γάρ τίς έστιν, ώς ξοικεν. ἀκούσας ο νεανίσκος ορχετο σκεψόμενος τίς είη καὶ ευρίσκει τὸν Φεραύλαν γής τε κατάπλεων τὸ γένειον καὶ αίματος έρρύη γαρ αὐτώ ἐκ τῆς ρινὸς βληθέντι. ἐπεὶ δὲ προσ-81 ηλθεν ήρετο αὐτὸν εἰ βληθείη. ὁ δὲ ἀπεκρίνατο. 'Ωε όρας. Δίδωμι τοίνυν σοι, έφη, τοῦτον τὸν ἵππον. ό δ' ἐπήρετο, 'Αντί τοῦ; ἐκ τούτου δὴ διηγεῖτο ὁ Σάκας τὸ πράγμα, καὶ τέλος είπε, Καὶ οίμαί γε οὐγ ήμαρτηκέναι ανδρός αγαθού. και ό Φεραύλας 82 είπεν, 'Αλλά πλουσιωτέρω μεν αν, εί έσωφρόνεις, ή έμοι, εδίδους νυν δε κάγω δέξομαι. Επεύχομαι δέ, έφη, τοίς θεοίς, οίπερ με ἐποίησαν βληθήναι ὑπὸ σοῦ, δοῦναί μοι ποιῆσαι μὴ μεταμέλειν σοι τῆς έμης δωρεάς. και νῦν μέν, ἔφη, ἀπέλα, ἀναβάς ἐπί τον έμον ίππον · αθθις δε έγω παρέσομαι προς σέ.

οἱ μὲν δὴ οὕτω διηλλάξαντο. Καδουσίων δὲ ἐνίκα 'Ραθονίκης. ἀφίει δὲ καὶ τὰ ἄρματα καθ' 88 ἔκαστον τοῖς δὲ νικῶσι πᾶσιν ἐδίδου βοῦς τε ὅπως ὰν θύσαντες ἐστιῶντο καὶ ἐκπώματα. τὸν μὲν οὖν βοῦν ἔλαβε καὶ αὐτὸς τὸ νικητήριον τῶν δὲ ἐκπωμάτων τὸ αὐτοῦ μέρος Φεραύλα ἔδωκεν, ὅτι καλῶς ἔδοξεν αὐτῷ τὴν ἐκ τοῦ βασιλείου ἔλασιν διατάξαι. οὕτω δὴ ἡ τότε ὑπὸ Κύρου καταστα-84 θεῖσα ἔλασις οὕτως ἔτι καὶ νῦν διαμένει ἡ βασιλέως ἕλασις, πλὴν τὰ ἱερὰ ἄπεστιν, ὅταν μὴ θύŋ.

Return to the city. Pheraulas makes over his possessions to the Sacan and becomes his pensioner.

'Ως δὲ ταῦτα τέλος είχεν, ἀφικνοῦνται πάλιν ές την πόλιν, και έσκηνησαν, οίς μεν εδόθησαν 85 οἰκίαι, κατ' οἰκίας, οἶς δὲ μή, ἐν τάξει. καλέσας δὲ καὶ ὁ Φεραύλας τὸν Σάκαν τὸν δόντα τὸν ίππον εξένιζε, και τάλλά τε παρείγεν έκπλεω, καὶ ἐπεὶ ἐδεδειπνήκεσαν, τὰ ἐκπώματα αὐτῷ, ά έλαβε παρά Κύρου, έμπιμπλάς προύπινε 86 καὶ ἐδωρείτο. καὶ ὁ Σάκας ὁρῶν πολλὴν μὲν καὶ καλην στρωμνήν, πολλην δέ και καλην κατασκευήν, και οικέτας δε πολλούς, Είπε μοι, έφη, 37 ω Φεραύλα, ή και οίκοι των πλουσίων ήσθα; και ό Φεραύλας είπε, Ποίων πλουσίων; τών μέν οθν σαφών αποχειροβιώτων, έμε γάρ τοι ο πατήρ την μεν των παίδων παιδείαν γλίσχρως αὐτὸς έργαζόμενος καὶ τρέφων ἐπαίδευεν ἐπεὶ δὲ μειράκιον έγενόμην, οὐ δυνάμενος τρέφειν ἀργὸν εἰς ἀγρὸν 38 απαγαγών εκέλευσεν εργάζεσθαι. ένθα δη εγώ αυτέτρεφου εκείνου, έως έζη, αὐτὸς σκάπτων καὶ σπείρων καὶ μάλα μικρὸν γήδιον, οὐ μέντοι πονηρόν γε, άλλα πάντων δικαιότατου δ τι γαρ λάβοι σπέρμα καλώς και δικαίως ἀπεδίδου αὐτό τε και τόκον οὐδέν τι πολύν ἤδη δέ ποτε ὑπὸ γενναιότητος και διπλάσια απέδωκεν ών έλαβεν. οίκοι μεν οὖν οὕτως ἔγωγε ἔζων νῦν δε ταῦτα πάντα ἃ 89 όρậς Κυρός μοι έδωκε. και ό Σάκας είπεν, "Ω μακάριε σὺ τά τε ἄλλα καὶ αὐτὸ τοῦτο ὅτι ἐκ πένητος πλούσιος γεγένησαι πολύ γάρ οίμαί σε

και διά τουτο ήδιον πλουτείν ότι πεινήσας γρημάτων πεπλούτηκας. και ο Φεραύλας είπεν. 3 40 γαρ ούτως, & Σάκα, ύπολαμβάνεις ώς έγω νύν τοσούτω ήδιον ζώ όσω πλείω κέκτημαι; οὐκ οἰσθα, έφη, ότι έσθίω μεν και πίνω και καθεύδω οὐδ' ότιοῦν νῦν ἥδιον ἡ τότε ὅτε πένης ἦν. ὅτι δὲ ταῦτα πολλά έστι, τοσούτον κερδαίνω πλείω μέν φυλάττειν δεί, πλείω δε άλλοις διανέμειν, πλείονα δε έπιμελόμενον πράγματα έγειν. νῦν γάρ δή έμε 41 πολλοί μεν οίκεται σίτον αιτούσι, πολλοί δε πιείν, πολλοί δε ιμάτια οι δε ιατρών δέονται ήκει δε τις η των προβάτων λελυκωμένα φέρων η των βοών κατακεκρημνισμένα ή νόσον φάσκων έμπεπτωκέναι τοίς κτήνεσιν ώστε μοι δοκώ, έφη ο Φεραύλας, νῦν διὰ τὸ πολλὰ έχειν πλείω λυπεῖσθαι ή πρόσθεν δια τὸ ολίγα έχειν. και ο Σάκας, 'Αλλά ναι 42 μὰ Δί', ἔφη, ὅταν σῷα ἦ, πολλὰ ὁρῶν πολλαπλάσια έμου ευφραίνη. και ο Φεραύλας είπεν, Ούτοι, & Σάκα, ήδύ έστι τὸ έχειν χρήματα ώς ἀνιαρὸν τὸ άποβάλλειν. γνώση δ' ότι έγω άληθή λέγω των μέν γάρ πλουτούντων οὐδεὶς ἀναγκάζεται ὑφ' ήδονής άγρυπνείν, τών δὲ ἀποβαλλόντων τι όψει οὐδένα δυράμενον καθεύδειν ύπο λύπης. Μα Δί, έφη ο 43 Σάκας, οὐδέ γε τῶν λαμβανόντων τι νυστάζοντα οὐδένα αν ίδοις ύφ' ήδονης. 'Αληθη, έφη, λέγεις 44 εί γάρ τοι τὸ έχειν ούτως ώσπερ τὸ λαμβάνειν ήδυ ήν, πολύ αν διέφερον εύδαιμονία οί πλούσιοι τών πενήτων. και ανάγκη δέ τοι έστιν, έφη, ω Σάκα, τὸν πολλά ἔγοντα πολλά καὶ δαπανάν καὶ είο θεούο και είο φίλουο και είο ξένουο δστιο ούν

ίσχυρως χρήμασιν ήδεται, εὖ ἴσθι, τοῦτον καλ 45 δαπανώντα ίσχυρώς ανιασθαι. Μά Δί, έφη δ Σάκας. άλλ' οὐκ ἐγὼ τούτων εἰμί, άλλὰ καὶ εὐδαιμονίαν τοῦτο νομίζω τὸ πολλά έχοντα πολλά 46 καὶ δαπανάν. Τί οὖν, ἔφη, πρὸς τῶν θεῶν, ὁ Φεραύλας, οὐχὶ σύ γε αὐτίκα μάλα εὐδαίμων ἐγένου, καὶ ἐμὲ εὐδαίμονα ἐποίησας; λαβών γάρ, ἔφη, ταθτα πάντα κέκτησο καλ χρώ δπως βούλει αὐτοις εμε δε μηδεν άλλο ή ώσπερ ξένον τρέφε, καλ έτι εὐτελέστερον ή ξένον αρκέσει γάρ μοι ο τι 47 αν και σύ έχης τούτων μετέχειν. Παίζεις, έφη δ Σάκας. και ὁ Φεραύλας ὁμόσας είπεν η μην σπουδή λέγειν. Καὶ άλλα γέ σοι, ὧ Σάκα, προσδιαπράξομαι παρά Κύρου, μήτε θύρας τὰς Κύρου θεραπεύειν, μήτε στρατεύεσθαι. άλλά σύ μεν πλουτών οίκοι μένε εγώ δε ταθτα ποιήσω καί ύπερ σοῦ καὶ ὑπερ έμοῦ. καὶ ἐάν τι ἀγαθὸν προσλαμβάνω διὰ τὴν Κύρου θεραπείαν ἡ καὶ ἀπὸ στρατείας τινός, οίσω πρός σέ, ίνα έτι πλειόνων άρχης μόνου, έφη, εμε απόλυσον ταύτης της επιμελείας ήν γαρ έγω σχολήν άγω άπο τούτων, έμοί τέ σε οίμαι πολλά και Κύρφ χρήσιμον έσεσθαι. 48 τούτων ούτω ρηθέντων ταθτα συνέθεντο καλ ταθτα έποίουν. και ό μεν ήγειτο εύδαίμων γεγενήσθαι ότι πολλών ήρχε χρημάτων · ὁ δ' αὖ ἐνόμιζε μακαριώτατος είναι ότι επίτροπον έξοι σχολήν παρέχοντα 49 πράττειν ὅ τι ἀν αὐτῷ ἡδὺ ἢ. ἢν δὲ τοῦ Φεραύλα ό τρόπος φιλέταιρός τε καὶ θεραπεύειν οὐδεν ήδύ αὐτῷ οὕτως ἐδόκει είναι οὐδ' ἀφέλιμον ὡς ἀνθρώπους. καὶ γάρ βέλτιστον πάντων των ζώων

ήγειτο ανθρωπον είναι καὶ εύγαριστότατον, ότι έφοα τούς τε έπαινουμένος υπό τινος άντεπαινούντας τούτους προθύμως τοῖς τε χαριζομένοις πειρωμένους αντιχαρίζεσθαι, και ους γνοίεν ευ-δείεν φιλούντας αὐτούς, τούτους μισείν οὐ δυναμένους, καὶ γονέας δὲ πολύ μᾶλλον ἀντιθεραπεύειν πάντων των ζώων έθελοντας καὶ ζώντας καὶ τελευτήσαντας τὰ δ' ἄλλα πάντα ζῷα καὶ ἀγαριστότερα καὶ ἀγνωμονέστερα ἀνθρώπων ἐγύγνωσκεν είναι. ούτω δη δ τε Φεραύλας ύπερήδετο δτι έξέσοιτο αὐτώ 50 άπαλλαγέντι της των άλλων κτημάτων επιμελείας αμφὶ τοὺς φίλους έχειν, ὅ τε Σάκας ὅτι ἔμελλε πολλά έγων πολλοίε χρήσεσθαι. έφίλει δε ό μεν Σάκας τον Φεραύλαν, ότι προσέφερε τι αεί ο δε τον Σάκαν, ότι παραλαμβάνειν πάντα ήθελε και δεί πλειόνων έπιμελούμενος οὐδεν μάλλον αὐτῷ ἀσχολίαν παρείχε. καὶ ούτοι μὲν δὴ ούτω διῆγον.

IV.

Banquet of Cyrus and his friends. Betrothal of Hystaspas to the daughter of Gobryas.

ΘΤΣΑΣ δε καὶ ὁ Κῦρος νικητήρια εστιών εκάλεσε 1 τών φίλων οι μάλιστ' αὐτὸν αὕξειν τε βουλόμενοι φανεροι ήσαν καὶ τιμώντες εὐνοικώτατα. συνεκάλεσε δε αὐτοις καὶ 'Αρτάβαζον τὸν Μῆδον καὶ Τυγράνην τὸν 'Αρμένιον καὶ τὸν 'Τρκάνιον ιππαρχον καὶ Γωβρύαν. Γαδάτας δε τών σκηπτού- 2 χων ήρχεν αὐτῷ, καὶ ἡ ἐκείνος διεκόσμησεν ἡ πάσα

ένδον δίαιτα καθειστήκει καὶ όπότε μεν συνδειπνοιέν τινες, οὐδ' ἐκάθιζε Γαδάτας, ἀλλ' ἐπεμέλετο. όπότε δε αὐτοὶ είεν, καὶ συνεδείπνει ήδετο γάρ αὐτῶ συνών · ἀντὶ δὲ τούτων πολλοῖς καὶ μεγάλοις ἐτιμᾶτο ὑπὸ τοῦ Κύρου, διὰ δὲ Κῦρον καὶ ὑπ' 3 άλλων. ώς δ' ήλθον οί κληθέντες έπι το δείπνον. ούν όπου έτυγεν έκαστον εκάθιζεν, άλλ' δν μεν μάλιστα ετίμα παρά την άριστεραν χείρα, ώς εὐεπιβουλευτοτέρας ταύτης ούσης ή της δεξιας. τον δε δεύτερον παρά την δεξιάν, τον δε τρίτον πάλιν παρά την άριστεράν, τον δε τέταρτον παρά την 4 δεξιάν και ην πλέονες ώσιν, ώσαύτως, σαφηνίζεσθαι δε ώς έκαστον ετίμα, τοῦτο εδόκει αὐτῶ άγαθὸν είναι· ὅτι ὅπου μὲν οἴονται οἱ ἄνθρωποι τον κρατιστεύοντα μήτε κηρυγθήσεσθαι μήτε άθλα λήψεσθαι, δήλοί είσιν ένταῦθα οὐ φιλονίκως προς άλληλους έχοντες οπου δε μάλιστα πλεονεκτων δ κράτιστος φαίνεται, ενταθθα προθυμότατα 5 φανεροί είσιν άγωνιζόμενοι πάντες. καὶ ὁ Κῦρος δε ούτως εσαφήνιζε μεν τούς κρατιστεύοντας παρ' ξαυτώ, εὐθὺς ἀρξάμενος ἐξ ἔδρας καὶ παραστάσεως. ου μέντοι αθάνατον την ταχθείσαν έδραν κατεστήσατο, άλλα νόμιμον εποιήσατο και αγαθοίς έργοις προβήναι είς την τιμιωτάτην έδραν, καὶ εί τις ραδιουργοίη αναχωρήσαι είς την ατιμοτέραν. δὲ πρωτεύοντα ἐν έδρα ήσχύνετο μὴ οὐ πλείστα καλ αγαθά έγοντα παρ' αὐτοῦ φαίνεσθαι. καλ ταθτα δε επί Κύρου γενόμενα οθτως έτι και νθν διαμένοντα αἰσθανόμεθα.

6 επεὶ δὲ ἐδείπνουν, ἐδόκει τῷ Γωβρύα τὸ μεν

πολλά έκαστα είναι οὐδέν τι θαυμαστον παρ' ἀνδρί πολλών ἄργοντι· τὸ δὲ τὸν Κύρον ούτω μεγάλα πράττοντα, εί τι ήδυ δόξειε λαβείν, μηδεν τούτων μόνον καταδαπανάν, άλλά έργον έγειν δεόμενον τούτου κοινωνείν τούς παρόντας. πολλάκις δε καί των απόντων φίλων έστιν οίς έωρα πέμποντα ταθτα αὐτὸν οίς ήσθεις τύγοι : Εστε ἐπεὶ ἐδεδει- 7 πνήκεσαν, και τα πάντα πολλά όντα διαπεπόμφει ό Κύρος ἀπὸ της τραπέζης. είπεν άρα ὁ Γωβρύας, 'Αλλ' έγώ, & Κύρε, πρόσθεν μεν ήγούμην τούτω σε πλείστον διαφέρειν ανθρώπων τῷ στρατηγικώτατον είναι * νύν δε θεούς διμυμι ή μην έμοι δοκείν πλέον σε διαφέρειν φιλανθρωπία ή στρατηγία. Νή Δι', 8 έφη ὁ Κύρος· καὶ μὲν δη καὶ ἐπιδείκνυμαι τὰ ἔργα πολύ ήδιον φιλανθρωπίας ή στρατηγίας. Πως δή; έφη ὁ Γωβρύας. Οτι, έφη, τὰ μὲν κακῶς ποιοῦντα άνθρώπους δει επιδείκνυσθαι, τὰ δὲ εὐ. ἐκ τούτου 9 δή έπει υπέπινου, ήρετο δ Υστάσπας του Κυρου, Αρ' αν, έφη, ω Κυρε, αχθεσθείης μοι, εί σε εροίμην δ βούλομαί σου πυθέσθαι; 'Αλλά ναὶ μὰ τοὺς θεούς, έφη, τουναντίον τούτου άχθοίμην αν σοι, εί αἰσθοίμην σιωπώντα α βούλοιο ἐρέσθαι. Λέγε δή μοι, έφη, ήδη πώποτε καλέσαντός σου οὐκ ήλθον; Ευφήμει, έφη ὁ Κύρος. 'Αλλ' ὑπακούων σχολή υπήκουσα; Οὐδὲ τοῦτο. Προσταχθεν δέ τι ήδη σοι οὐκ ἐπραξα; Οὐκ αἰτιῶμαι, ἔφη. Ο δὲ πράττοιμι, έστιν δ τι πώποτε οὐ προθύμως ή οὐχ ήδομένως πράττοντά με κατέγνως; Τοῦτο δή πάντων ήκιστα, έφη ὁ Κῦρος. Τίνος μὴν ένεκα, 10 έφη, προς των θεών, & Κύρε, Χρυσάνταν έγραψας

ώστε είς την τιμιωτέραν εμού χώραν ίδρυθηναι; H λέγω; ἔφη ὁ Κῦρος. Πάντως, ἔφη ὁ 'Υστάσπας. Καὶ σὸ αὖ οὐκ ἀχθεσθήση μοι ἀκούων τάληθῆ; 11 Ἡσθήσομαι μεν ουν, έφη, ην είδω ότι ουκ άδικούμαι. Χρυσάντας τοίνυν, έφη, ούτοσὶ πρώτος μεν οὐ κλησιν ἀνέμενεν, ἀλλά πρίν καλείσθαι παρην τών ημετέρων ένεκα επειτα δε ου το κελευόμενον μόνον, άλλα και δ τι αὐτὸς γνοίη ἄμεινον είναι πεπραγμένον ήμιν, τουτο έπραττεν. όπότε δ' είπεῖν τι δέοι είς τοὺς συμμάχους, α μεν ἐμε -φετο πρέπειν λέγειν έμοι συνεβούλευεν, α δε έμε αίσθοιτο βουλόμενον μεν είδεναι τούς συμμάγους αὐτὸν δέ με αἰσχυνόμενον περί ἐμαυτοῦ λέγειν, ταθτα ούτος λέγων ώς ξαυτοθ γνώμην ἀπεφαίνετο : ὥστ' ἔν γε τούτοις τί κωλύει αὐτὸν καὶ ἐμοῦ ἐμοὶ κρείττονα είναι; καὶ ἐαυτῷ μὲν ἀεί φησι πάντα τὰ παρόντα ἀρκεῖν, ἐμοὶ δὲ ἀεὶ φανερός έστι σκοπών τί αν προσγενόμενον ονήσειεν επί τε τοις έμοις καλοις πολύ μάλλον έμου άγάλλεται καί 12 ήδεται. πρός ταθτα ὁ Υστάσπας είπε, Νή την "Ηραν, έφη, & Κυρε, ήδομαί γε ταυτά σε έρωτήσας. Τί μάλιστα; έφη ὁ Κύρος. "Οτι κάγὼ πειράσομαι ταθτα ποιείν εν μόνον, έφη, αγνοώ, πώς αν είην δήλος χαίρων έπὶ τοῖς σοῖς ἀγαθοῖς πότερον κροτείν δεί τω χείρε, ή γελάν, ή τί ποιείν. και ό 'Αρτάβαζος εἶπεν· 'Ορχεῖσθαι δεῖ τὸ Περσικόν. 13 ἐπὶ τούτοις μὲν δὴ γέλως ἐγένετο. προϊόντος δὲ τοῦ συμποσίου ὁ Κῦρος τὸν Γωβρύαν ἐπήρετο, Είπε μοι, έφη, & Γωβρύα, νῦν αν δοκείς ήδιον τωνδέ τφ την θυγατέρα δούναι ή ότε τὸ πρώτον ήμιν συνεγένου; Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Γωβρύας, κάγω τάληθη λέγω; Νη Δί, έφη ὁ Κῦρος, ώς ψεύδους γε οὐδεμία ἐρώτησις δεῖται. Εὖ τοίνυν, έφη, ἴσθι ὅτι νῦν αν πολύ ήδιον. Ἡ καὶ έγοις αν, έφη ὁ Κῦρος, εἰπεῖν διότι; Έγωγε. Λέγε δή. Οτι τότε μεν εώρων τους πόνους και 14 τούς κινδύνους εὐθύμως αὐτούς φέροντας, νῦν δὲ όρω αὐτοὺς τάγαθὰ σωφρόνως φέροντας. δοκεί δέ μοι, & Κύρε, χαλεπώτερον είναι εύρειν ἄνδρα τάγαθὰ καλώς φέροντα ή τὰ κακά τὰ μὲν γὰρ ύβριν τοίε πολλοίε, τὰ δὲ σωφροσύνην τοίε πασιν έμποιεί. και ὁ Κύρος είπεν, "Ηκουσας, & Τστά- 15 σπα, Γωβρύου τὸ ρημα; Ναὶ μὰ Δί, ἔφη· καὶ ἐὰν πολλά τοιαθτά γε λέγη, πολύ μάλλόν με τής θυγατρός μνηστήρα λήψεται ή έαν έκπωματα πολλά μοι ἐπιδεικνύη. Ή μήν, ἔφη ὁ Γωβρύας, 16 πολλά γέ μοί έστι τοιαθτα συγγεγραμμένα, ών εγώ σοι οὐ φθονήσω, ην την θυγατέρα μου γυναϊκα λαμβάνης τὰ δ' ἐκπώματα, ἔφη, ἐπειδή ουκ ανέχεσθαί μοι φαίνει, ουκ οίδ' εί Χρυσάντα τούτφ δώ, ἐπεὶ καὶ τὴν έδραν σου ὑφήρπασε. Καὶ μὲν δή, ἔφη ὁ Κῦρος, ὁ Ὑστάσπα, καὶ οί 17 άλλοι δε οί παρόντες, ην έμοι λέγητε όταν τις ύμων γαμείν επιχειρήση, γνώσεσθε όποιός τις κάγω συνεργός ύμιν έσομαι. και ό Γωβρύας είπεν, "Ην 18 δέ τις ἐκδοῦναι βούληται θυγατέρα, πρὸς τίνα δεῖ λέγειν; Προς έμε, έφη ο Κύρος, και τούτο πάνυ γάρ, έφη, δεινός είμι ταύτην την τέχνην. Ποίαν; έφη ο Χρυσάντας. Τὸ γνώναι όποῖος αν γάμος 19 έκάστω συναρμόσειε. καὶ ὁ Χρυσάντας έφη, Λέγε

δή πρός τών θεών ποίαν τινά μοι γυναϊκα οἴει 2) συναρμόσειν κάλλιστα. Πρώτον μέν, έφη, μικράν μικρός γάρ καὶ αὐτὸς εἰ εἰ δὲ μεγάλην γαμεῖς, ήν ποτε βούλη αὐτὴν ὀρθὴν φιλησαι, προσάλλεσθαί σε δεήσει ώσπερ τὰ κυνάρια. Τοῦτο μὲν δή, ἔφη, όρθως προνοείς και γάρ οὐδ όπωστιοῦν άλτικός 21 είμι. Επειτα δ', έφη, σιμή αν σοι ίσχυρως συμφέροι. Πρὸς τί δη αὐ τοῦτο; "Οτι, ἔφη, σὺ γρυπός εί πρός οθν την σιμότητα σάφ ίσθι ότι ή γρυπότης ἄριστ' αν προσαρμόσειε. Λέγεις σύ, έφη, ώς και τώ εὖ δεδειπνηκότι ώσπερ και έγω νῦν άδευπνος αν συναρμόζοι. Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Κυρος των μέν γάρ μεστών γρυπή ή γαστήρ 22 γίγνεται, των δε άδείπνων σιμή. και ο Χρυσάντας έφη, Ψυχρώ δ' αν βασιλεί, προς των θεών, έχοις αν είπειν ποία τις συνοίσει; ένταθο μέν δή δ τε 23 Κύρος εξεγέλασε καὶ οἱ ἄλλοι ὁμοίως. γελώντων δὲ ἄμα εἶπεν ὁ Ὑστάσπας, Πολύ γ', ἔφη, μάλιστα τούτου σε, & Κυρε, ζηλώ εν τη βασιλεία. Τίνος; έφη ὁ Κῦρος. "Οτι δύνασαι καὶ ψυχρὸς ῶν γέλωτα παρέχειν. και ὁ Κῦρος είπεν, "Επειτ' οὐκ αν πρίαιό γε παμπόλλου ώστε σοι ταθτα είρησθαι, και απαγγελθήναι παρ' ή εὐδοκιμεῖν βούλει ότι άστειος εί; και ταυτα μεν δη ούτω διεσκώπτετο. 24 μετά δε ταθτα Τιγράνη μεν εξήνεγκε γυναικείον κόσμου, και ἐκέλευσε τή γυναικί δούναι, ὅτι ἀνδρείως συνεστρατεύετο τῷ ἀνδρί, ᾿Αρταβάζφ δὲ χρυσοῦν έκπωμα, τῷ δὲ Υρκανίφ ίππου καὶ ἄλλα πολλά καλ καλά έδωρήσατο. Σολ δέ, έφη, & Γωβρύα, δώσω 25 ἄνδρα τῆ θυγατρί. Οὐκοῦν ἐμέ, ἔφη ὁ 'Υστάσπας,

δώσεις, ίνα και τὰ συγγράμματα λάβω. 'Η και έστι σοι, έφη ὁ Κύρος, οὐσία άξια τῶν τῆς παιδός; Νή Δί, έφη, πολλαπλασίων μέν οθν χρημάτων. Καλ που, έφη ὁ Κύρος, έστι σοι αυτη ή οὐσία; 'Ενταύθα, έφη, όπουπερ καὶ σὰ κάθησαι φίλος ὢν έμοί. 'Αρκεί μοι, έφη ὁ Γωβρύας καὶ εὐθὺς ἐκτείνας την δεξιάν, Δίδου, έφη, & Κύρε δέγομαι γάρ. καὶ ὁ Κῦρος λαβών τὴν τοῦ Ὑστάσπου δε- 25. ξιαν έδωκε τῷ Γωβρύα, ὁ δ' ἐδέξατο. ἐκ δὲ τούτου πολλά και καλά έδωκε δώρα τῷ 'Υστάσπα, ὅπως τη παιδί πέμψειε Χρυσάνταν δ' εφίλησε προσαγαγόμενος. καὶ ὁ ᾿Αρτάβαζος εἶπε, Μὰ Δί, ἔφη, ὁ 27 Κύρε, ούγ δμοίου γε γρυσού έμοί τε τὸ ἔκπωμα δέδωκας καὶ Χρυσάντα τὸ δώρον. 'Αλλά καί σοι. έφη, δώσω. ἐπήρετο ἐκείνος, Πότε; Είς τριακοστόν, έφη, έτος. 'Ως αναμενούντος, έφη, καὶ οὐκ άποθανουμένου, ούτω παρασκευάζου, και τότε μέν δη ούτως έληξεν η σκηνή εξανισταμένων δ' αὐτῶν έξανέστη καλ ο Κύρος καλ συμπρούπεμψεν αύτούς έπλ τὰς θύρας.

Provision for the allies of the Persians: distribution of the treasure taken at Sardis.

Τη δ΄ ύστεραία τοὺς ἐθελουσίους συμμάχους 28 γενομένους άπέπεμπεν οἴκαδε ἐκάστους, πλην ὅσοι αὐτῶν οἰκεῖν ἐβούλοντο παρ' αὐτῷ τούτοις δὲ χώραν καὶ οἴκους ἔδωκε, καὶ νῦν ἔτι ἔχουσιν οἱ τῶν καταμεινάντων τούτων τότε ἀπόγονοι πλεῖστοι δ΄ εἰσὶ Μήδων καὶ Ὑρκανίων τοῖς δ' ἀπιοῦσι δωρησάμενος καὶ ἄρ-

29 χοντας καὶ στρατιώτας ἀπεπέμψατο. ἐκ τούτου δὲ διέδωκε καὶ τοῖς περὶ ἐαυτὸν στρατιώταις τὰ χρήματα ὅσα ἐκ Σάρδεων ἔλαβε· καὶ τοῖς μὲν μυριάρχοις καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν ὑπηρέταις ἐξαίρετα ἐδίδου πρὸς τὴν ἀξίαν ἐκάστω, τὰ δ' ἄλλα διένειμε· καὶ τὸ μέρος ἐκαστω δοὺς τῶν μυριάρχων ἐπέτρεψεν αὐτοῖς 80 διανέμειν ὥσπερ αὐτὸς ἐκείνοις διένειμεν. ἔδοσαν δὲ τὰ μὲν ἄλλα χρήματα ἄρχων ἄρχοντας τοὺς ὑφ' ἐαυτοῖς ἰδιώτας δοκιμάσαντες πρὸς τὴν ἀξίαν ἐκάστω ἔδοσαν καὶ οὕτω πάντες εἰλήφεσαν τὸ δίκαιον 81 μέρος.

Cyrus obviates misunderstandings by a declaration of his own possessions.

Ἐπεὶ δὲ εἰλήφεσαν τὰ τότε δοθέντα, οἱ μέν τινες ἔλεγον περὶ τοῦ Κύρου τοιάδε Ἡ που αὐτός γε πολλὰ ἔχει, ὅπου γε καὶ ἡμῶν ἐκάστῷ τοσαῦτα δέδωκεν οἱ δέ τινες αὐτῶν ἔλεγον, Ποῖα πολλὰ ἔχει; οὐχ ὁ Κύρου τρόπος τοιοῦτος οἰος χρηματίζεσθαι, ἀλλὰ διδοὺς μᾶλλον ἡ κτώμενος ἡδεται. 32 αἰσθανόμενος δὲ ὁ Κῦρος τούτους τοὺς λόγους καὶ τὰς δόξας τὰς περὶ αὐτοῦ συνέλεξε τοὺς φίλους τε καὶ τοὺς ἐπικαιρίους ἄπαντας καὶ ἔλεξεν ὡδε. ᾿Ανδρες φίλοι, ἐώρακα μὲν ἡδη ἀνθρώπους οῦ βούλονται δοκεῖν πλείω κεκτήσθαι ἡ ἔχουσιν, ἔλευθεριώτεροι ὰν οἰόμενοι οὕτω φαίνεσθαι ἐμοὶ δὲ δοκοῦσιν, ἔφη, οὖτοι τοῦμπαλιν οῦ βούλονται ἐφέλκεσθαι τὸ γὰρ πολλὰ δοκοῦντα ἔχειν μὴ κατ' ἀξίαν τῆς οὐσίας φαίνεσθαι ὡφελοῦντα τοὺς φίλους

άνελευθερίαν ξμοιγε δοκεί περιάπτειν. εἰσὶ δ' αδ, ξφη, 33 οξ λεληθέναι βούλονται δσα αν έγωσι πονηρολουν καλ ούτοι τοῦς φίλοις έμουγε δοκούσιν είναι διά γάρ τὸ μὴ εἰδέναι τὰ ὅντα πολλάκις δεόμενοι οὐκ έπαγγέλλουσιν οἱ φίλοι τοῖς έταίροις, ἀλλὰ τητώνται. άπλουστάτου δέ μοι, έφη, δοκεί είναι τὸ 34 την δύναμιν φανεράν ποιήσαντα εκ ταύτης ανωνίζεσθαι περί καλοκάγαθίας. κάγω ουν, έφη, βούλομαι ύμιν όσα μεν οίον τ' έστιν ίδειν των έμοι οντων δείξαι δσα δε μη οίον τε ίδειν διηγήσασθαι. ταθτα είπών, τὰ μὲν ἐδείκνυε πολλά τε καὶ καλὰ 35 κτήματα τὰ δὲ κείμενα, ώς μη ράδια είναι ίδείν, διηγείτο τέλος δε είπεν ώδε Ταῦτα, έφη, ὁ ἄν- 36 δρες, απαντα δεί ύμας οὐδεν μαλλον εμά ήγεισθαι η καὶ ὑμέτερα ἐγὼ γάρ, ἔφη, ταῦτα ἀθροίζω, οὖθ όπως αυτός καταδαπανήσω, ούθ όπως αυτός κατατρίνω οὐ γὰρ ἀν δυναίμην άλλ' ὅπως ἔγω τῶ τε άελ ύμων καλόν τι ποιούντι διδόναι, καλ όπως, ήν τις ύμων τινός ενδείσθαι νομίση, πρός εμε ελθών λάβη οῦ αν ἐνδεὴς τυγγάνη ών. καὶ ταῦτα μὲν ούτως έλέγθη.

V.

Cyrus leaves Babylon for Persia. Marchingarrangements of the army.

'HNIKA δὲ ἤδη αὐτῷ ἐδόκει καλῶς ἔχειν τὰ ἐν 1 Βαβυλῶνι ὡς καὶ ἀποδημεῖν, συνεσκευάζετο τὴν εἰς Πέρσας πορείαν, καὶ τοῖς ἄλλοις παρήγγειλεν ἐπεὶ δ' ἐνόμισεν ἱκανὰ ἔχειν ὧν ῷετο δεήσεσθαι, οὕτω δὴ ἀνεζεύγνυε. διηγησόμεθα δὲ ἤδη καὶ ταῦτα, 2

ώς πολύς στόλος ών εὐτάκτως μεν κατεσκευάζετο, καὶ πάλιν ἀνεσκευάζετο, ταχὺ δὲ κατεχωρίζετο όπου δέοιτο. όπου γαρ αν στρατοπεδεύηται βασιλεύς, σκηνάς μεν δή έχουτες πάντες οἱ ἀμφὶ βασιλέα στρατεύονται καὶ θέρους καὶ χειμώνος. 3 εὐθύς δὲ τοῦτο ἐνόμιζε Κῦρος, πρὸς ἔω βλέπουσαν ίστασθαι την σκηνήν έπειτα έταξε πρώτον μέν, πόσον δει απολιπόντας σκηνούν τους δορυφόρους της βασιλικής σκηνής έπειτα σιτοποιοίς μέν χώραν ἀπέδειξε τὴν δεξιάν, ὀψοποιοίς δὲ τὴν άριστεράν, ίπποις δε την δεξιάν, ύποζυγίοις δε τοις άλλοις την άριστεράν καὶ τάλλα δὲ διετέτακτο ώστε είδεναι έκαστον την έαυτου χώραν καὶ μέτρο 4 καὶ τόπφ. ὅταν δὲ ἀνασκευάζωνται, συντίθησι μὲν έκαστος σκεύη οίσπερ τέτακται χρήσθαι, ἀνατίθενται δ' αὖ ἄλλοι ἐπὶ τὰ ὑποζύγια ὅσθ' ἄμα μὲν πάντες έρχονται οί σκευαγωγοί έπι τα τεταγμένα άγειν, αμα δε πάντες ανατιθέασιν επί τα έαυτοῦ έκαστος. ούτω δη ο αὐτὸς χρόνος ἀρκεί μιὰ τε 5 σκηνή και πάσαις άνηρησθαι. ώσαύτως ούτως Εγει καὶ περὶ κατασκευής. καὶ περὶ τοῦ πεποιήσθαι δὲ τα επιτήδεια πάντα εν καιρώ ώσαύτως διατέτακται έκάστοις τὰ ποιητέα καὶ διὰ τοῦτο ὁ αὐτὸς χρόνος 6 άρκει ένί τε μέρει και πασι πεποιήσθαι. ώσπερ δε οί περί τὰ ἐπιτήδεια θεράποντες χώραν είχον τὴν προσήκουσαν έκαστοι, ούτω καὶ οἱ ὁπλοφόροι αὐτῶ έν τη στρατοπεδεύσει χώραν τε είχον την τή οπλίσει έκάστη επιτηδείαν, και ήδεσαν ταύτην όποία ην, καὶ ἐπ' ἀναμφισβήτητον πάντες κατε-7 χωρίζουτο. καλου μεν γαρ ήγειτο ο Κύρος και έν οίκία είναι επιτήδευμα την εύθημοσύνην. όταν γάρ τίς του δέπται, δηλόν έστιν όπου δει ελθόντα λαβείν τολύ δ' έτι κάλλιον ένομιζε την τών στρατιωτικών φύλων εύθημοσύνην είναι, δσφ τε δξύτεροι οί καιροί των είς τα πολεμικά χρήσεων και μείζω τα σφάλματα από των ύστεριζόντων εν αὐτοίς από δὲ τῶν ἐν καιρῷ παραγιγνομένων πλείστου ἄξια τὰ κτήματα έώρα γυγυόμενα έν τοίς πολεμικοίς. διά ταθτα οθυ και επεμέλετο ταύτης της ευθημοσύνης μάλιστα. καὶ αὐτὸς μὲν δὴ πρῶτον ἐαυτὸν ἐν μέσφ 8 κατετίθετο τοῦ στρατοπέδου, ώς ταύτης της γώρας έγυρωτάτης ούσης έπειτα δε τούς μεν πιστοτάτους, ώσπερ είώθει, περί έαυτον είχε, τούτων δε έν κύκλω έγομένους ίππέας τ' είγε και άρματηλάτας. καὶ γὰρ τούτους έγυρας ένόμιζε γώρας δείσθαι, 9 ότι οις μάχονται όπλοις οὐδεν πρόχειρον έχοντες τούτων στρατοπεδεύονται, άλλα πολλοῦ γρόνου δέονται είς την εξόπλισιν, εί μέλλουσι χρησίμως έξειν. ἐν δεξιά δὲ καὶ ἐν ἀριστερά αὐτοῦ τε καὶ 10 των ίππέων πελτασταίς χώρα ήν τοξοτών δ' αδ χώρα ή πρόσθεν ήν και δπισθεν αὐτοῦ τε και τῶν ίππέων. όπλίτας δε και τούς τα μεγάλα γέρρα έχον- 11 τας κύκλω πάντων είγεν, ώσπερ τείγος δπως καί, εί δέοι τι ένσκευάζεσθαι τούς ίππέας, οί μονιμώτατοι πρόσθεν δυτες παρέχοιεν αὐτοῖς ἀσφαλή τὴν καθόπλισιν. ἐκάθευδον δὲ αὐτῷ ἐν τάξει ὥσπερ οί 12 όπλίται, ούτω δέ και οί πελτασται και οί τοξόται. όπως και έκ των νυκτών, εί δέοι τι, ώσπερ και οί όπλιται παρεσκευασμένοι είσι παίειν τον είς γείρας ίόντα, ούτω καὶ οἱ τοξόται καὶ οἱ ἀκοντισταί, εἴ τινες

προσίοιεν, εξ ετοίμου ακοντίζοιεν καλ τοξεύοιεν ύπερ 13 των όπλιτων. είγον δε και σημεία πάντες οι άργουτες έπι ταις σκηναις. οι δ ύπηρέται ώσπερ και έν ται πολεσιν οι σώφρονες ίσασι μεν και των πλείστων τὰς οἰκήσεις μάλιστα δὲ τῶν ἐπικαιρίων, ούτω καὶ τῶν ἐν τοῖς στρατοπέδοις τάς τε χώρας τας των ήγεμόνων ηπίσταντο οι Κύρου υπηρέται καὶ τὰ σημεία ἐγίγνωσκον α ἐκάστοις ἡν ώστε ότου δέοιτο Κύρος οὐκ ἐζήτουν ἀλλὰ τὴν συντο-14 μωτάτην εφ' έκαστον έθεον. και διά το είλικρινή έκαστα είναι πολύ μάλλον ήν δήλα και όπότε τις εὐτακτοίη και εί τις μη πράττοι το προσταττόμενον. ούτω δή έχόιτων, ήγειτο, εί τις καί ἐπίθοιτο νυκτὸς ἡ ἡμέρας, ὥσπερ αν είς ἐνέδραν είς 15 τὸ στρατόπεδον τοὺς ἐπιτιθεμένους ἐμπίπτειν. καὶ τὸ τακτικὸν δὲ είναι οὐ τοῦτο μόνον ἡγεῖτο, εἴ τις ἐκτείναι φάλαγγας εὐπόρως δύναιτο ἡ βαθύναι, ἡ εκ κέρατος είς φάλαγγα καταστήσαι, ή εκ δεξιας ή άριστεράς ή όπισθεν έπιφανέντων τών πολεμίων όρθως έξελίξαι άλλά και το διασπάν, όπότε δέοι, τακτικον ήγειτο, και το τιθέναι το μέρος έκαστον όπου μάλιστα εν ώφελεία αν είη, και το ταγύνειν δε δπου φθάσαι δέοι, πάντα ταῦτα καλ τὰ τοιαῦτα τακτικοῦ ἀνδρὸς ἐνόμιζεν είναι, καὶ ἐπεμελεῖτο τού-16 των πάντων όμοίως. καὶ ἐν μὲν ταῖς πορείαις προς το συμπίπτον αεί διατάττων επορεύετο. εν δὲ τἢ στρατοπεδεύσει ώς τὰ πολλὰ ὅσπερ εἴρηται κατεγώριζεν.

Cyrus visits Cyaxares. Cyaxares offers Cyrus his daughter in marriage.

Έπει δε πορευόμενοι γύγνονται κατά την Μη- 17 δικήν, τρέπεται ὁ Κύρος πρὸς Κυαξάρην. Επεί δὲ ήσπάσαντο άλλήλους, πεώτον μεν δή ὁ Κύρος είπε τω Κυαξάρει, ότι οίκος αὐτω έξηρημένος είη έν Βαβυλώνι και άργεία, όπως έγη, και όταν έκεισε έλθη, είς οἰκεῖα κατάγεσθαι· ἐπειτα δὲ καὶ ἄλλα δώρα έδωκεν αὐτώ πολλά και καλά. ὁ δὲ Κυ-18 αξάρης ταθτα μεν εδέχετο, προσέπεμ νε δε αυτώ την θυγατέρα στέφανόν τε χρυσούν και ψέλια φέρουσαν καὶ στρεπτον καὶ στολήν Μηδικήν ώς δυνατον καλλίστην. και ή μεν δή παι ε έστεφάνου 19 τον Κύρον, ο δε Κυαξάρης είπε, Δίδωμι δε σοι, έφη, & Κύρε, και αὐτην ταύτην γυναικα, έμην ούσαν θυγατέρα καὶ ο σὸς δὲ πατήρ έγημε τὴν τοῦ ἐμοῦ πατρὸς θυγατέρα, ἐξ ης σὰ ἐγένου αὐτη δ' έστιν ην συ πολλάκις παις ών ότε παρ' ήμιν λαθα ετιθηνήσω και όπότε τις ερωτώη αυτήν τωι γαμοίτο, έλεγεν ότι Κύρφ επιδίδωμι δε αυτή έγω καὶ φεριήν Μηδίαν την πάσαν οὐδε γαρ έστι μοι ἄρρην παίε γνήσιος. ὁ μεν ούτως εξπεν· ὁ δὲ >> Κύρος άπεκρίνατο, 'Αλλ', & Κυαξάρη, τό τε γένος ἐπαινῶ καὶ τὴν παίδα καὶ τὰ δῶρα. βούλομαι δέ, έφη, σύν τη του πατρός γνώμη και τη της μητρός ταθτά σοι συναινέσαι. είπε μέν οθν ούτως ό Κύρος, όμως δε τή παιδί πάντα εδωρήσατο όπόσα ώστο Κυαξάρη χαριείσθαι, ταθτα δε ποιήσας είς Πέοσας ἐπορεύετο.

Cyrus' arrival in Persia. Cambyses makes a covenant between the Persians and Cyrus as their future sovereign.

21 Έπει δ' ἐπὶ τοῖς Περσῶν ὁρίοις ἐγένετο πορευόμενος, τὸ μὰν ἄλλο στράτευμα αὐτοῦ κατέλιπεν,
αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς φίλοις εἰς τὴν πόλιν ἐπορεύετο,
ἱερεῖα μὲν ἄγων ὡς πᾶσι Πέρσαις ἱκανὰ θύειν τε
καὶ ἐστιᾶσθαι· δῶρα δ' ἢγεν οἶα μὲν ἔπρεπε τῷ
πατρὶ καὶ τῆ μητρὶ καὶ τοῖς ἄλλοις φίλοις, οἶα δ'
ἔπρεπεν ἀρχαῖς καὶ γεραιτέροις καὶ τοῖς ὁμοτίμοις
πᾶσιν· ἔδωκε δὲ καὶ πᾶσι Πέρσαις καὶ Περσίσιν
ὄσαπερ καὶ νῦν ἔτι δίδωσιν ὅτανπερ ἀφίκηται
22 βασιλεὺς εἰς Πέρσας. ἐκ δὲ τούτου συνέλεξε Καμβύσης τοὺς γεραιτέρους Περσῶν καὶ τὰς ὰρχάς,
οὕπερ τῶν μεγίστων κύριοί εἰσι· παρεκάλεσε δὲ
καὶ Κῦρον, καὶ ἔλεξε τοιάδε.

"Ανδρες Πέρσαι καὶ σύ, ὧ Κῦρε, ἐγὼ ἀμφοτέροις
ὑμῖν εἰκότως εἴνους εἰμί ὑμῶν μὲν γὰρ βασιλεύω
σὺ δέ, ὧ Κῦρε, παῖς ἐμὸς εἶ. δίκαιος οὖν εἰμὶ
ὅσα γιγνώσκειν δοκῶ ἀγαθὰ ἀμφοτέροις ταῦτα εἰς
28 τὸ μέσον λέγειν. τὰ μὲν γὰρ παρελθόντα ὑμεῖς
μὲν Κῦρον ηὐξήσατε, στράτευμα δόντες καὶ
ἄρχοντα τούτου αὐτὸν καταστήσαντες Κῦρος δὲ
ἡγούμενος τούτου σὺν θεοῖς εὐκλεεῖς μὲν ὑμᾶς, ὧ
Πέρσαι, ἐν πᾶσιν ἀνθρώποις ἐποίησεν, ἐντίμους δ'
ἐν τῆ ᾿Ασία πάση τῶν δὲ συστρατευσαμένων αὐτῷ
τοὺς μὲν ἀρίστους καὶ πεπλούτικε, τοῖς δὲ πολλοῖς
μισθὸν καὶ τροφὴν παρεσκεύακεν ὑππικὸν δὲ
καταστήσας Περσῶν πεποίηκε Πέρσαις καὶ πεδίων

είναι μετουσίαν. ἡν μεν οὖν καὶ τὸ λοιπὸν οὕτω 24 γιγνώσκητε, πολλών καὶ ἀγαθών αἴτιοι ἀλλήλοις έσεσθε είδε ή σύ, ώ Κύρε, επαρθείε ται παρούσαις τύχαις έπιγειρήσεις καὶ Περσών άργειν έπὶ πλεονεξία ώσπερ των άλλων, ή ύμεις, ώ πολίται, φθονήσαντες τούτω της δυνάμεως καταλύειν πειράσεσθε τοῦτον της άρχης, εὖ ἴστε ὅτι ἐμποδὼν ἀλλήλοις πολλών καὶ ἀγαθών ἔσεσθε. ώς οὖν μη ταῦτα 25 γύγνηται άλλὰ τάγαθά, έμολ δοκεῖ, έφη, θύσαντας ύμας κοινή και θεούς επιμαρτυραμένους συνθέσθαι. σε μέν, ω Κύρε, ήν τις έπιστρατεύηται γώρα Περσίδι ή Περσών νόμους διασπάν πειράται, βοηθήσειν παντί σθένει, ύμας δέ, & Πέρσαι, ήν τις ή άρχης Κύρον επιχειρή καταπαύειν η άφίστασθαί τις των ύποχειριων, βοηθήσειν και ύμιν αὐτοίς και Κύρω καθ ό τι αν έπαγγελλη. και έως μεν αν έγω 26 ζω, έμη γίγνεται ή έν Πέρσαις βασιλεία όταν δ' έγω τελευτήσω, δήλον ότι Κύρου, έαν ζή. καλ όταν μεν ούτος αφίκηται είς Πέρσας, όσίως αν ύμιν έχοι τοῦτον θύειν τὰ ίερὰ ὑπὲρ ὑμῶν ἄπερ νῦν ἐγὼ θύω οταν δ' ούτος έκδημος ή, καλώς αν οίμαι ύμιν έχειν εί έκ του γένους δε αν δοκή ύμιν άριστος είναι, ούτος τὰ τῶν θεῶν ἀποτελοίη. ταῦτα εἰπόντος 27 Καμβύσου συιέδοξε Κύρφ τε καὶ τοίς Περσών τέ λεσι καὶ συνθέμενοι ταῦτα τότε καὶ θεοὺς ἐπιμαρτυράμενοι ούτω καὶ νῦν ἔτι διαμένουσι ποιούντες προς άλλήλους Πέρσαι τε καὶ βασιλεύς.

Cyrus' marriage and return to Babylon. Assignment of satraps to the subject nations.

28 Τούτων δε πραχθέντων ἀπήει ὁ Κῦρος. ὡς δ' ἀπιὼν ἐγένετο ἐν Μήδοις, συνδόξαν τῷ πατρὶ καὶ τῆ μητρὶ γαμεῖ τὴν Κυαξάρου θυγατέρα, ἢς ἔτι και νῦν λόγος ὡς παγκάλης γενομένης. γήμας δ' εὐθὺς ἔχων ἀνεζεύγνυεν.

VI.

1 ΈΠΕΙ δ' ἐν Βαβυλῶνι ἢν, ἐδόκει αὐτῷ σατράπας ἤδη πέμπειν ἐπὶ τὰ κατεστραμμένα ἔθνη. τοὺς μέντοι ἐν ταις ἄκραις φρουράρχους καὶ τοὺς χιλιάρχους τῶν κατὰ τὴν χώραν φυλακῶν οὐκ ἄλλου ἢ ἑαυτοῦ ἐβούλετο ἀκούειν. ταῦτα δὲ προεωρᾶτο ἐννοῶν ὅπως, εἴ τις τῶν σατραπῶν ὑπὸ πλούτου καὶ πλήθους ἀνθρώπων ἐξυβρίσειε καὶ ἐπιχειρήσειε μὴ πείθεσθαι, εὐθὺς ἀντιπάλους ἔχοι ἐν τῷ χώρα. 2 ταῦτ' οὖν βουλόμενος πρᾶξαι, ἔγνω συγκαλέσαι πρῶτον τοὺς ἐπικαιρίους, καὶ προειπεῖν, ὅπως εἰδιεν ἐφ' οις ἴασιν οι ἰόντες ἐνόμιζε γὰρ οὕτω ῥᾶον φέρειν ὰν αὐτούς · ἐπεὶ δὲ κατασταίη τις ἄρχων καὶ αἰσθάνοιτο ταῦτα, χαλεπῶς ὰν ἐδόκουν αὐτῷ φέρειν, νομίζοντες δι' ἑαυτῶν ἀπιστίαν ταῦτα γενέσθαι. οὕτω δὴ συλλέξας, λέγει αὐτοῖς τοιάδε·

*Ανδρες φίλοι, είσιν ήμιν εν ταις κατεστραμμέναις πόλεσι φρουροί και φρούραρχοι, οθς τότε
κατελίπομεν και τούτοις εγώ προστάξας ἀπήλθον
ἄλλο μεν οὐδεν πολυπραγμονείν, τὰ δε τείχη

διασώζειν. τούτους μέν οθν οὐ παύσω της άρχης, έπει καλώς διαπεφυλάγασι τα προσταγθέντα. άλλους δε σατράπας πέμψαι μοι δοκεί, οίτινες άρξουσι των ενοικούντων, και τον δασμον λαμβάνοντες τοίς τε φρουροίς δώσουσι μισθόν, καὶ ἄλλο τελέσουσιν δ τι αν δέη. δοκει δέ μοι και τών 4 ένθάδε μενόντων ύμων, οίο αν έγω πράγματα παρέγω πέμπων πράξοντάς τι έπλ ταῦτα τὰ έθνη. γώρας γενέσθαι καὶ οἴκους ἐκεῖ, ὅπως δασμοφορήταί τε αὐτοῖς δεῦρο, ὅταν τε ἴωσιν ἐκεῖσε, εἰς οἰκεῖα έγωσι κατάγεσθαι. ιαθτα είπε, και έδωκε πολλοις 5 τών φίλων κατά πάσας τὰς καταστραφείσας πόλεις οίκους και υπηκόους και νυν είσιν έτι τοίς άπογόνοις των τότε λαβόντων αι χώραι καταμένουσα άλλαι ἐν άλλη γῆ· αὐτοὶ δὲ οἰκοῦσι παρὰ Βασιλεί. Δεί δέ, έφη, τούς ιόντας σατράπας έπὶ 6 ταύτας τας γώρας τοιούτους ήμας σκοπείν οίτινες ό τι αν εν τη γη εκάστη καλον η αγαθον η μεμνήσονται καὶ δεῦρο ἀποπέμπειν, ώς μετέχωμεν καὶ οἱ ἐνθάδε ὄντες τῶν πανταχοῦ γυγνομένων άγαθων και γάρ ήν τί που δεινον γύγνηται, ήμιν έσται άμυντέον. ταθτ' είπων τότε μεν έπαυσε ? του λόγου, Επειτα δε οθε εγίγνωσκε των φίλων επί τοίς είρημένοις επιθυμούντας ιέναι, εκλεξάμενος αὐτῶν τοὺς δοκοῦντας ἐπιτηδειοτάτους είναι ἔπεμπε σατράπας είς 'Αραβίαν μεν Μεγάβυζον, είς Καππαδοκίαν δε 'Αρταβάταν, είν Φρυγίαν δε την μεγάλην 'Αρτακάμαν, είς Λυδίαν δε καὶ 'Ιωνίαν Χρυσάνταν, είς Καρίαν δε 'Αδούσιον, δνπερ ητούντο, είς Φρυγίαν δε την παρ' Ελλήσποντον

8 καὶ Αἰολίδα Φαρνοῦχον. Κιλικίας δὲ καὶ Κύπρου καὶ Παφλαγόνων οὐκ ἔπεμψε Πέρσας σατράπας, ότι εκόντες εδόκουν συστρατεύεσθαι επί Βαβυλώνα δασμούς μέντοι συνέταξεν άποφέρειν καὶ 9 τούτους. ώς δε τότε Κυρος κατεστήσατο, ουτως έτι καὶ νῦν βασιλέως εἰσὶν αί ἐν ταῖς ἄκραις φυλακαί και οί χιλίαρχοι τών φυλακών έκ βασιλέως είσι καθεστηκότες και παρά βασιλεί άπο-10 γεγραμμένοι. προείπε δὲ πᾶσι τοῖς ἐκπεμπομένοις σατράπαις, δσα αὐτὸν ξώρων ποιοῦντα πάντα μιμείσθαι πρώτον μεν ίππέας καθιστάναι εκ τών συνεπισπομένων Περσών καλ συμμάχων καλ άρματηλάτας οπόσοι δ' αν γην και άρχεια λάβωσιν. άναγκάζειν τούτους έπὶ θύρας ίέναι καὶ σωφροσύνης ἐπιμελομένους παρέχειν ἐαυτοὺς τῷ σατράπη χρήσθαι ήν τι δέηται παιδεύειν δε καί τούς γιγνομένους παίδας έπὶ θύραις, ώσπερ παρ' αὐτῷ. εξάγειν δ' επί την θήραν του σατράπην τους από θυρών και άσκειν αύτόν τε και τούς σύν έαυτώ 11 τὰ πολεμικά. 'Ος δ' αν έμοί, ἔφη, κατὰ λόγον της δυνάμεως πλείστα μεν άρματα, πλείστους δε καλ άρίστους ίππέας άποδεικνύη, τούτον έγω ώς άγαθον σύμμαχον καὶ ώς άγαθον συμφύλακα Πέρσαις τε καὶ ἐμοὶ τῆς ἀργῆς τιμήσω. ἔστωσαν δὲ παρ' ὑμῖν καὶ ἔδραις, ὥσπερ παρ' ἐμοί, οί άριστοι προτετιμημένοι και τράπεζα, ώσπερ ή έμή, τρέφουσα μεν πρώτον τούς οἰκέτας, έπειτα δε καλ ώς φίλοις μεταδιδόναι ίκανώς κεκοσμημένη, και ώς του καλόν τι ποιούντα καθ' ήμέραν επυγε-12 ραίρειν. κτάσθε δὲ καὶ παραδείσους, καὶ θηρία τρέ-

φετε, καὶ μήτε αὐτοί ποτε ἄνευ πόνου σῖτον παράθεσθε, μήτε επποις δυμινάστοις χόρτον εμβάλλετε ού γάρ αν δυναίμην έγιο είς ων ανθρωπίνη άρετη τὰ πάντων ύμων ἀγαθὰ διασώζειν, ἀλλὰ δεῖ ἐμὲ μεν αγαθον δυτα σύν αγαθοίς τοίς παρ' εμού ύμιν ἐπίκουρον είναι, ύμας δε όμοίως αὐτούς άγαθούς όντας σύν άγαθοίς τοίς μεθ ύμων έμοι συμμάχους είναι. βουλοίμην δ' αν ύμας καὶ τοῦτο 18 κατανοήσαι, δτι τούτων δυ νθν ύμιν παρακελεύομαι οὐδεν τοις δούλοις προστάττω· α δ' ύμας φημι γρήναι ποιείν ταθτα καλ αθτός πειρώμαι πάντα πράττειν. δισπερ δ' έγω ύμας κελεύω έμε μιμείσθαι, ούτω και ύμεις τούς ύφ' ύμων άρχας έχοντας μιμείσθαι ύμας διδάσκετε. ταθτα 14 δε Κύρου ούτω τότε τάξαντος έτι και νθν τώ αὐτῷ τρόπφ πασαι μὲν αί ὑπὸ βασιλεῖ φυλακαὶ όμοιως φυλάττονται, πάσαι δὲ αὶ τῶν άργόντων θύραι όμοίως θεραπεύονται, πάντες δε οί οίκοι και μεγάλοι και σμικροί όμοιως οίκοθυται, πασι δε οί άριστοι των παρόντων έδραις προτετίμηνται, πασι δε αί πορείαι συντεταγμέναι κατά τον αυτον τρόπον είσι, πάσι δε συγκεφαλαιούνται πολλαί πράξεις ολύγοις επιστάταις. ταθτα δε 15 είπων ώς χρή ποιείν έκάστους και δύναμιν έκάστφ προσθείς εξέπεμπε, και προείπεν απασι παρασκευάζεσθαι ώς είς νέωτα στρατείας εσομένης καί έπιδείξεως ανδρών και δπλων και ίππων καί άρμάτων.

κατενοήσαμεν δε και τοῦτο ὅτι Κύρου κατάρ- 16 Εαντος, ὡς φασι, και νῦν ἔτι διαμένει ἐφοδεύει

γὰρ ἀνὴρ κατ' ἐνιαυτὸν ἀεὶ στράτευμα ἔχων, ὡς ἡν μέν τις τῶν σατραπῶν ἐπικουρίας δέηται, ἐπικουρῆς ἡν δέ τις ἡ δασμῶν φορᾶς ἀμελῆ ἡ τῶν ἐνοίκων φυλακῆς ἡ ὅπως ἡ χώρα ἐνεργὸς ἢ ἡ ἄλλο τι τῶν τεταγμένων παραλίπη, ταῦτα πάντα κατευτρεπίζη ἡν δὲ μὴ δύνηται, βασιλεῖ ἀπαγγέλλη ὁ δὲ ἀκούων βουλεύεται περὶ τοῦ ἀτακτοῦντος. καὶ οἱ πολλάκις λεγόμενοι ὅτι βασιλέως υίὸς καταβαίνει, βασιλέως ἀδελφός, βασιλέως ὀφθαλμός, καὶ ἐνίστε οὐκ ἐκφαινόμενοι, οὖτοι τῶν ἐφόδων εἰσίν ἀποτρέπεται γὰρ ἕκαστος αὐτῶν ὁπόθεν ἃν βασιλεὸς κελεύη.

Arrangements for quick transmission of intelligence.

Κατεμάθομεν δε αὐτοῦ καὶ ἄλλο μηχάνημα προς το μέγεθος της άρχης, έξ ου ταχέως ήσθάνετο καὶ τὰ πάμπολυ ἀπέχοντα ὅπως ἔχοι. σκεψάμενος γάρ πόσην αν δδον ίππος κατανύτοι της ημέρας ελαυνόμενος ώστε διαρκείν, εποιήσατο ίππώνας τοσούτον διαλείποντας και Ιππους έν αὐτοῖς κατέστησε καὶ τοὺς ἐπιμελομένους τούτων, καὶ ἄνδρα ἐφ' ἐκάστφ τῶν τόπων ἔταξε τὸν ἐπιτήδειον παραδέχεσθαι τὰ φερόμενα γράμματα καὶ παραδιδόναι και παραλαμβάνειν τους απειρηκότας ໃππους καὶ ἀνθρώπους καὶ ἄλλους πέμπειν νεαλείς. 18 Εστι δ' δτε οὐδὲ τὰς νύκτας φασὶν ίστασθαι ταύτην την πορείαν, άλλα τῷ ήμερινῷ ἀγγέλφ τὸν νυκτερινὸν διαδέγεσθαι. τούτων δε ούτω γιγνομένων, φασί τινες θαττον των γεράνων ταύτην την πορείαν ανύτειν. εί δε τουτο ψεύδουταί, άλλ' ότι γε των άνθρωπίνων πεζή πορειών αύτη ταχίστη, τοῦτο εὕδηλον. ἀγαθον δὲ ώς τάχιστα ἔκαστον αἰσθανόμενον ώς τάχιστα ἐπιμελεῖσθαι.

Final conquests of Cyrus. Places of residence.

Έπει δὲ περιῆλθεν ὁ ἐνιαυτός, συνήγειρε στρα- 19 τιαν είς Βαβυλώνα, και λέγεται αυτώ γενέσθαι είς δώδεκα μεν ίππέων μυριάδας, είς δισχίλια δε άρματα δρεπανηφόρα, πεζών δε είς μυριάδας εξήκοντα. ἐπεὶ δὲ ταθτα συνεσκεύαστο αθτώ, ὅρμα δὴ ταύ-20 την την στρατείαν, εν η λέγεται καταστρέψασθαι πάντα τὰ έθνη όσα Συρίαν ἐκβάντι οἰκεῖ μέγριο έρυθρας θαλάσσης. μετά δε ταύτα ή είς Αίγυπτον στρατεία λέγεται γενέσθαι, καὶ καταστρέψασθαι Αίγυπτον. καὶ ἐκ τούτου τὴν ἀρχὴν 21 ωριζεν αὐτῷ πρὸς ἔω μὲν ἡ ἐρυθρὰ θάλαττα, πρὸς αρκτον δε δ Ευξεινος πόντος, προς έσπέραν δε Κύπρος καὶ Αίγυπτος, πρὸς μεσημβρίαν δε Αίθιοπία. τούτων δὲ τὰ πέρατα τὰ μὲν διὰ θάλπος, τὰ δὲ διὰ ψύχος, τὰ δὲ διὰ ὕδωρ, τὰ δὲ δι' ἀνυδρίαν δυσοίκητα. αὐτὸς δ' ἐν μέσφ τούτων τὴν δίαιταν ποιησάμενος, 22 τον μεν άμφι τον χειμώνα χρόνον διηγεν έν Βαβυλωνι έπτα μήνας αύτη γαρ άλεεινή ή γώρα τον δε άμφι το έαρ τρείς μήνας εν Σούσοις την δε άκμην του θέρους δύο μήνας έν Ἐκβατάνοις ουτω δὲ ποιοῦντ' αὐτὸν λέγουσιν ἐν ἐαρινῷ θάλπει καὶ Ψύχει διάγειν άεί. οὕτω δὲ διέκειντο πρὸς αὐτὸν οί 23 άνθρωποι, ώς παν μέν έθνος μειονεκτείν εδόκει, εί μη Κύρφ πέμψειεν ὅ τι καλὸν αὐτοῖς ἐν τῆ χώρα

η φύοιτο η τρέφοιτο η τεχνώτο πάσα δε πόλις ώσαύτως πάς δε ίδιώτης πλούσιος αν ώετο γενέσθαι, εἴ τι Κύρφ χαρίσαιτο καὶ γὰρ ὁ Κῦρος λαμβάνων παρ' ἐκάστων ὧν ἀφθονίαν εἶχον οἱ διδόντες ἀντεδίδου ὧν σπανίζοντας αὐτοὺς αἰσθάνοιτο.

VII.

Cyrus, revisiting Persia for the seventh time, is warned in a dream to prepare for death.

1 'OTTΩ δε τοῦ αἰῶνος προκεχωρηκότος, μάλα δη πρεσβύτης ῶν ὁ Κῦρος ἀφικνεῖται εἰς Πέρσας τὸ ἔβδομον ἐπὶ τῆς αὐτοῦ ἀρχῆς. καὶ ὁ μὲν πατηρ καὶ ἡ μήτηρ πάλαι δὴ ὥσπερ εἰκὸς ἐτετελευτήκεσαν αὐτῷ· ὁ δὲ Κῦρος ἔθυσε τὰ νομιζόμενα ἱερὰ καὶ τοῦ χοροῦ ἡγήσατο Πέρσαις κατὰ τὰ πάτρια καὶ 2 τὰ δῶρα πᾶσι διέδωκεν ὥσπερ εἰώθει. κοιμηθεὶς δ' ἐν τῷ βασιλείῳ ὅναρ εἰδε τοιόνδε. ἔδοξεν αὐτῷ προσελθῶν κρείττων τις ἡ κατὰ ἄνθρωπον εἰπεῦν, Συσκευάζου, ὡ Κῦρε· ἤδη γὰρ εἰς θεοὺς ἄπει. τοῦτο δὲ ἰδῶν τὸ ὄναρ ἐξηγέρθη καὶ σχεδὸν ἐδόκει εἰδέναι ὅτι τοῦ βίου ἡ τελευτὴ παρείη.

Cyrus recognises the truth of the warning and calls together his children and friends.

3 Εὐθὺς οὖν λαβὼν ἱερεῖα ἔθυε Διί τε πατρώω καὶ Ἡλίω καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς ἐπὶ τῶν ἄκρων, ὡς Πέρσαι θύουσιν, ὡδε ἐπευχόμενος Ζεῦ πατρῶε καὶ Ἡλιε καὶ πάντες θεοί, δέχεσθε τάδε καὶ τελεστηρια πολλῶν καὶ καλῶν πράξεων καὶ χαριστήρια,

ότι ἐσημήνατέ μοι καὶ ἐν ἱεροῖς καὶ ἐν οὐρανίοις σημείοις καὶ ἐν οἰωνοῖς καὶ ἐν φήμαις ἄ τ' ἐγρῆν ποιείν και α ούκ έχρην. πολλή δ' ύμιν χάρις ὅτι κάγω εγίγνωσκον την υμετέραν επιμέλειαν και ούδεπώποτε έπὶ ταις εὐτυχίαις ὑπὲρ ἄνθρωπον ἐφρόνησα. αἰτοῦμαι δ' ὑμᾶς δοῦναι καὶ νῦν παισὶ μέν καί γυναικί και φίλοις και πατρίδι εὐδαιμονίαν, έμοι δε οιόνπερ αιωνα δεδώκατε, τοιαύτην και τελευτήν δούναι. ὁ μὲν δή τοιαθτα ποιήσας καὶ 4 οίκαδε ελθών έδοξεν ήδεως αναπαύσεσθαι και κατεκλίνη. ἐπεὶ δὲ ἄρα ἢν, οἱ τεταγμένοι προσιόντες λούσασθαι αὐτὸν ἐκέλευον. ὁ δ' ἔλεγεν ὅτι ἡδέως αναπαύοιτο. οί δ' αὖ τεταγμένοι, ἐπεὶ ὥρα ἢν, δείπνον παρετίθεσαν τῷ δὲ ἡ ψυχὴ σίτον μὲν οὐ προσίετο, διψήν δ' εδόκει, και έπιεν ήδεως. ώς 5 δε και τη ύστεραία συνέβαινεν αὐτώ ταῦτα καὶ τη τρίτη, ἐκάλεσε τοὺς παίδας οἱ δ' ἔτυγον συνηκολουθηκότες αὐτῷ καὶ ὅντες ἐν Πέρσαις: έκάλεσε δὲ καὶ τοὺς φίλους καὶ τὰς Περσών ἀργάς. παρόντων δὲ πάντων ήρχετο τοιοῦδε λόγου.

Farewell speech of Cyrus on his death-bed.

Παίδες έμοι και πάντες οι παρόντες φίλοι, έμοι 6 μεν τοῦ βίου τὸ τέλος ἤδη πάρεστιν ἐκ πολλῶν τοῦτο σαφῶς γιγνώσκω ὑμᾶς δὲ χρή, ὅταν τελευτήσω, ὡς περὶ εὐδαίμονος ἐμοῦ καὶ λέγειν καὶ ποιεῖν πάντα. ἐγὼ γὰρ παῖς τε ὧν τὰ ἐν παισὶ νομιζόμενα καλὰ δοκῶ κεκαρπῶσθαι, ἐπεί τε ἤβησα, τὰ ἐν νεανίσκοις, τέλειός τε ἀνὴρ γενόμενος τὰ ἐν ἀνδράσι σὺν τῷ χρόνῳ τε προϊόντι ἀεὶ συναυξανο-

μένην ἐπιγιγνώσκειν ἐδόκουν καὶ τὴν ἐμὴν δύναμιν. ώστε και τούμον γήρας ούδεπώποτε ήσθόμην τής έμης νεότητος ασθενέστερον γιγνόμενον, καὶ οὖτ' ἐπιχειρήσας οὐτ' ἐπιθυμήσας οίδα ὅτου ἠτύχησα. 7 καὶ τούς μὲν φίλους ἐπείδον δι' ἐμοῦ εὐδαίμονας γενομένους, τούς δε πολεμίους υπ' εμού δουλωθέντας καὶ τὴν πατρίδα, πρόσθεν ιδιωτεύουσαν ἐν τῆ 'Ασία, νῦν προτετιμημένην καταλείπω · ὧν τ' ἐκτησάμην οὐδεν οίδα ό τι οὐ διεσωσάμην. και τον μεν παρελθόντα χρόνον έπραττον ούτως ώσπερ ήυχόμην Φόβος δέ μοι συμπαρομαρτών μή τι έν τώ ἐπίοντι χρόνω ἡ ίδοιμι ἡ ἀκούσαιμι ἡ πάθοιμι χαλεπον ούκ εία με τελέως μέγα φρονείν οὐδ' εὐφραίνε-8 σθαι ἐκπεπταμένως. νῦν δ', ἡν τελευτήσω, καταλείπω μεν ύμας, ω παίδες, ζωντας, ούσπερ έδοσαν μοι οί θεοί γενέσθαι, καταλείπω δε πατρίδα καὶ φίλους εὐδαιμονοῦντας ωστε πως οὐκ αν ἐγω δικαίως μακαριζόμενος τον άει χρόνον μνήμης 9 τυγχάνοιμι; δεί δε και την βασιλείαν σαφηνίσαντα καταλιπείν ώς αν μη αμφίλογος γενομένη πράγματα ύμιν παράσχη. ἐγὼ δ' οὖν φιλῶ μὲν ἀμφοτέρους ύμας όμοίως, ω παίδες το δε προβουλεύειν καλ τὸ ήγεισθαι ἐφ' ὅ τι ἀν καιρὸς δοκῆ είναι, τοῦτο προστάττω τῷ προτέρφ γενομένφ καὶ πλειόνων κατὰ 10 τὸ εἰκὸς ἐμπείρφ. ἐπαιδεύθην δὲ καὶ αὐτὸς οὕτως ύπο τησδε της έμης τε καὶ ύμετέρας πατρίδος, τοίς πρεσβυτέροις οὐ μόνον ἀδελφοῖς ἀλλὰ καὶ πολίταις καὶ όδων καὶ θάκων καὶ λόγων ὑπείκειν, καὶ ὑμᾶs δέ, & παίδες, ούτως έξ άρχης ἐπαίδευου, τούς μὲν γεραιτέρους προτιμάν, των δε νεωτέρων προτετιμήσθαι ώς οθυ παλαιά και είθισμένα και έννομα λέγοντος έμοῦ οὕτως ἀποδέχεσθε. καὶ σὺ μέν, ὧ 11 Καμβύση, την βασιλείαν έχε, θεών τε διδόντων καὶ έμου όσον εν έμοί σοι δ', & Ταναοξάρη, σατράπην είναι δίδωμι Μήδων τε και 'Αρμενίων και τρίτων Καδουσίων ταθτα δέ σοι διδούς νομίζω άρχην μέν μείζω καὶ τούνομα της βασιλείας τῷ πρεσβυτέρω καταλιπείν, εύδαιμονίαν δε σοι άλυποτέραν. όποίας 12 μεν γαρ ανθρωπίνης ευφροσύνης επιδεής έση ούχ όρω, άλλα πάντα σοι τα δοκούντα άνθρωπους ευφραίνειν παρέσται. τὸ δὲ δυσκαταπρακτοτέρων τε έραν και τὸ πολλά μεριμναν και τὸ μη δύνασθαι ήσυχίαν έχειν κεντριζόμενον ύπο της προς τάμα έργα φιλονικίας και το έπιβουλεύειν και το έπιβουλεύεσθαι, ταθτα τώ βασιλεύοντι ανάγκη σοθ μάλλον συμπαρομαρτείν, α σάφ' ζσθι τοῦ εὐφραίνεσθαι πολλάς ἀσχολίας παρέχει. ολσθα μέν οὖν 13 και σύ, & Καμβύση, ότι οὐ τόδε τὸ χρυσοῦν σκῆπτρον τὸ τὴν βασιλείαν διασωζόν ἐστιν, ἀλλ' οί πιστολ φίλοι σκήπτρου βασιλεύσιν άληθέστατον καλ ασφαλέστατον. πιστούς δε μη νόμιζε φύεσθαι άνθρώπους πασι γάρ αν οί αύτολ πιστολ φαίνοιντο, δοπερ και τάλλα τα πεφυκότα πασι τα αυτά φαίνεται · άλλὰ τούς πιστούς τίθεσθαι δεῖ έκαστον έαυτω ή δε κτήσις αὐτων έστιν οὐδαμώς σύν τή βία, άλλα μαλλον σύν τη εὐεργεσία. εί οὖν καὶ 14 άλλους τινάς πειράση συμφύλακας της βασιλείας ποιείσθαι, μηδαμόθεν πρότερον ἄρχου ἡ ἀπὸ τοῦ όμοθεν γενομένου. και πολιταί τοι άνθρωποι άλλοδαπών οἰκειότεροι, καλ σύσσιτοι ἀποσκήνων. οί

δὲ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σπέρματος φύντες, καὶ ὑπὸ τῆς αὐτῆς μητρὸς τραφέντες, καὶ ἐν τῆ αὐτῆ οἰκία αὐξηθέντες, καὶ ὑπὸ τῶν αὐτῶν γονέων ἀγαπώμενοι, καὶ την αὐτην μητέρα καὶ τὸν αὐτὸν πατέρα προσαγο-15 ρεύοντες, πῶς οὐ πάντων οὖτοι οἰκειότατοι; μὴ ουν à οί θεοι υφήγηνται άγαθά είς οίκειότητα τοις άδελφοίς μάταιά ποτε ποιήσητε, άλλ' ἐπὶ ταῦτα εὐθὺς οἰκοδομεῖτε ἄλλα φιλικὰ ἔργα· καὶ οὕτως ἀεὶ άνυπέρβλητος άλλοις έσται ή ύμετέρα φιλία. έαυτοῦ τοι κήδεται ὁ προνοῶν ἀδελφοῦ· τίνι γὰρ ἄλλω άδελφὸς μέγας ών ούτω καλὸν ώς άδελφώ; τίς δ' άλλος τιμήσεται δι' άνδρα μέγα δυνάμενον ούτως ώς άδελφός; τίνα δε φοβήσεταί τις άδικεῖν άδελ-16 φοῦ μεγάλου όντος ούτως ώς τὸν ἀδελφόν; μήτε ουν θαττον μηδείς σου τούτω υπακουέτω μήτε προθυμότερον παρέστω· οὐδενὶ γὰρ οἰκειότερα τὰ τούτου ούτε αγαθα ούτε δεινα ή σοί. εννόει δε καλ τάδε τίνι χαρισάμενος έλπίσαις αν μειζόνων τυχείν ή τούτφ; τίνι δ' αν βοηθήσας ίσχυρότερον σύμμαχον ἀντιλάβοις; τίνα δ' αἴσχιον μὴ φιλεῖν ή του άδελφου; τίνα δε άπάντων κάλλιον προτιμậν ἡ τὸν ἀδελφόν; μόνου τοι, ὧ Καμβύση, πρωτεύοντος άδελφοῦ παρ' άδελφῶ οὐδὲ φθόνος παρά 17 τῶν ἄλλων ἀφικνεῖται. ἀλλὰ πρὸς θεῶν πατρώων, ω παίδες, τιμάτε άλληλους, εί τι καὶ τοῦ ἐμοὶ χαρίζεσθαι μέλει ύμιν ου γάρ δήπου τοῦτό γε σαφώς δοκείτε είδέναι ώς οὐδέν είμι ἐγὼ ἔτι, ἐπειδὰν τοῦ άνθρωπίνου βίου τελευτήσω οὐδε γάρ νῦν τοι τήν γ' έμην ψυχην έωρατε, άλλ' οίς διεπράττετο, τού-18 τοις αὐτὴν ώς οὖσαν κατεφωρᾶτε. τὰς δὲ τῶν ἄδικα

παθόντων ψυχάς ούπω κατενοήσατε οίους μεν φό-Βους τοις μιαιφόνοις εμβάλλουσιν, οιους δε παλαμναίους τοις ανοσίοις επιπέμπουσι; τοις δε φθιμένοις τας τιμας διαμένειν έτι αν δοκείτε, εί μηδενός αύτων αί ψυγαλ κύριαι ήσαν; ούτοι έγωγε, ω παίδες, 19 οὐδὲ τοῦτο πώποτε ἐπείσθην ώς ἡ ψυγὴ ἔως μὲν ἀν έν θνητώ σώματι ή, ζή, όταν δε τούτου ἀπαλλαγή, τέθνηκεν όρω γάρ ότι και τα θνητά σώματα όσον αν εν αὐτοιε χρόνον ή ή ψυχή, ζωντα παρέχεται. οὐδέ γε ὅπως ἄφρων ἔσται ἡ ψυχή, ἐπειδὰν τοῦ 20 άφρονος σώματος δίχα γένηται, οὐδὲ τοῦτο πέπεισμαι άλλ' όταν άκρατος καὶ καθαρός ὁ νοῦς ἐκκριθή, τότε και φρονιμώτατον είκος αὐτον είναι. διαλυομένου δε ανθρώπου δηλά εστιν εκαστα απιοντα προς το ομόφυλου, πλην της ψυχης αυτη δε μόνη ούτε παρούσα ούτε ἀπιούσα δράται. ἐννοή- 21 σατε δ', έφη, δτι έγγύτερου μεν των άνθρωπίνων θανάτφ οὐδέν ἐστιν ὕπνου· ή δὲ τοῦ ἀνθρώπου ψυχή τότε δήπου θειστάτη καταφαίνεται καλ τότε τι τῶν μελλόντων προορά τότε γάρ, ώς ἔοικε, μάλιστα έλευθερούται. εί μεν ούν ούτως έχει ταύτα 22 ώσπερ έγω οίομαι, και ή ψυχή καταλείπει το σώμα, καὶ τὴν ἐμὴν ψυχὴν καταιδούμενοι ποιείτε α ἐγώ δέομαι εί δε μη ούτως, άλλα μένουσα ή ψυγή έν τῷ σώματι συναποθνήσκει, άλλά θεούς γε τοὺς ἀελ όντας καὶ πάντ' ἐφορώντας καὶ πάντα δυναμένους, οδ καὶ τήνδε τὴν τῶν ὅλων τάξιν συνέχουσιν ἀτριβή και αγήρατου και αναμάρτητου και ύπο κάλλους καὶ μεγέθους άδιηγητον, τούτους φοβούμενοι μήποτε ασεβές μηδέν μηδε ανόσιον μήτε ποιή23 σητε μήτε βουλεύσητε. μετά μέντοι θεούς καὶ ανθρώπων τὸ πᾶν γένος τὸ αελ ἐπυγυγυόμενον αίδεισθε· οὐ γὰρ ἐν σκότω ὑμᾶς οι θεοι ἀποκρύπτουται, άλλ' έμφανη πασιν ανάγκη αεί ζην τα υμέτερα έργα· α ην μεν καθαρα και έξω των αδίκων φαίνηται, δυνατούς ύμας έν πασιν άνθρώποις άναδείξει εί δε είς άλληλους άδικόν τι φρονήσετε, εκ πάντων των άνθρώπων τὸ άξιόπιστοι είναι άποβαλείτε. οὐδεὶς γὰρ ᾶν ἔτι πιστεῦσαι δύναιτο ύμιν, οὐδ' εἰ πάνυ προθυμοίτο, ἰδων ἀδικούμενον 24 τὸν μάλιστα φιλία προσήκοντα. εἰ μὲν οὖν ἐγὼ ύμας ίκανως διδάσκω οίους χρη προς άλληλους είναι εί δε μή, και παρά των προγεγενημένων μανθάνετε αύτη γαρ αρίστη διδασκαλία. οί μεν γαρ πολλοί διαγεγένηνται φίλοι μέν γονείς παισί, φίλοι δὲ ἀδελφοὶ ἀδελφοῖς ήδη δέ τινες τούτων καὶ ἐναντία άλλήλους Επραξαν όποτέροις αν οθν αίσθάνησθε τὰ πραχθέντα συνενεγκόντα, ταῦτα δη αί-25 ρούμενοι όρθως αν βουλεύοισθε. και τούτων μέν ίσως ήδη άλις. τὸ δ' ἐμὸν σῶμα, ὧ παίδες, ὅταν τελευτήσω, μήτε εν χρυσώ θήτε μήτε εν άργύρο μήτε ἐν ἄλλφ μηδενί, ἀλλὰ τῆ γῆ ώς τάχιστα ἀπόδοτε. τί γὰρ τούτου μακαριώτερον τοῦ γἢ μιχθηναι ή πάντα μεν τὰ καλὰ πάντα δε τάγαθὰ φύει τε καλ τρέφει; έγω δε καλ άλλως φιλάνθρωπος έγενόμην καλ νθυ ήδέως άν μοι δοκώ κοινωνήσαι τοθ εθεργε-**26** τοῦντος ἀνθρώπους. ἀλλὰ γὰρ ἤδη, ἔφη, ἐκλειπεῖν μοι φαίνεται ή ψυχή δθενπερ δις έοικε πασιν άργεται απολείπουσα. εί τις οθυ υμών ή δεξιας βούλεται της έμης άψασθαι η όμμα τουμον ζώντος έτι

προσιδείν εθέλει προσίτω όταν δ' εγώ εγκαλύψω μαι. αίτουμαι ύμας, & παίδες, μηδείς ετ' αυθρώπων τουμον σώμα ίδετω, μηδ' αὐτολ ύμεις. Πέρσας μέν- 27 τοι πάντας καὶ τούς συμμάγους έπὶ τὸ μνημα τούμον παρακαλείτε συνησθησομένους έμοι ότι έν τώ ισφαλεί ήδη έσομαι, ώς μηδέν αν έτι κακόν παθείν, μήτε ην μετά του θείου γένωμαι μήτε ην μηδέν έτι ω οπόσοι δ' αν έλθωσι, τούτους εθ ποιήσαντες όπόσα ἐπ' ἀνδρὶ εὐδαίμονι νομίζεται ἀποπέμπετε. καὶ τοῦτο, ἔφη, μέμνησθέ μου τελευταίον, τούς 28 φίλους εὐεργετοῦντες καὶ τοὺς ἐχθροὺς δυνήσεσθε κολάζειν. και χαίρετε, & φίλοι παίδες, και τή μητρί ἀπαγγέλλετε ώς παρ' έμου και πάντες δε οί παρόντες και οι απόντες φίλοι γαίρετε. ταῦτ' είπων και πάντας δεξιωσάμενος συνεκαλύθατο και ούτως επελεύτησεν.

[VIII.]

Degeneration of Persia after Cyrus' death.

*ΟΤΙ μὲν δὴ καλλίστη καὶ μεγίστη τῶν ἐν τῆ 'Ασία ὶ ἡ Κύρου βασιλεία ἐγένετο αὐτὴ ἑαυτῆ μαρτυρεῖ.
ώρίσθη μὲν πρὸς ἔω μὲν τῆ ἐρυθρῷ θαλάττη, πρὸς ἄρκτον δὲ τῷ Εὐξείνφ πόντῳ, πρὸς ἐσπέραν δὲ Κύπρφ καὶ Αἰγύπτῳ, πρὸς μεσημβρίαν δὲ Αἰθιοπία. τοσαύτη δὲ γενομένη μιῷ γνώμη τῆ Κύρου ἐκυβερνᾶτο, καὶ ἐκεῖνός τε τοὺς ὑψ' ἑαυτῷ ὅσπερ ἑαυτοῦ παίδας ἐτίμα τε καὶ ἐθεράπευεν, οἶ τε ἀρχόμενοι Κῦρον ὡς πατέρα ἐσέβοντο. ἐπεὶ μέντοι λ Κῦρος ἐτελεύτησεν, εὐθὸς μὲν αὐτοῦ οἶ παίδες

έστασίαζου, εύθυς δε πόλεις και έθνη αφίσταντο, πάντα δ' ἐπὶ τὸ χεῖρον ἐτρέπετο. ὡς δ' ἀληθή λέγω άρξομαι διδάσκων έκ των θείων. οίδα γάρ ότι πρότερον μεν βασιλεύς και οι ύπ' αὐτώ και τοις τά έσγατα πεποιηκόσιν είτε δοκους διώσειαν, ημπέ-3 δουν, είτε δεξιάς δοίεν, έβεβαίουν. εί δε μή τοιούτοι ησαν καὶ τοιαύτην δόξαν είχου, ώσπερ οὐδε νῦν πιστεύει ούδε είς έτι, επεί έγνωσται ή ασέβεια αὐτων, ούτως οὐδε τότε επίστευσαν αν οί των σύν Κύρφ ἀναβάντων στρατηγοί νῦν δὲ τἢ πρόσθεν αὐτῶν δόξη πιστεύσαντες ἐνεχείρισαν ἐαυτούς, καὶ άναχθέντες πρός βασιλέα άπετμήθησαν τας κεφαλάς. πολλοί δὲ καὶ τῶν συστρατευσάντων βαρβάρων, άλλοι άλλαις πίστεσιν εξαπατηθέντες, άπώλοντο. πολύ δὲ καὶ τάδε χείρονες νῦν εἰσι. 4 πρόσθεν μεν γάρ εί τις ή διακινδυνεύσειε πρό βασιλέως ή πόλιν ή έθνος ύποχείριον ποιήσειεν ή άλλο τι καλὸν ἡ ἀγαθὸν αὐτῷ διαπράξειεν, οὖτοι ησαν οι τιμώμενοι νυν δε και ήν τις δοπερ Μιθριδάτης του πατέρα 'Αριοβαρζάνην προδούς, καὶ ήν τις ώσπερ 'Ρεομίθρης την γυναίκα και τα τέκνα και τούς των φίλων παίδας δμήρους παρά τω Αίγυπτίω έγκαταλιπών και τούς μεγίστους δρκους παραβάς βασιλεί δόξη τι σύμφορον ποιήσαι, οδτοί είσιν οί 5 ταις μεγίσταις τιμαις γεραιρόμενοι. ταθτα οθν όρωντες οι εν τη 'Ασία πάντες επί το άσεβες καί τὸ ἄδικον τετραμμένοι εἰσίν. ὁποῖοί τινες γὰρ ἄν οί προστάται ώσι τοιούτοι καὶ οί ὑπ' αὐτοὺς ώς ἐπὶ τὸ πολύ γύγνονται. άθεμιστότεροι δὴ νῦν ἡ πρόσθεν ταύτη γεγένηνται.

εἰς γε μὴν δὴ χρήματα τῆδε ἀδικώτεροι οὐ γὰρ 6 μόνον τοὺς πολλὰ ἡμαρτηκότας ἀλλὰ ἤδη τοὺς οὐδὲν ἠδικηκότας συλλαμβάνοντες ἀναγκάζουσι πρὸς οὐδὲν ἢδικηκότας συλλαμβάνοντες ἀναγκάζουσι πρὸς οὐδὲν δίκαιον χρήματα ἀποτίνειν ὁ ὅστε οὐδὲν ἦττον οἱ πολλὰ ἔχειν δοκοῦντες τῶν πολλὰ ἠδικηκότων φοβοῦνται. καὶ εἰς χείρας οὐδ΄ οὖτοι ἐθέλουσι τοῦς κρείττοσιν ἰέναι, οὐδέ γε ἀθροίζεσθαι εἰς βασιλικὴν στρατιὰν θαρροῦσι. τοιγαροῦν ὅστις ἀν πολεμῆ αὐτοῖς πασιν ἔξεστιν ἐν τῆ χώρα αὐτῶν ἀναστρέφεσθαι ἄνευ μάχης ὅπως ἀν βούλωνται διὰ ττὴν ἐκείνων περὶ μὲν θεοὺς ἀσέβειαν περὶ δὲ ἀνθρώπους ἀδικίαν. αὶ μὲν δὴ γνῶμαι ταύτη τῷ παντὶ χείρους νῦν ἢ τὸ παλαιὸν αὐτῶν.

ώς δὲ οὐδὲ τῶν σωμάτων ἐπιμέλονται ὅσπερ 8 πρόσθεν, νῦν αὐ τοῦτο διηγήσομαι. νόμιμον γὰρ δὴ ἢν αὐτοῖς μήτε πτύειν μήτε ἀπομύττεσθαι. δῆλον δὲ ὅτι ταῦτα οὐ τοῦ ἐν τῷ σώματι ὑγροῦ φειδόμενοι ἐνόμισαν, ἀλλὰ βουλόμενοι διὰ πόνων καὶ ίδρῶτος τὰ σώματα στερεοῦσθαι. νῦν δὲ τὸ μὲν μὴ πτύειν μηδὲ ἀπομύττεσθαι ἔτι διαμένει, τὸ δ ἐκπονεῖν οὐδαμοῦ ἐπιτηδεύεται. καὶ μὴν πρόσθεν 9 μὲν ἢν αὐτοῖς μονοσιτεῖν νόμιμον, ὅπως ὅλῃ τῆ ἡμέρα χρῷντο καὶ εἰς τὰς πράξεις καὶ εἰς τὸ διαπονεῖσθαι. νῦν γε μὴν τὸ μὲν μονοσιτεῖν ἔτι διαμένει, ἀρχόμενοι δὲ τοῦ σίτου ἡνίκαπερ οἱ πρφαίτατα ἀριστῶντες, μέχρι τούτου ἐσθίοντες καὶ πίνοντες διάγουσιν ἔστεπερ οἱ ὀψιαίτατα κοιμώμενοι.

ην δ' αὐτοῖς νόμιμον μηδὲ προχοίδας εἰσφέρε- 10 σθαι εἰς τὰ συμπόσια, δηλον ὅτι νομίζοντες τὸ μὴ

ύπερπίνειν ήττον αν και σώματα και γνώμας σφάλλειν· νῦν δὲ τὸ μὲν μὴ εἰσφέρεσθαι ἔτ αὖ διαμένει, τοσοῦτον δὲ πίνουσιν ἄστε ἀντι τοῦ εἰσφέρειν αὐτοὶ ἐκφέρονται, ἐπειδάν μηκέτι δύνωνται ὀρθούμενοι ἐξιέναι.

- 11 ἀλλὰ μὴν κἀκείνο ἢν αὐτοίς ἐπιχωριον τὸ μεταξὺ πορευομένους μήτε ἐσθίειν μήτε πίνειν μήτε τῶν διὰ ταῦτα ἀναγκαίων μηδὲν ποιοῦντας φανερούς εἶναι νῦν δ' αὖ τὸ μὲν τούτων ἀπέχεσθαι ἔτι διαμένει, τὰς μέντοι πορείας οὕτω βραχείας ποιοῦνται ὡς μηδέν' ὰν ἔτι θαυμάσαι τὸ ἀπέχεσθαι τῶν ἀναγκαίων.
- 12 ἀλλὰ μὴν καὶ ἐπὶ θήραν πρόσθεν μὲν τοσαυτάκις ἐξἢσαν ὥστε ἀρκεῖν αὐτοῖς τε καὶ ἵπποις
 γυμνάσια τὰς θήρας ἐπεὶ δὲ ᾿Αρταξέρξης ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἤττους τοῦ οἴνου ἐγένοντο,
 οὐκέτι ὁμοίως οὕτ᾽ αὐτοὶ ἐξἢσαν οὕτε τοὺς ἄλλους
 ἐξῆγον ἐπὶ τὰς θήρας ἀλλὰ καὶ εἴ τινες φιλόπονοι
 γένοιντο, καὶ σὺν τοῖς περὶ αὐτοὺς ἱππεῦσι θαμὰ
 θηρῷεν, φθονοῦντες αὐτοῖς δῆλοι ἢσαν καὶ ὡς
 βελτίονας αὐτῶν ἐμίσουν.
- 18 ἀλλά τοι καὶ τοὺς παίδας τὸ μὲν παιδεύεσθαι ἐπὶ ταῖς θύραις ἔτι διαμένει· τὸ μέντοι τὰ ἱππικὰ μανθάνειν καὶ μελετῷν ἀπέσβηκε, διὰ τὸ μὴ ἰέιαι ὅπου ἀν ἀποφαινόμενοι εὐδοκιμοῖεν. καὶ ὅτι γε οἱ παίδες ἀκούοντες ἐκεῖ πρόσθεν τὰς δίκας δικαίως δικαζομένας ἐδόκουν μανθάνειν δικαιότητα, καὶ τοῦτο παντάπασιν ἀνέστραπται· σαφῶς γὰρ ὁρῶσι νικῶν-14 τας ὁπότεροι ἀν πλεῖον διαδῶσιν. ἀλλὰ καὶ τῶν φυομένων ἐκ τῆς γῆς τὰς δυνάμεις οἱ παῖδες πρό-

σθεν μεν εμάνθανον, όπως τοις μεν ώφελίμοις χρώντο τών δε βλαβερών ἀπέχοιντο· νῦν δε εδικασι ταῦτα διδασκομένοις, όπως ότι πλείστα κακοποιώσιν· οὐδαμοῦ γοῦν πλείους ἡ ἐκει οὔτε ἀποθνήσκουσιν οὔτε διαφθείρονται ὑπὸ φαρμάκων.

άλλα μην και θρυπτικώτεροι πολύ νύν ή έπι 15 Κύρου είσι. τότε μεν γαρ έτι τη έκ Περσών παιδεία και έγκρατεία έγρωντο, τη δε Μήδων στολή καὶ άβρότητι νῦν δὲ τὴν μὲν ἐκ Περσών καρτερίαν περιορώσιν αποσβεννυμένην, την δε τών Μήδων μαλακίαν διασώζονται. σαφηνίσαι δε βούλομαι 16 καλ την θρύψιν αὐτών. ἐκείνοις γάρ πρώτον μὲν τας εύνας ου μόνον άρκει μαλακώς ύποστόρνυσθαι. άλλ' ήδη και των κλινών τούς πόδας έπι ταπίδων τιθέασιν, όπως μη ἀντερείδη το δάπεδον, ἀλλ' ύπείκωσιν αί τάπιδες. καὶ μὴν τὰ πεττόμενα ἐπὶ τράπεζαν όσα τε πρόσθεν εύρητο οὐδὲν αὐτῶν άφήρηται, άλλα τε άεὶ καινά ἐπιμηχανῶνται καὶ όψα γε ώσαύτως καὶ γὰρ καινοποιητὰς ἀμφοτέρων τούτων κέκτηνται. άλλα μην και έν τφ χειμώνι οὐ 17 μόνον κεφαλήν και σώμα και πόδας άρκει αὐτοις έσκεπάσθαι, άλλα και περί ἄκραις ταις χερσί γειρίδας δασείας και δακτυλήθρας έχουσιν. Εν γε μην τώ θέρει οὐκ ἀρκοῦσιν αὐτοῖς οὖθ αἱ τών δένδρου ούθ αι των πετρών σκιαι, άλλ' εν ταύταις έτέρας σκιάς ἄνθρωποι μηχανώμενοι αὐτοίς παρεστάσι. καλ μὴν ἐκπώματα ἢν μὲν ώς πλείστα 18 έγωσι, τούτφ καλλωπίζονται ήν δ' έξ άδίκου φανερως ή μεμηχανημένα, οὐδεν τοῦτο αἰσχύνονται πολύ γὰρ ηὕξηται ἐν αὐτοῖς ἡ ἀδικία τε καὶ αἰσγροκέρ-Sela.

19 άλλα και πρόσθεν μεν ην έπιχώριον αὐτοις μη ορασθαι πεζή πορευομένοις, ούκ άλλου τινὸς ένεκα ή του ώς ιππικωτάτους γίγνεσθαι νυν δε στρώματα πλείω έχουσιν έπὶ τῶν ἵππων ἡ ἐπὶ τῶν . εὐνῶν· οὐ γὰρ της ίππείας οὕτως ἄσπερ τοῦ μα-20 λακώς καθησθαι ἐπιμέλονται. τά γε μὴν πολεμικά πως ούκ εἰκότως νύν τῷ παντὶ χείρους ἡ πρόσθεν εἰσίν; οίs εν μεν τῷ παρελθόντι χρόνφ ἐπιχώριον είναι ύπηρχε τούς μεν την γην έχοντας άπο ταύτης ίππότας παρέχεσθαι, οἱ δὴ καὶ ἐστρατεύοντο, τοὺς δε φρουρούντας πρό της χώρας μισθοφόρους είναι. νῦν δὲ τούς τε θυρωρούς καὶ τούς σιτοποιούς καὶ τούς όψοποιούς και οίνογόους και λουτρογόους καὶ παρατιθέντας καὶ ἀναιροῦντας καὶ κατακοιμίζοντας καλ ανιστάντας καλ τούς κοσμητάς οδ ύποχρίουσί τε και έντριβουσιν αὐτούς και τάλλα ρυθμίζουσι, τούτους πάντας ίππέας οἱ δυνάσται πεποιήκασιν. 21 όπως μισθοφορώσιν αὐτοῖς. πλήθος μεν οὖν καὶ εκ τούτων φαίνεται, ου μέντοι όφελός γε ουδεν αὐτῶν εἰς πόλεμον δηλοί δὲ καὶ αὐτὰ τὰ γυγνόμενα· κατά γάρ την χώραν αὐτῶν βάον οἱ πολέμιοι 22 ή οί φίλοι αναστρέφονται. και γαρ δή ό Κύρος τοῦ μεν άκροβολίζεσθαι άποπαύσας, θωρακίσας δε καί αὐτοὺς καὶ ἴππους, καὶ ἐν παλτὸν ἐκάστφ δοὺς εἰς γείρα, δμόθεν την μάγην έποιείτο νυν δε ούτε ακροβολίζονται έτι ουτ' είς γείρας συνιόντες μάγονται. καλ οί πεζολ έχουσι μεν γέρρα καλ κοπίδας καλ σαγάρεις, ώσπερ επί Κύρου, την μάχην ποιησό-24 μενοι είς χείρας δε ίέναι οὐδ' οὖτοι ἐθέλουσιν. οὐδέ γε τοις δρεπανηφόροις αμμασιν έτι χρώνται, έφ' φ Κύρος αὐτὰ ἐποιήσατο. ὁ μὲν γὰρ τιμαῖς αὐξήσας τοὺς ἡνιόχους καὶ ἀγαθοὺς ποιήσας εἰχε τοὺς εἰς τὰ ὅπλα ἐμβαλοῦντας οἱ δὲ νῦν οὐδὲ γυγνώσκοντες τοὺς ἐπὶ τοῖς ἄρμασιν οἰονται σφίσιν ὁμοίους τοὺς ἀνασκήτους τοῖς ἠσκηκόσιν ἔσεσθαι. οἱ δὲ ὁρμῶσι 25 μέν, πρὶν δ΄ ἐν τοῖς πολεμίοις εἰναι, οἱ μὲν ἄκοντες ἐκπίπτουσιν, οἱ δ΄ ἐξάλλονται ὅστ' ἄνευ ἡνιόχων γιγνόμενα τὰ ζεύγη πολλάκις πλείω κακὰ τοὺς φιλους ἡ τοὺς πολεμίους ποιεῖ. ἐπεὶ μέντοι καὶ 26 αὐτοὶ γυγνώσκουσιν οἰα σφίσι τὰ πολεμιστήρια ὑπάρχει, ὑφίενται, καὶ οὐδεὶς ἔτι ἄνευ τῶν Ἑλλήνων εἰς πόλεμον καθίσταται, οὕτε ὅταν ἀλλήλοις πολεμῶσιν οὕτε ὅταν οἱ Ἑλληνες αὐτοῖς ἀντιστρατεύωνται ἀλλὰ καὶ πρὸς τούτους ἐγνώκασι μεθ' Ἑλλήνων τοὺς πολέμους ποιεῖσθαι.

έγω μεν δη οίμαι απερ ύπεθέμην ἀπειργάσθαι 27 μοι. φημί γαρ Πέρσας και τους συν αυτοις και ἀσεβεστέρους περί θεους και ἀνοσιωτέρους περί συγγενείς και ἀδικωτέρους περί τους ἄλλους και ἀνανδροτέρους τὰ εἰς τὸν πόλεμον νῦν ἡ πρόσθεν ἀποδεδείχθαι εἰ δέ τις τὰ ἐναντία ἐμοὶ γυγνώσκοι, τὰ ἔργα αὐτῶν ἐπισκοπῶν εὐρήσει αὐτὰ μαρτυροῦντα τοις ἐμοις λόγοις.]

NOTES

BOOK VII.

For the Context, and the Proper Names in the Narrative, see Introduction, I.

CHAPTER I.

§ 1. προσήνεγκαν...έμπιείν και φαγείν. 'Brought some' slight bite and sup.' The infinitive in cases like this (cf. Cicero's 'ministrare Jovi bibere,' Tuscul. i. 25, 65), seems to be a real object to the main verb of the sentence, and to have rather a sense of potentiality than of actualization. Thus doings to πιείν, dare alioui bibere, will mean 'to give a man possibility-ofdrinking.' As to the force of the preposition in eurieiv, a consideration of other passages in Xenophon where ev is similarly compounded certainly contradicts the interpretation of Liddell and Scott, 'to drink (or with payer, "to eat") one's fill'; and points rather to the sense of haste or brevity as the right one. The most conclusive passage is Anabasis, iv. 5, 8; some of Xenophon's men are falling out of the ranks from abnormal hunger, which can be relieved εάν τι φάγωσι, 'by the administration of a little food; this is hurriedly supplied from scanty stores, and the sufferers, ἐπειδή τι ἐμφάγοιεν, 'after eating a little,' rejoin the march. Cf. also Cyrop. viii. 1, 44, ξοτε εμφάγοιεν τι, where the 71 makes the sense of 'eating one's fill' impossible. On the analogy, then, of empayeir, emmieir (which seems only to occur here in Xenophon), will mean 'to drink a little,' or 'to drink hastily': and this suits the context, Eri oboir augh ra lepd, very well. The & probably extends its force to the following φαγείν (= έμφαγείν), as the ξύν does to φέρω in Sophocles' καί Ευμμετίσχω και φέρω (= ξυμφέρω) της airlas, Antig. 537.

δοπερ εξχεν. 'Just as he was.' This phrase, serving as introduction to an immediate sequence (in Thucydides, viii. 41, 3, it is strengthened by εὐθύς...ἀναγκάζεται δοπερ εξχε πλεῦν εὐθύς), im-

plies that certain additions, which might have been expected, to the circumstances hitherto narrated about anyone are not made. The construction may be regarded as an abbreviated form of that with which a genitive is found (5σwep \$χeι δέξης [η δικαιοσύση], Plato, Rep. 612 D); and there is no need to call the \$χeιν intransitive.

dπaρξάμενος. 'First making an offering' of the food, as σπείσαι in the next sentence is 'pouring a libation' of the drink to the gods. Xenophon is probably here, as in ii. 3, 1, transferring Greek customs to the Persians. Herodotus in i. 132 tells us that the Persians used no libations; and the action of Xerxes (Hdt. vii. 54) is not a real libation.

και ot δλλοι δε. 'And (not only he but) the others too.' This collocation is particularly frequent in Xenophon: the και has its proper force of an emphatic copula, and the δε (etymologically connected with δύο, δεύτερος.) marks the person or action to which it is subjoined as second only in importance to the subject of the main clause, and thus, occasionally, in opposition or contrast to that subject. Xenophon, however, most often uses it as intensive. Cf. iii. 8, 44: the Assyrian king warns his men that they are fighting wepl ψυχῶν τῶν ὑμετέρων, και περί γῆς ἐν η ἔφυτε και περί οἴκων ἐν οῖς ἐτράφητε, και περί γυναικῶν δὲ καὶ τέκνων ' yes, and more than that, for your wives and children too.'

Ala πατρφον. Both Herodotus and Xenophon present the Persian gods under Greek names: by Zeus here is meant the Persian Ormuzd, the spirit of light and goodness. A θεδι πατρφος is tutelar god of a people regarded as one great family; Apollo is θ. π. to the Athenians διὰ τὴν τοῦ Ἰωνος γένεσιν, as having begotten Ion, the mythical ancestor of the Ionian race (Plat. Euthyd. 302 D).

ἐκέλευσεν. ἀναβαίνειν sc.

§ 2. τοις αύτοις Κύρφ δπλοις. 'With the same arms as Cyrus': δ αὐτὸι taking the dative construction found with adjectives of resemblance; cf. Lucretius' 'eadem aliis sopitus quiete,' 'sunk in the same slumber as others' (iii. 1038).

τὰ δ' αὐτὰ ταθτα. παραμηρίδια belongs to the predicate: 'and these same served as cuisses to the rider as well.' This economy of armour is expressly mentioned in Xenophon's treatise περί ἐππικῆς, xii. 8, quoted by Hertlein. The παραμηρίδια must have projected on either side of the horse.

τῷ χρυσοειδεί χρόμ. 'With the (ordinary) gold-colour.' What this may have been is uncertain; perhaps orpiment (auri

pigmentum), yellow sulphuret of arsenic, which is mentioned by Pliny (N. H. xxxiii. 4) as a painters' colour.

§ 3. βροντή δεξιά. In Greek augury, the traditions of which Xenophon here transfers to the Persians, the observer looked towards the north; the east and west quarters on his right and left hand were the sources of good and evil signs respectively. Cf. Odyssee ii. 154; Iliad xii. 239.

δρμάτο μέν. This is the order of the words in the best MSS.; the transference of μèν after ἐν is due to Dindorf. The μèν really goes in sense both with δρμάτο and with ἐν δεξιᾳ: it contrasts δρμάτο with παρηγγόησε, and ἐν δεξιᾳ with ἐν δριστερᾳ. The collocation may be compared with the δε μέν τωτες ἔφασω of v. 2, 28; where δε ἔφασω is contrasted with δε λέγει, and τωτες with οδτος, in a following clause.

§ 4. εν ζοφ. 'Evenly.' Cf. εν εύμαρεί, εν ασφαλεί.

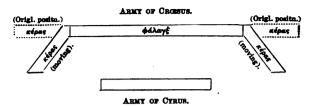
deros χρυσοθς...dvaτεταμένος. 'A golden eagle with spread wings.' Quintus Curtius (iii. 3, 16) describes what apparently was Darius' standard as auream aquilam pinnas extendent similem; Xenophon uses ἀνατείνω in the sense of 'spreading out' in sections 6 and 23 of this chapter, and Pindar has it of 'spreading' sails in Nem. 5, 51. The place of the word, also, favours its having a more special meaning than merely 'raised' επὶ δόρατος μακροῦ: the three last words by themselves would be enough to express that.

els Tpis. 'As many as three times.' Cf. the Latin use of ad with numerals, expressing the point of number up to which a statement extends.

§ 5. ξγνωσαν... ὑπερφαλαγγοῦντες. 'Perceived themselves to be outflanking.' Cf. Jelf, 683.

στήσαντες...μάχοιντο. It seems best to take φάλαγγα as 'the centre,' and ἐπέκαμαντον neutrally, 'began to wheel round.' The alternative is to take φαλαγγα as 'the whole advancing line,' and ἐπέκαμαντον actively, 'began to wheel it (i.e. its two extremities) round.' In either case, the sense is as follows: 'They halted their main body (this being always necessary to a surrounding manœuvre), and then began to wheel the wings round so as to hem in the Persians, giving their own line the form of a gamma at either end, with the view of attacking on all three sides simultaneously.' κυκλούσθει is middle here, as it is most frequently; and the insertion of this remark οὐ...κυκλούσθει is explained when we consider that if the centre continued to advance while the wings were wheeling round, it would be offering itself, thus weakened, to attack. The gamma to which the τάξις is compared is, of course, a capital gamma, and the force of

έκατέρωθεν may be brought out by saying that the centre, together with its wheeling wings, resembled two gammas laid foot to foot, thus:—

πάντοθεν. Except from behind, as is said in section 24.

§ 6. δσαύτως. 'In just the same order' as he had begun.

es πρόσω...κέρατα. 'At what a distance (from their centre) both ways they made the turning-point round which they were wheeling in this extension of the wings.' Those extremities of Croesus' phalanx which outflanked Cyrus' army (πλ ὑπερέχοντα, as Xenophon calls them in describing similar evolutions, Hellen. iv. 2, 21) left the main body, and moved away to right and left of it. While thus moving, their side would be presented to the Persians. When they had gone some considerable distance they wheeled round (κάμπτοντε) so that they faced the Persians, and then moved, in column, towards the Persian flanks; thus extending (ἐνέτευον) the κέρατα,—making what had previously been the extremities of a straight line bend and stretch out like claws towards the enemy.

§ 7. of Exercitous exercises. i.e. centre and wings.

ήνίκα...προσίασιν. 'As soon as the wings now advancing in column get opposite the flanks of our army, they will turn and form front and move upon us from all sides at once.'

With γένηται κατ' ἀντιπέρας cf. Herodotus' ἐγίνετο ἐπὶ Γίνδη ποταμῆ; arrived at the Gyndes,' i. 189.—ἀναβαίνειν seems to have the same force as ἀνω πορεύεσθαι in section 23, 'moving forward' merely (which naturally would be 'in column') as opposed to 'moving against' an enemy, which would be done in line.—στραφέντες, referring to the κέρατα as men. Cf. Jelf, 379 b.— ἀν εἰς φάλαγγα = ἀν στραφεῖεν ὰν εἰς φάλαγγα, '(turning) as they would turn for the formation of a phalanx.'—προσίασιν in sense includes the centre as well as the wings; the attack will be made πάντοθεν; but as the κέρατα and their evolutions (στραφέντες) are the more immediate subject of discourse, the grammatical reference of the verb is made to them.

- § 8. wpós ve a opaci. 'Yes, to meet what they see.' Cf. the similar use of ad in Latin: 'ad famam belli novas legiones soribere' (Livy, vi. 27).
- a οὺχ ὁρῶσιν. i.e. the camels and the reserves drawn up behind the baggage-waggons, as described in vi. 3, 31.

κατὰ κέρας. 'In column,' as opposed to ἐπὶ φάλωγγες, in line. Formation in column is characterised in section 22 as that in which ἀσθενέστατον στράτευμα γίγνεται: but even this formation, Cyrus says, would have been better for the Assyrians than a long thin line, which presented still more opportunity for attack to the unseen reserves.

έν ζσφ τούτφ. 'Evenly with him' (i.e. Arsamas), pari oun hoc gradu.

§ 9. walkva. Another transference of Greek usages. All tradition connects the word with the name of Apollo as Healer, Haukv, forming the burden of the chant, and, in its earliest use, the chant appears to have been one of thanksgiving. It subsequently was differentiated into the two kinds mentioned by the scholiast on Thucydides (i. 50 and iv. 43), that before battle invoking Ares, and that after victory giving thanks to Apollo.

ἀχομένους...ἀρμάτων. 'Keeping as close as possible to the chariots.' Cf. Herodotus' common use of ἔχεσθαι with genitive, of buildings touching, or nations bordering on each other.

τι δν δύνωμαι τάχιστα. Qua celerrime possim. Abbreviated from ταύτη ή δι δύνωμαι τάχιστα = 'in that (way) in which I may be able [to pursue] most swiftly.'

§ 10. σύνθημα. The same watchword is given by Cyrus in iii. 3, 58; but that Xenophon here again is introducing a custom foreign to the Persians is clear from the often quoted place in the Anabasis (i. 8, 16), where the younger Cyrus is surprised at the to him novel sound of the watchword (Zebs σωτήρ και νίκη) passing from man to man among the Greek contingent. One main object of the σύνθημα, as may be seen from Herodotus, ix. 98, was to enable the men to know friend from foe.

όπότε προσβλέψειε. 'Whenever he looked at.' Cf. Jelf, 843, 2, obs.

etwev äv. 'He would say.' Cf. Jelf, as in preceding note, and 855 β .

§ 11. 70 dwb rooss. 'For all time henceforth.' 70 is accusative of extent.

άλλ' ἄνδρες ἀγαθοί γενώμεθα This is Cobet's conjecture for the MS.-reading άλλ', ὁ ἄνδρες, ἀγαθοί γενώμεθα: the objec-

tion to which is, as he states, that eyadel rémuesa would have no meaning in Greek. Hertlein quotes three passages of Xenophon against him; but they being all in the 3rd person are hardly parallel to this; and the emendation commends itself by its simplicity. & All has something of its adversative force (like the French mais) even in collocations like the present. 'But why should I say more? the sum of the matter is that we should show ourselves true men.'

- § 12. κατ' άλλους. γενόμενος sc., as in section 15, κατὰ 'Αβρ. ἐγένετο.
 - § 13. Exèv elval. 'If I can help it.' Cf. Jelf, 679, 3.

προσήσομαι. Admittam in me, 'allow myself to do.'

- § 15. Σοπερ σὸ ἡξίους. 'As you claimed.' Abradatas had originally offered to take up this position in front of the phalanx (vi. 3, 36); the other chariot-commanders had insisted on the matter being settled by lot: and the lot fell upon Abradatas.
 - § 16. παντοδαπή στρατία. 'With troops of all arms.'

ήσχυνόμην ἄν. 'I should have been feeling shame.' Cf. Jelf, 424a; and for the use of ἄν, 685, obs.

§ 17. διαμαρτύρομαι. 'I adjure you.'

τοιαθτα... πν. Forming a parenthesis of remark by Xenophon; Cyrus' speech continues with δταν μέντοι.

xońca.c. 'Find.' Like utor in Terence's 'Miki si umquam filius erit, ne ille facili me utetur patre' (Haut. ii. 1, 5).

- § 18. δπως...φανεῖσθε. Epexegetic of φιλονικίων, 'the ambition of showing yourselves.' Of. Jelf, 811.
 - § 19. Fryov. 'Some employment' for

δπως... σχολάζωσι. 'So that they may not have an idle time of it either.' οδτοι are the Assyrian wings, which Hystaspas would like to see 'assigned' (πρόσταξον) to some one, for fear their superior numbers should enable them to conquer at their ease, σχολάζοντες.

πρὸς τὸ μαχόμενον ἀεὶ συμβάλλωμεν. 'We must, in all cases, engage whatever force is still combatant.' A Persian commander, if victorious in his own part of the field, is to turn his attention to any other quarter in which there may still be resistance. συμβάλλειν πρὸς can hardly be taken, with Breitenbach, as meaning 'to bring aid to,' which is a sense belonging to the middle συμβάλλεισθαι. The verb is frequently used, with dative, in the sense of 'combatting': and πρὸς with the accusative here seems to have the sense of direction: 'in the direction of' τὸ μαχόμενον.

- § 21. έγὰ δὲ ἔρχομαι. 'Yes, I am coming.' The δὲ answers an implied appeal. Cf. Jelf, 768, 4.
- May depoy. 'At the farthest point,' from you sc. Cyrus is now on the left flank of his army, and in section 28 takes up his own position for attack on its right flank.
- § 22. κατὰ τὸ δεξιὸν κέρας. 'Opposite our right.' κατὰ stands with accusative, as there is a sense of previous motion: τοῦς (τοταγμένοις) κατὰ τ. δ. κ.
- μαχείσθε. The reserves under Artagerses and Pharnuchus will fall in line (φάλαγγας ξχοντες) upon the Assyrians' flank (πρὸς κέρας). Εσπερ = quomodo, 'in the way in which.'
 - § 25. waves. All, that is, on the right and left wings.
- συνεπήχησε. 'Took up the chant.' Xenophon's expressions in iii. 3, 58 imply that the pean was regarded as a kind of consecration of themselves to the gods by the singers.
- § 26. Ένναλίψ ἐπηλάλαξαν. ἐνυάλως in the Iliad is either an epithet or an equivalent of Ares, and is probably to be taken so here. The word is properly adjectival from Ἐνών, the wargoddess of Iliad, v. 333, and hence the later view that Enyalius is son of Enyo. The preposition prefixed to the onomatopœic ἀλαλάμω (ἀλαλή) marks the repetition of the shout or its being taken up by rank after rank.

dgardoratas. Erumpit, 'breaks forth.' The active is often used in the sense of making men rise from a covered position; here the change is from rest to activity.

την ταχίστην. Cf. Jelf, 558, 1.

περιεπτύσσοντο. 'Began to outflank.'

- § 27. (ξήλλοντο. 'Began to rear.' Cf. Nepos' exultare in the same sense (Eumenes, v. 5). Herodotus (i. 80) gives the further detail that horses cannot bear the smell of camels: this may explain the δκ πάνν πολλοῦ.
 - § 29. Tà màr apmata. Of the Assyrians sc.
- τὰ μὰν καὶ... τὰ δὰ καί. The καὶ in both clauses has reference to the main verb ἔφευγεν, but the shade of meaning varies with the word to which καὶ is prefixed. In the first clause it is 'some fied, and managed to combine with their flight the rescue of their fighting men'; in the second, 'others fied, and actually left their men behind.' The English 'not only...but' gives the same double sense.
- § 30. πολλαχοθ μέν οδν. οδν shows that the following statement is a natural sequence from the preceding sentence.

συνεισίβαλον. The agrist here has its proper momentary sense, in contrast to the imperfect συνεισίβαλλον lower down. Abradatas' onset was joined at first by the charioteers nearest him; these, however, soon drew off in pursuit of fugitives, and only Abradatas' personal friends continued to support the attack upon the Egyptians.

ομοτράπεζοι. 'Table-companions.' Xenophon assigns such to Abradatas, apparently, on the analogy of Cyrus' δμοτραπεζοι: Abradatas also being a king. Their devotion may be compared to that of the Soldurii among the Gauls (Cæsar, B. G. iii. 22).

§ 31. ἄτε οἱ δυναμένων. 'Quippe our nequirent.' Cf. Jelf, 704. Cyrus' prediction (vi. 4, 17) that the very numbers and formation of the Egyptians would incapacitate them was thus fulfilled.

5του 8' ἐπιλάβοιτο...πάντα. Cf. Jelf, 831, 2, and 819, 2, β.

§ 32. ἐξαλλομένων. The sense generally given here is 'starting from the axle'—as the verb is used of limbs starting away from their sockets; but it seems simpler to take it (comparing ἐξήλλοντο of 27) as 'jumping,' 'jolting,' which might well cause the fall of Abradatas.

- $\hat{\eta}$ δὲ ἀπαθείς ἐγένοντο = $\hat{\eta}$ δὲ $\hat{\eta}$ σαν, ἀπαθείς γενόμενοι.
- § 33. δοράτων και ξυστών. ξυστά (properly a verbal adjective) are mentioned in iv. 6, 1 as cavalry-lances; the δόρατα are more especially the weapons of infantry.
 - § 34. ev akpais tais xepol. 'In their fingers.'

ύπὸ ταὶς μηχαναῖς ἐγένοντο. See Introduction.

ot έπι πάσι. 'The hindermost.' The phrase occurs for the first time in vi. 3, 25. There Cyrus tells them it is their duty πλείω φόβον παρέχειν τοῖς κακοῖς τοῦ ἀπὸ τῶν πολεμίων. They were picked troops or veterans, corresponding to the Roman triarii, veteranum militem spectatae virtuis (Livy, viii 8), who extremis subsidio deponebantur (Varro, L. L. v. 39).

dvarerauevol. With middle sense. Cf. Jelf. 365, 3.

§ 36. &φορῶντας. If this MS.-reading is right, the traditional interpretation aversos, 'while they were looking away,' seems the only possible one; but this use of the verb is without support. Madvig's conjecture ἀποροῦντας, 'while at a loss what to do,' is plausible at first sight; but he Egyptians at the moment of Cyrus' attack were not ἀποροῦντες, but at least holding their own. Perhaps χωροῦντας (cf. ἐχάρουν in section 33), while they were still advancing,' might be suggested.

- § 37. ev ταις πληγαίς. 'Inter iotus.' Cf. ev οίνφ, interpocula; ev δόρι, 'amid spear thrusts' (Helena 1122).
- § 38. **mpoowerovers. 'Impetu facto' is the translation of Philelphus, followed by Hutchinson; but the attack was already made. The sense rather seems to be, 'hurrying up—'; all pressed towards the place where Cyrus had fallen.

αναβάλλει αὐτόν. 'Mounts him.' This is spoken of by Xenophon (περὶ ἰππικῆς, vi. 12) as a Persian custom; and the office of helping the king to horse appears in Anab. iv. 4 as an honourable one, held by a satrap.

§ 40. Δνίβη. Sc. the τις of the previous sentence.

πλην το τῶν Αἰγυπτίων. 'Except what was Egyptian.' Cf. τὸ τῶν Ἐφόρων (Plato, Laws iv. 5), 'all that is meant by the name Eulors': and Jelf. 436, 5.

తరా
 $\epsilon \dots \delta \pi \lambda a$. 'So that only their arms' (i.e. their shields) 'were visible,'

- § 41. σωθήναι...είναι. The participle and the main verb here and in the Egyptians' answer stand in the closest connection; the δόκησι of being brave men is an inseparable condition of the σωθήναι: and the present participle shows that the opinion is regarded as abiding. 'To preserve their lives with honour' may perhaps serve as a translation.
- § 42. τοθντεθθεν. 'When that is allowed,' like the French puis in 'Et puis?' The Egyptians still doubt whether, granting that they have hitherto acquitted themselves well, they can honourably accept terms. καὶ in τίκαὶ καλὸν has its proper incressive force: 'what can we do, and, more than that, what honourable thing can we do?'

el των τε. i.e. τοῦτο καλὸν αν ποιοῖτε, εl.

ἐξόν. Cf. Jelf, 700.

§ 43. Τίνα εθεργεσίαν. Cognate accusative with εδ ποιεῖν (ἡμᾶς ἀξιώσεις;): 'what benefit will you decide to bestow upon us?'

δσον &ν... fi. Cf. Jelf, 829.

§ 44. γιγνώσκεσθαι. 'That they were known.' The acrist γνωσθήναι is more usual in this sense; but here the present which the speaker would use (γιγνωσκόμεθα), expressing existing relations, is kept in the oratio obliqua. The unusual sense of the word probably accounts for the reading of inferior MSS. συγγιγνώσκεσθαι. Crossus had made an alliance with the Egyptian king Amasis, according to Herodotus (i. 77).

§ 45. Eve. 'inland.' Of. Thucydides' use of $dvoict(\omega)$, 'to build away from the coast' (i. 7).

Adρισαν... Κυλλήνην. Both in Æolis. Larisa had also the name of Phriconis, like the neighbouring Cyme, which might point to its having originally been founded by a Locrian colony from mount Phricium.

§ 49. χρήσιμον έδόκει. Βα το φοβήσαι τους Ιππους.

αλλὰ γάρ. Cf. Jelf, 786, 4, 7. The ἀλλὰ anticipates the sentence οδτα δη...διάγουσι, and the γάρ, which properly belongs to the sentence οδτα τρέφειν...τούτων, is attracted toward the άλλὰ as ὰν is attracted away from its ordinary position in a sentence to οἶμαι or a similar verb, e.g. Anabasis vii. 7, 14, οῖομαι ὰν οδυ, ἔφη, ὑμᾶς ἀπολάβειν.

σχήμα. 'Equipment.' Herodotus (i. 80) gives in detail what Xenophon only implies in the lππεῖs of section 48, viz. that Cyrus had the baggage removed from the camels, and ἄνδρας ἐπ' αὐτὰς ἀνέβησε ἰππάδα στολὴν ἐνεσταλμένους.

CHAPTER II.

§ 1. μέντοι. Cf. Jelf, 730. The μέντοι as a whole contrasts the sentence Κροῖσος...ἀπεχώρει with the first sentence of the chapter; its first component μέν contrasts Crossus' action with that of the ἄλλα φῦλα (τὰ δ' ἄλλα). 'As for Crossus, he fied—; while the other contingents—.'

čπl Σαρδέων, 'Towards Sardis.' Cf. Jelf, 633, 1 b; while ἐπὶ Σάρδειs in section 2 is 'against Sardis.' Cf. Jelf, 635, 3 β.

δδοθ. Partitive genitive with δποι προσωτάτω.

- § 2. To Telxer=To epupatr. 'The citadel.'
- § 3. hydrato...atrois. 'Led the way for them.' With the dative this is most usually the sense of the verb in Attic writers (Xenophon showing some exceptions); while in the sense of 'holding command over' it takes the genitive. Herodotus (i. 84) gives a somewhat different account of the capture of Sardis.
- § 4. 84. 'Immediately.' Cf. Jelf, 720. As an emphatic form of & (='secondly'), this particle, following the temporal &s, gives the notion of direct sequence.

της πόλεως. Cf. όδοῦ in section 1.

§ 5. απαγαγών. Sc. τον στρατόν.

δπλα. 'Quarters.' The place of arms, where they were piled.
"f. Thucydides' ἐκ τῶν ἔπλων προϊέναι (i. 111), 'to advance beyond

- camp.' So of lχθῦs in Aristophanes (Wasps 789) is 'the fish-market'; τὰ ἄλφιτα='the breadmarket' (Knights 857); and Catullus' use of libelli (55, 4) for 'book-shops' may be compared.
- § 6. πασι Χαλδαίοις μακαριστούς. i.e. rich. The Chaldeans are described in iii. 2, 7 as forced to become mercenary soldiers by the poverty of their own rugged and mountainous country; and by their own confession (iii. 2, 25) some of them lived by free-booting, καὶ οὐτ' ὰν ἐπίσταιντο ἐργάζεσθαι οὐτ' ὰν δύναιντο....ἀεὶ γὰρ ἐληίζοντο ἡ ἐμισθοφόρουν. Some such were the 'three bands' who 'fell upon the camels and have carried them away, yea, and slain the servants with the edge of the sword,' as Job's messenger tells him (i. 17).
- μή θαυμάζετε κ.τ.λ. The threat is purposely obscure; καὶ λπιοῦσω ὑμῶν = 'even though you are allowed to depart' in safety for the present.
 - § 7. αὐτῶν, i.e. the Chaldeans.
 - τοῖς διαφυλάξασι. 'To those who have steadily (διά) held.'
- § 9. dyayeiv... Kpoisov. Herodotus' account of Cyrus' treatment of Crœsus, differing widely from Xenophon's, is in Book i. 86, 87.
- τοθτο. i.e. the name δεσπότης. έχειν and προσαγορεύειν are extensions of the predicate δίδωσι. Literally, 'This name does fate assign to you to possess and to me to call you by.'
- § 10. Kal or ye. Sc. $\chi a \hat{i} p e$. The γe here is best taken as emphasizing or only, not as connected with $\kappa a i$: just as in section 30 the particles $\mu \hat{e} \nu$ or have each its independent force, and do not coalesce.
 - åтар. 'But now.' Cf. Jelf, 771, 4.
- και βουλοίμην γ' ἀν. 'Yes, truly, for I should like.' Cf. Jelf, 735, 10. In this collocation, there seems often to be an illative sense, which has sometimes led to the variant γὰρ for γε in MSS. καὶ...γε is thus = καὶ...δὲ (see note on Ch. I. section 1), with the additional notion of inference. Cf. III. 20. 'A man who has been defeated in some trial of strength,' says Tigranes, 'thinks a little practice will enable him to retrieve his defeat: καὶ πόλεις γε ἀλοῦσαι συμμάχους προσλαβοῦσαι σίονται ἀναμαχέσασθαι ἄν· 'and (this is not strange, for) even cities in the hands of an enemy think that if they get allies they can retrieve their loss.'
 - § 11. av 81a48apfivat. Cf. Jelf, 429.
 - § 12. 'Αλλ', ξφη. "Well," said he.' The adversation of

the ἀλλὰ is as between Crossus' advice and Cyrus' difficulties: Crossus acknowledges the difficulties, 'but,' he says, 'there is a way out of them.'

Ausav. Partitive genitive after obs av.

ύπεσχόμην. The force of the δτι extends to this verb: '(let me tell them that I have obtained an undertaking from you—,) and that I promised—'

- ή μήν. 'In very truth.' The usual introduction of a clause containing promise. Cf. Jelf, 728, 3 a.
- § 13. ηξει. As 'to come in' is used, of revenue, in English; and so in section 14, τὰ ἐλθόντα, 'what has come in.'

ouolus. 'None the less;' perinde (ac si urbs non fuisset capta).

- § 14. ταθτα μέν δή ἄπαντα. 'All this, accordingly.' μέν δή is frequent in Xenophon as a continuative phrase to wind up a series of facts. Cf. 3, 2, 14; 4, 12; 5, 32, &c.; and Jelf, 720, 730.
- § 16. vov 86. 'But as it is.' Cf. the similar use of nuno in Cicero (De Divinatione, i. 30): 'we should have many more true dreams, if we went to bed integri: nunc, onusti cibo et vino, porturbata et confusa corninus.'
- § 17. τοθτο. This is generally taken as object to γνῶσιν, and ἀπιστούμενοι as epexegetic of it: 'when they know this, viz. that they are mistrusted.' Hertlein quotes several passages to support this construction, but in all of them the epexegetic participle is in the accusative, and has not reference (as here) to the nominative of the sentence: so that no parallel is established. It seems better to regard τοῦτο as object to a general notion of action implied in the verb οὐ φιλοῦσι: as if the sentence had, in the writer's mind, begun τοῦτο μή ὅτι θεὸς ἀλλὰ καὶ ἄνθρωποι...ποιοῦσ: and then the general statement had been replaced by the particular one, οὐ φιλοῦσι τοὺς ἀπιστοῦντας.

μή δτι. Cf. Jelf. 762, 2, 3.

§ 18. ἐπελ...ἀπέχοντος. 'However, after he had detected me in some very out-of-the-way doings, distant from Delphi as I was.' μέντοι resumes the narrative which has been interrupted by τοῦτο δ'...ἀπιστοῦντας. For ἔγνω with genitive, cf. Jelf, 485. The first καὶ is intensive of μάλα, as in the phrases καὶ κάρτα, καὶ πάνυ: the second = 'even,' is intensive of πρόσω. The μάλα ἄτοπα are narrated by Herodotus, 1. 46, sqq. Creesus, trying the credibility of the Delphic oracle, ordered the messengers he had sent thither to ask what he, the kin. of the

Lydians, was doing on a certain day reckoned from their departure from Sardis. On this day, 'he, having taken thought what things were beyond finding out or conjecture did with his own hands cut up a lamb and a tortoise and did seethe then together in a brazen pot, whereon was set a brazen lid.' The answer of the Pythia to Crossus' messengers was as follows:—

οίδα δ' έγω ψάμμου τ' άριθμόν και μέτρα θαλάσσης, και κωφού συνίημι, και ού φωνεύντος άκούω. όδμή μ' ές φρένας ήλθε κραταιρίνοιο χελώνης έψομένης έν χαλκφ & μ' άρνείοισι κρέεσσι, ή χαλκόν β' έπίεσται,

On receiving this Crossus was convinced of the oracle's power: thinking, as he implies here, that it was impossible for any human agency to have discovered to the Pythia the actions of one so πρόσω Δελφῶν ἀπέχοντος.

oδτω 8τi. 'Tum domum.' Herodotus (i. 85) tells us that Crossus had at some time of his prosperity consulted the oracle as to his dumb child's affliction; but his account differs considerably from Xenophon's in the order of events; and he makes no mention of the answer given in section 20.

deshaodμην ποτό. 'Had at last propitiated.' Cf. μόγις σδν πότε ἀνέφξετην θύραν—'so with reluctance he did at last open the door' (Plato, Protagoras, 314 B): and the use of the Latin aliquando in Cicero's 'collegi me aliquando' (Pro Cluentio, xix. 51).

§ 20. ob82... evecorato. The first ob82 negatives the whole sentence, the second negatives one particular of it, representations.

Sνησαν. The use of this word, with reference to baulked domestic hope, may be perhaps a Homeric reminiscence: in Odyssee xii 120 Telemachus says that Odysseus begat him, an only child, obb ἀπόνηνο, 'and had no joy thereof': and so Theseus (Odyssee xi. 323, 324) brought Ariadne for his wife out of Crete, obb ἀπόνηνο, for 'Artemis slew her.'

δ μέν...διετέλει. The imperfect looks as if Xenophon accepted without mention Herodotus' account (i. 85) that this dumb son suddenly received speech in time to save his father from death at the capture of Sardis.

δ δλ...ἀπώλετο. Cf. Herodotus i. 43. He was accidentally slain by the refugee Adrastus in a boar-hunt.

ytyvóokev. The present participle implies that the 'self-knowledge' is a process with which the 'faring happily through life' will exactly coincide.

- § 21. olóv r' elvas. Cf. Jelf, 755, 4.
- § 22. 5mb τοθ 'Aσσυρίου. See Introduction.

σὸν τῷ θεῷ 'By the god's help.'

§ 23. 2v 486800av. Cf. Jelf, 822.

όπο τοιούτων δὲ λόγων. 'By such speeches, I say.' The δὲ is resumptive. Cf. Jelf, 767, 4.

8 24. dpa. 'As it proved.' Cf. Jelf, 788, 5.

έκ θεών γεγονότι. Xenophon's genealogy of Cyrus is given in I. 2, 1: it goes back to Perseus, son of Zeus and Danae.

αμα τε...γενέσθαι. This was Gyges (cf. Herodotus i. 8-13), one of the αλχμοφόροι of Candaules, whom he slew.

§ 26. βουλήν. 'Time for taking counsel.' Cf. the use of νίκη in St. John, Ep. i. 5, 4, καὶ αῦτη ἐστὶν ἡ νίκη ἡ νίκησασα τὸν κόσμον—'the means of victory'; and Crœsus' words in § 27, μηδὲν...ἔτι βουλεύου, 'take no longer counsel with yourself.'

συν οξαπερ εξήτε. 'To which you were accustomed.' The addition of the preposition (like the addition of oum in Latin) lays stress on the noun it is joined to. Cf. Jelf, 623, 3 c.

§ 28. οῦτω δή. 'So then.' οῦτω is here continuative like staque, and not anticipatory of τωτερ, or the sentence would, unlike Xenophon's style, have no connection with the previous one.

δσπερ έγώ. κατεσκεύαζον SC.

dνθρώπων. 'Of human kind.' So Herodotus (i. 60) uses $\hat{\eta}$ $\tilde{u}νθρωποs$ in speaking of the woman dressed up by Pisistratus to represent Athene.

CHAPTER III.

§ 1. of µdyot. These were the priestly class among the Medes, originally belonging, like the Jewish Levites, to one tribe. Cyrus established a similar class among the Persians after the conquest of Babylon (viii. 23).

έξηγωνται. The tense used by the speaker in Oratio Recta is here kept in Oratio Obliqua. Cf. Jelf, 887, 1.

- § 3. Stramot Cfi. 'Because...he is not alive.' With the stopping adopted in the text, the servant's answer has reference to Cyrus' expression of wonder that Abradatas is not to be seen: '(he is not here) because—' Cf. I. 6, 36, where a question 'how is it possible to do 'so and so is answered by Fr: '(it is possible) because—' Another way of stopping the sentence is to make the servant's speech begin with 'a Starta, and regard Fr: as introducing the oratio recta, as it frequently does in New Testament Greek. Cf. Jelf. 802, obs. 8.
- § 4. wpbs...worau.6v. Xenophon doubtless means that the body was brought to the river to be washed, it being thought that there was greater purification in running water, Virgil's flumen virum (Aeneid ii. 719): but here as usual he is allowing Greek usages to colour his account; the Persians, according to Herodotus (i. 138), not even suffering themselves to wash their hands in a river. For Persian burial, cf. Herod. i. 140.
- § 5. of; etxe. Cf. note on section 23. A Greek corpse, after having been washed and anointed, was crowned with flowers and dressed in as costly a robe as the friends could get.
- § 6. evaluate...µnpóv. Cf. Jelf, as in note on section 24; and for the action, expressive of grief, Odyssee xiii. 198, where Odysseus, waking in Ithaca and not recognising his land, 'smote his two thighs with down-turned hands.'
- § 7. Sorts. This use of Sorts may either be regarded as coming under the instances given in Jelf, 816, 7, or as having a distributive force: 'all who were in charge of the cattle—were ordered.'

έπισφαγείη το 'A. i.e. in honour of Abradatas. The verb is originally used with the dative of place (τ d φ ψ, Hecuba 505, 'on the tomb'), and then with the dative of the person to whom the honour of sacrifice is given.

- § 8. Aunicohosenose. 'Came away in his grasp.' Cf. Virgil's use of segus in Aeneid vi. 146: the golden bough that is to be a gift to Proserpine 'ipse volens facilisque sequetur, Si to fata mount.'
 - § 9. scal...86. Cf. note on I. 1.

8εξαμένη 8ή. 'So soon as she had received it.' Cf. Jelf, 720, 2.

ral talks to. 'The other limbs too, if you must know.'
test is probably in origin a dative of the 2nd personal pronoun,
which from being used in the 'ethic' sense, passes into an intensive particle. Cf. Jelf, 736 sqq.

§ 10. ούχ ήκιστα. Pantheia had armed Abradatas with her own hands; her farewell speech to him before the battle is given in VI. 4, 5, where she tells him, swearing by their mutual love, that she would rather 'be clothed in earth' together with him ἀνδρὸς ἀγαθοῦ γενομένου, than live μετ' αἰσχυνομένου αἰσχυνομένη.

co τουτο...χαρίσαιτο. 'Never thought of his own chances, but always had the question before him, what he could do to serve you.' πείσοντο is the future in oratio obliqua: Abradatas would say τοῦτο ὅτι πείσονμαι, 'that (good or evil) which I shall have for my lot'; and the form of the clause with the simple future marks certainty; something, good or bad, was certain to happen to him from his action. This certainty he did not further trouble himself about; but what he did always think of was 'What can I do to serve Cyrus?' and the very form of the sentence here with optative and ἕν expresses modest doubt if he can serve Cyrus at all.

και γὰρ οδν. 'And so this is the end.' οδν (cf. Jelf, 737, 1, 2) originally emphasizes one set of facts in connection with another, bringing the second set into equality of importance with the first. This present phrase set out fully would be, in English, 'And (what I say is true), for—and this is quite certain—'

§ 12. συστήσω. Sc. σέ τινι.

ου μή...κρύψω. Cf. Jelf, 748.

αφικέσθαι. Pantheia uses this word as Ajax says (Soph. Aj. 690), έγὰ γὰρ εἶμ' ἐκεῖσ' ὅποι πορευτέον: ἀφικέσθαι is still more forcible, as meaning 'to reach the end' of a journey.

§ 13. ὁ μὲν δή. Cf. note on II. 14.

οίου...στέροιτο=δτι τοιούτου...στέροιτο. Cf. Jelf, 804, 10.

τρόφφ. She has not been previously mentioned. A Greek woman often kept even after marriage the slave who had nursed her as a child: thus Euripides, drawing from the social life around him, assigns a nurse to Medea and to Phædra.

§ 15. et... Son signature in this sense, for which cf. Jelf, 877, b, and the use of si in Cæsar's Minucium pramittit si quid celeritate itineris proficere possit (Bell. Gall. vi. 29): 'to see if he could gain any advantage—'

οδιτερ ἔταξεν. 'Where she had ordered them to stand.' After the word ἐστηκότες the following passage occurs in the MSS.: καὶ τῶν τὸ μνῆμα μέχρι τοῦ νῶν (these two words are omitted in the three principal MSS.) τῶν εὐνούχων κεχῶσθαι λέγεται·

and the play τη the στήλη του άνδρὸς και της γυναικὸς έπιγεγράφθαι φασὶ τὰ ἐνόματα, Σόρια γράμματα, κάτω δὲ είναι τρεῖς λέγουσι στήλας, και ἐπιγεγράφθαι σκηπτούχων. The reasons against the authenticity of this passage are (1) the unintelligible repetition in και νῦν...τοῦ νῦν; (2) the displacement of τῶν εἰνούχων; and (3)—as Hertlein asserts—the unlikeliness of a monument being inscribed with the names of σκηπτούχοι. This last reason is hardly satisfactory, for the σκηπτούχοι are undoubtedly the eunuchs, who might be well thought to deserve record of their loyalty; but the objections against the earlier part of the sentence are valid, and the latter part stands or falls with the former. If the words τοῦ νῦν are omitted, the sense then is that the monument was built so as to reach (from the place where Pantheia died, presumably,) 'up to the eunuchs,' i.e. the place where they died; a statement which does not much commend itself for sense or clearness. As no amount of conjecture will really mend the passage, it seems justifiably regarded as an interpolation.

§ 16. ex600n. This is the regular word for raising a sepulchral mound. Burning a corpse was eax some to the Persians (Herodotus, iii. 16), as thereby the fire-god would be polluted.

CHAPTER IV.

§ 1. of Kapes. Herodotus gives an account of this tribe in i. 171: the exuple xapes refers to the mountainous nature of the country.

are...exorres. Cf. Jelf. 704.

\$5... έρείψων. 'With the view of overthrowing.' Cf. Jelf, 690, obs. 2.

- § 2. σατράπην...Κιλίκων. 'To be satrap...over the Cilicians.' σατράπην is extension of the predicate έπεμψε Πέρσην.
 - § 3. **ὁποτέροις διαλέγοιτο**. Cf. Jelf, 419, 1.

 $\sigma \varphi \Delta_S.$ i.e. Adusius and that faction of the Carians to whom he was at the time speaking.

65 ... dv ... entrecev. Cf. Jelf, 429, 4.

with a the required that pledges of good faith should be given.'

σφάς. i.e. Adusius and his forces.

τψ Κύρου. This unusual collocation has occasioned the alteration τοῦ in the Wolfenbüttel MS.; but it is parallel to such constructions as ἐπὶ διαβολῆ τῆ ἐμῆ (Plato, Apol. 20 E).

- aυτὸς δὲ ὁμόσαι. So. ἡξίου, 'consented.' ἀξιῶ is 'to think due'; and hence its double sense, of thinking something due to oneself from others, 'claiming, requiring'; or of thinking something due to others from oneself: 'consenting, condescending.'
- § 4. els τὰ τείχη. One town, presumably the metropolis of Caria, is plainly meant: and the two factions may have held their separate ἐρόματα in the upper and lower parts of the town; Adusius holds his assembly between them, εἰς τὸ μέσον.
- robs έπικαιρίους. 'The chief men.' The word seems almost peculiar to Xenophon in this special sense; he uses it first of military command, in III. 3, 12, where the term is nearly equivalent to the modern 'staff-officers'; and then applies it to all who, as here, are in authority, civil or military. Anabasis iii. 1, 36 (quoted by Breitenbach and Hertlein), may illustrate the word: 'You (says Xenophon to the principal Greek officers) μέγιστον ἔχετε καιρόν: for all these soldiers look to you for guidance.'
- § 7. εξείη. This, or εξήει—a mere mistake of transposition -is the reading of the Codex Altorpiensis (now at Erlangen), the MS. which is generally ranked third in importance for this book of Xenophon. The Wolfenbüttel and other MSS, give Exer (posse), for which several editors adopt the easy emendation *xe4, and Sauppe conjectures &&e4. The acceptation of &xe4 as a reading depends on that view of 871 with infinitive according to which 871 merely shows that the words which follow are in oratio obliqua (in fact, bri = our inverted commas); and the construction is then direct infinitive after anexplrato. For 571 with infinitive cf. Jelf, 804, 7: the instances there given are often used to support the view just mentioned; but it is rightly pointed out there that in all the cases quoted the proper construction of the sentence has really been broken by a parenthesis coming between 871 and its verb, and has thus been forgotten. so that the following infinitive is really an anacoluthon. Now here there is no justification for anacoluthon: for there is no parenthesis, and we cannot suppose that the original construction of the sentence has been forgotten between 571 and Eyew. If therefore every is kept, we are admitting the theory that 871 can introduce an infinitive just as directly as it can introduce an indicative or optative: and this seems more questionable than receiving exem, even though the MS, that reads it has been obviously under the hands of a corrector, and is therefore of less authority than the Wolfenbüttel one.
- § 8. $\pi\epsilon$ (θοιντο. of Φρυγές sc. supplied from the preceding Φρυγίαν.
 - § 10. els xespas...86km. 'Put himself into Hystaspas'

hands, to await Cyrus' decision.' Only the context can determine, as it does plainly here, the meaning of els xeipas eldew run, which is also used of 'coming to blows with 'a man. For end sluy of. Jelf, 634, 3 a, e.

§ 11. τὰ σφέτερα. i.e. the Persian side.

τούτων. ἀφαιρεῖσθαι admitting two constructions (τινά τι and τινός τι), the genitive seems preferred here, to avoid the accumulation of accusatives. ἀφελομένουν refers to Hystaspas and Adusius.

- § 13. ήν τι καὶ κλέψωσι. 'If they do actually steal aught.'
- § 15. ξοτιν ξνθα. 'est ubi': 'there are times when.' μάλα tσχυρώς go together.
- ol πάντες σφενδονήται. 'The whole slinger-force' of any given army.
 - § 16. The emt Basulavos. 680r sc. cf. Jelf, 558, 1.

ob petov. Like the Latin amplies and minus used absolutely: 'four hundred thousand, not less.'

CHAPTER V.

- § 2. μέλλοιεν. Sc. of Βαβυλώνιοι; cf. note on IV. 8.
- κυκλουμένοις. Dativus incommodi. 'As they were wheeling.' Herodotus gives the dimensions of Babylon from his own observation, in i. 178: it was a square, covering 480 stadia, about 55 English miles.
 - ἐπ' ὀλίγων. ἀνθρώπων so. cf. Jelf, 633, 3 f.
 - τὸ βάθος. 'In depth': accusative of extent.
- § 3. στὰς κατὰ μέσον. The Persian troops are no longer περὶ τὴν πόλω, but withdrawing from it in phalanx. Cyrus takes up his position in the centre of the phalanx, and orders the heavy-armed men at either extremity to 'fold back' the phalanx (ἀναντύσσοντας τὴν φάλαγγα) by marching from front to rear past the main body which was halted (τὸ ἐστηκὸς τοῦ στρατεύματος), until they 'reached him, that is (καὶ), the centre': when the two divisions would join. The result of this is that the halted troops (οἱ μένοντες) get confidence from the increased depth given them by those who fall back (οἱ ἀπιόντες), while the latter feel securer in being covered by the μένοντες,
- § 5. τοὺς τελευταίους. The τελευταῖοι of this arrangement were, before the ἀνάπτυξιε, the πρωτοστάται at either extremity of the phalanx, and so άριστοι.

dwo των κεράτων. 'On the wings.' Cf. Jelf, 620, 3 b.

§ 6. επὶ πόδα. 'Backwards': facing the enemy. Jelf, 635, 3 d, translates 'step by step'; but the following στραφέστες shows that a backward movement is meant. ἐπὶ σκέλος is similarly used by Aristophanes (Birds, 383), where Kock quotes from Bekker's Anecdota 72, 31, χωρεῖν ἐπὶ σκέλος: τὸ ὁπίσω ἀναχωρεῖν, μὴ δόντα τοῖς ὑπεναντίοις τὰ νῶτα: with the illustration from Iliad xi. 547, ὁλίγον γόνν γουνὸς ἀμείβων, said of Ajax in his terror. The original sense, then, of ἐπὶ πόδα seems to be 'one foot after the other'—one foot, in retreat, taking the place of the other which was behind it.

έπ' ἀσπίδα. 'To the left,' the shield-side,

τόσφ 86. Cf. Jelf, 770, 1 obs. 2 b.

§ 7. οδτως...οψηλά. Herodotus (loc. cit.) gives 50 royal cubits as the breadth (about 85 feet), and 200 cubits as the height (about 341 feet).

τους άνδρας. i.e. the enemy. Both Xenophon and Thucydides use of άνδρες and of άνδρωτοι of enemies spoken of by enemies: perhaps there is a contemptuous sense in the expression, as we might say 'the fellows.'

- § 8. «የπεν...ξφη. This repetition, like our 'he said, said he,' seems to be originally colloquial, and as such is most frequently found in Plato: the intention evidently is to emphasize the thing said, just as in the also colloquial ¾ δ' δs followed by the name of the speaker, the emphasis is laid on the person saving.
- δ δὲ ποταμός. 'But the river—': δὲ is properly adversative here, introducing the mention of the river as opposed to the walls: as if Chrysantas meant 'The walls are impracticable: but the river—can nothing be made of that?'

8ύο...έστηκώς. Cf. Jelf, 708, 2 and 478.

- § 9. το μέρος. 'The (proper) share.' ἐκάστους is Madvig's conjecture for the MSS. ἐκάστου, which seems hardly Greek.
- § 10. ἀπολιπὸν...ποταμοθ. 'Leaving just space enough from the river for the erection of large towers.' δσον is abbreviated from (τοσοῦτον) δσον (ὰν ἀπολίποι τις), and τύρσεσι is dative expressing purpose.

ένθεν...τείχους. 'On both sides of the wall,' which was divided by the Euphrates.

πρὸς ἐαυτούς This is explained by the parallel passage (quoted by Zeune) in the compiler Zonaras (12th century A.D.): τον δὲ χοῦν ἀνέβαλον πρὸς τὸ στρατόπεδον.

§ 11. wheeplacous. '101 feet long.'

elot yes. The yes here has reference to wheepeness: '(he was able to do so) for they actually grow higher than that.'

καλ γάρ δή. This phrase, introducing the reason why the towers were built on foundations of palm-timber, continues the sentence directly from φοίνει δεμελώσεις, the words οἱ μεῖον....πεφωκόνει being parenthetic. δὶ = 'as a matter of fact.' Cyrus chose to make the piles of palm—which the geographer Strabo says grew abundantly about Babylon—because of the elastic resistance offered by palm-timber under the pressure of great weight. This elasticity is affirmed on the authority of Aristotle (in a book now lost) and of Plutarch (Symposiaca viii. 5) by Aulus Gellius, in the 3rd book, chapter 6, of his Attic Nights.

\$ 12. τούτους... πύργους. If this, the MS, reading, is kept. the translation is as follows: 'These timbers he used as a foundation in order to look as much like preparing a regular siege as possible, so that even if the river were to escape through into the trench it might not destroy the towers.' The latter clause. as... reproves, stands in close connection with the first, owes... weserwasser. Cyrus wished his real design, of drawing off the water of the Euphrates, to be misunderstood (we have seen him putting even Chrysantas off the track of a suggestion about the river, in section 9); he accordingly gives his trench the appearance of merely a defensive work (cf. his words 5mm; 57: thanforms the rest puldens big, in section 10, spoken to his own officers) to which the towers that cover the space between it and the Euphrates are a natural addition; and the choice of elastic palm-piles, 101 feet long, for the foundations of these towers, further helps out this idea: for of course towers, and especially towers that are meant to last through a long siege, require the strongest support they can get; and again, these supports must be long enough to be driven deep, and thus be secure against a possible incursion of the neighbouring river, the firmness of whose banks might be impaired by the trenching in its neighbourhood. This, then, is the view of his operations which Cyrus wanted the Babylonians to take: and the words as... எச்சுரசை would be what one Babylonian spectator might use in explanation to another of Cyrus' use of palm-piles (τούτους for the foundations of the towers. The difficulties that have been raised on this passage really come from a misunderstanding of the two consequential clauses : Swws ... www. www. (omére shows what Cyrus' own purpose as he would have expressed it to himself was; és... weepyeus shows his apparent purposewhich is subordinated logically and grammatically to the real one—as he would have others express it to themselves. It re-

mains to notice the various changes in text that have been proposed here. Dindorf brackets the whole passage; Breitenbach the words δπως...παρασκευαζομένω; all MS. authority, however, agrees in giving the whole passage as it stands in the present Hertlein, following Schneider and Weckherlin, is inclined to transpose as follows: καὶ πρώτον μέν πύργους ἐπὶ τῷ ποταμώ φκοδόμει, δπως δτι μάλιστα ξοίκοι πολιορκήσειν παρασκευα-(ομένω, φοίνιξι θεμελιώσας ου μείον ή πλεθοιαίοις, είσι γάο και μείζονες ή τοσοῦτοι το μήκος πεφυκότες τούτους δ' ύπετίθει τούτου ένεκα ώς εί και διαφύγοι ό ποταμός είς την τάφρον μη ανέλοι τους πύργους και γάρ δη πιεζόμενοι οι φοίνικες ύπο βάρους άνω κυρτοῦνται δοπερ οἱ δνοι οἱ κανθήλιοι. This, at first sight, seems to make everything clear. But the principle of transposition is one not lightly to be accepted in emendation, especially in writings like this, where whatever we have in MS. must be either the author's own or an interpolator's (not, as presumably in the Ethics. notes taken down by a philosopher's hearers), and where there is no indication of confusion in the best MSS. And consideration shows the proposal to arise from a misunderstanding of the Greek. Hertlein by his arrangement certainly means the words ώς ...κανθήλιοι to give Cyrus' real reason for using palm-piles: 'these he used as a foundation. so that even if the river were to escape through into the trench, it might not destroy the towers; for it is well known that palms under the pressure of a weight bend upwards-.' Now. el nal biactivos could only be said or thought by one who regarded the event διαφεύνειν as unlikely: whereas it was what Cyrus was really bringing to pass: to represent him as using precautions against such a result is contradictory to sense. And the Bapos, in Hertlein's arrangement, is evidently the weight of the in-flowing water, 'supposing it to escape': but it is difficult to see how a rush of water against the sides of piles should bring about the effect described by ανω κυρτοῦσθαι. Plutarch's words (loc. cit.) are illustrative of the meaning of κυρτοῦσθαι: Φοίνικος ξύλον αν ανωθεν επιθελε βαρὰ πιέζης, 'if you press a palm-timber down heavily with a weight from above, it does not yield, άλλα κυρτούται προς τουναντίον, 'but bends out to meet the hostile force, δσπερ ανθιστάμενον τῷ βιαζομένφ. The pressure is plainly thought of as coming from above, on to a palm-trunk in its length (and so, properly enough, of the weight of the towers resting on the palm-piles): and Xenophon illustrates this by comparison with a pack-ass' back, which bows out on either side to meet its burden.

ανίστη δέ. δὲ here answers the πρῶτον μὲν of section 11.

§ 13. εἴκοσιν ἐτῶν is predicative, not governed by πλέον (for which cf. note on Chapter IV. 16). As we might say εἶχον τὰ `ττήδεια ἄφθονα (predicative), 'they had their provisions in great

abundance,' so Exovres elkoouv étêv (cf. Jelf, 523, 2) = Exovres eksosacri.

868era pépa. Cf. Jelf, 582, 3, 4.

- § 14. κατεγέλων έννοσύμενοι el. 'Laughed scornfully to think that—' Cf. Jelf, 804, 9: and the similar use of si after words expressing wonder, in Latin; sciraris si patricat filius? (Plautus, Pseud. i. v. 27).
- § 15. at ráppot. The plural is used of the several divisions of the trench, the lengths e.g. between tower and tower.
- § 16. dreotémos. i.e. by cutting through the space (under the towers) between the Euphrates and the trench.
- § 17. 18 100 worshood. 'The difficulty of the river.' Cf. note on Chapter L 40.
- τους δ' διλλους συμμάχους. 'The rest, namely the allies.' One of the best illustrations of this use of διλος is in Plato's Gorgias, 473 D, where we have ότο τῶν τολιτῶν καὶ τῶν διλων ξένων, 'by the citizens and the others, namely the aliens.'
- § 18. Tobs twopfras. 'The inferior officers.' This use of the word is peculiar to Xenophon: the traperal appear as commissariat-officers in IL 1, 21, adjutants to generals in 31 (where trank is mentioned as equal to that of heralds and ambassadors), and apparently guards of honour to Cyrus himself in VI. 2, 13.
 - § 20. ημίν...δδοθ. 'Decessit nobis de via in urbom.'
- § 21. wold-...foover. Both the Wolfenbüttel and the Paris M88. have & after wald. For & with the future, cf. Jelf, 424, &. The Attic instances, however, are so doubtful as a whole, that omission of & seems the safer course. As to the matter of the sentence, it is worth while to compare Herodotus' view in i. 191. 'If the Babylonians,' he says, 'had known beforehand or learnt what was being wrought by Cyrus,' all would have been different: 'for they would have shut to all the little gates in the wall that opened upon the river, and would have mounted upon the walls that are built along the river's edges, and thus have caught' the Persians 'as in a fish-weel.' The Persians, it must be remembered, in advancing along the river-bed, had on

either side of them the wall surrounding one of the two divisions which the Euphrates made in Babylon.

- § 22. μη...βάλωσιν. So the Thebans, in their attempt on Platæa (Thucydides ii. 2 sqq.) suffered greatly from the women and slaves ἀπὸ τῶν οἰκιῶν...λίθοις τε καὶ κεράμφ βαλλόντων.
- § 23. δόδα. A collective singular, like πέραμος in Thucydides just quoted or πλίνθος and άμπελος in Thucydides iv. 90, 2. Cf. Jelf. 354.
 - § 24. Ιστε γάρ. See Introduction.

την ταχίστην. Cf. note on Chapter IV. 16.

§ 25. of dupl ton $\Gamma\omega\beta\rho\nu$ dan. 'Gobryas and those with him.' Cf. Jelf, 436 d.

βασιλείου είεν ως ... νυκτί. This passage is corrupt in the MSS., the various readings being as follows. The Wolfenbüttel MS., βασιλείου· ώς εν κώμφ· δοκεί γάρ; the Paris MS., βασιλείου ως εν κώμω δοκω γάρ; the Erlangen (Altorpiensis) MS., βασιλείου είεν κωμοδοκεί γάρ. Out of these variants, Muretus (Marc Antoine Muret, 1526-1585) proposed to read βασιλείου είεν, ως έν κωμφ. έν κωμφ γάρ δοκεί ή πόλις πάσα είναι τήδε τή νυκτί. The dropping of the second εν κώμφ might be paralleled by numerous cases: the elvas is purely conjectural. Stephanus (Henri Estienne, 1528-1598) in his edition of 1561 proposed èither βασιλείου, ως εν κωμφ δέι· κωμάζει γαρ ή πόλις πασα τήδε τή νυκτί (in this the ώς εν κώμφ δεῖ, 'ut in comissations oportet,' gives but a weak sense); or βασιλείου είεν κωμφδεί γὰρ ή πόλις, taking κωμφδεί as nearly equivalent to κωμάζει (this seems doubtful Greek): or the same reading-except that elev is omitted—as Muretus. Madvig conjectures ώς εν κώμφι εὐωχεῖται γάρ. The reading of the text is that adopted by Dindorf: for the place of γdo, cf. Jelf, 786: ώς ἐν κώμω, 'as it were in festival': abbreviated from ώs (αν δόξειεν) έν κώμφ; cf. note on Chapter I. 7. It seems, however, not impossible to accept the Wolfenbüttel MS. reading, thus: βασιλείου, ώς εν κώμφ ('as is natural in festival-time': cf. Jelf, 869, 5): Some? ydp-allowing an ellipsis of the substantive verb both after el nal and after donei. But ώs ἐν κώμφ has very much the look of a marginal gloss that has found its way into the text.

μέλλειν. Muretus' conjecture, accepted by most editors, for the MS. ἀμελεῖν.

- § 27. πρὸς φῶς πολύ. 'By a blaze of light.' So πρὸς σελήνην is 'by moonlight' (Hellen. v. 1, 9). Of, Varro's 'ad lucernam Aristophanis lucubravi' (L. L. 5, 1. 5).
 - § 29. ¿σπασμένον. With middle force.

- § 30. Kal...86. Cf. note on Chapter I. 1.
- δ δέ γε και άμυνόμενος. 'And a third, again, actually defending himself.' Cf. Jelf, 735, 10. The γε contrasts the last member of an enumeration with the preceding.
- § 31. τοὺς δ' ἀν...μένειν. τοὺς ἐν ταῖς οἰκίαις ἔνδον μένειν is object to κπρύττειν, '(he ordered) those who knew Assyrian to proclaim that all who were inside their houses should remain there.'

θανατώσοιτο. Oratio obliqua. The proclamation would run thus: τοὺς ἐν ταῖς οἰκίαις ἔνδον μένειν · (for the infinitive, cf. Jelf, 671 a): εἰ δέ τις ἔξω ληφθήσεται, θανατώσεται.

- § 32. τετιμωρημένοι. See Introduction.
- § 35. Sower isidescribed in II. iii. 1-16 as having called on his followers to decide whether the share of booty, if they conquered, should be equal among all, or proportioned to the merit of each. The latter course was chosen, and the arbitrement left to Cyrus.

οίσιτο. Oratio obliqua, after ἐκέλευε.

- § 36. Δε ξλαβον=τούτων οθε ξλαβον (cf. Jelf, 822), in which τούτων would be genitive after δεσπότας. διαλέγεσθαι sc. αὐτοῖς, 'to converse with them,' viz. the Babylonians.
- οθς ἔλαβον. Το an English mind the more natural construction would appear: προηγόρενε...διαλέγεσθαι οῖς ἔλαβον (=τούτοις οθς ἔλαβον) ὡς δεσπότας.
- § 37. ἔδοξεν αύτφ. For this anacoluthon, cf. Jelf, 900. ἔδοξεν αύτφ, 'it seemed good to him,' is equivalent to έγνω, 'he determined,' which would give a regular and grammatical construction. Another instance may be quoted from IV. 2, 3 where ἐγνοηθέγτες is taken up by ταῦτα ἐνθυμουμένοις ἔδοξεν.
- Sq...φανείη. Of. Jelf, 810, 1: δτι ἡκιστα ἐπιφθόνως (δ τι being accusative of extent, quam minime invidiose) go together. With σπάνιος may be compared Tacitus' 'rarus egressu' of Nero (Annals xv. 53).
- § 38. ἀμήχανοι τὸ πλήθος. 'In impracticable number.' πλήθος is accusative of extent: the etymological sense of dμήχανος is 'possessing (or later, as here, 'allowing of ') no μηχανή, no way of dealing' with a thing. In the following clause μηχανή has the peculiarly Attic sense (like the English 'management' in one acceptation) of 'trickery.'
 - § 39. Sumpétal. Cf. note on section 18.
- öπότε...φανείη. Of. note on Chapter I. 10. The force of the mal would be given in English by stress on the word 'friends.'

διωσόμεθα. This, or διωσόμεθα (ἔως can go with either, cf. Jelf, 840 sqq.), is the MS. reading: and if it be kept, the rather forced sense, 'get rid of,' seems the necessary one: Philelphus' 'dimoveamus' is literal, but Cyrus and his friends have no intention of 'forcing a way through' the crowd. Perhaps διωσόμεθα might be suggested as a reading: and the sense of ἔως διωσόμεθα would then be 'while we go through with' the crowd, i.e. go through the various requests, complaints, &o., which it has to make: for which use of διαφέρειν cf. διαφέρειν τον πόλεμον in Herodotus i. 25, and ξυνεχῶς τὸν πόλεμον διαφέρειν 'to prosecute the war continuously' in Thucydides i. 11. 2.

§ 40. "Apa...διαλυθήναι. 'Well, sirs, it is time to separate now.' This is the MS. reading, which requires some alteration, as δρα (except in the Greek of the New Testament) does not begin a sentence. The simplest emendation is δρα, with or without a note of interrogation after διαλυθήναι: cf. Jelf, 873, 2, where this passage is quoted. δρα, 'It is time,' with the omission of καιούς, is Cobet's emendation, adopted by Dindorf.

δίκην...ἀναγκαίων. Literally, 'having paid the penalty (of their attendance) at the hands of all natural wants.' δίκην διδόναι όπο θεῶν in Plato's Gorgias 525 B is 'to give satisfaction at the hands of the gods' = 'to be punished by the gods.' Here, the 'natural wants' of food, drink, etc. have been neglected by Cyrus' friends while in day-long attendance on him, and they accordingly 'give satisfaction at the hands of' (= 'receive punishment from') these wants, in bodily discomfort.

- § 41. \$voτοφόρων. Probably cavalry: cf. note on chapter I, 33.
- μηδένα...ή. An abbreviation of μηδένα άλλον ή ·(cf. Jelf, 779): quam is similarly used with ellipsis of aliter in late Latin.
- § 42. τοις μέν...καταπεπραχέναι. 'As far as the gods are concerned, it would be impossible to charge them with our not having hitherto accomplished all our wishes.' The construction is as follows: ἔχοιμεν ἀν (main verb) μέμψασθαι...καταπεπραχέναι (direct object) τοῖς θεοῖς (dative with verb of blaming) οὐδὲν (accusative of extent). For το μὴ οὐχι...καταπεπραχέναι of. Jelf, 750, 2: the μὴ οὐ is used with μέμψασθαι, as the notion of 'blame' implies domial (of duty done). ἐνχόμεθα is the MS. reading: if kept, the present is exactly like the English tense in 'all we wish': where the idea of a particular time of wishing is subordinated to the general notion of wish. The use of the present in Virgil's Cratera anticum, quem dat (= cuius est datrix) Sidonia Dido (Æn. ix. 266), may also be compared: in connection with this, Gossrau's note on Æn. iv. 228 is exustive.

- § 45. Show. 'Presumably.'
- ή τινα ή οδδένα. 'Few or none': like Persius' 'vol due vol nome' (Sat. i. 2).
- cyà δè...θεραπετειν. 'But what I meant this class of people to do, was...to make interest with you...'

Scoperous moosureris. 'Asking you for an introduction.'

§ 46. So. See. The regular construction after remarks would be so or Seve... Sea (cf. Jelf, 863, 2d): but a kind of attraction with Seva, the direct accusative after expression, seems to have influenced the sentence. Because I viewed the conditions of war as making it wrong for a commander to be behind-hand...

TO clare. Accusative of extent.

owavious 18stv. 'Rares visu.' Cf. Jelf, 667, obs. 4. Curtius in the Elucidations to his Greek Grammar (Abbott's translation, p. 221 sqq.) points out that the original form of the Infinitive in -µewu is probably the locative case of an abstract substantive in -µewu: thus when joined with an adjective the infinitive denotes the sphere in which the meaning of the adjective is realised. Thus philos where - casy in the doing.'

- § 47. \$5... & Topo Pros. Cf. Jelf, 701.
- § 48. δ...φήσας είναι. This refers to the παιδικός λόγος which Xenophon tells in I. 27. When Cyrus, at about the age of 17, was recalled from the Median court by his father, he took leave of his kinsfolk with a kiss, νόμφ Περσική: Artabasus, a Mede, to get the same favour, pretended that he was also a relation: and actually got two kisses.
- § 48. fi kales. 'Right well.' fi is probably pronominal in origin, with the meaning 'thus,' 'in this way (and no other)'; and so passes into the sense assigned it by the presumably 4th century (A.D.) grammarian Hesychius, *** truly,' as an intensive particle.

ware goes with exceptor.

§ 49. deayyethan. This is told in IV. 1, 22 sqq. Artabasus was chosen by Cyrus 'to publish to the Medes what Cyarares had said': namely, that any Mede who liked might join the Persian contingent which under Cyrus was about to follow up the first victory over the Assyrians. See Introduction.

§ 50. Ypkárioi. Cf. IV. 2, 3-20.

prov... ayawaves. 'We all but carried them about in our arms, such was our affection.' Parallels to this evidently pro-

verbial expression are Plato's ἐπὶ ταῖs κεφαλαῖs περιφέρειν (Rep. x. 600 D: quoted by Breitenbach), and Terence's in sinu gestare (Adelphoe iv. 5, 75).

- § 51. ἐπεί γε μέντοι. 'When, however.' γε emphasizes ἐπεί. μέντοι here and in the following clauses contrasts what follows with the already existing difficulty (ἄδη ἔργον σου ἢν μεταλαβεῖν, but I still cherished hope, which, however, was soon dashed).
- § 52. ἔνθεν ὁρμήθημεν. The frontiers of Assyria and Media.
- § 53. M(9pn). The Persian Sun-God. His worship was established early in the imperial period at Rome, and thence spread widely.
 - TOL. Of, note on Chapter III. 9.
- § 54. et µèv...µeθéξοµεv. For the aposiopesis cf. Jelf, 860, 3 c.
- maker as. 'Once again'—referring to his previous mission, mentioned in section 49.
- § 55. AAA. Of. Jelf, 774, obs. 3. The word here is adversative to Cyrus' whole speech:—'you have shown us your difficulties,—but I will show you there is no need they should continue.'
 - § 56. τοθτο. i.e. τὸ πλήθος.
 - ξχεις=àνακεκτημένον ξχεις.
 - obg...eln. Of. Jelf, 831, 4 a.
- § 57. 'Eστίς. Another transference of Greek usages: Hestia (who does not appear in the list of Persian deities given by Herodotus i. 131) was invoked first in all Greek sacrifices and had the first portion offered to her: οὐ γὰρ ὅτερ σου, says the Homeric hymn to Hestia, line 4,

είλαπίναι θνητοῖσιν, Ιν' οὐ πρώτη πυμάτη τε Έστίη ἀρχόμενος σπένδει μελιηδέα οἶνον.

έξηγοθντο. *θύευ* вс.

- § 60. wepl whelerou. Cf. Jelf, 632, 2 g.
- - καὶ διὰ τοῦτο. 'For this reason, if for no other.'

- § 63. Kal...ye. Cf. note on Chapter II. 10.
- § 65. εl 8è...&ρα. 'And if, as may perhaps be the case.'
- Ti is accusative of extent.

πάντας... εθνούχους. 'He employed eunuchs for every post of personal service to himself.' À construction, similarly awkward at first sight, is quoted by Hertlein from Plato, Republic, vi. 503 B: τοὺς ἀκριβεστάτους φύλακας φιλοσόφους δεῖ καθιστάτω, 'we must make the most rigid guardians out of philosophers.'

¿λάττονας. 'Fewer.'

- § 70. δπως μή ἀνήσουσι. Cf. Jelf, 812, 1 and 2.
- § 71. δμοτίμους. 'Peers': the Persian nobles who had 'shared equally' in the highest Persian culture.

emikalpiol Cf. note on section 7.

- § 72. ofteres. '(Subjects) who.'
- § 73. μηθείς γε. The γε here (cf. note on chapter II. 10) emphasizes μηθείς, and is not connected with the preceding and.
- § 74. τὸ μέντοι...γιγνάσκω. 'With regard, however, to the future, this is my judgment.' τὸ ἐκ τοῦδε (cf. note on Chapter I. 11) is direct object to γεγνάσκω.
- τάχυ...Εσεσθαι. The regular construction after (γεγνόσκα) 5τι would have been ταχὸ ἡμεῖε δλίγου ἔξιοι ἡμῖν αὐτοῖε ἐσόμεθα. This is lost sight of in the length of the intervening clauses, and a new construction is introduced with φημι. Of. note on section 37.
 - TOL. Cf. note on Chapter III. 9.
- § 75. rd...yevicea. With proper acrist force: 'the having been once.'
 - atrot. i.e. toù elra (dyathr årtea), implied in th yeresta.
- and the object $\gamma \epsilon$. $\gamma \epsilon$ emphasizes objects: ral is merely copulative.
- The original sense of πάλω, as in Homer, is one of place, 'backwards': from which the notion of change easily develops. So in the following clause πάλω τρέπεται is 'takes a backward turn.'
 - § 76. eyévero. 'Has happened.'
- odesti τοθτο äver συφροσύνης...γίγνεται. 'When you come to that, it is no longer a matter to be accomplished without temperance—' Cf. the similar use, in positive clauses, of #8η: Jelf, 719, 4 b.

§ 77. άλλως τε κάν. i.e. άλλως τε καὶ ἄν: 'especially if': literally, 'both in other cases and also if.'

έπιβουλευθέντες. The Assyrian king having been the aggressor.

§ 78. μετά...αὐτοῖς. The MS. reading is μετὰ τοῦτο κράτιστον, followed in the Paris and Wolfenbüttel MSS. by αὐτοῖς, in the Erlangen MS. by ἡμῶν αὐτοῖς. κράτιστον certainly looks like a marginal gloss on τὸ μετὰ τοῦτο, which means 'the thing next' (as we say, next-best) 'to this (favour of the gods)': and Dindorf accordingly strikes it out. The sense is the same with any of the readings: viz. 'The next best thing to this, however, we must get for ourselves.'

å £ 100v. 'To determine.'

μέν οδν. Of, note on Chapter I. 30.

§ 79. αὐτούς. Βο. ἡμᾶs.

ώσπερ γε. 'Just as absolutely as.'

olκειότατα...βούλωνται. 'Whatever they wish for is most their own,' i.e. most readily attainable. The alteration of & &ν into δταν (making οἰκειότατα refer to δπλα, 'most familiar') is against all MS, authority.

§ 80. 4π' α trà in. This is Cobet's emendation for the MSS. ἀπίοι or είγ. ἀπίοι would be doubtful Greek: ἀπίγ, an easy correction, is difficult to get sense from: Breitenbach, who reads it, appears to take it as 'starts in pursuit of them' ἀπό, 'from,' some given starting-place: but this meaning is unsupported in Greek (though the Latin abire in Primus abit Nisus, Æn. v. 318, is thus used), and the 'toil beforehand' (προποτήσαs) does not agree with mere starting. 'Leaving (the arena),' to claim the prize, seems a more likely interpretation, though itself not satisfactory. Cobet's simple alteration gives the meaning of 'advancing to lay hand on' the ἀγαθά: with which Virgil's ad præmia venit (Æn. v. 345) may be compared.

ανευ...τινός. 'Unless the gaining it fulfils some real want'; literally, 'without the obtaining of a thing as one who wants it...'

§ 81. των ἐνδεεστέρων βίου. 'Over those whose means are inferior to his.' βίου, 'means of living,' is genitive after ἐνδεεστέρων (cf. Jelf, 529, 1).

4s—after τοσούτφ. Cf. Jelf, 862 and 863. πεινήσαs and the following acrist participles have their proper past force: 'after having suffered hunger' etc.

§ 82. if aprovov. Cf. note on Chapter I. 9: the expression here is a still further abbreviation.

§ 83. &v wpocno(µe8c. 'Should we allow ourselves.' Cf. note on Chapter I. 13.

Ewerra. 'Why, then...' Cf. Jelf, 874, 6.

άλλ' δτι. 'Or because.' 'Aλλά has really its adversative force: 'But (if none of these be the reason) is it because—?'

§ 84. of Sopreportioner. The question is really independent, and the of is therefore kept even though of precedes.

και μήν. 'And, in truth.' Cf. Jelf, 728 c.

§ 85. wos. 'In what respect?'

evr(µovs. 'Noblea.' For their mode of life in Persia, see Introduction, II.

§ 86. Kal... 86. Cf. note on Chapter I. 1.

οίς αν ήμων γίγνωνται=εί το ήμων (παίδες) γενήσονται.

BOOK VIII.

For the Context, and the Proper Names in the Narrative, see Introduction I. and Summary of Book VII.

CHAPTER I.

- § 1. 'Αλλά κατενόησα. 'Well, sirs, I have noticed often enough before now—' Cf. note on VII. 5, 55. ἀλλά is really adversative even here, forming the preparation as it does to Chrysantas' objection δ δέ μοι...δηλώσαι. For μέν δή, emphasizing πολλάκις, cf Jelf, 721, 1 sqq.
- of re ydp... Kepós re. 'For just as...even so.' Cf. Jelf, 754, 3: and the use of qua...qua (qua sacrum qua publicum, 'sacred and profane alike,' Plant. Trin. 4. 3. 39) in Latin. The particle is probably relative, thus denoting, in cases where it is doubled as here, that where one thing is predicated, there another is inseparably found.

δπως μήποτε...ἐπιλείψει. Cf. note on VII. 5, 70.

4 &v. '(The means) by which.'

§ 2. δή. 'Pray.' Cf. Jelf, as in note on μέν δή above.

έπειδὰν ἄρξωνται. 'Supposing them at any time to have begun.' Cf. Jelf, 841, and 842, 6.

οικήσειαν. Apparently passive sense, as very commonly in Plato.

- **Swo. Set.** 'Their destination': literally, 'where it behoves' a ship to arrive: and as the duty of the ship to arrive at its destination is conceived of as universal, not affected by accidents of time or place, the verb stands unmodified in the present indicative.
- § 3. cl τοίνυν...οῦτως. 'If, therefore...then.' For τοίνυν cf. Jelf, 790: οδτως, introducing the apodosis, is an emphasized abbreviation of what has been said in the protasis: and thus is frequently found, after aorist participles, to introduce the main verb. In section 30, it follows δτων.
 - § 4. καθήκη. πείθεσθαι BC.

τοσοθτον...δσον. Accusative of extent.

ταύτην. 'This state, I say.' Emphasizing τὴν...ἐθέλουσαν, a frequent usage in Xenophon: e.g. VII. 5, 75, τὸ ἀγαθοὺς ἄνδρας γενέσθαι τοῦτο: 79, τοῖς ἀεὶ ἐγγυτάτω τῶν ὅπλων οδοι τουτοῖς: cf. Jelf, 658, 1. With Chrysantas' (or rather, Xenophon's) doctrine of obedience may be compared the conversation between Socrates and Pericles in the Memorabilia (iii. 5): where the latter complains that the Athenians 'actually pride themselves on despising those in power,' and is told by Socrates that there is still hope, seeing that discipline does yet hold ἐν τοῖς ναυτικοῖς and τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσι and τοῖς χοροῖς: and so long as any germ of discipline abides, a state must not be despaired of.

§ 5. ἀρχεῖον. The palace of the Babylonian kings, in which Cyrus had taken up his dwelling: VII. 5, 57. Chrysantas is proposing Cyrus' suggestion made in VII. 5, 85: on which cf. note and references.

χρήσθαι. Extension of predicate παρέχωμεν: cf. Jelf, 669, 2: δ τι accusative of extent: δέη χρήσθαι sc.

και τυθτο γάρ. Of. Jelf, 786, 8.

ού μη δυνήσεται. Cf. Jelf, 748.

δ τι. '(Anything) in which.' Accusative of extent.

αύτψ. Like ἡμῖν following, dative of advantage.

ểπ' ἀγαθφ̂. Cf. note on VII. 4, 3.

χρήσεται. ήμεν вс.

§ 6. οδτω δή. 'Thereupon immediately.' Cf. notes on section 3, and VII. 3, 9.

βοσόληται. The mood and tense of the oratio recta (παρέχομεν ήμῶς αὐτούς σοι χρῆσθαι ὅ τι ἀν βούλη) is here kept, while in ἀφείη the regular form of oratio obliqua appears. Cf. Jelf, 887.

§ 7. Θεραπεύουσι. For the asyndeton cf. Jelf, 792, 1 c.: and Plato, Rep. 337 E: Γνα Σωκράτης τὸ εἰωθὸς διαπράξηται, αὐτὸς μὲν μὴ ἀποκρίνηται.

ἐν τῷ λόγφ. In VII. 5, 72 sqq.

§ 8. μèν οδν. μèν is answered by δὲ in Kυρὸς δ' ἐπὶ of the next section. οδν, 'accordingly,' introduces its clause as a consequence of the sentence in section 6 ἔδοξε...ἀφείη; the intermediate sentences being parenthetic.

συνδόξαν. Cf. note on VII. 1, 42.

§ 9. Kal...86. Cf. note on VII. 1, 1.

βέλτιστα χρήσθαι. 'In greatest efficiency.' βέλτιστα is predicative after παρέχειν, and χρήσθαι infinitive of sphere: cf. note on VII. 5, 46.

§ 10. of. 'Sibi': the dative, after the preposition in $\sigma v \mu$ - $\phi \dot{\nu} \lambda a \kappa a s$.

native to four: but the case is attracted by the preceding relative of: cf. Jelf, 824, 1 sqq.

&ς βέλτιστοι. Cf. note on VII, 5, 87.

ούκετι. Cf. note on VII. 5, 76. το δε λαβόντα κατέχειν ούκετι τοῦτο ἀνεῦ σωφροσύνης...γίγνεται.

τούτου. Just as τούτουs in the preceding clause has emphasized οθε...ἔχεω, so does this neuter τούτου, genitive after ἐπιμέλειων, emphasize ὅπως...ἔσουντο: cf. note on section 4. The whole passage might be turned thus: 'But with respect to those whose help in keeping his good fortune he thought needful thave, in his desire that they should be as good men as possible he did not, as in the cases mentioned before, entrust the charge of this point to others, but regarded it as his own business.'

ληπτίον...καταστατίον. Cf. Jelf, 613.

§ 11. scal...yc. 'And, lastly': a collocation here introducing a final clause as the most important of the series. Cf. Jelf, 735, 10.

§ 12. olw Set. Cf. Jelf, 822 sqq.

ένόμιζε...ἀρετής. 'He determined that the same practice of virtue should be his as well': literally, 'he considered that the same practice of virtue belonged (i.e. as a duty) to him as well.' It seems hardly justifiable to say that νομίζειν ever really

- άξιοῦν, and in the present case there is no need to press the word out of its ordinary meaning in the active.

otov TE. Cf. Jelf, 755, 4.

§ 13. as. 'On the other hand.'

έπιμελείσθαι Epexegetic infinitive to ασχολίαν.

§ 14. οδτω δή. 'Sio igitur': οδτω referring to previous clauses and δή continuing the narrative.

ή σχόλη. 'The (needful) leisure.'

κατενόησε πως. 'He happened to consider.' The addition of πως ('somehow') seems due to the Attic fondness for softening down all definite assertions, and particularly such as describe states of mind.

- § 15. και τῷ Κόρφ. και couples Cyrus' case with that of the στρατηγόs in the previous section: Cyrus, as well as the ideal στρατηγόs, got his business done by giving a few orders.
 - § 16. την μέν δη σχολήν. Cf. note on VII. 3. 2.

πρώτον μέν. Cf. Jelf as in note on section 6.

όπόσοι...μή παρείεν. Cf. Jelf, 832.

- § 16. αν ἐθέλειν. Cf. Jelf, 429. The αν is repeated before πράττειν: cf. Jelf, 432.
- όρωντ' αν δ τι πράττοιεν. 'They would be seen in whatever they did.' The omitted antecedent to the relative δ τι would be an accusative of extent. For the optative here and in παρεῖεν following, cf. Jelf, 831, 3.
- § 17. ἐκέλευσεν ἄν. 'He would bid': as ἤκον ἃν in the next sentence is 'They would come.' Cf. Jelf, 424, 3 β, and 855 β.
- έπελ...γένοιτο. 'So, whenever this happened.' Cf. Jelf, 843, 2, with obs.; and the similar passage in VII. 1, 10 there quoted.
 - § 18. θεραπεύειν. 'To pay their court.'
- § 20. strakoson Sc. the τs implied in the following $\tau o \hat{v} \tau o \nu$.

de estavo Like enexever de above.

§ 21. $\epsilon \pi \epsilon \ell \pi \epsilon \rho$... These words stand in the best MSS, the variant being $\epsilon \pi \epsilon \ell \pi \epsilon \rho$ appear abraw $\hbar \nu$, in the Erlangen (Altorpiensis) MS., which seems to have originated (as Zeune points out) in a copyist's confusion of the beginning of $\epsilon \nu \delta \mu \iota \ell \epsilon$ with $\epsilon \ell$ in $\epsilon \ell$ abros lower down, thus giving abraw $\epsilon \ell$ abros, to make sense of which $\hbar \nu$ was added after $\epsilon \nu \delta \mu \nu$ later. The words as they stand in the text have but little force: Cyrus' view of the justice of his sovereignty can hardly be said to affect

the force of his example: and the opinion of Schneider, who bracketed the clause in his edition of 1790, seems rightly adopted by later editors.

§ 22. aloddreodat...doket. Cf. narerónsé ws in section 14. It is possible that Socrates' influence, faintly traceable in Xenophon, may be present in these avoidances of positive statement.

βλέποντα. 'Living and seeing.' βλέπειν is commonly used as – 'living' (seeing the light of day) in the tragedians (οὐ ταὐτόν, ὁ παῖ, τῷ βλέπειν τὸ κατθανεῖν says Hecuba in the Troades 627); and Χεπορhon expands this idea in the following sentence. With his personification of law in a king may be contrasted Aristotle's view of law as νοῦς ὅνευ ὁρέξεως, 'passionless reason,' in the Politics iii. 16, 5: the rule of which is the rule necessarily of God and of reason, while the rule of man must have some admixture of the animal (τὸ θηρίον); ἢ τε γὰρ ἐπιθυμία τοιοῦτον (i.e. animal), καὶ ὁ θυμὸς ἄρχοντας διαστρέφει καὶ τοὺς ἀρίστους ὅνθρας.

§ 23. οδτω 8ή. Cf. note on section 14.

ol µdyos. Cf. note on VII. 5, 35.

§ 24. of two goes with diamére: 8 is continuative.

ην θεραπεύωσι. Cf. note on section 6, where the subjunctive βούληται is similarly kept in oratio obliqua.

Kal...8€. Cf. note on VII. 1, 1.

§ 25. οι πλειν...δοκούντων. We may compare Eteocles' words in Aeschylus (Septem contra Thebas 595) 'In' every deed no greater ill is there than evil company ':—for before now

. . . . Ευνεισβάς πλοΐον εύσεβής άνήρ ναύταισι θερμοίς καὶ πανουργία τινι δλωλεν άνδρων ξύν θεοπτύστω γένει •

and Horace witnesses to the same feeling among the Romans of four centuries later, in his 'Votabo... fragilom solvat phaselon' (Odes iii. 2, 26).

§ 26. περί πολλού. Cf. Jelf, 632, 2 g.

πορίζεσθαι. τὰ κέρδη sç.

 $\phi \epsilon \tau^{*}$ dv. For the place of $\delta \nu$ cf. Jelf, 424, 3γ : the conditional particle seems attracted towards the verb expressing opinion.

§ 28. μη γάρ δτι. For μη...δτι, cf. Jelf, 762, 2: and for γάρ, referring to τοῦδε, and not translated in English, Jelf, 786, 1β.

- § 30. οι γε ασθενέστεροι. 'The weaker, naturally enough': as contrasted with § μάλιστα εξεστιν ὑβρίζειν.
- § 31. &ς...φεύγοντας. The abstracts aiδῶ and σωφροσύνην are resolved into the persons whose actions fall under either term, and these persons stand in apposition to the abstracts. Perhaps all the cases of a so-called absolute accusative with ωs may be explained as accusatives with indirect or implied government. Of. Jelf, 703, c.
- § 32. προπονείν...εὐφροσυνῶν. Zeune, followed by Liddell and Scott, gives προπονείν τῶν εἰφρ. the sense of 'working so as to obtain enjoyments.' If the words as they stand are kept, this interpretation seems the only possible one, and εἰφροσυνῶν must be taken as partitive genitive: for προπονεῖν takes regularly an accusative of that which is won by the previous labour. The only alternative seems to be the striking out of τῶν εἰφρ.; but it appears in all the MSS.
- § 33. τοιγαρούν. 'So then, to sum up.' obv gives the sense of finality; cf. note on VII. 3, 10.
 - § 34. μèν δή. Cf. note on VII. 3, 13.
 - ка1...86. Cf. note on VII. 1, 1.
- § 36. την έγκράτειαν...φέρειν. ἐγκράτειαν and πόνους...φέρειν are both accusative (of thing, as κοινῶνας is of person, taught) after προσείθιζε. A similar mixture of accusative noun and accusative sentence is frequent in Taoitus: e.g. 'scelera principis et finem adesse imperio—iaoiunt' (Annals xv. 50, 1).
 - ξ 37. τὰς μελέτας. ί.θ. τὰς πολεμικάς μ.
 - § 38. µévelv. olkoi sc.

wapaδείσους. 'Parks.' The literal meaning of this Graecized Persian word (given by Kiepert as, in Zend, pairidaeza) appears to be 'enclosure.' παράδεισοι are described in Xenophon's Occonomics (iv. 13) as 'gardens πάντων καλῶν τε καὶ ἀγαθῶν μεστοὶ ὁπόσα ἡ γῆ φύειν ἐθέλει'; and the keeping of beasts of the chase in them seems originally to have been a secondary consideration, to judge from Cyrus' account in I. 4, 11 (the beasts in Astyages' park are λεπτὰ καὶ ψωραλέα, καὶ τὸ μὲν αὐτῶν χωλὸν ἦν, τὸ δὲ κολοβόν). Quintus Curtius (viii. 1, 11) describes them, probably from Greek sources, as spatiosas silvas, orebris perennium aquarum fontibus amoenas; muris cinguntur, turresque habont venantium recoptacula. The word passed into later Hebrew, and becomes biblical in the Septuagint use of it to translate the Eden of Genesis.

σκηπτούχους. 'Wand-bearers.' What their functions were is not quite certain; but that one of them was to guard the

sovereign's person appears from 3, 15 below. The attendants of Pantheia, herself a queen, are called σκηντοῦχοι in the (probably interpolated) passage VII. 3, 15.

§ 39. Tolyapour. Cf. note on section 33.

πολύ μέν...πολύ δέ. Cf. Jelf, 764, obs. 3, c. The original meaning of the particles, 'firstly'—'secondly,' is clearest when they are used as here with a repeated word.

μέν 8ή. Cf. note on VII. 3, 13.

Espais. Cf. Chapter IV. 3 seqq.

§ 40. τοθ Κύρου. Cf. Jelf, 485. The sentence &s...διαφέρεω is object to καταμαθεῖν: τοῦ Κύρου is exactly parallel to the English genitive in the phrase 'to notice anything of (i.e. as existing in the case of) anyone.'

καταγοητεύειν. 'Use trickery with them.' Plato defines τους γοητευθύντας (Rep. iii. 413 B end) as those who change a previously-held opinion ή υφ' ήδουής κηληθέντες ή υπό φόβου τι δείσωντες.

γοθν. 'At any rate': whether our δόξα is right or wrong. Cf. Jelf, 737, 8 sqq.; and II. 1, 5 (quoted by Hertlein): Cyaxares says that the Assyrian king will bring enormous forces of cavalry and chariots, πεζοὸς δέ, οἶμαι παμπόλλους: εἰάθει γοῦν, ὁπότε δεῦρ' ἐμβάλλοι: 'and infantry, I suppose, in very large numbers: he is wont to do so, at any rate' (whether my present supposition is right or wrong) 'whenever he invades this country.'

στολην...Μηδικήν. Herodotus (vii. 62) gives the Persian dress—which he says in the following chapter is really Μηδική και οὐ Περσική, it having been adopted (i. 135) by the Persians, νομίσωντεν τῆς ἐωντῶν εἶναι καλλίω—as a high-crowned hat (τιδρα) of felt: sleeved tunic (κιθῶν χειριδωτὸς) of various colours: and trousers (ἀναξυρίδες). Ammian, writing from personal knowledge of the Persians of the 4th century A.D., shows that the splendour of their dress was still preserved: indumentis operiuntur lumine colorum fulgentibus vario: these are open at the side, but still inter calcoos et verticem nihil videtur intectum (xxiii 6).

§ 41. τοιαθτα...τι. 'Such as most easily allow the wearer to add some artificial heightening without detection.' καὶ ὑποταθεμένους τι λαθεῖν (καὶ='even') is subject to μάλιστα ἔστι (ἔστι=ἔξεστι: cf. Jelf, 669, 1). Aristophanes frequently mentions Περσικαὶ (ἐμβάδες) as women's foot-covering, enclosing the whole foot (περιέφυσαν, Clouds 151), like a modern boot; this would easily admit of false soles being put in.

§ 42. μήτε πτύοντες. In L 2, 16 Xenophon mentions this as one of the μαρτύρια, among the Persians as he knew them, of their moderation in living: ταῦτα...οὐκ ἃν ἐδύναντο ποιεῦν, εἰ μὴ καὶ διαίτη μετρία ἐχρῶντο καὶ τὸ ὑγρὸν ἐκπονοῦντες ἀνήλισκον ὥστε ἀλλη πρ (in sweat) ἀποχωρεῦν: and the habit was in force in Ammian's time still (loo. oit.).

§ 43. μèν 8ή. Cf. note on VII. 2, 14.

§ 44. καὶ γάρ. Cf. Jelf, 786, 7.

έστε ἐμφάγοιέν τι. 'While they took a little food.' (f. note on VII. 1, 1.

§ 46. πολλούς δὲ...αὐτοῖς. The sentence loses the relative construction (οὐς...ἐώρα) with which it began, and is broken into detached independent clauses, which are gathered up by ὑπὸτούτων οὖν. Cf. Jelf, 833.

παθείν τι here and in section 45 is a good instance of Greek euphemism; the $\tau\iota = \kappa \alpha \kappa \delta \nu$ $\tau\iota$; cf. the English 'If anything happens to me.'

§ 47. και τα άπο τούτων. 'Their relations, too, with himself.'

ταύτην. Object attracted into agreement with κατάλυσικ, predicate.

§ 48. &s ofv. 'In what way, then.'

CHAPTER II.

§ 1. γάρ. Continuative particle, not translated in linglish: cf. note on I. 28.

τοὸς γνωσθέντας ὡς φιλοθσι. 'Those who are known to love.' The active construction γιγνώσκω σε ὡς φιλεῖς is logically carried out in the passive γιγνώσκη ὡς φίλεις.

åν δύνασθαι. Cf. note on I. 26.

ξ 2. ἐως μὲν οδν. 'So long, then, as.' The particles are independent of each other, μὲν being answered by δὲ in ἐπειδὴ δὲ lower down, and οδν being continuative.

**mpowortv. 'Labouring for them': the regular sense with a following genitive, to which the use in Chapter I. 32 is an exception.

τω συνηδόμενος...φανερὸς εἶναι. 'By plainly showing that he rejoiced with them.' Of. for the construction Thucydides' $\tau \bar{\varphi} \mu h \pi \rho o \epsilon \chi \omega \nu \epsilon \pi \epsilon \lambda \theta \epsilon \tilde{\imath} \nu \delta \pi \sigma \rho \epsilon \pi \epsilon \tau \omega$, '(the would-be transgressor) is deterred by not having the better of his adversary in attacking,' III. 11, 1, quoted by Jelf, 672, 4.

τούτους. Cf. note on I. 4.

έγένετο...εὐεργετείν. Cf. Jelf, 669, 1, obs. 1.

dwb...8απάνης. 'That can be bestowed at the same cost.' Cf. Jelf, 620, 8 e.

 \S 5. Hérrot. 'However.' Properly adversative to an implied doubt of the previous statement.

τψ δντι...τραπέζης. Cf. Jelf, 780 a.

έξειργασμέναι έἰσί. 'Are found to be elaborated.' A similar force is in the following ἐκπεπόνηται: cf. Jelf, 899, 3.

dyams. 'Is content.'

aνάγκη...ποιείν. 'It follows necessarily, then, that the man occupied in work that takes shortest time is always bound to do this work best': as he has most time to spend upon his work, he will naturally (in Xenophon's view) turn out that work best. διατρίβειν (originally with χρόνον, which is then omitted) is 'to spend time.' For τοῦτον, of. note on I. 4. καl has its copulative force with the two superlatives: as the ἔργαν is βραχότατον so also ought it to be done ὅρματα. With διηναγκάσθαι of. ἡναγκάσθαι in VII. 5, 60; the perfect marks the compulsion as a thing that has often happened and is constantly recurring.

- § 6. ἀνάγκη...ἔχειν. 'Things must, I imagine, in his case, go even as they may': i.e. anyhow. The construction is (πάντα) οδτως ἔχειν τούτφ (dat. incommodi) ώς ὰν ἔκαστον προχωρή ἀνάγκη (ἐστίν). For ὡς ὰν with subjunctive cf. Jelf, 868, 3. προχωρείν is 'to go (well or ill),' of things: so ὡς...προχωρή is literally 'in whatever way each thing may go.'
 - § 7. µèv...obv. Cf. note on I. 8.
 - § 8. φανεροί. είσὶ sc. βασιλεί. φίλοι sc.

ψέλια...χρυσυχάλινοι. These three are frequently mentioned together as bestowed by Persian kings: in the Anabasis (i. 2, 27) they are called a roul(εται παρά βασιλεῖ τίμια.

- δή. 'As a matter of fact.'
- § 9. &8uváoθη. 'Was ever able.' The form is one of Xenophon's Ionisms: the regular Attic being &8uvhθη.
 - \$ 11. ἐκ τούτου δή. 'From this fact, accordingly.'

wood 82 Kal. 'Besides, too.'

- τοθ φάσκοντος goes with παντός.
- § 12. οδκουν δπως. οδν, which has coalesced with οδκ as it does so often with relatives (δοτισοῦν, e.g.), is continuative, 'so then': for οδχ δπως of. Jelf. 762, 2.
 - § 13. excivor tolvov. 'Now he certainly.' Cf. Jelf, 790, 2.

λέγεται κατάδηλος είναι αν αισχυνθείς. 'Is spoken of as showing himself susceptible of shame.' κατάδηλος είναι αισχυνθείς is parallel to φανερός είναι συνηδόμενος in section 2: αν modifies αίσχυνθείς into 'likely to feel shame': cf. Jelf, 429, 4.

μηδενλ...οδτως...ήττώμενος. 'At being outdone in nothing so much.' ἡττώμενος being equivalent to el ἡττῶτο takes, in its dative of sphere μηδενί, μἡ as the negative. οδτως qualifies αἰσχυνθείς.

- § 14. τόν τε γάρ νομέα...τόν τε βασιλέα. Cf. note on I. 1.
- h...είδαιμονία. Not, 'which (i.e. the using them) is the happiness of sheep' (the Greek for this would be b...evdayworla), but 'so far as there is a happiness of sheep,' so far as sheep can be spoken of as happy. The clause goes back in reference to εὐδαίμονα τὰ κτήνη ποιοῦντα: and fully set out the sentence would appear thus: έφη χρηναι τον νομέα, ποιούντα τὰ κτήνη εὐδαίμονα, (την εὐδαιμονίαν 'to the extent of the happiness') η δη (έστι) προβάτων εὐδαιμονία, χρησθαι αὐτοιs. With the timehonoured comparison of king and shepherd, it is worth while to compare the sophistic view as given by Thrasymachus in the Republic (343 B). Socrates is there ridiculed for thinking that shepherds look to the good of their flocks, or rulers to the good of their subjects disinterestedly: the truth being that the shepherd, in the sophistic view, so far from looking to the good of the flock, looks, ώσπερ δαιτυμόνα τινα καλ μέλλοντα έστιάσεσθαι, προς την εθωχίαν, η αδ προς το άποδόσθαι, like a banqueter and one who is going to make good cheer, to the feasting he shall have out of them, or, may be, to the selling them ' (345 c).
- elmep. 'Siquidem, seeing that.' $\tau \delta ... \pi \epsilon \rho \nu \gamma l \gamma \nu \epsilon \sigma \delta a$ is subject to obder $\theta a \nu \mu a \sigma \tau \delta \nu$ ($\delta \sigma \tau l$). Breitenbach takes it as in apposition to $\gamma \nu \delta \mu n \nu$, and $\epsilon l \pi \epsilon \rho$ evidently as $= \delta \tau \iota$ after $\theta a \nu \mu a \sigma \tau \delta \nu$, thus giving an entirely different sense: 'It was no wonder, then, that

he held this determination, namely, to be emulous of surpassing all men in attention (to his friends).' But this makes $\epsilon i \pi \epsilon \rho = \epsilon i$, which is altogether without support.

- § 15. ¿\$6v. Cf. Jelf, 700.
- ¿ξ δτου...είμι. 'ex quo tempore sum': cf. Jelf, 396, 2.
- § 16. φάναι λέγεται sc.
- αν δύναιτο. 'Could (on emergency).'
- § 17. Φέρειν. Cf. Jelf, 669, 2.
- δ δη 'Υστάσπας είπεν. 'Then he, Hystaspas, said.' δη emphasizes the personality of Hystaspas as contrasted with the πάντει who have received him as Cyrus' friend.
 - § 17. †8n. 'Now and henceforth.'
 - § 18. 1v...xp1 90at. Cf. note on I. 5.
- § 19. φάναι. Repeated after elπείν (λέγεται) as έφη after elπειν in VII. 5, 48, and frequently.
- \$5...θησαυροί. 'That even I' (careless as you think me) 'have treasures.'
 - § 20. eyà ydp. Cf. note on I. § 28.
 - δ μεν. i.e. την απληστίαν.
 - § 21. ¿weiðav... κτήσωνται. Cf. note on I. 2.
- § 22. πράγματα. Predicative after έχουσι: 'their superfluous wealth they possess as a trouble to them.' Here the primary sense of the phrase is found: its secondary one is seen above in ἀριθμοῦντες...πράγματα έχουσι, 'they are troubled': where πράγματα really ceases to have an independent existence as a word, and the verb and its accusative coalesce into one idea.
- § 22. **The ** Submit': by acquiescing in the infirmity of human nature.

καὶ ὀρέγομαι. 'In grasping at.' καὶ is epexegetic, like the Latin atque in Livy's 'clamore atque assensu,' 'with shouts of approval' (shouts that were approval), xxi. 3: cf. Jelf 759, 1.

κουφοτέρους. 'Of lighter heart': cf. Horace's non practer solitum leves' (Odes I. vi. 20).

- § 23. μέν δή. Cf. notes on VII. 3, 13.
- § 24. τούτου. Of. notes on I. 4 and 10.
- τούς τε. τε is here connective of the two sentences #δοξεν...

air φ and τους... εθέλειν: this usage being most common in Thucydides; cf. Jelf, 754, 7.

τῷ τελεῖν ἀθέλειν. 'By being willing to pay them well.' Herodotus (i. 197) speaks of the Babylonians as having no physicians: so their introduction probably was a matter of difficulty: and τελεῖν seems to resemble the English 'pay' in having also the secondary sense of 'paying highly' for a thing. The income of an laτρὸs who was paid by the state, first of Aegina, then of Athens, and then of Samos, is given by Herodotus (iii. 131) as severally one talent, 100 minae, and two talents: i.e. allowing for the difference of the talent, about £344, £407, and £487.

008èv...5 τι ούχί. Cf. Jelf, 824, 2.

- § 25. τ ots... λ a μ βdvev. 'By means of the things' (i.e. drugs, &c.) 'which he received from him' (i.e. Cyrus): literally, 'by means of the things (got) from him, whenever he received them.' The present participle expresses the indefinite frequency of the receiving: cf. Jelf, 705 γ and δ .
- § 26. ταθτα μέν. μέν contrasts ταθτα with ol dydres obτou and τφ Κόρφ with τοῦς αρίστοις, in the following clause: cf. note on VII. 1, 3.
- § 27. $\tau \hat{\varphi}$ 8:Kal φ . Instrumental dative : 'by the justice of his case.'
- § 28. wolver. 'Free states': where the $\delta\hat{\eta}\mu\sigma$ would represent the sovereign whose favour was sought.

CHAPTER III.

§ 1. μεμηχανημένων. With middle sense, like ἐσπασμένον in VII. 5, 29.

των άλλων=των συμμάχων.

§ 3. 4840408 84. 'He then went on to bring out': for 34 cf. note on VII. 3, 9; the imperfect marks the continuance of the main action.

oblev. Accusative of extent: cf. οὐδεν φειδόμενος τῶν ਜπων, of Abradatas' charge, in VII. 1, 29.

τὸ μέρος. 'The (due) share.'

§ 4. ἔφη. Cf. note on II. 19.

ού γὰρ...δοκῶ. 'Why, do I not seem—'? literally, '(you ask this) because I do not seem—?' Cf. Jelf, 786, 1, obs. 1.

- άμίλει. 'Be sure': literally, 'do not trouble yourself,' imperative from ἀμελῶ: then, like the Latin imperative puta ('for instance') passing into an adverb or conjunction.
- § 5. o6τω 8ή. 'Tum demum,' 'hereupon': cf. note on VII. 3, 9.

See Introduction under Phoraulas.

τοθτον 8ή. Cf. notes on I. 4, and VII. 3, 9.

κάλλιστα 18εΐν. 'In the way fairest to be seen.' κάλλιστα is neuter adjective plural 'used adverbially': for the infinitive cf. note on VII. 5, 46.

- § 6. δπως...γένηται. Cf. note on δτι αν βούληται, Ι. 6.
- § 7. emel [Solev. Cf. Jelf, 843, 1.

όπότε...τάξεις. Cf. Jelf, 840.

ου μόνον γε. τάξω ΒC.

§ 8. ἐπελέληστο. 'Immediately forgot': cf. the similar use of the pluperfect to express the speedy sequence of one action or state after another in I. 4, 1 (quoted by Breitenbach): and Jelf, 400.

συμβουλεύσας &ν. When he had given counsel in each case. &ν with the acrist participle has the same force as with the indicative acrist in section 17 (ἐκέλευσεν &ν), on which cf. note.

- ό μεν δή Φεραύλας. Resumptive of ὁ δε συμβουλεύσας etc.
- § 9. The 8800. Partitive genitive: cf. VII. 5, 10 Erber kal Erber toû Telxous.

els τετρακισχιλίους. Cf. note on VII. 1, 4.

είς τέτταρας. 'Four deep.' Cf. Jelf, 625, 3 d.

Steeproτes... βασιλεύς. The sdrows was an upper coat, worn with empty sleeves (as seen in Hungarian costume at the present day); through these sleeves the laweds was required, in the presence of the king, to thrust his arms, (than which the sleeves were much longer) and to betoken thus, by renouncing the use of his hands, his complete submission to his sovereign. This is explained in detail in the Hellenics ii, 1, 8. The sculptured ruins of Persepolis give many illustrations of such processions as Xenophon here describes: some groups from them are figured in Seemann's Kunsthistorische Bilderbogen, 36–39.

§ 10. οἱ δὲ ἄλλοι σύμμαχοι. Of. note on VIL 5, 17.

§ 11. τψ Δι. Cf. note on VII. 1, 1.

πολο goes with μάλλον χρηναι χρησθαι οδονται.

- § 12. of two. In apposition with dous: cf. Jelf, 467, obs. 6.
- § 13. δρθήν...τιάραν. The wearing the τιάρα upright is mentioned in Anabasis II. 5, 23 as a distinction belonging to the king only: all Persian nobles were it ἐπτυγμένην, 'falling in a fold,' καὶ προβάλλουσαν εἰς τὸ μέτωπον (Scholiast on Aristophanes' Birds 487).

μεσόλευκον. 'Striped with white': cf. the 'royal apparel of blue and white' in Esther viii. 15.

§ 14. tàs 8è...eïxe. In contrast to his lumeîs: the sleeves being evidently shorter.

δωωσοθν. 'However it was': cf. Jelf, 737, 7.

- § 15. σθν τοις παλτοις. 'With the (customary) javelins.' duch τους τριακοσίους. 'To about the number of 300 in
- all.' Cf. Jelf, 455, 1.
 § 16. twwets...verouserouse 'The original horsemen': those
- \$ 16. twweeς...γενομένοι. The original norsemen : those whom Cyrus had first made horsemen of, as described in Book IV. 3, 3 seqq.
 - § 19. των σημείων=των στίχων, section 9.
- § 20. τούτους...ἔκαστον. The English construction is: ἐκάλει τούτους καθ' ἔνα ἔκαστον πρὸς αὐτόν, πέμπων τινα.
 - § 21. dvd kpdros. Cf. Jelf, 624, 3 a

σολοικότερος. 'Somewhat boorish.' The word seems originally applied to barbarisms in language (as the derivation accepted by the Greeks,—from Σόλο, the Cilician town, where Attic was corrupted—would imply): and thence transferred to conduct, as πλημμελης (a term originally used of music) was.

- § 23. αὐτοῦ. i.e. Δαϊφέρνου: genitive after δστερον.
- § 24. δλοκαύτησαν. A Greek usage on solemn occasions: the Persians, according to Herodotus (i. 132), used no altar in sacrifice, and did not burn the offering, but boiled it.
- ήρωσι. So Xerxes, before crossing the Hellespont, bids his men pray τοῖσι θεοῖσι τοὶ Περσίδα γῆν λελόγχασι (Herod. vii. 53).
- § 25. τῶν ἀποστάντων. 'Who had revolted.' This is Madvig's conjecture for the MS. δ προστατῶν or (in the Erlangen MS.) τῶν τάντων. Gadatas could be not called 'the commander' of the Assyrians, and τῶν τάντων gives little sense.

άπέλιπεν άρα. 'He actually out-stripped.' Cf. Jelf, 788, 5 (the different stopping there adopted not really altering the sense), and VII. 3, 6 there quoted.

- § 26. Str. Introducing oratio recta: cf. Jelf, 802, obs. 8.
- χάριν...καταθέσθαι. Object to δεξαίμην: cf. note on I. 36. The infinitive has a potential sense (cf. note on VII. 1, 1 όποπειν): 'I would not take a kingdom, but the chance of laying up a store of gratitude with some good man I would take.'
- § 27. και μήν. 'See here—.' Cf. Jelf, 728 c, end: the phrase introduces something either unexpected, or (as here) developing as a novelty from what has gone before.
- § 29. ἀλλ' οδ μέντοι. 'Well, but surely not...' μέντοι emphasizes οδ: cf. Jelf. 730 a.
- συγε. English would emphasize the asserted action—'Yes, you have—': Greek, in cases like this where an action is matter of debate between two persons (either as to its occurrence or as to its propriety), emphasizes the person addressed. Under this head comes the frequent use of μh σύγε in prohibitions: eg. Iocasta, dissuading Eteocles from following after ambition, says (Phoenissae 531) τί τῆς κακίστης δαμώνων ἐφίεσαι φιλοτιμίας, $\tau a\hat{c}$; μh σύγ' ἄδικος \hat{h} θεός: where English would say 'nay, do not so.'
 - § 30. και πως: 'And how comes it that—'?
 μαινόμενος γάρ. Cf. Jelf, 786, obs. 1.
 - § 31. καί...γε. Cf. note on VII. 2. 10.
- § 32. Sobrat more morphoan. 'To grant me to bring it to pass.' $\pi oi \hat{\eta} \sigma a$ ($\ell \mu \hat{\epsilon}$ sc., subject accusative) seems inserted as antithesis to $\ell \pi oi \eta \sigma a \nu$ before.
- § 33. Tov... \$00v. 'The ox, then (which fell to his share).' Cf. Jelf, 444, obs. 3.
 - § 34. πλήν. 'Only.' Cf. Jelf, 773, obs. 4.
- § 37. ποίων πλουσίων; 'What rich men are you talking about?' The Latin qualis is similarly used in repeating a person's words with surprise or irony.

μέν οὖν. Immo, 'nay, rather': cf. Jelf, 880 g.

TOL. 'I tell you': cf. note on VII. 3, 9.

την...παιδείαν. Of, Introduction, § IV.

§ 40. fi vdp: 'Why, do you actually—?' Cf. Jelf, 878, 1, and 786, 2.

πλείω...δεί. For the asyndeton, cf. note on I. 7.

§ 42. π oλλαπλάσια έμοθ. 'Many times more than I. Of. Jelf, 502.

ήδύ. *οδτω* ες.

§ 46. eyérov. Horace's tempus erat dapibus (Odes I. xxxvii. 4) may be compared with this use of the acrist: the Sacan might have become happy some time ago.

χρω γε. 'Make use (of them), as far as that goes.'

μηδὲν ἄλλο. The general sense of action which is felt to be coming in τρέφε influences this accusative: so that the sense = μηδὲν ἄλλο ποίει ἡ...τρέφε.

§ 47. η μήν. Cf. note on VII. 2, 12.

§ 48. η. Cf. note on βούληται, I. 6.

CHAPTER IV.

§ 2. odd έκαθεζε. 'Did not sit, any more (than the σκηπτούχοι)': cf. the similar use of μηδέ in VII. 1, 20: δπως μηδέ οδτοι σχολίζωσι.

advot. 'By themselves.'

§ 3. Sour. The hypothesis is put generally, as Xenophon is not thinking of any particular case. 'Supposing these to be more, the same arrangement holds good.'

§ 4. τοθτο. Cf. note on I. 1, 4.

§ 6. $\pi \circ \lambda \lambda d$. 'In great abundance': predicative with elva.

μόνον. 'By himself.'

ξργον...δεόμενον. 'Giving himself trouble to ask.'

Ectiv ols. 'To some.' Cf. Jelf, 817, 5.

§ 7. εἶπεν ἄρα. 'Could not help saying.' ἄρα marks εἶπεν as (here a natural) consequence of the circumstances previously stated: the assertion in Jelf as quoted on III. 25 seems mistaken in its exclusion of this sense of ἄρα.

άλλ' ἐγώ. 'Well, I-.' Cf. note on I. 1.

ή μήν. 'Verily.' Cf. note on VII. 2, 12.

§ 8. καὶ...καὶ ἐπιδείκνυμαι. 'And, what is more, I actually show forth....' μἐν δη emphasizes the first καί, as introducing generally some addition to Gobryas' opinion (cf. Jelf, 721, I sqq.); the second καὶ introduces the particular addition ἐπιδείκνυμαι. Similarly, two negatives are found, one negativing a clause generally, the other negativing some particular of it, as in VII. 2, 20.

- struction is; ἐπιδείκνυσθαι τὰ μὲν (στρατηγίας ἔργα) δεῖ (τινα) κακῶς ποιοῦντα ἀνθράπους, etc.
 - § 9. omemivov. 'Had well drunk.'
- τούναντίον τούτου. Accusative of extent with $d\chi\theta o(\mu\eta\eta,$ 'Just the contrary of that, I should be angry...'
 - λέγε δή μοι. 'Tell me, then...' Cf. Jelf, 721, 1 sqq.
- «ὑφήμει. 'Do not ask such a question': literally, 'speak words of good omen,' a request, like Terence's 'Bona verba, quaeso' (Andria i. 2, 33), implying a protest against the previous speaker's utterance as outrageous.
 - άλλ' όπακούου. 'Or, in obeying—.' Cf. note on VII. 5, 83. πράττοιμι. Cf. Jelf, 881, 3: and Chapter I. 16,
- § 10. τίνος μὴν ἄνεκα. 'Well, then, why—?' The use of μὴν in interrogative phrases may perhaps be paralleled by our colloquial 'Look here—.' The question it introduces is thrown into contrast with the previously stated facts. Cf. Jelf, 728, 1 seqq.
- ή λέγω; 'Am I really to say?' λέγω is interrogative subjunctive (cf. εἴπω τι τῶν εἰωθότων, ἄ δέσποτα; Frogs, 1): for ή cf. note on VII. 5, 48.
- § 11. ήσθήσομαι μεν οδν. 'I shall be glad, rather...' Cf. note on 3, 37.
- § 12. "Hoav. Like Hestia in VII. 5, 57, unknown to Herodotus as a Persian deity.
- τὸ Περσικόν. δρχημα sc. This is described in Anabasis vi. 1, 10: the dancer alternately sank on his knees and rose to his full height, beating time to the music with two shields.
- § 13. δτε...συνεγένου. Cf. V. 2, 7 seqq., where Gobryas puts all his possessions in Oyrus' power, and makes him guardian of his daughter: but seems somewhat sceptical as to Oyrus' praise of the ἀγαθοί φίλοι from among whom she is to find a husband.
 - κάγά. 'I, too...': as well as you, in answering Hystaspas.
- § 15. ekweinata...ewieneven. These and other treasures of Gobryas are described in V. 2, 7 as greatly astonishing the Persians on the surrender of his stronghold.
 - § 16. η μήν. 'I promise you.' Cf. note on VII. 2, 12.
- συγγεγραμμένα. 'In writing.' This seems very likely to have been spoken in mere jest: but Breitenbach, referring to the Memorabilia iv. 2, 1, 8 (where Euthydemus is described as

collecting γράμματα πολλά of sophists and poets), regards it as a transference of Greek usages to the Assyrians.

- obx...82. 'I rather think I shall give': literally, 'I do not know if (I shall)...I may give.' obx ob' el forms one phrase, almost=lows: 30 is deliberative subjunctive: cf. Jelf, 417.
- § 17. καλ...καλ οι άλλοι δέ. 'And,' said Cyrus, 'what is more, Hystaspas—yes, and you others too here present—.' Of. notes on section 8 above and VII. 1, 1 (καὶ οἱ άλλοι δὲ).
- § 18. Kåyé. 'I too--' as well as Gobryas, who has a daughter to give away.
- § 21. σιμή. One who is σιμός, says Socrates to Glaucon in Rep. 474 D, will be praised as ἐπίχαρις, 'full of grace,' while τὸ γρυπὸν βασιλικὸν φάτε εἶναι: and we may compare Lucretius' simula silona ac saturast (iv. 1169) for the Roman view.

- § 22. \psi vxp\$. 'Frigid': in the double sense of making inspired jests and of being, like the Tennysonian Arthur,
 - '. cold,
 High, self-contained, and passionless—':

as he had shown himself in the matter of Pantheia (V. 1).

§ 23. γελώντων δέ. αὐτῶν sc. Cf. Jelf, 695, 8, obs. 1.

Teter*...et: 'Well, and would you not give a good deal to have said that, and to have it reported to her with whom you wish to stand well as a pretty fellow?' For **Tetera cf. note on VII. 5, 83: the colloquial 'Then do you mean to say that you would not...' exactly parallels the Greek. *παμπόλλον is genitive of price after πρίαιο, which has δοτε...εἰρῆσθαι ('the possibility of this having been said by you') for its object: δτι...εί is epexegetic of εὐδοκιμεῖν, as δπως φανεῖσθε is of φιλονικίαν in VII. 1.18.

- § 24. συνεστρατεύετο. Cf. III. 1, 43.
- τφ 8' Υρκανίφ. Artuchas (V. 3, 38).
- § 25. πολλαπλασίων...χρημάτων. οὐσία 80.
- \$-27. 'Αρτάβαζος. Cf. note on VII. 5, 48.
- &s...παρασκευάζου. 'Be sure that I shall wait on, and not die off, and so prepare yourself.' Cf. Jelf, 702.
- σκηνή. 'Banquet': a frequent use in Xenophon, probably military in origin; the place of meeting is identified with the meeting itself, as in our use of 'drawing-room.'
- \S 28. whir. (retrue) so, 'except those,' Cf. Jelf, 773, obs. 4.

\$ 29. Sumpérais. Cf. note on VII. 5, 18.

έκείνους. ί.θ. τοις μυριάρχοις.

§ 30. δρχων...δοκιμάζων. Cf. note on VII. 5, 8 (δόο... έστηκός).

ιδιώτας. 'Privates.'

§ 31. fiwow...Exet. 'He must have a good deal himself, one-would think.' Cf. Jelf, 731, 1.

όπου γε...δέδωκεν. 'Since he has given....' Of. Jelf, 844. seqq.

ποία πολλά. Cf. note on III. 37.

§ 32. Emikaiplous. Cf. note on VII. 4, 4.

τοῦμπαλιν...ἀφάλκεσθαι. 'Το pull upon themselves just the reverse of what they want.' οδ = τούτου δ.

- § 33. τητώνται. This is Dindorf's conjecture for the MS. ήττώνται or (as corrected in the Erlangen MS.) ἀπατώνται. Besides its simplicity, the emendation, as its author remarks, has in its favour the possibility that Xenophon was thinking of the Hesiodic μη σο μεν αλτής άλλον, δ δ ἀρνήται, σο δὲ τητῷ (Works and Days, 408).
 - § 34. ἀπλουστάτου. ἀνδρὸς sc., genitive of character. κάγὰ οδν. 'I, then, like these—.'
- § $\&s...l8 \in V$. 'So as not to be easily viewed.' For &s...elvau of. Jelf, 862, and 863, 2 a, and obs. 10; for $l8 \in V$, note on VII. 5, 46.

CHAPTER V.

- § 1. δς καὶ ἀποδημεῖν. Cf. preceding note. οδτω δή. Cf. note on I. 6.
- § 2. σκηνάς μέν δή. 'Now, as to tents—.' μέν δή contrasts the general mention of tents with the particular arrangement of them (εὐθὸς δὲ τοῦτο...σκηνήν) in the next sentence.
 - § 4. έπλ...ἀγειν. 'To the (animals) appointed to carry.' οῦτω δή. 'In this way, then—.' Cf. note on I. 14.
- § 6. επ' ἀναμφισβήτητον. Predicative: κατεχωρίζοντο επὶ. (ταύτην) ἀναμφισβήτητον ('without hesitation').
- § 7. κ Thata. If this, the MS. reading, be kept, the word must have almost the sense of Schneider's emendation $\pi\lambda\epsilon\sigma\nu\epsilon\kappa$ Thata, 'gains.'
 - § 9. exomévous. Cf. note on VII. 1, 9.

§ 12. ἐκάθευδον δὲ αὐτῷ. 'And he had them sleep.' ἀὐτῷ is dative of reference: cf. Jelf, 599, 1 sqq.

ούτω δὲ καί. For δὲ in the apodosis cf. Jelf, 770 a.

- elot. 'Are (always).' The indicative shows that what is said of the $\delta\pi\lambda\hat{i}\tau\alpha u$ is a generally-recognised military fact: the optatives following mark a hypothesis the application of which need not extend beyond Cyrus' forces.
- - § 13. ὑπηρέται. Cf. note on VII. 5, 18.

την συντομωτάτην. 'The shortest way ': cf. Jelf, 558, 1.

§ 14. ἐχόντων. Cf. note on IV. 23.

δσπερ δν. έμπίπτοι SC.

- § 15. sal...ye. sal is copulative: $\gamma \epsilon$ contrasts $\tau \iota \theta \epsilon \nu a \iota$ with $\delta \iota a \sigma \pi \hat{a} \nu$ as part with whole.
 - § 17. Exn. Cf. note on I. 6.
- § 19. δίδωμι δὲ...γυναϊκα. 'Yes, I give you, Cyrus, this maiden besides.' For δὲ cf. note on VII. 1, 21: καὶ = 'as well as the presents.'
- oddi yap. The force of oddi here cannot be given in translation: it co-ordinates the absence of the approx mais yrhous with the previous statements, as equally true.
- § 23. els τὸ μέσον. Like Virgil's 'in medium' (Georgics iv. 157): 'for the common good.'

τὰ παρελθόντα. 'In the past': accusative of extent.

πεδίων...μετουσίαν. 'A share of the plains': the Persians having hitherto allowed their mountainous country to prevent their getting a force of cavalry.

καθ' δτι δv έπαγγέλλη. 'According as he may require': a formula commonly found in treaties, e.g. in that between Athens, Argos, Elis and Mantinea (Thuc. v. 47, 3).

§ 26. Κύρου. γενήσεται sc.

έκ τοθ γένους. 'Of the (royal) family.'

§ 28. συνδόξαν. Cf. note on VII. 1, 42, εξόν.

ξχων. 'With her.'

CHAPTER VI.

§ 4. Sokel...ékel. 'And I will, that to whomsoever of those among you who stay here I shall give the trouble of going to do

any business for me among these nations, such persons shall have lands and houses there.'

- § 11. Sc... μεταδιδόναι. Cf. note on IV. 35.
- § 12. τοῖς παρ' ἐμοῦ. '(I mean) those with me.' οῖς is in apposition to ἀγαθοῖς: the sense of motion in ἐπίκουρον εἶναι motives the παρ' (literally '[coming] from') ἐμοῦ.
 - § 14. opia Cf. V. 1-6.
 - § 15. 65... 650µ (vns. Cf. note on IV. 27.
- § 16. ¥4p. Continuative particle, not translated: cf. note on I. 28.
- ol... έφ68ων. 'Those of whom it is often said, "the king's son is coming down . . . ," even though sometimes they do not appear, these belong to the circuit-goers.' γλρ in the next clause introduces the explanation of καλ... ἐκφαινόμενοι.
- § 17. πρὸς τὸ μέγεθος. 'To meet the greatness.' Cf. note on VII. 1, 8.

έλαυνόμενος δστε διαρκείν. 'Ridden so as to last.'

- § 18. ἔστι δ' δτε. ' Est ubi,' 'sometimes.'
- άλλ' δτι γε. 'Still, that...' Cf. Jelf, 774, obs. 1, and the similar use of at in Terence's Si ego digna has contumelia sum maxime, at tu indignus qui faceres tamen (Eun. 5, 2, 25).
 - § 20. 8ή. 'Immediately.' Cf. note on VII. 8, 9.

έκβάντι. Cf. note on V. 12.

καταστρέψασθαι δ Κύρος 8C.

§ 23. aν goes with γενέσθαι.

CHAPTER VIL

- § 1. τὸ ἔβδομον. 'For the seventh time': cf. Jelf, 548 g. αὐτψ. Cf. note on V. 12.
- § 3. Διί τε...ἄκρων. The ἄκρα here are τὰ ὑψηλότατα τῶν οὐρέων with Herodotus (i. 131): the 'high places' (or, properly, 'bare hills') of Jeremiah vii. 31 etc.
 - κάγώ. 'I for my part,' as contrasted with θεολ... εσημήνατε.
- § 9. ἐγὰ δὲ νθν. 'Now I, as I lie here...' δὲ is continuative: νῦν contrasts his present speaking to them with their coming loss of him.
 - § 11. &s... &modéxes de. Cf. note on IV. 27.

Kaμβύση...Tavaoξάρη. Herodotus' account of the former is in ii. 50 and iii. 1-26 sqq.: of the latter, (under the name of Smerdis) in iii. 30 sqq.

- § 12. το εθφραίνεσθαι. The simple infinitive is elsewhere found epexegetically with ἀσχολία (e.g. in I. 13): the difference in this present usage appears to be that the εὐφραίνεσθαι is regarded as existing independently of, and only casually disturbed by, the ἀσχολία.
- § 13. τους πιστους τίθεσθαι έαυτ $\hat{\phi}$. 'Το make his lieges for himself.'
 - § 15. τιμήσεται. Passive, as frequently in Attic writers.
- § 18. τοις δὶ Φθιμένοις. Honours would not be paid to the dead, unless the dead were able to receive them. Aristotle (Ethics 1, 10, 4) says that men generally think εἶναί τι τῷ τεθνεῶτι καὶ κακὸν καὶ ἀγαθόν, as in the prosperity or otherwise of their children: but in 11, 5 the conclusion is that whatever reaches the dead is ἀφαυρόν τι καὶ μικρόν.
 - § 20. obší ye...obší. Of. note on IV. 8.
- § 22. και ή ψυχή...και την έμην. The first και is continuative of the hypothetic clause εί...ταῦτα: the second particularizes την έμην ψυχήν, as an instance of the previous general statement.
 - άλλὰ θεούς γε. Cf. note on VI. 18.
 - § 23. Tò à \$16 miotoi elvai. Cf. Jelf, 672, 673.
- § 24. el...elva. For the aposiopesis, cf. VII. 5, 54, and Jelf as there quoted.

όποτέροις...βουλεύοισθε. The optative marks its verb as being the consequence of the previous subjunctive verb; cf. Thucydides iii. 22: the Platæans on the escape of some of their number through the besieging Theban lines, began to display fire-signals, δπως ἀσφῆ τὰ σημεῖα (the signals already lighted by the Thebans to telegraph the escape to Thebes) ἢ, καὶ μὴ βοηθεῖεν and that, as a consequence, the Thebans might not come to help.'

§ 25. τὸ δ' ἐμὸν σῶμα. For Persian burial cf. Herodotus, i. 140.

τοθ εὐεργετοθντος. 'Of that which does good': the neuter making the expression more general than if the reference in gender to γη had been kept.

§ 26. δθενπερ. i.e. at the extremities; cf. Lucretius iii. 528:

in pedibus primum digitos livescere et unguis, inde pedes et crura mori, post inde per artus ire alios tractim gelidi vestigia leti.

§ 7. ως...παθείν. Cf. note on IV. 35.

πόσα...νομίζεται. 'In all that is customary in honour of a man who has prospered.'

CHAPTER VIII.

Dindorf's judgment on this chapter, given in the preface to his edition of 1874, is as follows. 'The Epilogue of the Cyropaedia has nothing in common with the plan of the work as set forth in the Introduction' (Book I. 1), 'and bears the same relation to the rest of the book as a historical criticism would to a novel on the same subject. The Persians of the Cyropaedia show no sign of degenerating;—in the Epilogue, the writer leaves them no single good quality. It is not surprising that this chapter, written probably soon after the composition of the Cyropaedia, certainly before the overthrow of the Persian monarchy, presents, in single points of diction, hardly anything that might not possibly have been written by Xenophon:—hence its annexation to the Cyropaedia and its acceptance as Xenophontean from the days of Pollux and Athenaeus' (about 2nd century A.D) 'down to the University of the transfer of that most judicious dis-

coverer of many such errors, Valckenaer.'

Ludwig Caspar Valckenaer, Professor of Greek in the University of Leyden in 1766, appears, then, to have been the first to doubt the authenticity of this chapter, though without giving any detailed discussion of it. He was followed by various scholars, for and against the chapter: and the result of the discussion up to the present time is a general agreement in the view given by Dindorf above. The chapter does indeed contain nothing of which it could be said with absolute certainty that it was not written by Xenophon: (there are, in fact, many verbal agreements in it with passages of the Cyropaedia and other works of Xenophon:) nor is the contradictory description of the Persians a fatal objection in itself, for the Persians as Xenophon knew them in the Retreat of the Ten Thousand might deserve many of the reproaches of the Epilogue. But, viewed as a whole, the chapter must strike anyone who knows Xenophon's spirit and style as altogether in disagreement with both. Thus-to take only two points—Xenophon has a symmetrical way of presenting what he has to tell, and the narrative that begins with Cyrus' childish sallies ends fitly with his death-bed speech: the Epilogue, ignoring Cyrus' prominence as hero throughout, takes us tediously back through the Persian institutions which were the outcome of his life, merely to contrast them as institutions with those of the writer's own day. Xenophon, even when treating at some length on one main subject (e.g. Cyrus' popularity, in Chapter 2 of Book VIII), contrives to vary the periods of his narrative, and gives unity to it from within, not by mere external construction. The writer of the Epilogue, from section 8 of it to the end of 26, balances his sentences between a πρόσθεν μέν and a νῦν γε μὴν or their equivalents, and introduces five conse-

- cutive paragraphs with (1) ἀλλὰ μὴν καί..., (2) ἀλλὰ μὴν καί..., (3) ἀλλὰ τοι καί..., (4) ἀλλὰ μὴν καί..., (5) ἀλλὰ καί.... This mechanical style of composition is perfectly in keeping with the painful dulness of the ὡς δ' ἀληθῆ λέγω, ἄρξομαι διδόσκων of section 2, and the ἐγὰ μὲν δὴ οἶμαι ἄπερ ὑπεθέμην ἀπειργάσθαι μοι, φημὶ γάρ, etc. of the last clauses: but, like these just quoted sentences, is very far removed from the ἀφάλεια of Χεπορhon. The few notes that the chapter needs are subjoined.
- § 4. el τ_{15} ... Starktvõuveúgele— $\hbar \nu$ τ_{15} ... Só ξ_{11} . The optative with el expresses the frequent likelihood of the occurrence, so that el τ_{15} almost— whenever anyone—'; the subjunctive with $\hbar \nu$ gives a hypothesis far less credible: $\hbar \nu$ τ_{15} $\delta \delta \xi_{1}$ —' if a man (incredible as it may seem) should appear—'

Milpidatns... Promilpins. Of the former little is known beside what is stated in the text. The betrayal alluded to consisted in bringing his father into the power of Artaxerxes Mnemon, from whom Ariobarzanes (satrap of Ionia, Lydia, and Phrygia) had revolted, in B.C. 362. Rheomithres had joined this revolt, and had been sent by the revolted chiefs to ask help from Tachos, king of Egypt. He received a large sum of money and fifty ships from Tachos, with whom he left his own wife and children and the sons of several of the revolted satraps as hostages: then, summoning the confederates to meet him on his return to Asia, he sent them in chains to Artaxerxes, thus making his peace with him, and leaving Tachos to take vengeance on the hostages.

- § 7. To wart. 'In every respect.'
- § 12. 'Apratipans: Surnamed Mnemon, from his powers of memory: it was against him, in aid of his younger brother Cyrus, that Xenophon served. His reign lasted from B.C. 405 to 362.
- § 13. ἀποφαινόμενοι την των Ιππικών μάθησιν καὶ μελετήν sc.
- § 14. ἐοἰκασι διδασκομένοις. 'They seem to learn': literally 'they are like those learning.' The Erlangen MS. reads διδασκόμενοι, which would emphasize the statement more as one of existent fact: for the dative cf. Jelf, 682, 2.
 - § 22. θωρακίσας... ίππους. As described in VII. 1, 31.
- § 24. 44' §. i.e. $\ell\pi l$ robry $\ell \phi$ ' §, 'to the end to which.' Cf. Jelf, 634 e.
- § 26. ἀλλήλοις. In such revolts as Ariobarzanes', mentioned in section 4, or the younger Cyrus'.
- § 27. ἀπειργάσθαι. Passive: as Plato uses the participle in his ἀπειργασμένος τύραννος, 'a finished tyrant,' Rep. 566 A.

APPENDIX.

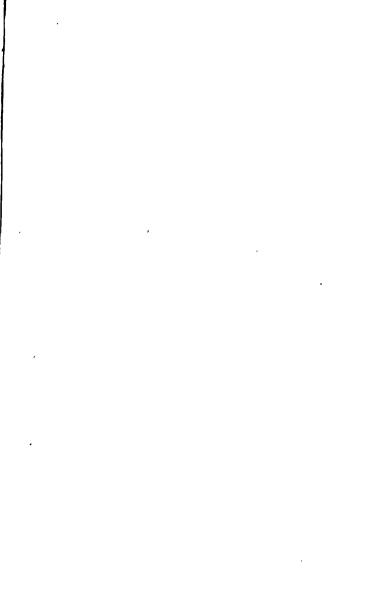
For the text of the 'Cyropaedia,' there are three principal manuscripts; one in the National Library at Paris, one in the Ducal Library of Wolfenbüttel in Brunswick, and the third (formerly in the University Library of Altorf, now) in the University Library of Erlangen in Bavaria: these are generally quoted respectively as A, G, and D: the dates of A and G (to which the chief authority is unanimously conceded) being about the 11th century, of D (which shows many arbitrary corrections and alterations) somewhat later. There are also two Latin versions of importance in determining the text, as their authors may have had before them MSS. not now discoverable: these are by Franciscus Philelphus (Francesco Filelfo, 1398–1481), the celebrated teacher of Greek at Florence, and Julius Gabrielius, also an Italian scholar, who published his work in 1569 at Venice.

As given in the foregoing pages, the text varies little from Dindorf's in his Oxford edition of 1857, except that his uniform corrections of the MS. readings into strict Attic forms have not been generally followed. The annotated editions referred to in the notes, beside those quoted at second-hand, are the following:—(1) That of Stephanus, published in 1561. (2) Hutchinson's, published at Oxford in 1727. (3) Zeune's, at Leipzig in 1780. (4) Hertlein's, at Berlin in 1871. (5) Breitenbach's, at Leipzig in 1878.

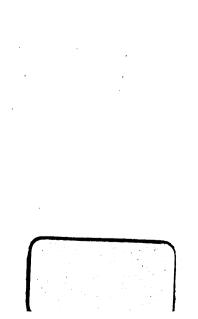
LONDON: PRINTED BY SPOTTISWOODS AND CO., NEW-STREET SQUARE AND PARLIAMENT STREET

.

•

.

